

Pecyn Cyhoeddus

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Neuadd Cyngor Ceredigion, Penmorfa,
Aberaeron, Ceredigion SA46 0PA
www.ceredigion.gov.uk

SYLWCH: Fe fydd y cyfarfod hwn yn cael ei ddarlledu'n fyw ar ffilmio i'w ddarlledu'n fyw neu ar ôl i'r cyfarfod orffen, a hynny drwy gyfrwng safle rhyngrwyd y Cyngor. Hefyd gallai'r lluniau a'r sain a recordir cael eu defnyddio at ddibenion hyfforddi yn y Cyngor.

Ar ddechrau'r cyfarfod, bydd y Cadeirydd yn cadarnhau a fydd y cyfan neu ran o'r cyfarfod yn cael ei ffilmio ai peidio.

Yn gyffredinol ni fydd y rhannau lle mae'r cyhoedd yn eistedd yn cael eu ffilmio. Er hynny, trwy ddod i mewn i'r ystafell gyfarfod a defnyddio'r man lle mae seddi'r cyhoedd, mae'r cyhoedd yn cytuno y gallant gael eu ffilmio ac o bosibl i'r lluniau a'r sain a gaiff eu recordio cael eu defnyddio, fel y nodir uchod. Os bydd gennych unrhyw gwestiynau ynglŷn â hyn, cysylltwch â'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democrataidd.

28 Mawrth 2023

Annwyl Syr/Fadam

Ysgrifennaf i'ch hysbysu y cynhelir Cyfarfod o Cabinet yn Siambr y Cyngor, Neuadd Cyngor Ceredigion, Penmorfa, Aberaeron ac o bell trwy fideo-gynadledda Dydd Mawrth, 4 Ebrill 2023 am 10.00am i drafod y materion canlynol:

- 1. Ymddiheuriadau**
- 2. Materion Personol**
- 3. Datgelu buddiannau personol / buddiannau sy'n rhagfarnu**
- 4. Cadarnhau Cofnodion Cyfarfod Blaenorol y Cabinet ac unrhyw faterion sy'n codi o'r Cofnodion hynny
ER PENDERFYNIAD (Tudalennau 3 - 6)**
- 5. Unrhyw ddeisebau a dderbyniwyd
ER GWYBODAETH (Tudalennau 7 - 10)
a) Lleihau terfyn cyflymder i 40mya yn Tynreithyn, Tregaron**
- 6. Unrhyw benderfyniadau (os oes rhai) a alwyd i mewn gan y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu**
- 7. Unrhyw adborth gan y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu sydd ddim ar yr agenda**
- 8. Ystyried Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd ynghylch Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023-2028 gydag adborth gan y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu
ER PENDERFYNIAD (Tudalennau 11 - 130)**

9. Ystyried Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu ynghylch fersiynau diwygiedig y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol, y Ffurflen Datgan Buddiant, a'r Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion gydag adborth gan y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu
ER PENDERFYNIAD (Tudalennau 131 - 172)
10. Ystyried Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu ynghylch Diwygiadau i'r Polisi Chwythu'r Chwiban gydag adborth gan y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu
ER PENDERFYNIAD (Tudalennau 173 - 188)
11. Ystyried Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Porth Cynnal ynghylch Pennu Ffioedd Cartrefi Gofal - Ffioedd y Sector Annibynnol a'r Awdurdod Lleol
ER PENDERFYNIAD (Tudalennau 189 - 194)
12. Nodi Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Porth Cymorth Cynnar ynghylch Cofnodion Cyfarfod Cyngor Ieuenctid Ceredigion
ER GWYBODAETH (Tudalennau 195 - 250)
13. Unrhyw fater arall y penderfyna'r Cadeirydd fod arno angen sylw brysgan y Cabinet

Atgoffir yr Aelodau y dylent lofnodi'r Gofrestr Bresenoldeb

Darperir Gwasanaeth Cyfieithu ar y Pryd yn y cyfarfod hwn ac mae croeso i'r sawl a fydd yn bresennol ddefnyddio'r Gymraeg neu'r Saesneg yn y cyfarfod.

Yn gywir

Miss Lowri Edwards

Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democraidd

**At: Arweinydd y Cyngor ac Aelodau'r Cabinet
Weddill Aelodau'r Cyngor er gwybodaeth**

Rhybudd o Benderfyniadau **Cyfarfod y Cabinet** a gynhaliwyd yn Neuadd Cyngor Ceredigion, Penmorfa, Aberaeron ac o bell ar **Ddydd Mawrth, 7 Mawrth 2023**

Cyhoeddir y Rhybudd hwn am 5.00pm Dydd Iau, 9 Mawrth 2023. Y dyddiad olaf i dderbyn cais i alw unrhyw benderfyniad i mewn yw 5.00pm Dydd Iau, 16 Mawrth 2023 drwy ei anfon at Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd. Daw'r penderfyniadau i rym (os na fydd yna gais dilys i'w galw i mewn) Dydd Gwener, 17 Mawrth 2023.

YN BRESENNOL: Y Cynghorydd Bryan Davies (Cadeirydd), y Cynghorwyr Catrin M S. Davies, Clive Davies, Gareth Davies, Keith Henson, Wyn Thomas, Matthew Vaux ac Alun Williams.

HEFYD YN BRESENNOL: Y Cynghorwyr Elizabeth Evans, Rhodri Evans, Hugh Hughes, Maldwyn Lewis a Gareth Lloyd.

(10.06am- 11.28am)

165 Ymddiheuriadau

Ni dderbyniwyd unrhyw ymddiheuriadau.

166 Materion Personol

- i. Estynnwyd cydymdeimlad â theulu Emlyn Watkin, cyn-Gyfarwyddwr Cyllid Cyngor Sir Ceredigion, a fu farw'n ddiweddar.
- ii. Hefyd, estynnwyd cydymdeimlad â theulu Ben Davies, Cynghorydd Cymuned yn Llanbadarn a chyn-Gynghorydd Sir, a fu farw'n ddiweddar.

167 Datgelu buddiannau personol / buddiannau sy'n rhagfarnu

Datganodd y Cynghorydd Catrin M S. Davies fuddiant personol a buddiant sy'n rhagfarnu mewn perthynas ag eitem 175 a gadawodd y cyfarfod pan oedd y mater hwnnw'n cael ei drafod.

168 Cadarnhau Cofnodion Cyfarfod Blaenorol y Cabinet ac unrhyw faterion sy'n codi o'r Cofnodion hynny

Cadarnhau bod cofnodion Cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 14 Chwefror 2023 yn gywir.

Materion yn codi: Parthed eitem 150, nodwyd bod y penderfyniad i dynnu ymaith y ffi fynedfa arfaethedig o dan Ffioedd a Thaliadau Gwasanaeth yr Amgueddfa (Atodiad 3) yn un a wnaed ar lefel y swyddogion – nid oedd angen gwneud penderfyniad gwleidyddol.

169 Unrhyw ddeisebau a dderbyniwyd

Dim.

170 Unrhyw benderfyniadau (os oes rhai) a alwyd i mewn gan y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu

Dim.

Tudalen 4

171 **Unrhyw adborth gan y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu sydd ddim ar yr agenda**
Dim.

172 **Ystyried Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Cyllid a Chaffael ynghylch Cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch Llywodraeth Cymru ar gyfer 2023-24**

PENDERFYNIAD:

Mabwysiadu Cynllun Rhyddhad Ardrethi Annomestig Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch Llywodraeth Cymru ar gyfer 2023/24 fel Rhyddhad Ardrethi Annomestig Dewisol o dan Adran 47 Deddf Llywodraeth Leol 1988.

Y rheswm dros y penderfyniad:

Er mwyn cefnogi busnesau lleol gan ddefnyddio'r cyllid grant sydd ar gael.

173 **Nodi Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Cyllid a Chaffael ynghylch Cyllideb Refeniw Reoladwy 2022/23 - Perfformiad Ariannol**
Nodwyd yr adroddiad.

174 **Nodi Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Cyllid a Chaffael ynghylch Adroddiad Monitro'r Rhaglen Gyfalaf Chwarter 3**
Nodwyd yr adroddiad.

175 **Ystyried Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Porth Gofal ynghylch Cynllun Grant Cartrefi Gwag Cenedlaethol**

PENDERFYNIAD:

1. Cytuno i'r Awdurdod Lleol gymryd rhan yn y Cynllun Grant Cartrefi Gwag Cenedlaethol ac:
2. I ymrwmo i Gytundeb Lefel Gwasanaeth gyda Rhondda Cynon Taf (yr Awdurdod Arweiniol) ar gyfer gweithredu'r Cynllun.
3. I ddarparu'r £165,000 gofynnol o arian cyfatebol (10%) o Raglen Gyfalaf y Cyngor.

Y rheswm dros y penderfyniad:

Er mwyn cydymffurfio â'r broses ddemocrataidd.

176 **Ystyried Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Porth Gofal ynghylch Grant Trais yn Erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (VAWDASV)**

PENDERFYNIAD:

Cytuno bod Grant Llywodraeth Cymru o £51,786.00 yn cael ei dderbyn a bod y Cyngor yn gweithredu mewn rôl gyfryngol fel banciwr.

Y rheswm dros y penderfyniad:

Cydymffurfio â gofynion llywodraethu democrataidd.

177 Ystyried Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu ynghylch Trefniadau Tâl y Crwner Diwygiedig ar gyfer 2022/23 a 2023/24

PENDERFYNIAD:

I ddiwygio Cofnod 155 Cabinet 14/2/23 i adlewyrchu'r newidiadau a argymhellir yng Nghylchlythyr 67 y JNC fel a ganlyn:

1) 2022/2023 (1/4/22-31/3/23):

Uwch Grwner rhan-amser:

- i) Cyflog Cadw o £21,449 y flwyddyn i gwmpasu cadw/argaeledd gwasanaeth y tu allan i oriau o 1 Ebrill 2022 i 31 Mawrth 2023.
- ii) Defnyddio'r gyfradd ddyddiol o £472.25 i dalu cyflog blynyddol o £11,806 i'r Crwner (@ 25 niwrnod y flwyddyn gan gynnwys diwrnodau hyfforddiant).

Cyfanswm blynyddol o £33,255 y flwyddyn (ynghyd ag argostau).

Crwner Cynorthwyol:

- diwrnod llawn: £403;
- hanner diwrnod: £202.

2) 2023/24 (1/4/23-31/3/24):

Uwch Grwner rhan-amser:

- i) Cyflog Cadw o £21,449 y flwyddyn i gwmpasu cadw/argaeledd gwasanaeth y tu allan i oriau o 1 Ebrill 2023 i 31 Mawrth 2024.
- ii) Defnyddio'r gyfradd ddyddiol o £472.25 i dalu cyflog blynyddol o £11,806 i'r Crwner (@ 25 niwrnod y flwyddyn gan gynnwys diwrnodau hyfforddiant) o 1 Ebrill 2023 i 31 Mawrth 2024.

Cyfanswm blynyddol o £33,255 y flwyddyn (ynghyd ag argostau).

Crwner Cynorthwyol:

- diwrnod llawn: £403;
- hanner diwrnod: £202.

Y rheswm dros y penderfyniad:

I gydymffurfio â'r ddeddfwriaeth berthnasol a Chylchlythyr y JNC; lleihau heriau a diogelu'r pwrs cyhoeddus.

178 Ystyried Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu ynghylch Ffioedd Trefnwyr Angladdau Gwasanaeth y Crwner

PENDERFYNIAD:

1) Nodwyd y dewisiadau a nodir yn Atodiad 1.

2) Cymeradwyo mabwysiadu Dull 1 o Weithredu i bennu'r cyfraddau sefydlog ar gyfer talu ffioedd trefnydd angladdau Crwner ar gyfer 2023-2026 (01/04/2023 - 31/03/2026) fel yr amlinellir yn Atodiad 2.

Y rheswm dros y penderfyniad:

Cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth berthnasol, lliniaru her a diogelu arian cyhoeddus.

Tudalen 6

179 Ystyried Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Ysgolion a Diwylliant ynghylch Cynrychiolwyr yr Awdurdod Lleol ar Gyrrff Llywodraethol

PENDERFYNIAD:

Cadarnhau'r enwebu'r sawl a enwir yn yr adroddiad yn gynrychiolwyr o'r Awdurdod Lleol ar Gyrrff Llywodraethol yr Ysgolion perthnasol.

Y rheswm dros y penderfyniad:

Enwebu cynrychiolwyr o'r Awdurdod Lleol ar Gyrrff Llywodraethol.

180 Nodi Adroddiad y Swyddog Arweiniol Corfforaethol Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd ynghylch Adroddiad Hanner Blwyddyn ar Sylwadau o Ganmoliaeth, Cwynion a gweithgarwch Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (2022/2023)

Nodwyd yr adroddiad.

181 Unrhyw fater arall y penderfyna'r Cadeirydd fod arno angen sylw brysgan y Cabinet

Dim.

**Cadarnhawyd yng Nghyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd
ar 4 Ebrill 2023**

Cadeirydd: _____

Dyddiad: _____

CYNGOR SIR CEREDIGION**Adroddiad i'r:** Cabinet**Dyddiad y Cyfarfod:** 4 Ebrill 2023**Teitl:** Deisebau a ddaeth i law**Pwrpas yr adroddiad:** Hysbysu'r Cabinet am unrhyw ddeisebau a ddaeth i law

Er gwybodaeth

Portffolio Cabinet ac Amherthnasol Aelod Cabinet:

Mae'r Cyngor wedi derbyn y ddeiseb canlynol:

Teitl y ddeiseb	Nifer y llofnodwyr	Aelod Cabinet	Aelod Lleol (os ydyw'n berthnasol)
Lleihau terfyn cyflymder i 40mya yn Tynreithyn, Tregaron	20	Cyng Keith Henson	Cyng Ifan Davies

Bydd y gwasanaeth perthnasol yn awr yn ystyried cynnwys y ddeiseb.

Oes Asesiad Effaith Amherthnasol –
Integredig wedi ei gwblhau? pwrpas yr adroddiad
Os na, esboniwch pam hwn yw adrodd
 ynghylch unrhyw
 ddeisebau sydd wedi
 dod i law

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:

Crynodeb:
Hirdymor: Amherthnasol
Cydweithio: Amherthnasol
Cynnwys: Amherthnasol
Atal: Amherthnasol
Integreiddio: Amherthnasol

Argymhelliad: Dylai'r Cabinet nodi'r ddeiseb canlynol a ddaeth i law - Lleihau terfyn cyflymder i 40mya yn Tynreithyn, Tregaron**Rheswm / Rhesymau dros y penderfyniad:** Er mwyn hysbysu'r Cabinet am y ddeiseb / deisebau a ddaeth i law a gofyn i'r gwasanaeth / gwasanaethau perthnasol eu hystyried ymhellach.**Trosolwg a Chraffu:** Amherthnasol

Tudalen 8

Fframwaith Polisi:	Y Cyfansoddiad a'r Protocol Deisebau
Blaenoriaethau Corfforaethol:	Amherthnasol
Goblygiadau Ariannol a Chaffael:	Amherthnasol
Pwerau Statudol:	Amherthnasol
Papurau Cefndir:	Amherthnasol
Atodiadau:	Atodiad A - Llythyr yn cyd-fynd â'r ddeiseb
Swyddog Arweiniol Corfforaethol:	Lowri Edwards, Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democraidaidd
Swyddog Adrodd:	Lowri Edwards
Dyddiad:	23 Mawrth 2023

CEREDIGION COUNTY COUNCIL
RECEIVED

15 MAR 2023

CANOLFAN RHEIDOL

14th March 2023**Reduction in speed limit to 40mph in Tyreithyn, Tregaron**

Dear Ceredigion Council Highways Dept

Cc: Tregaron Town Council, Ceredigion Police Force

I am the owner of the above property, and I am writing to ask you if you would kindly reduce the speed limit before my property and through Tynreithyn to 40mph; its currently 60mph. This was introduced while the Eisteddfod was on in Tregaron and it made it much safer for us all.

I moved into the property above, in July 2022, and cannot count how many times that I have had near misses coming out of my drive due to the speed people travel on the road outside. The residents on the lane, next left from my property, have also explained that it scary coming out of the lane and that their view is very often obstructed by people parking close to the junction. Outside of my property there is 'slow' marked on the road because there are many concealed entrances and lanes coming off the hamlet of Tynreithyn however, this seems to be totally ignored by motorists. The road through Tynreithyn itself is bending and there are many blind spots. We have a large number of HGV vehicles on the road as it is the main route to Aberystwyth.

I have heard a few scary stories of neighbours having to jump onto the grass from vehicles getting too close to them while they are trying to maintain their property boundaries and the grass verges outside of their homes, there have been two serious accidents here in the last two years and numerous other ones over time. There are very large farm vehicles using the road and lane and when they do they take up the whole road. All of this is putting people at unnecessary risk, by reducing the speed limit will help.

Because of this, you will see that my neighbours have completed the petition below in support for the reduced speed limit. Only two sets of neighbours were not available when I went around with the petition. However, they do 100% support this action.

There are many places, not too far from us that have a 30/40mph and they are on straight roads.

If you want to meet with me and others within the community then this can be arranged. Thank you.

Yours faithfully

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod:	Ebrill 4^{ydd} 2023
Teitl:	Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023-2028
Pwrpas yr adroddiad:	Cael cymeradwyaeth y Cabinet ar gyfer Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023-2028
Er:	Penderfyniad
Portffolio'r Cabinet ac Aelod y Cabinet:	Y Cynghorydd Bryan Davies, Arweinydd y Cyngor ac Aelod y Cabinet dros Wasanaethau Democratiaid, Polisi, Perfformiad a Phobl a Threfniadaeth

Cefndir

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn rhoi pwrpas cyffredin sy'n rhwymol yn gyfreithiol o saith nod Llesiant a phum ffordd o weithio sydd wedi'u cynllunio i gefnogi a darparu gwasanaeth cyhoeddus sy'n diwallu anghenion y presennol heb gyfaddawdu ar allu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain.

Mae'r Ddeddf hefyd yn rhoi dyletswydd Llesiant i gyrff cyhoeddus penodedig i weithredu ar y cyd a sefydlu Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus statudol ar gyfer ardal pob awdurdod lleol yng Nghymru. Rhaid i bob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol ei ardal drwy gyfrannu at gyflawni'r nodau Llesiant a chynhyrchu cynllun Llesiant Lleol bob 5 mlynedd.

Cymeradwyo Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023-2028

Aeth Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023-2028 drafft allan ar gyfer Ymgynghoriad Cyhoeddus rhwng Hydref 25^{ain} 2022 ac Ionawr 31^{ain} 2023.

Daeth cyfanswm o 41 o ymatebion i'r arolwg i law, gan gynnwys 7 ymateb ysgrifenedig ac ymgysylltwyd â 13 o ysgolion cynradd, 3 ysgol uwchradd a'r Cyngor Ieuenctid. Yn gyffredinol, roedd 88% o'r ymatebwyr yn yr arolwg yn cytuno ag amcanion llesiant fel y blaenoriaethau cywir fel y'u cyflwynwyd yn y Cynllun Llesiant Lleol drafft 2023-2028.

Lle bo'n briodol, mae sylwadau wedi bod yn sail i ddiwygiadau arfaethedig i'r Cynllun. Yn ogystal ag amrywiaeth o awgrymiadau a sylwadau yn y llythyrau a gafwyd, mae arweiniad gwerthfawr wedi'i roi gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru a Llywodraeth Cymru. Mae'r rhain i gyd wedi'u hymgorffori yn y Cynllun Llesiant Lleol cyn belled ag y bo modd a bydd elfennau ychwanegol yn dylanwadu ar ddatblygiad y cynllun cyflawni.

Tudalen 12

Mae'r holl sylwadau a gafwyd trwy'r arolwg a thestunau'r llythyrau yn cael eu hadrodd yn llawn yn y Crynodeb o'r Ymgynghoriad ac Adroddiad Dadansoddiad y Cynllun Llesiant Lleol, **Atodiad 1**, ynghyd â dadansoddiad pellach.

Y casgliadau cyffredinol yn y crynodeb ac adroddiad y dadansoddiad yw bod y Cynllun wedi cael croeso da ar y cyfan a bod llawer o sylwadau defnyddiol wedi'u rhoi a fydd yn gwella datblygiad y cynllun cyflawni manwl.

Yn dilyn ymgynghoriad, gwnaed diwygiadau i'r cynllun gan ymgorffori'r pwyntiau allweddol a nodwyd a chyflwynwyd hyn i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ei gyfarfod ar Fawrth 6^{ed} 2023. Roedd holl aelodau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn gefnogol i'r diwygiadau a wnaed, gan arwain at gytuno ar Gynllun Llesiant Lleol Ceredigion terfynol, **gweler Atodiad 2**.

Bellach mae'n ofynnol i sefydliadau sy'n aelodau o'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus gymeradwyo'r Cynllun drwy eu trefniadau llywodraethu arferol cyn y gall y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus roi cymeradwyaeth derfynol i gyhoeddi'r Cynllun ym mis Mai 2023.

I gwblhau'r broses ar gyfer Cyngor Sir Ceredigion, cyflwynwyd y Cynllun yn gyntaf i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu ar Fawrth 22^{ain} 2023, yn y cyfarfod Cabinet hwn a bydd yn mynd gerbron y Cyngor llawn ar Ebrill 20^{fed} 2023.

Mae Asesiad Effaith Integredig wedi'i gwblhau ar gyfer Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion ac mae wedi'i gynnwys yn **Atodiad 3** i'r adroddiad hwn.

A oes Asesiad Effaith Integredig wedi'i gwblhau? Os nad oes, dywedwch pam Oes (Atodiad 3)

Crynodeb:

Hirdymor: Mae cynllunio hirdymor wedi ei wreiddio trwy gydol datblygiad y cynllun. Mae'r nodau a'r camau gweithredu yn y cynllun wedi'u datblygu i ymateb yn uniongyrchol i'r problemau hirdymor a nodwyd yn Asesiad Ceredigion o Lesiant Lleol.

Cydweithio: Mae holl bartneriaid y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi cydweithio drwy gydol y broses o ddatblygu'r cynllun a bydd y gwaith o gyflawni'r cynllun yn cael ei wneud ar y cyd gan bartneriaid y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

**Llesiant
Cenedlaethau'r
Dyfodol:**

Cynnwys: Mae rhanddeiliaid allweddol wedi bod yn rhan o bob cam o ddatblygiad y cynllun. Mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi hyrwyddo cyfranogi, ymgysylltu a chyd-gynhyrchu. Mae'r rhain wedi cynnwys sesiynau gyda grwpiau o bobl â nodweddion gwarchoddedig (fel y'u diffinnir gan Ddeddf Cydraddoldeb 2010).

Atal: Rhoddodd Asesiad Ceredigion o Lesiant Lleol gyfle i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus nodi

Tudalen 13

achosion sylfaenol y problemau y mae angen mynd i'r afael â hwy. Mae'r nodau a'r camau gweithredu yn canolbwyntio ar bobl yn gweithredu drostynt eu hunain ac yn rhoi ffocws cryf ar atal problemau rhag digwydd neu waethygu. Mae'r camau gweithredu yn ceisio lleihau lefel yr ymyrraeth ym mywydau pobl dros amser lle bynnag y bo modd, gyda'r hyblygrwydd i addasu i amgylchiadau sy'n newid.

Integreiddio: Mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi ystyried sut mae'r nodau a'r camau gweithredu sydd wedi'u cynnwys yn y cynllun yn effeithio ar gyrff cyhoeddus yn y sir.

Mae'r nodau a'r camau gweithredu wedi'u datblygu gyda dealltwriaeth o gydgyfrifoldeb am ganlyniadau ar draws gwasanaethau a sefydliadau.

Mae egwyddorion y cynllun yn seiliedig ar sefydliadau'r sector cyhoeddus yn cydweithio ar draws y sir i ychwanegu gwerth at yr hyn sydd eisoes yn cael ei wneud.

Argymhelliad: I'r Cabinet gymeradwyo Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023-2028.

Rhesymau dros y penderfyniad: Fel Aelod Statudol o Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion mae angen i'r Cyngor gymeradwyo Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion cyn y gall y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus roi cytundeb terfynol i gyhoeddi'r Cynllun.

Trosolwg a Chraffu: Mae pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu Cyngor Sir Ceredigion wedi'i ddynodi i gymryd trosolwg o effeithiolrwydd cyffredinol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus trwy graffu ar benderfyniadau a wnaed neu gamau eraill a gymerwyd gan y Bwrdd. Rhoddir adroddiad am waith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus i'r pwyllgor hwn yn dilyn pob cyfarfod o'r Bwrdd.

Fframwaith Polisi: Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023-2028

Blaenoriaethau Corfforaethol: Hybu'r economi, cefnogi busnesau a galluogi cyflogaeth

Creu cymunedau gofalgwr ac iach

Rhoi'r dechrau gorau mewn bywyd a galluogi dysgu ym mhob oed

Creu cymunedau cynaliadwy, gwyrdd sydd â chysylltiadau da

Tudalen 14

Goblygiadau Cyllid a Chaffael:	O fewn y gyllideb bresennol
Goblygiadau Cyfreithiol:	Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015
Goblygiadau staffio:	Dim
Goblygiadau eiddo / asedau:	Dim
Risg(iau):	Ddim yn berthnasol
Pwerau Statudol:	Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015
Papurau Cefndir:	Gweler isod
Atodiadau:	Atodiad 1 - Crynodeb o'r Ymgynghoriad ac Adroddiad Dadansoddiad y Cynllun Llesiant Lleol Atodiad 2 - Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023-2028 Atodiad 3 - Aseiad Effaith Integredig
Swyddog Arweiniol Corfforaethol	Alun Williams, Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd
Swyddog Adrodd:	Naomi McDonagh, Rheolwr Partneriaethau ac Argyfyngau Sifil Posibl
Dyddiad:	Mawrth 14 ^{eg} 2023

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

Ceredigion

Public Services Board

Ymgynghoriad Cynllun Llesiant Lleol 2023-2028 Adroddiad Adborth

Chwefror 2023

41

Ymatebion a dderbyniwyd
(gan gynnwys 7 ymateb
ysgrifenedig)

(Roedd 13 Ysgol Gynradd, 3 Ysgol
Uwchradd a'r Cyngor Ieuenctid wedi
cymryd rhan mewn sesiynau ymgysylltu)

88%

Yn cytuno mai'r 5 amcan
llesiant yw'r blaenoriaethau cywir
(12% yn anghytuno)

85%

Yn cytuno gyda'r cynlluniau i
fynd i'r afael ag effeithiau tlogdi
(15% yn anghytuno)

91%

Yn cytuno â'r cynlluniau i
helpu i adeiladu economi
gynaliadwy
(6% yn anghytuno, 3% heb ateb)

85%

Yn cytuno â'r cynlluniau i helpu
i leihau'r anghydraddoldebau
sy'n ymwneud ag iechyd
corfforol a meddyliol
(15% yn anghytuno)

91%

Yn cytuno â'r cynlluniau i helpu
i leihau ôl troed carbon
Ceredigion
(9% yn anghytuno)

91%

Yn cytuno â'r cynlluniau i'ch
helpu i deimlo'n ddiogel ac
wedi'u cysylltu â diwylliant
(9% yn anghytuno)

"Byddwn yn gweithio gyda'n
gilydd i sicrhau economi
gynaliadwy sydd o fudd i bobl
leol ac sy'n adeiladu ar gryfderau
Ceredigion."

oedd yr amcan llesiant pwysicaf i
ymatebwyr

Ymgynghoriad wedi'i gynnal rhwng 25 Hydref 2022 a 31 Ionawr 2023

Roedd yr arolwg ar gael ar-lein trwy wefan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ac wedi'i hysbysebu gan aelodau'r Bwrdd

Derbyniwyd cyfanswm o 34 o ymatebion i'r arolwg ymgynghori

Mae'r canlyniadau llawn a'r wybodaeth monitro cydraddoldeb i'w gweld ar y tudalennau canlynol

Cefndir

Rhwng 25 Hydref 2022 a 31 Ionawr 2023, cynhaliodd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion ymgynghoriad cyhoeddus ar ei Gynllun Llesiant Lleol drafft 2023-28. Mae'r Cynllun Llesiant Lleol yn ofyniad statudol ar bob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ac mae'n nodi'r amcanion y bydd y Bwrdd yn eu cymryd i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol yr ardal.

Nod yr ymgynghoriad oedd cofnodi barn trigolion a rhanddeiliaid ar awgrymiadau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ynghylch sut y gall weithio i wneud y gwahaniaeth mwyaf i lesiant unigolion, cymunedau a Cheredigion yn gyffredinol. Bydd y safbwyntiau hyn yn helpu'r Bwrdd i ddeall yn well sut i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yr ardal: o dyfu busnesau newydd i ddiogelu'r amgylchedd, ac o drechu tlodi ac unigrwydd i adeiladu ymdeimlad o gymuned a balchder ar draws y sir. Bydd yn gosod y sylfeini ar gyfer sut y gallwn gydweithio yn y dyfodol, gan oresgyn yr heriau ar y cyd a manteisio ar y cyfleoedd sydd bwysicaf i bob un ohonom.

Ffurfiwyd rôl y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (ochr yn ochr â Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus eraill ar draws Cymru) trwy Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, sydd hefyd yn nodi'r '7 nod llesiant' sef ein gweledigaeth gyfunol ar gyfer Cymru gyfan. Er mwyn gwneud gwahaniaeth cadarnhaol i lesiant pawb, mae Cynlluniau Llesiant yn cael eu cynhyrchu bob 5 mlynedd, wedi'u llywio gan Asesiad Llesiant.

Roedd yr arolwg ar gael ar-lein trwy wefan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, trwy Fforwm Dweud Eich Dweud Ceredigion a chafodd ei hysbysebu gan holl aelodau'r Bwrdd. Roedd copïau papur ar gael ym mhob un o lyfrgelloedd a chanolfannau hamdden Ceredigion. Roedd fersiynau Hawdd eu Deall a Phobl Ifanc o'r Cynllun drafft hefyd ar gael mewn llyfrgelloedd ac ar dudalen we Ymgynghoriadau Cyngor Sir Ceredigion.

Cyfradd Ymateb

Cafwyd cyfanswm o 34 o ymatebion i'r arolwg ymgynghori gan gynnwys 242 o sylwadau ysgrifenedig. Ar gyfartaledd cymerodd ymatebwyr 37 munud i gwblhau'r arolwg. Cafwyd 5 ymateb ysgrifenedig ar wahân hefyd gan bartneriaid allweddol, postwyd 15 ymateb ar y wal syniadau a chafwyd sesiynau penodol gyda disgyblion ysgolion cynradd ac uwchradd ynghyd â'r Cyngor leuenctid i sicrhau bod lleisiau pobl ifanc yn cael eu clywed. Mae'r tudalennau sy'n dilyn yn rhoi crynodeb o'r casgliadau.

Prif Gasgliadau

C1: Oeddech chi'n ymwybodol o'r BGC a'i rôl yng Ngheredigion cyn yr ymgynghoriad hwn?

Mewn ymateb i'r cwestiwn agoriadol, dim ond 41.2% neu 14 o ymatebwyr oedd yn ymwybodol o Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion cyn yr ymgynghoriad hwn, er ei fod yn bodoli ers 2016. Daeth Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus i fodolaeth yn dilyn pasio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Dywedodd union hanner (50% neu 17) o ymatebwyr nad oeddent yn ymwybodol o'r Bwrdd, sy'n awgrymu bod angen gwneud rhagor o waith i hyrwyddo'r Bwrdd, y Cynllun Llesiant Lleol a'i weithgareddau wrth gyflawni'r cynllun.

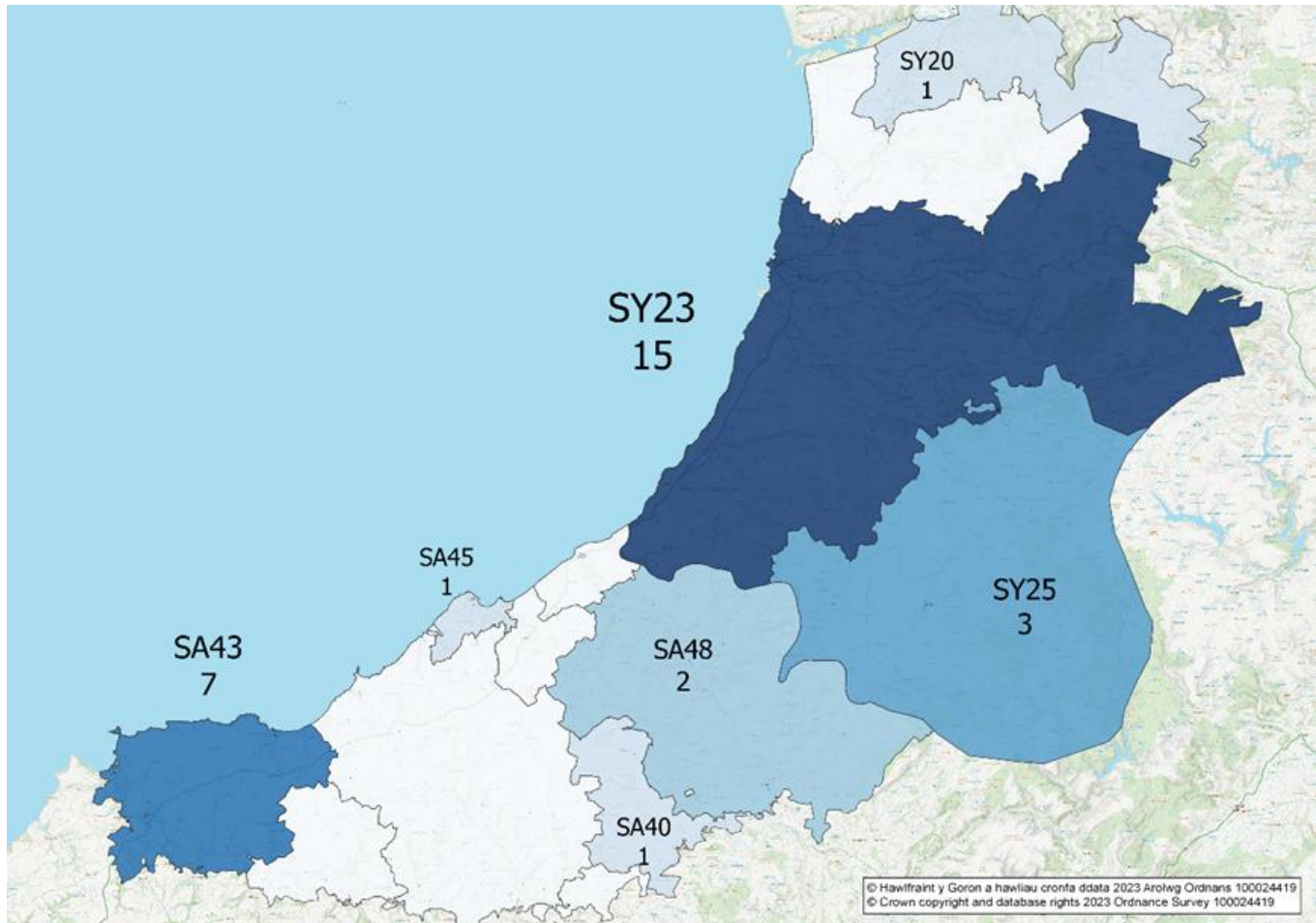
Tudalen 18

Roedd dau ymateb arall a ddywedodd eu bod dim ond yn rhannol ymwybodol o'r BGC a'i rôl cyn yr ymgynghoriad.

C2: Rhowch bedair llythyren gyntaf eich cod post i ni er mwyn ein helpu i dargedu ein gwaith

O'r 34 o ymatebion a dderbyniwyd, dywedodd y gyfran fwyaf (44.1%) eu bod yn dod o ardal cod post gyffredin SY23 yng ngogledd a chanol y Sir, sy'n cynnwys Aberystwyth. Roedd 20.6% pellach o ymatebwyr o god post SA43 yng ngwaelod de'r Sir, ac 8.8% yn SY25 i'r dwyrain yn pontio'r ffin â Phowys. Mae dosbarthiad llawn yr ymatebion yn ôl ardal cod post i'w weld yn Ffigur 1. (Ni chafwyd unrhyw ymatebion o chwe rhanbarth cod post, sef SY24, SA47, SA46, SA44, SA39 a SA38).

Ffigur 1: Dosbarthiad ymatebion ar draws Ceredigion

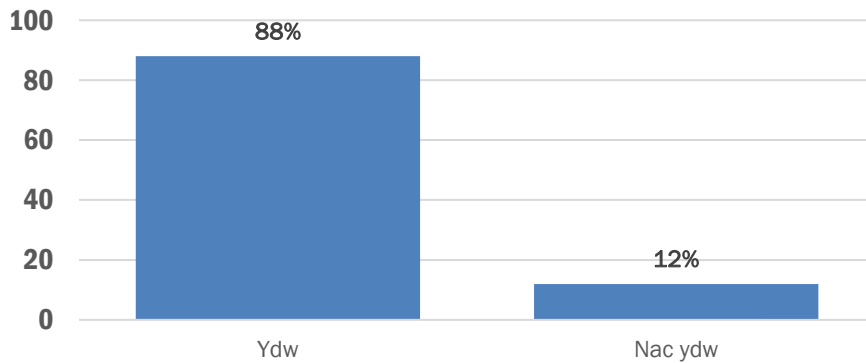

C3: Ydych chi'n cytuno mai'r 5 amcan llesiant yw'r blaenoriaethau cywir i ganolbwyntio arnynt i wella llesiant yn eich ardal leol?

Roedd cwestiwn 3 yn ceisio canfod lefelau cyffredinol o gefnogaeth ar gyfer y 5 amcan llesiant arfaethedig yn y Cynllun Llesiant Lleol drafft. Dywedodd y mwyafrif llethol (88%) "ydw", eu bod yn cytuno mai'r 5 amcan yw'r blaenoriaethau cywir i'w canolbwyntio arnynt er mwyn gwella llesiant. Roedd y 12% arall yn anghytuno ac nid oeddent yn meddwl mai dyma'r amcanion cywir.

C3. Ydych chi'n cytuno mai'r 5 amcan llesiant yw'r blaenoriaethau cywir i ganolbwyntio arnynt i wella llesiant yn eich ardal leol?

▼ Canran

C4: Unrhyw sylwadau

Er bod yr ymatebion ysgrifenedig yn amrywiol, sylwadau yn ymwneud â'r amgylchedd a materion amgylcheddol oedd fwyaf cyffredin. Roedd dau o'r ymatebion ysgrifenedig wedi nodi nad yw Amcan 3: Byddwn yn cydweithio i gyflawni mentrau datgarboneiddio yng Ngheredigion i ddiogelu a gwella ein hadnoddau naturiol, yn sôn am yr argyfwng bioamrywiaeth. Nododd un ymatebwr fod angen i'r amcan hwn edrych ar "y darlun ehangach o golli bioamrywiaeth", a dywedodd yr ail ymatebwr y dylai'r amcan hwn "gyfeirio at yr argyfwng bioamrywiaeth hefyd."

Roedd gweddill y sylwadau ysgrifenedig ar gyfer y cwestiwn hwn yn weddol gymysg. Dywedodd un o'r sylwadau fod angen i Awdurdodau Lleol "gael y pethau sylfaenol yn iawn" cyn "ehangu ar eu cynnig". Nododd sylw ysgrifenedig arall pa mor bwysig yw cael mynediad at fyd natur a chysylltu pobl yn well â'r system fwyd, gan nodi hefyd fod gwneud bwyd lleol yn fwy hygyrch ac yn rhatach yr un mor bwysig. Yn yr un modd, awgrymodd un ymatebwr er ei fod yn cytuno â'r amcanion, "dydyn nhw ddim yn mynd yn ddigon pell" a bod angen ailwampio arferion amaethyddol yn llwyr oherwydd bod diogelwch bwyd yn dibynnu ar hyn. Mae pwyslais bod "angen iddo fod yn lleol ac yn gynaliadwy".

Roedd ymateb pellach yn pwysleisio'r cyfleoedd i bobl ag anableddau, gan gynnwys dosbarthiadau ymarfer corff, pwll nofio a mynediad gwell at ganolfannau hamdden ar drafnidiaeth gyhoeddus a/neu fannau parcio i'r anabl. Mae sylw arall yn awgrymu y dylai'r amcanion ganolbwyntio rhywfaint ar sut y byddai'r cynnydd yn y boblogaeth sy'n heneiddio yn cael ei rheoli. Gellir gweld crynodeb o'r sylwadau hyn yn y tabl isod.

Sampl o'r Sylwadau

"Mae mynediad at fyd natur yn bwysig iawn a hefyd cysylltu pobl yn well â'r system fwyd a gwneud bwyd lleol yn llawer mwy cyffredin ac yn hollbwysig yn rhatach."	"Rwy'n meddwl bod gormod o ffocws ar ddatblygiad diwylliannol a dim digon ar isadeiledd."
"Gyda chynnydd yn y boblogaeth sy'n heneiddio, byddwn yn disgwyl gweld rhywfaint o ffocws ar sut y byddai hyn yn cael ei reoli."	"Mae Amcan 4 yn arbennig o wael, gan ganolbwyntio ar "fentrau" annelwig leihau carbon, yn hytrach nag ystyried y darlun ehangach o golli bioamrywiaeth."

Tudalen 20

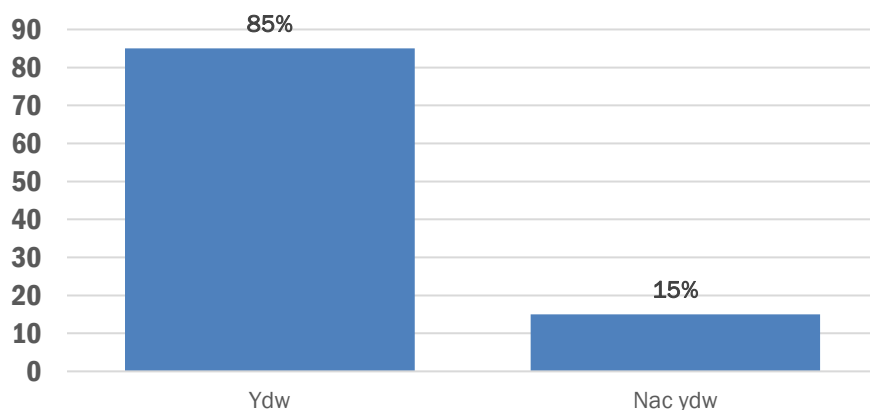
"Mae'n iawn i gael yr amcanion hyn ond mae angen eu cyflawni fel arall mae'r cyfan yn aer poeth yn enwedig llygredd gyda Poppit ac Aberystwyth y gwaethaf ar gyfer all-lifau carthffosiaeth yng Nghymru sy'n wirioneddol warthus yn enwedig gyda'n poblogaeth o ddolffiniaid a llamidyddion sy'n denu twristiaeth i'r ardal."	"Dylai'r amcan ar gyfer datgarboneiddio hefyd gyfeirio at yr argyfwng bioamrywiaeth."
"Ydw ond dydyn nhw ddim yn mynd yn ddigon pell. Mae angen ailwampio ein harferion amaethyddol yn llwyr er mwyn gwella iechyd, mae sicrwydd bwyd yn dibynnu ar hyn hefyd. Mae angen iddo fod yn lleol ac yn gynaliadwy."	"Mwy o ddsbarthiadau ymarfer corff cynhwysol i bobl ag anableddau, mynediad i'r pwll lleol i bobl anabl, bysiau a fydd yn stopio yn y ganolfan hamdden, manau parcio i bobl anabl yng nghanolfan hamdden Teifi."

C5: Ydych chi'n cytuno gyda'r cynlluniau i fynd i'r afael ag effeithiau tldi yn eich ardal leol?

Roedd y mwyafrif o'r ymatebwyr, 85% neu 29 o ymatebion, yn cytuno â'r cynlluniau i fynd i'r afael ag effeithiau tldi yn eu hardal leol. Dywedodd y 15% neu 5 o ymatebwyr sy'n weddill nad oeddent yn cytuno â'r cynlluniau. Mae'r rhesymeg y tu ôl i'r atebion hyn yn y cwestiwn canlynol.

C5. Ydych chi'n cytuno gyda'r cynlluniau i fynd i'r afael ag effeithiau tldi yn eich ardal leol?

▼ Canran

C6: Unrhyw sylwadau?

Manteisiodd pedwar o'r pum ymatebwr nad oedd yn cytuno â'r cynlluniau i fynd i'r afael â thldi yn eu hardal leol ar y cyfle i egluro eu rhesymau yng nghwestiwn 6, er nad oedd unrhyw thema i'r sylwadau. Er enghraifft, roedd un sylw yn canolbwyntio ar yr economi leol gan nodi bod angen "swyddi sy'n talu'n well yn y Sir", tra bod un arall yn feirniadol oherwydd prisiau rhentu uchel yn y Sir, gan nodi eu bod yn "warthus". Dywedodd ymatebwr arall nad oedd yn glir beth fydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ei wneud mewn gwirionedd o ran yr amcan hwn a dylid gwneud hyn yn gliriach.

Roedd un ymateb manwl hefyd yn rhoi awgrymiadau ar gyfer y targedau y dylid eu mesur a'u hasesu o dan yr amcan hwn. Roedd yr awgrymiadau hyn yn cynnwys darparu cyflogaeth fwy hyblyg, gwella a buddsoddi mewn seilwaith digidol, canolbwyntio ar gadw llyfrgelloedd a gwasanaethau cyhoeddus ar

Tudalen 21

agor er mwyn i bobl allu dysgu, ac ymrwymo i gynnig hyfforddiant sgiliau digidol i'r henoed. Mae crynodeb o'r ymatebion hyn i'w weld yn y tabl isod.

Sampl o'r Sylwadau

"Mae hwn yn blaster glynu. Mae angen swyddi sy'n talu'n well yn y Sir ar gyfer pobl dlawd mewn gwaith, nid is-grwpiau ac ymgynghoriadau."	Dyw galw'r rhain yn "gynlluniau" ddim yn iawn. Does dim unrhyw amcanion na thargedau pendant yn y ddogfen hon y tu hwnt i ffurfio partneriaeth gyda grwpiau. Hefyd, nid yw'r cwestiwn uchod yn cysylltu'n union gydag geiriad yr amcan yn y ddogfen, felly rwy'n cymryd yn ganiataol eich bod yn cyfeirio at amcan 1. Dyma fy awgrymiadau ar gyfer rhai targedau y gellir eu mesur a'u hasesu: a) Darparu cyflogaeth fwy hyblyg o fewn y Cyngor i weithredu fel cyflogwr blaenllaw o ran gweithio hyblyg. b) Gwella a buddsoddi mewn seilwaith digidol i wella gallu pobl i weithio'n hyblyg yng Ngheredigion. Bydd hyn yn lleihau unigedd mewn cymunedau a gallai wella cyfleoedd, yn enwedig i bobl iau yn y sir. c) Yn hytrach na "nodi bylchau sgiliau" dylid canolbwyntio ar gadw ein llyfrgelloedd a'n gwasanaethau cyhoeddus ar agor fel bod unigolion sydd heb eu hadnabod yn gallu cael mynediad at ddysgu, nid dim ond y bobl rydych chi'n eu "adnabod". d) Ymrwymo i gynnig hyfforddiant sgiliau digidol i bobl oedrannus sy'n aros yn y sir, fel nad ydynt yn cael eu hynysu oddi wrth weddill cymdeithas wrth iddynt heneiddio."
"Mae ffyrdd yn arwain at ddatblygu sy'n lleihau tlodi. Mae prisiau rhent yn warthus yn y sir hon."	
"Nid yw'n glir beth fydd y BGC yn ei wneud mewn gwirionedd, oni bai bod hyn wedi'i gynnwys yn yr amcan economi gynaliadwy."	

Ymhlith yr ymatebwyr oedd yn cytuno â'r cynlluniau i fynd i'r afael â thlodi, nid oedd unrhyw themâu a gododd dro ar ôl tro ymhlith eu hatebion ysgrifenedig, yn hytrach cyflwynwyd amrywiaeth o awgrymiadau gwahanol. Canolbwyntiodd un ymatebwr ar yr amgylchedd a'r effaith y byddai teithio gwyrddach yn ei chael. Tynnwyd sylw at y ffaith y byddai addasu i ffordd o fyw wyrddach gyda llai o geir a'r costau sy'n gysylltiedig â hynny, ynghyd â gwella trafndiaeth gyhoeddus ac annog pobl i rannu ceir, yn "cael effaith arwyddocaol ar dlodi".

Roedd awgrymiadau eraill yn cynnwys darparu gofal plant ychwanegol i bobl a hoffai ddychwelyd i'r gwaith, hyrwyddo manau cynnes oherwydd yr argyfwng costau byw, a gellid gwneud mwy i hyrwyddo llyfrgelloedd sy'n cynnig Wi-Fi, ardaloedd astudio a manau cynnes. Codwyd rhai pryderon penodol hefyd, megis teuluoedd sy'n byw y tu allan i ddalgylchoedd Dechrau'n Deg yn methu â chael mynediad at wasanaethau Dechrau'n Deg ac yn debygol o brofi tlodi cynyddol wrth i gostau byw barhau i gynyddu. Cafwyd sylwadau cyffredinol hefyd bod angen dweud mwy am bobl hyn yn y gymuned a sut mae tlodi yn effeithio arnynt. Ceir sampl o'r sylwadau hyn yn y tabl canlynol.

Tudalen 22

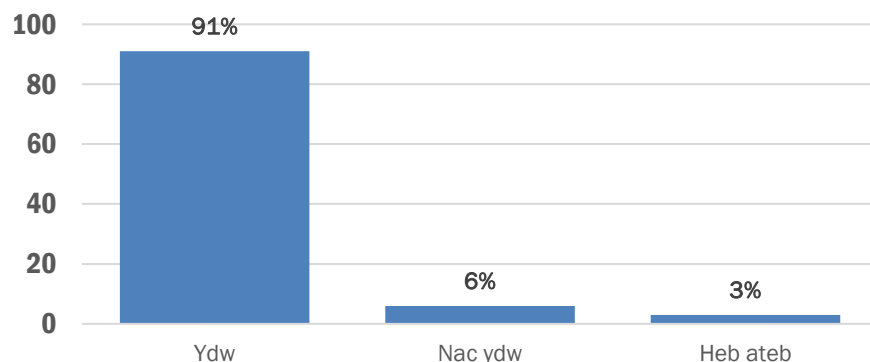
Sampl o'r Sylwadau	
<p>"Yn fy mhrofiad i, byddai menter i gael pobl allan o'u ceir ac addasu i ffordd fwy gwyrdd o fyw yn cael effaith arwyddocaol ar dlodi. Rwy'n gwybod am lawer o bobl sy'n gweithio amser llawen (neu fwy!) ac sy'n dal i fod mewn tlodi oherwydd bod y gost o redeg car mor uchel (ynghyd â'r argyfwng costau byw). Mae angen i ni addasu ein ffordd o fyw nawr ar gyfer y dyfodol a chael cymhellion ariannol neu fathau eraill o gymorth (gofal plant, credydau treth gwaith ac ati) i annog pobl i gael gwared ar eu ceir. Byddai hynny yn rhoi llawer mwy o incwm gwario i bobl ei ddefnyddio yn ein heconomi leol. Byddai trafnidiaeth gyhoeddus well yn ffactor allweddol o ran pa mor ymarferol yw hyn.</p>	<p>"Buddsoddi mewn mwy o ofal plant am ddim i bobl a hoffai ddychwelyd i'r gwaith ond sy'n gweld bod cost gofal plant yn golygu eu bod yn colli arian trwy weithio."</p>
	<p>"Rydw i wedi gweld llawer o hyrwyddo manau cynnes yn y Cyngor sy'n dda yn enwedig gyda chostau byw yn codi. Efallai y gellid gwneud mwy hefyd i hyrwyddo llyfrgelloedd y sir sy'n cynnig lle cynnes, Wi-Fi am ddim, manau astudio ac ati, ond hefyd cyfoeth o adnoddau rhad ac am ddim eraill."</p>
	<p>"Mae tlodi hefyd yn effeithio ar yr henoed, does dim llawer yn cael ei ddweud amdanyn nhw, costau gwresogi yn arbennig."</p>
<p>"Mae Aber-porth yn ardal ddifreintiedig gydnabyddedig; byddai rhai teuluoedd yn elwa o allu cael mynediad at wasanaethau Dechrau'n Deg ond heb eu cynnwys yn y dalgyllch. Gyda chostau byw yn cynyddu a llai o arian gwario bydd lefelau uchel o dlodi mewn gwaith yn cynyddu; mae'n bwysig eu bod nhw'n cael mynediad at ofal plant cofrestredig er mwyn iddynt allu elwa o gynlluniau cymorth gofal plant. Mae Cyngor Cymuned Aber-porth yn mynd i ystyried ffyrdd o gefnogi teuluoedd i gael mynediad at weithgareddau ar ôl ysgol trwy gefnogi grwpiau cymunedol lleol i ddarparu gwasanaethau. Bydd Cyngor Cymuned Aber-porth yn parhau i helpu rheolwyr Neuadd Bentref Aber-porth i gyflawni prosiectau cymunedol er budd trigolion."</p>	<p>"Ond dydyn nhw ddim yn mynd yn ddigon pell, byddai cefnogi busnesau lleol i ddiwallu anghenion lleol, yn enwedig ym myd amaethyddiaeth yn creu economi fwy cylchol. Lle nad oes arian mae'n anodd iawn cyflawni pethau. Nid yw banciau yn benthyca lle mae angen bellach. Gallai'r llywodraeth fenthyca yn debyg i fenthyciadau myfyrwyr i wella cylchrediad arian yn yr economi gylchol, fel bod anghenion yn gallu cael eu diwallu."</p>

C7: Ydych chi'n cytuno gyda'r cynlluniau i helpu i adeiladu economi gynaliadwy er lles pobl sy'n byw ac yn gweithio yng Ngheredigion?

Roedd y mwyafrif helaeth o ymatebwyr i'r arolwg (91% / 34 o ymatebwyr) yn cytuno â'r cynlluniau i helpu i adeiladu economi gynaliadwy er lles pobl sy'n byw ac yn gweithio yng Ngheredigion (Amcan Llesiant 1). Nid oedd cyfran fach o ymatebwyr yn cytuno (6%/2 o ymatebwyr), tra bod 3% wedi gadael y cwestiwn heb ei ateb.

C7. Ydych chi'n cytuno gyda'r cynlluniau i helpu i adeiladu economi gynaliadwy er lles pobl sy'n byw ac yn gweithio yng Ngheredigion?

▼ Canran

C8: Unrhyw sylwadau?

Rhoddodd ychydig o dan hanner (41%) yr ymatebwyr sylwadau pellach i gwestiwn 7, a oedd yn gofyn a oeddent yn cytuno â'r cynlluniau i helpu i adeiladu economi gynaliadwy er lles pobl sy'n byw ac yn gweithio yng Ngheredigion. Er bod yr ymatebion ysgrifenedig yn amrywio, gellid grwpio sylwadau o dan dair thema, gan gynnwys:

- Awgrymiadau i newid/amrywio ffocws yr uchelgeisiau o dan Amcan Llesiant 1 (e.e., *symud oddi wrth roi sylw ar sgiliau ac addysg i ganolbwyntio ar gyflog gwell*).
- Awgrymiadau ar sut i gyfrannu at economi gynaliadwy (e.e. *darparu cymorth gwell i fusnesau newydd, cefnogi siopau annibynnol, caffael yn lleol, adeiladu cadwyni cyflenwi byr, a chreu cymhellion i bobl ifanc aros yn yr ardal*).
- Pryderon ynglŷn â materion economaidd o fewn y Sir (e.e. *natur wledig, mynediad at wasanaethau, diffyg tai fforddiadwy ac incwm isel*).

Rhoddir sampl o'r sylwadau yn y tabl isod:

Sampl o'r Sylwadau	
"Mae lefelau sgiliau ac addysg eisoes yn uchel; mae'n ymwneud â'r math cywir o sgiliau a chyflog gwell."	"Mae angen i gymuned gynaliadwy allu cadw ei phobl ifanc ac mae diffyg tai fforddiadwy yn cael effaith negyddol..."
"Mae cyfle mawr yma i ail-hyfforddi pobol ar gyfer economi werdd."	"Angen mwy o bwyslais ar adeiladu cadwyni cyflenwi BYR ac ar ddefnyddio adnoddau lleol i ateb anghenion lleol, a thrwy hynny ychwanegu gwerth."
"Rhowch fwy o gefnogaeth i'r rhai sy'n dechrau busnes, benthyciadau mwy hael, cyfraddau busnes is a chymorth gyda rhentu siopau. Peidiwch â gadael i fwy o siopau cadwyn ddod i Geredigion, yn hytrach cefnogwch siopau annibynnol sy'n cadw arian i gylchredeg yn lleol."	"Mae canfyddiad bod byw yng Ngheredigion / cefn gwlad yn rhatach na byw yn y ddinas. Ond, o brofiad, dyw hynny ddim yn wir. Mae hyn i'w weld a'i deimlo gyda thrafnidiaeth gyhoeddus a hygyrchedd yn arbennig – mae'n rhaid i chi deithio mewn car i bobman oherwydd does dim bysiau rheolaidd..."

Tudalen 24

Ymhellach, gofynnwyd am adborth ysgrifenedig yn ymwneud â chwestiwn saith (ar Amcan Llesiant 1) gan bartneriaid BGC (aelodau statudol a sefydliadau cyfranogol a wahoddwyd) ac o weithdai ymgysylltu â rhanddeiliaid (fel ymgysylltu ag ysgolion cynradd ac uwchradd Ceredigion). Mae adborth wedi cael ei grwpio o dan dair thema allweddol, sy'n cynnwys:

- Ystyriaethau pellach o uchelgeisiau presennol
- Mwy o fanylion ar sut y caiff yr uchelgeisiau eu mesur/meincnodi
- Rhagor o fanylion/awgrymiadau ar sut i gyflawni'r uchelgeisiau

Themâu allweddol	Crynodeb o'r sylwadau
Ystyried uchelgeisiau presennol ymhellach	<ul style="list-style-type: none"> • Angen sicrhau bod egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn cael eu rhoi ar waith wrth i'r BGC gyflawni uchelgeisiau Cronfa Ffyniant Gyffredin y DU. • Awgrym i wneud cysylltiad cliriach rhwng Bargen Twf Canolbarth Cymru a fframwaith economaidd rhanbarthol ar draws ynni, yr economi a sgiliau. • Awgrym i gynnwys camau sy'n mynd i'r afael â goblygiadau posibl Brexit ar ffermio cynaliadwy. • Awgrym i gynnwys caffael cyhoeddus sy'n gyfrifol yn gymdeithasol ac yn amgylcheddol er budd y gadwyn gyflenwi leol. • Plant ysgol uwchradd am gael mwy o gyfleoedd i ddysgu sgiliau ymarferol, mwy o gyfleoedd ar gyfer profiad gwaith a thrafnidiaeth gynaliadwy. • Plant ysgol gynradd am weld swyddi da yn yr ardal a fydd yn eu helpu i aros yng Ngheredigion, heb unrhyw fwch cyflog rhwng y rhywiau a chyda chyflog gwell yn y sector ffermio ac addysg.
Manylion pellach ar sut y caiff yr uchelgeisiau eu mesur/meincnodi	<ul style="list-style-type: none"> • Gwybodaeth am sut y bydd cadwyni cyflenwi sy'n fwy effeithlon yn cael eu mesur. • Mynegwyd pryderon ynghylch y diffyg mesurau i feincnodi cynnydd ar uchelgais a champau gweithredu i ysgogi cyfranogiad mwy cynhwysol mewn gwaith teg, cynaliadwy.
Rhagor o fanylion/awgrymiadau ar sut i gyflawni uchelgeisiau	<ul style="list-style-type: none"> • Manylion pellach sy'n nodi sut y bydd yr uchelgais o waith teg yn cael ei gyflawni. • Rhagor o wybodaeth am sut y bydd y BGC yn cyflawni argymhellion CLES ac a ydynt yn cyd-fynd â blaenoriaeth Economi Sylfaenol ac yn cefnogi busnesau lleol.

C9: Ydych chi'n cytuno gyda'r cynlluniau i helpu i leihau'r anghydraddoldebau sy'n gysylltiedig ag iechyd corfforol a meddyliol yn eich cymuned?

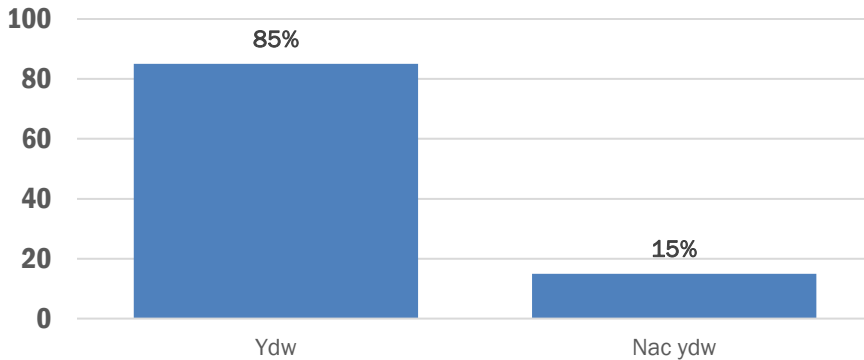
Roedd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr (85%/ 29 o ymatebwyr) yn cytuno â'r cynlluniau i helpu i leihau'r anghydraddoldebau sy'n gysylltiedig ag iechyd corfforol a meddyliol yn eu cymuned (sy'n ymwneud ag Amcan Llesiant 2 yn y Cynllun Llesiant). Roedd y 15% arall o ymatebwyr (5 ymatebwr) yn anghytuno â'r cynlluniau i helpu i leihau anghydraddoldebau. Er bod cyfran uchel o ymatebwyr yn cytuno â'r cynlluniau, roedd yn un o'r meysydd lle roedd barn ymatebwyr ychydig yn fwy rhanedig. Roedd y

Tudalen 25

canlyniad hwn yn debyg i'r ymateb cyffredinol i gwestiwn pedwar, yn ymwneud â'r cynlluniau i fynd i'r afael â thlodi yn yr ardal.

C9. Ydych chi'n cytuno gyda'r cynlluniau i helpu i leihau'r anghydraddoldebau sy'n gysylltiedig ag iechyd corfforol a meddyliol yn eich cymuned?

▼ Canran

C10: Unrhyw sylwadau?

Roedd tua dwy ran o bump o'r ymatebwyr (38%/13 o ymatebwyr) wedi cyflwyno sylwadau i gwestiwn 9 a ofynnodd a oeddent yn cytuno â'r cynlluniau i helpu i leihau'r anghydraddoldebau ynghylch iechyd corfforol a meddyliol yn eu cymuned. At hynny, gofynnwyd am adborth ysgrifenedig yn ymwneud â chwestiwn naw (ar Amcan Llesiant 2) gan bartneriaid BGC (aelodau statudol a sefydliadau cyfranogol a wahoddwyd) ac o weithdai ymgysylltu â rhanddeiliaid (fel ymgysylltu ag ysgolion cynradd ac uwchradd Ceredigion).

Roedd adborth yn amrywio; fodd bynnag, roedd y consensws cyffredinol yn croesawu'r ffocws ar hyrwyddo presgripsiynu cymdeithasol, gwyrdd a glas yn y Cynllun drafft, a ddisgrifiwyd fel "uchelgais gwirioneddol flaengar".

Cyflwynwyd awgrymiadau ar ychwanegiadau pellach i Amcan Llesiant 2. Roedd yr awgrym mwyaf cyffredin (yn yr adborth i'r arolwg a'r adborth ysgrifenedig gan bartneriaid a rhanddeiliaid) yn ymwneud â'r angen i gynnwys trafndiaeth gynaliadwy a theithio llesol yn y cynllun, oherwydd y manteision cymdeithasol, amgylcheddol ac iechyd sy'n gysylltiedig â hynny. Cyfeiriwyd yn benodol at wella a chynnal a chadw llwybrau troed a phalmentydd Ceredigion, Llwybr Arfordir Cymru, mynediad at wasanaethau a'r angen am drafndiaeth gyhoeddus a chynaliadwy gwell a mwy hygyrch.

Yn ogystal, gwnaed argymhellion ar feysydd i'w datblygu ymhellach o dan Amcan Llesiant 2. Y teimlad cyffredinol yw bod angen rhoi mwy o sylw i'r mater o dai digonol a fforddiadwy yn y Cynllun drafft. Yn ogystal, nodwyd pwysigrwydd sicrhau fod tai sydd wedi'u cysylltu â gwasanaethau a thrafnidiaeth gynaliadwy yn cael ei ystyried. Nododd plant ysgol hefyd bwysigrwydd tai fforddiadwy a darparu tai gwarchod i'r digartref.

Yn ogystal, roedd ymatebwyr i'r arolwg wedi tynnu sylw at bwysigrwydd bwyd lleol, maethlon a chynaliadwy. Roedd cyfeiriadau penodol at ffactorau i leihau anghydraddoldebau bwyd, megis cydnherthedd a lleihau ein dibyniaeth ar y farchnad fwyd fyd-eang.

Tudalen 26

Roedd sylwadau llai cyffredin, fodd bynnag, yr un mor bwysig yn cynnwys:

- Awgrym i gynyddu ymgysylltiad y BGC â chymunedau o'r cychwyn cyntaf i gefnogi ei ddealltwriaeth eu hunain o feithrin cydnerthedd a'u cyfraniad posibl at hynny.
- Awgrym i gynnwys camau gweithredu penodol i fynd i'r afael â'r uchelgais presgripsiynu cymdeithasol
- Awgrym i fireinio uchelgais 2.3 (sy'n ymwneud â bwyd) i sicrhau bod y gweithgareddau a geisir yn glir ac yn gyraeddadwy.
- Awgrym i adolygu'r ystyriaeth sy'n cael ei rhoi i ychwanegu cyfeiriad at chwaraeon a hamdden, gan gynnwys cyfleusterau awyr agored a dan do.

Ymhlith plant ysgol roedd y materion a'r meysydd pwysicaf i'w hystyried yn ymwneud ag Amcan Llesiant 2 yn cynnwys:

- Gwarchod yr amgylchedd naturiol yn well (gan gynnwys mwy o arferion a mentrau amgylcheddol e.e. plannu coed, mwy o gyfleoedd gweithio gwyrdd, garddio ac ati).
- Gostyngiad mewn taflu sbwriel (awgrymiadau'n cynnwys – dirwyon taflu sbwriel, addysg bellach ar y niwed a achosir trwy daflu sbwriel, darpariaeth well o finiau ac ati)
- Cymorth gwell i bobl ar incwm isel/sy'n profi caledi (e.e. bwyd ffres mwy fforddiadwy, mwy o fanciau bwyd)
- Mwy o gymorth i ddeall cyllid a chyllidebau (e.e. addysg ar reoli cyllidebau, morgaeisi, dyled ac ati).

Rhoddir sampl o'r sylwadau o'r arolwg ac adborth ysgrifenedig gan randdeiliaid a phartneriaid yn y tabl isod.

Sampl o'r Sylwadau	
"Yn hytrach na" phresgripsiynu "mannau gwyrdd, beth am atal yr erydu parhaus yn ansawdd ein manau gwyrdd? Er enghraifft, mae llwybrau cyhoeddus yn rhan allweddol o'n seilwaith manau gwyrdd ac yn cael eu hesgeuluso'n ofnadwy gyda thanfuddsoddiad ofnadwy..."	"I raddau – er y dylai olygu helpu pobl i helpu eu hunain."
"Cytuno, ond mae angen llawer mwy o lwybrau troed, sy'n hygyrch. Mae'n rhaid i chi deithio hanner awr i gael llwybr sydd ddim yn mynd trwy gae neu sydd wrth ymyl ffordd brysur."	"Dechrau mwy o brosiectau tyfu bwyd yng Ngheredigion, gweithio gyda ffermwyr i gynhyrchu pethau sylfaenol fel ceirch a gafodd eu tyfu yma yn hanesyddol, lleihau'r ddibyniaeth pobl ar fwyd sy'n cael ei hedfan i mewn a thorri carbon yn y gadwyn fwyd. Rhaid i hyn gael ei gefnogi gan sefydliadau lleol sy'n comisiynu bwyd o dyfwyr lleol..."
"Mae'n rhaid i ni gydnabod yn gyntaf yr effaith y mae bwyd/maeth yn ei chael ar iechyd corfforol a meddyliol – mae gwrtiaith artiffisial sy'n defnyddio llawer o danwydd ffosil yn difetha iechyd planhigion a'r rhai sy'n eu bwyta sy'n denu'r defnydd o fioladdwyr mewn ffermio a'r fasnach	"Yn falch o weld Partneriaeth Bwyd Cynaliadwy ond mae angen gweithredu ar bresgripsiynu gwyrdd a chymdeithasol yn ogystal ag uchelgeisiau e.e. gweithio gyda ac adeiladu ar brosiect Trywydd Iach Biosffer Dyfi."

Tudalen 27

fferyllol ym maes iechyd y cyhoedd sy'n effeithio ar yr amgylchedd ehangach..."

"Nid yw Cynllun Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2023-28) yn sôn fawr ddim am drafnidiaeth gynaliadwy, sy'n cael effaith arwyddocaol ar gymunedau gwledig o safbwynt llesiant a datgarboneiddio, a rôl y BGC i ddiogelu a gwella gwasanaethau gwledig er budd ei drigolion."

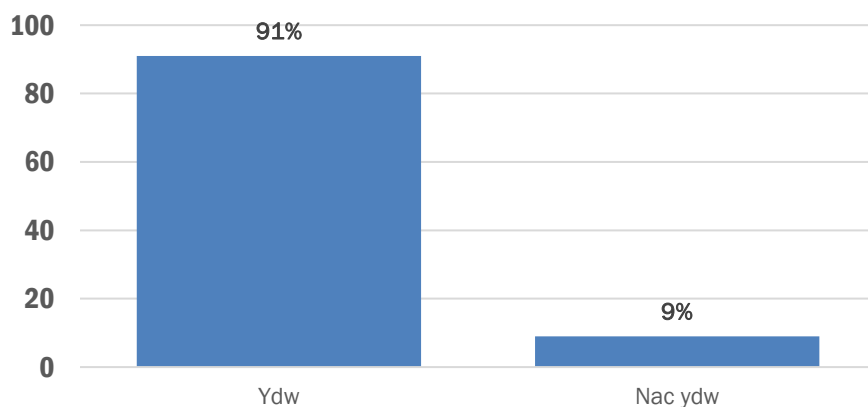
"Mae'r broblem o stoc tai annigonol yng Ngheredigion yn cael sylw ar dudalen 13 o'r Cynllun drafft. Mae pawb yn gwybod bod tai annigonol nid yn unig yn ffactor mewn costau ynni uwch, ond mae hefyd wedi'i gysylltu'n agos iawn ag anghydraddoldebau iechyd a chanlyniadau iechyd gwaeth... gellid rhoi mwy o sylw i dai."

C11: Ydych chi'n cytuno gyda'r cynlluniau i helpu i leihau ôl troed carbon Ceredigion?

Roedd lefel gryf o gefnogaeth hefyd i leihau ôl troed carbon Ceredigion gyda 91% o'r rhai a ymatebodd yn nodi eu bod yn cytuno â'r flaenoriaeth hon. Mae'r ymatebion i gwestiwn 15 lle gofynnwyd i ymatebwyr nodi pa rai o'r amcanion oedd bwysicaf, yn awgrymu bod y flaenoriaeth hon yn cael ei hystyried yn un o'r heriau mwyaf i fynd i'r afael â hi yn y dyfodol. Roedd dau ymatebwr neu 9% yn anghytuno â'r amcan hwn, a thrafodir eu rhesymau yn C12 isod.

C11. Ydych chi'n cytuno gyda'r cynlluniau i helpu i leihau ôl troed carbon Ceredigion?

▼ Canran

C12: Unrhyw sylwadau?

Roedd y mwyafrif o'r ymatebwyr wedi manteisio ar y cyfle i bwysleisio pwysigrwydd yr amcan hwn a chynnig awgrymiadau ar sut y gellir cyflawni hyn. Er enghraifft, roedd galwadau pellach am fwy o drafnidiaeth gyhoeddus a thrafnidiaeth well, yn enwedig gwasanaethau bws gwledig ac ymdrechion i leihau prisiau tocynnau neu ddarparu gwasanaethau am ddim â chymhorthdal. Cafwyd galwadau hefyd am fwy o ymdrech i gael cynlluniau ynni gwyrdd a defnyddio ynni adnewyddadwy fel un ffordd o helpu i gyflawni'r amcan hwn. Awgrymodd un ymatebwr y dylid ategu hyn gyda'r cyllid sydd ar gael i'r holl drigolion. Roedd dau ymatebwr yn cefnogi'r amcan arfaethedig i leihau ôl troed carbon y Sir, ond nid oeddent yn teimlo bod digon o eglurder ynghylch sut y byddai hyn yn cael ei gyflawni, ac nid oedd y cynlluniau'n mynd yn ddigon pell i leihau allyriadau carbon. Awgrymwyd bod angen addysg bellach i sicrhau bod trigolion yn deall eu hól troed carbon.

Tudalen 28

Fodd bynnag, nid oedd dau ymatebwr yn cytuno â'r amcan hwn. Roedd eu gwrthwynebiadau yn ddeublyg – yn gyntaf nid oedd yn glir sut y byddai hyn yn cael ei gyflawni heb gael effaith ddilynol ar rai o'r amcanion eraill. Yn ail, nid yw'r ymrwymiad i ddatgarboneiddio yn gynllun ynddo'i hun a dylai'r BGC fod yn ymrwymo i gymryd camau gweithredu go iawn i ddatgarboneiddio a gwella bioamrywiaeth yn y Sir. Mae wedi darparu cyfres o gamau gweithredu posibl y gellid eu hystyried i gyflawni hyn. Mae'r tabl isod yn rhoi sampl o'r sylwadau a dderbyniwyd.

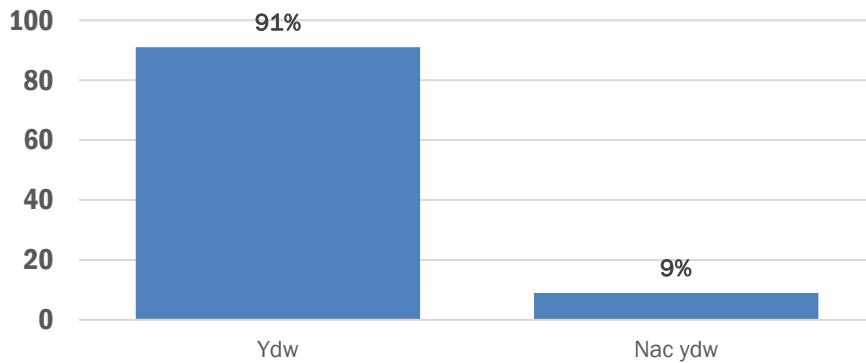
Sampl o'r Sylwadau	
"Mae'n bwysig iawn meddwl yn y tymor hir am y mater hwn a gall hyn gynnwys penderfyniadau dadleuol."	"Bydd creu mwy o gynlluniau ynni gwyrdd sydd ym mherchnogaeth leol a all cymorthdalu costau trydan ar gyfer ein trigolion yn help enfawr i'n heconomi. Ar hyn o bryd rydym yn cael ein cosbi am fyw "yn bell o'r grid" pan fyddwn yn allforio trydan net o Geredigion."
"Rwy'n credu y bydd hyn yn heriol o ystyried gwasanaethau trafndiaeth gyhoeddus cyfyngedig. Byddai hwb i ynni adnewyddadwy yn cael ei groesawu gyda chyllid i bawb – nid dim ond y rhai sy'n hawlio budd-daliadau."	"Mae gan Gyngorau Tref a Chymuned gyfrifoldeb o dan Ddeddf Amgylchedd Cymru i gefnogi bioamrywiaeth yn eu cymunedau. Byddai trefniadau gweithio mewn partneriaeth gwell i ddatblygu prosiectau i warchod a gwella ein cymunedau yn fuddiol. Ymgysylltu gwell ag ysgolion a chymunedau ar ailgylchu; effeithlonrwydd ynni, bioamrywiaeth. Mae llygredd ar Afon Teifi yn bryder. Mae ystyried ffosffadau a'r effaith ar geisiadau cynllunio yn fater sydd angen ei ddatrys."
"Does dim digon o fanylion yma – ble a sut y byddwch chi'n cyflawni datgarboneiddio a sero net erbyn 2030?"	"Nid yw cynlluniau'n mynd yn ddigon pell, fe ddylen ni fod yn addysgu pobl am leihau eu hól troed carbon a darparu trafndiaeth gyhoeddus."

C13: Ydych chi'n cytuno gyda'r cynlluniau i'ch helpu i deimlo'n ddiogel ac wedi'ch cysylltu â diwylliant yn eich ardal leol?

Roedd lefel yr un mor uchel o gefnogaeth ar gyfer yr amcan arfaethedig terfynol ynghylch teimlo'n ddiogel ac wedi'u cysylltu â diwylliant. Yn gyffredinol, roedd y mwyafrif o'r ymatebwyr yn cytuno â'r amcan gyda dau ymatebwr neu 9% yn anghytuno.

C13. Ydych chi'n cytuno gyda'r cynlluniau i'ch helpu i deimlo'n ddiogel ac wedi'ch cysylltu â diwylliant yn eich ardal leol?

▼ Canran

C14: Unrhyw sylwadau?

Er bod y mwyafrif o'r ymatebwyr yn cefnogi'r amcan arfaethedig hwn, roeddent wedi achub ar y cyfle yn y sylwadau ysgrifenedig i fynegi rhai pryderon penodol sydd ganddynt ynghylch diogelwch a diwylliant. Pwysleisiwyd pwysigrwydd hyrwyddo'r iaith Gymraeg a diwylliant Cymru, yn ogystal â hyrwyddo grwpiau eraill nad ydynt yn gysylltiedig â diwylliant. Codwyd nifer o bryderon penodol gwahanol hefyd – codwyd pwysigrwydd mynd i'r afael â thlodi ac anghydraddoldeb fel rhywbeth sy'n hanfodol i deimlo'n "ddiogel" yng nghymunedau Ceredigion, gofynnwyd am ragor o gymorth i ofalwyr a'u teuluoedd ac y dylai addysg plant aros yn y gymuned leol a bod dysgu yn lleol yn hanfodol bwysig. Ceir sampl o'r sylwadau hyn yn y tabl isod.

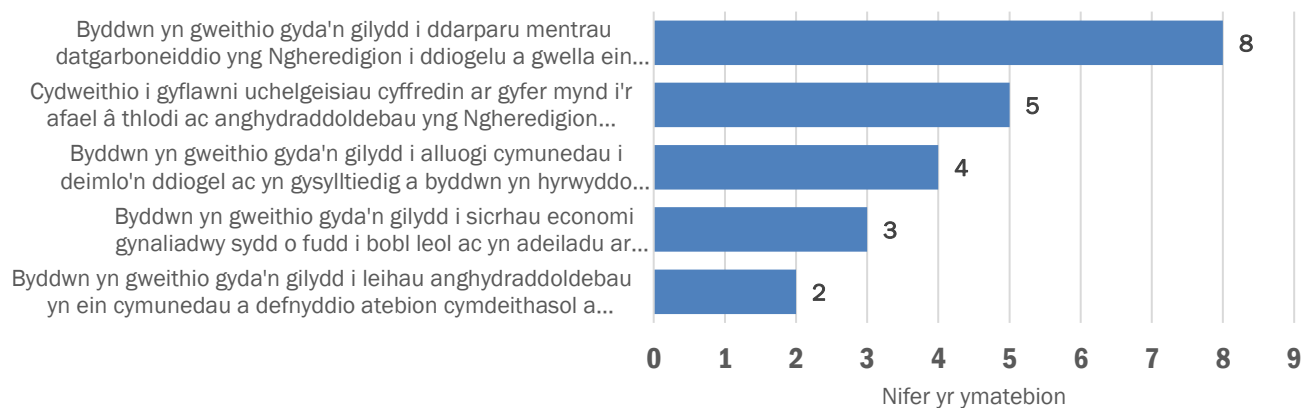
Sampl o'r Sylwadau	
"Dwi'n teimlo'n saff ond mae angen meithrin diwylliant Cymru."	"Mae Ceredigion yn lle cymharol ddiogel i fyw. Mae'r defnydd parhaus o'r Gymraeg a chyfleoedd i hybu diwylliant yn ein cymunedau yn bwysig."
"Fyddwn ni ddim yn teimlo'n 'saff' nes bod gan bawb ddigon i fyw arno – byddai angen i chi fynd i'r afael ag anghydraddoldeb a thlodi, gallai incwm cyffredinol ddatrys hyn. Mae cyfleoedd i gwrdd yn rhy ddrud, dim trafndiaeth."	"Mae Canolfannau Gofal Dydd ar gau, does dim byd ar gyfer yr henoed/pobl â dementia/pobl anabl. Mae gwaharddiad/gwahaniaethu o ran y cymorth i ofalwyr nad ydynt yn hawlio oherwydd eu bod yn ceisio gwneud bywoliaeth trwy fod yn hunangyflogedig a pharhau i ofalu am eu hanwyliaid yr un pryd a bod gartref. Mae gwasanaeth staff wrth gefn/cyflenwi yn fyr, yn annibynadwy ac nid yw'n rheolaidd."
"Mae eich holl amcanion yn cynnwys partneriaid, ond dydyn nhw ddim yn amlinellu camau gweithredu neu amcanion penodol gyda chanlyniadau mesuradwy."	"Mae yna lawer mwy o grwpiau diwylliannol yng Ngheredigion sy'n haeddu cefnogaeth na dim ond y rhai sy'n gysylltiedig â'r Gymraeg. Rwy'n gobeithio bod hynny'n cael ei adlewyrchu yn y cynllun gweithredu."

Tudalen 30

C15: Pa un o'r amcanion llesiant a awgrymir yw'r pwysicaf i chi?

Yna gofynnwyd i'r ymatebwyr raddio, yn nhrefn pwysigrwydd, pa un oedd bwysicaf iddynt. Yr amcan i'w **gyflawni mentrau datgarboneiddio** yng Ngheredigion gafodd y flaenoriaeth uchaf o bleidleisiau gydag 8, ac yna'r uchelgeisiau ar gyfer mynd i'r afael â thlodi ac anghydraddoldebau yng Ngheredigion gyda 5, fel y dangosir yn y siart isod.

C15. Pa un o'r amcanion llesiant a awgrymir yw'r pwysicaf i chi?

Fodd bynnag, nid yw hyn yn ystyried y safleoedd is. Felly defnyddiwyd system bwysoli syml i sgorio pob un o'r amcanion arfaethedig trwy luosi'r nifer ym mhob safle gyda sgôr o 5 i 1, gyda 5 yr uchaf. Dengys y canlyniadau mai **cydweithio i gyflawni economi gynaliadwy** oedd yr amcan a gafodd ei nodi fel y brif flaenoriaeth, ac yna'r amcan **mynd i'r afael â thlodi** ac yna **lleihau anghydraddoldebau**. Er mai cyflawni mentrau datgarboneiddio gafodd y nifer fwyaf o bleidleisiau prif flaenoriaeth, roedd ei sgôr cyffredinol yn llawer is gan iddo hefyd gael nifer uchel o bleidleisiau 4 a. Dangosir y sgorau wedi'u pwysoli cyffredinol yn y tabl isod.

Ymatebion wedi'u Pwysoli							
▼ Amcan Arfaethedig	Safle ►	1	2	3	4	5	Cyfanswm sgôr
Byddwn yn gweithio gyda'n gilydd i sicrhau economi gynaliadwy sydd o fudd i bobl leol ac yn adeiladu ar gryfderau Ceredigion.		4	8	3	4	3	72
Cydweithio i gyflawni uchelgeisiau cyffredin ar gyfer mynd i'r afael â thlodi ac anghydraddoldebau yng Ngheredigion oherwydd gall y rhain gael effaith ar draws y pedwar piler llesiant – llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.		5	6	5	3	0	70
Byddwn yn gweithio gyda'n gilydd i leihau anghydraddoldebau yn ein cymunedau a defnyddio atebion cymdeithasol a gwyrdd i wella iechyd corfforol a meddyliol.		2	4	10	4	1	65
Byddwn yn gweithio gyda'n gilydd i ddarparu mentrau datgarboneiddio yng Ngheredigion i ddiogelu a gwella ein hadnoddau naturiol.		8	0	1	6	6	61
Byddwn yn gweithio gyda'n gilydd i alluogi cymunedau i deimlo'n ddiogel ac yn gysylltiedig a byddwn yn hyrwyddo amrywiaeth ddiwylliannol ac yn cynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg.		4	2	1	3	10	47

Tudalen 31

C16: Beth allwn ni ei wneud a fyddai'n eich galluogi chi, neu grwpiau rydych chi'n ymwneud â nhw, i helpu i wella llesiant yng Ngheredigion?

Yna cafodd ymatebwyr gyfle i nodi gweithgareddau a grwpiau ychwanegol a allai helpu i wella llesiant yn y Sir. Manteisiodd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr ar y cyfle hwn i gyfleu amrywiaeth o syniadau ac awgrymiadau gwahanol a grynhwir yn y tabl isod. Mae tri thuedd allweddol yn dod i'r amlwg:

- Roedd galwadau cynyddol am trafndiaeth gyhoeddus well, yn enwedig gwasanaethau bysiau a buddsoddiad mewn beicio.
- Pwysleisiwyd pwysigrwydd grwpiau a digwyddiadau cymunedol o ran cysylltu pobl i gynnal iechyd a llesiant. Nodwyd Datblygu Cymunedol Seiliedig ar Asedau fel un ffordd o adeiladu cymunedau.
- Yr angen i gefnogi pobl iau i gyflawni eu dyheadau.

Awgrymiadau ar gyfer Gwella Llesiant yng Ngheredigion		
• Cefnogi pobl ifanc	• Ymrwymo i Ddatblygu Cymunedol yn seiliedig ar Asedau a defnyddio adeiladwyr cymunedol a chyllidebu cyfranogol	• Digwyddiadau cymunedol. Cysylltu pobl. Cysylltu anghenion unigolion â digwyddiadau cymdeithasol i gynnal llesiant iach.
• Datblygu hybiau cymunedol	• Ariannu'r gwasanaethau sylfaenol yn gywir, megis priffyrdd ac amgylcheddol	• Diffyg cyfleusterau hamdden a chwaraeon a'r pellteroedd y mae angen eu teithio oherwydd natur wledig yr ardal
• Gwelliannau i fynediad i'r anabl	• Gwelliannau i drafndiaeth gyhoeddus er mwyn i bawb allu cymryd rhan	• Gwella trafndiaeth gyhoeddus er mwyn cael llawer llai o geir ar y ffordd. Buddsoddi mewn beiciau cargo gwyrdd ar gyfer busnesau bach a pedestreiddio trefi twristaidd i'w gwneud yn fwy deniadol.
• Cadw llyfrgelloedd ar agor	• Gallai aelodau staff o sefydliadau BGC gael amser y gallant ei ddefnyddio i wirfoddoli dros eu cymuned heb aberthu cyflog	• Parhau i ariannu gwaith i gefnogi mynediad i gefn gwlad
• Llwybrau cerdded i gysylltu cymunedau sy'n hygyrch i gadeiriau olwyn neu fygis	• Darparu gwasanaeth bws gwell.	• Dosbarthiadau ymarfer corff am ddim mewn neuaddau pentref.
• Trafndiaeth gyhoeddus amgen yn lle'r bws. Ffyrdd mwy effeithiol o gysylltu cymunedau a threfi Ceredigion	• Darparu cyfleusterau hamdden cyfartal ar draws y sir.	• Cyfleusterau hamdden fforddiadwy
• Ailagor canolfannau gofal dydd a chael mwy o grwpiau llesiant (er enghraifft cerdded)	• Profiadau gwirfoddoli â chymorth	• Mynd i'r afael â'r argyfwng costau byw a gostwng prisiau
• Cyfathrebu gwell am y mentrau llesiant sydd ar gael	• Benthyciadau fforddiadwy i fuddsoddi a gwneud cymunedau yn fwy cydnherth a hunangynhaliol megis trwy ynni adnewyddadwy, cronfeydd ceir, cynulliadau cymdeithasol a chymorth gyda cheisiadau i gefnogi prosiectau	• Cefnogaeth ar gyfer grwpiau ieuencid a grwpiau lleiafrifol megis LHDT+, anabl, lleiafrifoedd ethnig, sy'n caniatáu i bobl ddod at ei gilydd a siarad am y newidiadau y mae angen eu gwneud

Tudalen 32

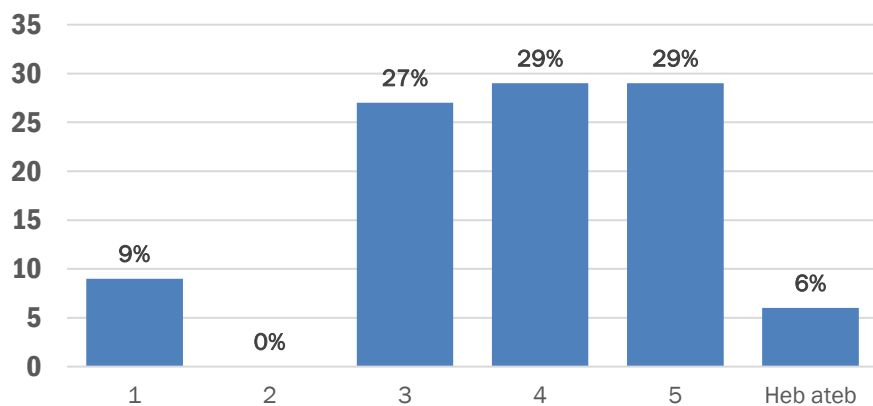
C17: Ydych chi'n hapus â'r ffordd yr ydym wedi ymgynghori â chi heddiw?

Ar y cyfan, roedd yr ymatebwyr yn hapus ar y cyfan â'r ffordd y cynhaliwyd yr ymgynghoriad.

Rhoddodd 29% y sgôr uchaf o 5, roedd 29% wedi rhoi sgôr o 4 ar gyfer yr ymgynghoriad ac roedd 27% wedi rhoi sgôr o 3. Fodd bynnag, roedd tri ymateb wedi rhoi'r sgôr isaf o '1', sef 9%.

C17. Ydych chi'n hapus â'r ffordd yr ydym wedi ymgynghori â chi heddiw?

▼ Canran

C18: Unrhyw sylwadau?

Manteisiodd nifer fach o ymatebwyr ar y cyfle i roi sylwadau ar y ffordd y cynhaliwyd yr ymgynghoriad. Roedd rhai wedi'i chael hi'n hawdd ei gwblhau, ond codwyd tri phryder penodol, sef:

- Nid oedd y raddfa pwyntiau 1-5 wedi'i labelu'n glir
- A fyddai trigolion heb fynediad i'r rhyngwyd yn cael y cyfle i ymateb
- Roedd angen ei hyrwyddo'n well er mwyn sicrhau bod pob grŵp yn cael y cyfle i ymateb, yn enwedig pobl iau.

O'r tri ymatebwr a roddodd sgôr o '1', dim ond un oedd wedi manteisio ar y cyfle i egluro ei resymau. Teimlai fod yr ymgynghoriad yn ddryslyd ac awgrymwyd y dylai'r amcanion arfaethedig fod wedi'u rhifo ac y dylai geiriad yr ymgynghoriad gyd-fynd â chwestiynau'r ymgynghoriad.

C19: Oes unrhyw beth arall yr hoffech chi ei ddweud wrthym?

Roedd y cwestiwn olaf yn un penagored er mwyn i ymatebwyr allu codi unrhyw faterion eraill i'r BGC eu hystyried. Gwnaethpwyd sawl awgrym ychwanegol – unwaith eto codwyd trafndiaeth gyhoeddus fel rhywbeth hanfodol yn enwedig i bobl iau, yn ogystal â chymorth i ofalwyr fynychu grwpiau cymunedol a hyfforddiant. Cyflwynwyd dau awgrym gwahanol – yn gyntaf y dylai ansawdd dŵr mewn afonydd a moroedd fod yn flaenoriaeth oherwydd y dirywiad a welwyd yn y blynyddoedd diwethaf ac a fydd yn effeithio ar yr incwm a gynhyrchir gan y rhai sy'n defnyddio'r adnoddau naturiol. Yn ail, bod ysgolion cymunedol, sefydliadau gofal plant a chlybiau ieuencid yn allweddol i annog cymunedau i gydweithio'n agos.

Roedd y sylw olaf yn pwysleisio'r angen i gadw'r momentwm a'r brwdfrydedd i fynd ar gyfer cyflawni'r Cynllun Llesiant Lleol pan gaiff ei gymeradwyo. Yn arbennig, nodwyd pwysigrwydd cadw'r cyhoedd yn rhan o'r broses a chyfathrebu'n rheolaidd ynghylch yr hyn a gyflawnwyd wrth i'r Cynllun gael ei gyflwyno. Dangosir sampl o'r sylwadau a dderbyniwyd yn y tabl isod.

Sampl o'r Sylwadau

"Mae ysgolion cymunedol, sefydliadau gofal plant a chlybiau ieuencid yn allweddol i annog cymunedau i gydweithio'n agos. Cyflogau isel yw'r ffactor unigol mwyaf sy'n creu draen dawn ymysg pobl ifanc gan arwain at dlodi mewn gwaith. Ni ddylai dyfodol cynaliadwy ddibynnu ar y sector lletygarwch a manwerthu."

"Trafnidiaeth gyhoeddus: mynediad at wasanaeth trafndiaeth gyhoeddus fforddiadwy ac effeithlon sy'n rhoi cyfle i bobl ifanc a thrigolion gwrdd â phobl eraill; cael mynediad at wasanaethau; bod yn annibynnol. Blaenoriaeth i gymuned Aber-porth yw cael ysgol sy'n addas i'r diben ac amgylchedd diogel i'n plant allu dysgu."

"Mae hwn i'w weld yn gynnig egniol ar hyn o bryd. Peidiwch â gadael iddo chwythu ei blwc; cadwch y cyhoedd yn rhan o'r peth, gweithredu a rhoi gwybod yn rheolaidd am gyflawniadau."

"Dylai ansawdd y dŵr yn yr afonydd a'r moroedd fod yn flaenoriaeth, mae safonau wedi gwaethygu'n fawr dros y blynyddoedd diwethaf, ac mae hyn yn cael effaith arwyddocaol ar yr incwm a gynhyrchir gan y rhai sy'n defnyddio'r adnodd naturiol."

"Ble mae'r staff cyflenwi i ofalwyr allu mynychu boreau/prynhawniau coffi neu hyfforddiant er eu lles eu hunain? Rwy'n ddiolchgar am yr holiadur hwn i gael dweud fy nweud ar iechyd a gofal cymdeithasol yn y byd go iawn."

Y "Wal Syniadau"

Roedd yr ymgynghoriad cyhoeddus yn cynnwys defnyddio "Wal Syniadau" ar wefan Dweud Eich Dweud Ceredigion. Roedd y Wal Syniadau yn rhoi cyfle i ymatebwyr bostio unrhyw syniadau ac awgrymiadau ychwanegol i wella llesiant. Roedd 15 o sylwadau wedi cael eu postio ac mae'r prif themâu wedi'u crynhoi yn y diagram isod. Nid oedd unrhyw themâu cyffredin wedi dod i'r amlwg, ond cafodd sawl thema a godwyd trwy gydol yr ymarfer ymgynghori hwn ei ailadrodd, yn fwyaf arbennig trafndiaeth gyhoeddus a darparu cyrsiau Cymraeg i ddechreuwr.

Ymgysylltu ag Ysgolion

Ysgolion Cynradd

Cynhaliwyd sesiwn gyda chynrychiolwyr o Gyngor Ysgol 13 o ysgolion cynradd Ceredigion ar draws y Sir. Roedd y disgyblion a oedd yn bresennol ym Mlynnyddoedd 3,4,5,6 gydag oedrannau'n amrywio o 7 i 11 oed. Roedd pob un o'r disgyblion yn cytuno bod pedwar amcan cyffredinol y Cynllun Llesiant yn faterion pwysig iawn i roi sylw iddynt, ac roedd pawb yn awyddus i barhau â'r berthynas â'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a bod yn rhan o ymgynghoriadau yn y dyfodol. Dangosir crynodeb o'r themâu a godwyd isod a nifer y disgyblion sy'n cytuno â phob datganiad mewn cromfachau.

Tudalen 34

Mynd i'r Afael â Thlodi ac Economi Gynaliadwy

- Roedd disgyblion am weld cymorth i bobl sydd heb ddigon o arian (x 7)
- Roedd disgyblion am weld swyddi da yn yr ardal a fydd yn eu helpu i aros yng Ngheredigion, heb unrhyw fwlch cyflog rhwng y rhywiau a chyda cyflog gwell yn y sectorau ffermio ac addysg (x 6)
- Roedd disgyblion yn bryderus am gostau byw ac am gael biliau is (x 4)
- Mae disgyblion am sicrhau bod gan bawb gartref (x 4)

Hinsawdd a Natur

- Mwy o amddiffyn yr amgylchedd naturiol, gan gynnwys rhaglenni plannu coed (x 8)
- Am weld gostyngiad mewn ymddygiad gwrthgymdeithasol: sbwriel (x 6)
- Annog ac addysgu ar arferion ecogyfeillgar (x 4)
- Cynhyrchu a defnyddio mwy o ynni cynaliadwy ac adnewyddadwy i helpu i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd (x 4)
- Pryderu am les anifeiliaid (x 3)
- Lleihau ôl troed carbon trwy gefnogi'r economi leol (x 3)

Diwylliant

- Mae disgyblion am weld treftadaeth ac iaith Cymru yn cael ei hybu mwy (x 4)
- Mae disgyblion am weld gweithredu i atal hiliaeth (x 4)
- Cymunedau mwy cynhwysol (x 4)

Cymunedau Diogel, Amrywiol a Chydlynol

- Mynediad i gyfleusterau hamdden fforddiadwy (x 13)
- Rhieni yn cael yr amser a'r arian i hwyluso chwarae (x 4)
- Cymunedau mwy diogel (x 2)
- Mwy o glybiau (x 2)
- Cael perthynas iach gyda ffrindiau (x 1)

Ysgolion Uwchradd

Cynhaliwyd sesiwn debyg gyda thair ysgol uwchradd ar draws y Sir, gyda 29 o ddisgyblion yn cymryd rhan yn amrywio o 11 i 16 oed. Mae'r prif themâu a nodir wedi'u crynhoi isod:

Byddwn yn lleihau llygredd i wella ansawdd aer, dŵr a'r amgylchedd

- Arferion a mentrau ecogyfeillgar, gan gynnwys ailgylchu, lleihau'r defnydd o blastig a phlannu coed
- Mynediad i fannau gwyrdd
- Trafnidiaeth gynaliadwy
- Atal llygredd ein dyfroedd
- Ymddygiad gwrthgymdeithasol: sbwriel
- Effeithiau llygredd ar iechyd meddwl

Byddwn yn helpu i roi'r sgiliau y mae eu hangen arnoch ar gyfer swyddi yn y dyfodol, gan gynnwys swyddi gwyrdd, a darparu mwy o brentisiaethau

- Ni ddylai addysg ganolbwyntio ar y pynciau academaidd yn unig, darparu mwy o gyfleoedd i ddysgu sgiliau ymarferol:
- Gallu dysgu am wahanol fathau o swyddi a chael profiad ohonynt mewn gwahanol ffyrdd

Byddwn yn mynd i'r afael â chaledi a thlodi mewn ymateb i'r argyfwng costau byw

- Rhoi cymorth i bobl sy'n profi caledi a sicrhau eu bod yn gallu cael mynediad at fwyd
- Cefnogaeth i ddeall cyllid a chyllidebau

Ymgysylltu â Phobl Ifanc

Ymgysylltwyd hefyd â Chyngor Ieuenctid Ceredigion i geisio barn pobl ifanc. Ar draws y pum thema a drafodwyd, cafwyd amrywiaeth eang o awgrymiadau eu gwneud a phryderon eu codi sy'n yn effeithio ar fywydau pobl iau. Ymhlith y thema drawsbynciol Mynd i'r Afael â Thlodi, nid oedd un mater unigol wedi dominyddu'r sgwrs, ond mae ehangder yr awgrymiadau a wnaed yn dangos dealltwriaeth dda o'r heriau a wynebir yn yr economi leol mewn perthynas â thlodi. Un pwynt a godwyd ac sy'n amlwg drwy gydol yr ymarfer ymgysylltu hwn oedd y galw am deithio ar fysiau am ddim neu â chymhorthdal i blant o gartrefi incwm isel. Ceir crynodeb o'r pwyntiau a godwyd ar draws pob un o'r pum thema yn y tablau sy'n dilyn.

Mynd i'r Afael â Tlodi

• Cynyddu'r tai cyngor sydd ar gael	• Petrol + disel
• Gwersi yn yr ysgol am gynilo arian	• Ysgolion ar agor am fwy o amser ar ôl oriau ysgol
• Sgiliau bywyd sy'n helpu gyda chyllid	• Rhywle i fynd ac aros yn gynnes
• Adeiladau newydd, mwy effeithlon	• Canolfannau Cymunedol ac elusennau
• Inswleiddio gwell	• Cynhyrchion misglwyf am ddim
• Gwres/trydan sy'n gyfeillgar i'r amgylchedd	• GIG
• Dylai bysiau nad ydynt yn fysiau ysgol fod am ddim ar gyfer disgyblion TGAU a 6ed dosbarth	• Banciau bwyd a rhoddion yn fwy hygyrch
• "Cinio ysgol – mwy ar gael – mwy o amrywiaeth"	• Isafswm cyflog hyd at o leiaf y cyflog byw
• Cinio ysgol am ddim	• Gwladoli cwmnïau ynni
• "Clwb Brechwast ar gael yn y bore"	• Codiadau cyflog yn gyffredinol ar gyfer swyddi sydd eu hangen (30%)
• Dŵr ar gael yn ystod y dydd	• Cap ar brisiau rhent
• Gwres a thrydan	• Cardiau disgownt myfyrwyr ar gyfer TGAU a'r 6ed dosbarth
• "Mwy o gyflog i athrawon – llai o streiciau"	• Dylai gwasanaethau fel bysiau/prydau ysgol/canolfan hamdden/campfa gael eu disgowntio neu fod am ddim i blant ar incwm isel
• Angen gwella amodau gwaith	

Roedd y themâu mwyaf cyffredin a godwyd mewn perthynas â'r economi yn canolbwyntio ar y cymorth i bobl iau sy'n ymuno â'r gweithlu. Yn gyntaf, roedd sawl ymateb yn pwysleisio'r angen am hyfforddiant gwahanol, gan gynnwys 'sgiliau bywyd', rheolaeth a'r diwydiannau penodol megis yr economi werdd a'r diwydiannau creadigol. Yn ail, roedd galw hefyd am gefnogaeth well ar gyfer prentisiaethau, o ran cyfleu'r cyfleoedd sy'n bodoli a hefyd lefel y tâl, a byddai'r ddau ohonynt yn debygol o ddenu mwy o ymgeiswyr. Codwyd amrywiaeth o faterion eraill a ddangosir yn y tabl isod. Codwyd y mater o drafnidiaeth well eto yn y thema hon.

Tudalen 36

Hybu'r Economi, Cefnogi Busnesau a Galluogi Cyflogaeth

<ul style="list-style-type: none"> Mwy o swyddi yn y sector technoleg/cyfrifiadura/TG 	<ul style="list-style-type: none"> Tâl gwell am brentisiaethau – denu mwy o bobl i wneud prentisiaeth
<ul style="list-style-type: none"> Gwneud yn siŵr bod myfyrwyr yn ymwybodol o brentisiaethau 	<ul style="list-style-type: none"> Mwy o wybodaeth am lwybrau gyrfa
<ul style="list-style-type: none"> Hyrwyddo prentisiaethau fel mae prifysgolion yn cael eu hyrwyddo 	<ul style="list-style-type: none"> Gweithdai
<ul style="list-style-type: none"> Sut i edrych yn dda mewn cyfweiliad 	<ul style="list-style-type: none"> Profiad gwaith
<ul style="list-style-type: none"> "Gwaith ymarferol + profiad – dysgu cyffyrddol" 	<ul style="list-style-type: none"> Mwy o wersi bywyd (rheolaeth)
<ul style="list-style-type: none"> Mwy o gefnogaeth addysgol 	<ul style="list-style-type: none"> Mwy o brentisiaethau yn y diwydiant creadigol
<ul style="list-style-type: none"> Cyflwyniadau ar gyfer swyddi gwahanol 	<ul style="list-style-type: none"> Dysgu gwybodaeth gyfreithiol berthnasol
<ul style="list-style-type: none"> Hyfforddiant ariannol ar gyfer swyddi gwyrdd 	<ul style="list-style-type: none"> Darparu sgiliau a phrofiad ar gyfer swyddi mwy creadigol
<ul style="list-style-type: none"> Mwy o hyfforddiant i bobl sy'n dod o gefndir ffermio – helpu i gadw i fyny â'r newid yn y strwythur economaidd 	<ul style="list-style-type: none"> Adnoddau cryfach i bobl sy'n delio â diffyg gwaith e.e. canolfannau gwaith
<ul style="list-style-type: none"> Gwersi penodol am y rhain fel pwnc yn yr ysgol 	<ul style="list-style-type: none"> Dysgu pethau pwysicach yn yr ysgol ar gyfer hunangyflogaeth
<ul style="list-style-type: none"> Sgiliau bywyd – arian, cynilion, bywyd, pethau y mae angen i ni wybod am y dyfodol nad ydym yn eu gwybod ar hyn o bryd 	<ul style="list-style-type: none"> Trafnidiaeth gwell i gyrraedd swydd

O ran cymunedau lleol, roedd dau fater a oedd yn fwyaf cyffredin yn y drafodaeth. Yn gyntaf, codwyd y mater o gyllid ar gyfer prosiectau cymunedol er mwyn darparu cymorth ieuencid cyffredinol. Roedd hyn yn cynnwys yr angen am grantiau mwy hygyrch i wella'r cymorth ieuencid a ddarperir. Yn ail, nodwyd beicio yn arbennig a'r angen am lwybrau beicio gwell ac i'r llwybrau hyn fod yn ddiogel. Crynhoir y rhain yn y tabl isod.

Creu Cymunedau Gofalgar ac Iach

<ul style="list-style-type: none"> Grantiau a chyllid mwy hygyrch i wella cymorth ieuencid 	<ul style="list-style-type: none"> Dim talu am doiledau cyhoeddus + mwy o doiledau
<ul style="list-style-type: none"> Mannau cymunedol – clybiau – gweithgareddau – trydan – mannau gwefru – cymorth – cynhyrchion misglwyf – rhoddion bwyd – parciau ac ardaloedd ffitrwydd mewn mannau agored cymunedol 	<ul style="list-style-type: none"> Llochesi i'r digartref
<ul style="list-style-type: none"> Amgylcheddau – teithiau cerdded cyhoeddus / llwybrau cerdded cŵn – biniau – anghysondeb gyda chasglu sbwriel – awyr agored mwy diogel e.e. gwydr ar y llawr 	<ul style="list-style-type: none"> Noddfa gwenyn
<ul style="list-style-type: none"> Codi arian mewn cymunedau ar gyfer mannau cymunedol (chwaraeon, gwerthu cacennau, tynnu rhaff ac ati) 	<ul style="list-style-type: none"> 4G (astro turf) o gwmpas Ceredigion
<ul style="list-style-type: none"> Ffynhonnau dŵr cyhoeddus i ail-lenwi poteli plastig 	<ul style="list-style-type: none"> Clybiau ieuencid (Aberystwyth ac Aberaeron)
<ul style="list-style-type: none"> "Gerddi cymunedol – yn dda i iechyd meddwl – unrhyw oedran – bwyd wedi'i dyfu'n lleol – cyfranogiad cymunedol" 	<ul style="list-style-type: none"> Mwy o arian ar gyfer gerddi cyhoeddus mewn cymunedau bach
<ul style="list-style-type: none"> Gwneud pobl yn fwy ymwybodol 	<ul style="list-style-type: none"> Traciau BMX / beicio

Tudalen 37

<ul style="list-style-type: none"> • "Mwy o fannau cymunedol ecogyfeillgar – mwy o blannu" 	<ul style="list-style-type: none"> • Llwybrau beicio (mwy ac o ansawdd gwell)
<ul style="list-style-type: none"> • "Caffis cymunedol – gyda mynediad i gyfrifiaduron" 	<ul style="list-style-type: none"> • Llwybrau beicio mwy diogel
<ul style="list-style-type: none"> • Llwybrau cerdded (llwybrau natur) 	

Roedd yr ymatebion yn dangos lefel uchel o ddealltwriaeth o faterion amgylcheddol a gwnaed amrywiaeth eang o awgrymiadau. Tynnwyd sylw at yr angen am fwy o fannau gwyrdd a phlannu coed ynghyd â'r angen i leihau traffig a llygredd a gwneud y defnydd gorau o ynni gwyrdd. Yn ddi-ddorol, roedd cyfeiriadau niferus hefyd at ddarparu rhandiroedd er mwyn i gymunedau ac unigolion dyfu eu bwyd eu hunain. Yn gysylltiedig â hyn, nododd un ymatebwr hefyd y dylai cynhyrchu bwyd ddigwydd yn lleol. Dangosir ehangder yr ymatebion a dderbyniwyd yn y tabl isod.

Creu Cymunedau Cynaliadwy, Gwyrdd ac Wedi'u Cysylltu'n Dda

<ul style="list-style-type: none"> • Parciau cŵn 	<ul style="list-style-type: none"> • Achub y gwenyn (mwy o blanwyr mewn ardaloedd cymunedol)
<ul style="list-style-type: none"> • "Cynyddu ardaloedd i gerddwyr – mannau gwyrdd" 	<ul style="list-style-type: none"> • Biniau ar gyfer cynhyrchion mislif
<ul style="list-style-type: none"> • Cynyddu gwybodaeth am yr amgylchedd (e.e. pam y dylid ei barchu, fel peidio â sefyll ar dwyni, tywod – ble mae bywyd gwyllt yn byw) 	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfyngu ar lygredd golau er mwyn sicrhau y gall anifeiliaid nosol fyw mewn heddwch tra bod ansawdd cwsg pobl leol yn gwella
<ul style="list-style-type: none"> • Plannu mwy o blanhigion i hybu bywyd gwyllt 	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrbinau gwynt
<ul style="list-style-type: none"> • Trafnidiaeth gyhoeddus wyrdd 	<ul style="list-style-type: none"> • Trafnidiaeth gyhoeddus (bysiau)
<ul style="list-style-type: none"> • Ardal gorsiog fach (yn dda ar gyfer bywyd dŵr ac ati) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mwy o ffynhonnau dŵr ar hyd y lle – hyrwyddo poteli y gellir eu haildefnyddio yn hytrach na phrynu poteli ym mhobman
<ul style="list-style-type: none"> • Plannu mwy o goed 	<ul style="list-style-type: none"> • Rhwydi yn y moroedd
<ul style="list-style-type: none"> • Rhoi'r gorau i dorri coed ar gyfer adeiladu 	<ul style="list-style-type: none"> • Lleihau cynhyrchion plastig untro
<ul style="list-style-type: none"> • Plannu mwy o goed / planhigion / blodau 	<ul style="list-style-type: none"> • Rhaglen rhannu ceir
<ul style="list-style-type: none"> • Rhandir cyhoeddus / gerddi 	<ul style="list-style-type: none"> • Mwy o fannau gwyrdd
<ul style="list-style-type: none"> • Tai gwydr cymunedol 	<ul style="list-style-type: none"> • Paneli solar
<ul style="list-style-type: none"> • Pecynnu cyhoeddus (di-blastig) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mwy o gynhyrchu bwyd lleol
<ul style="list-style-type: none"> • Ardaloedd dolydd (yn well ar gyfer bioamrywiaeth) (yn wych ar gyfer carbon) 	<ul style="list-style-type: none"> • Llwybrau cerdded / llwybrau natur – beiciau cyhoeddus, beiciau dinas – mwy o finiau
<ul style="list-style-type: none"> • Systemau draenio gwell 	<ul style="list-style-type: none"> • Mwy o randiroedd er mwyn plannu llysiau a bara lleol
<ul style="list-style-type: none"> • Mwy o finiau yn yr ysgolion / parciau / mannau cyhoeddus 	<ul style="list-style-type: none"> • Lleihau milltiroedd awyr gan ehangu cynhyrchu bwyd lleol trwy amrywio'r hyn a dyfir, a'r mathau o danwydd lleol sydd ar gael

Diwylliant

Wrth ystyried diwylliant y Sir, a'r iaith Gymraeg, roedd y sylwadau yn amrywio – teimlai rhai y dylid darparu mwy o addysg drwy gyfrwng y Gymraeg, teimlai rhai y gellid gwneud mwy i ddathlu iaith a diwylliant Cymru, a theimlai rhai y gallai athrawon a'r rhai sy'n darparu hyfforddiant ddefnyddio'r Gymraeg. Dangosir amrywiaeth y safbwyntiau hyn yn y tabl isod. Daw dwy thema allweddol arall i'r amlwg – yn gyntaf y dylid cael mwy o ddigwyddiadau Cymraeg yn enwedig cerddoriaeth, ac yn ail y dylid dathlu amrywiaeth ddiwylliannol y Sir er mwyn helpu i greu cymunedau cynhwysol. Yn wir, ymddangosodd "dathlu" a "hyrwyddo" trwy gydol yr ymatebion ymgysylltu mewn perthynas ag iaith a diwylliant Cymru.

Tudalen 38

<ul style="list-style-type: none"> • Dysgu am ddiwylliannau eraill er mwyn deall pobl sy'n mudo o wledydd eraill ac sydd o hil wahanol 	<ul style="list-style-type: none"> • Rwy'n meddwl ei bod yn bwysig dathlu pob diwylliant ac amrywiaeth
<ul style="list-style-type: none"> • Dysgu mwy am gymunedau o fewn yr iaith Gymraeg 	<ul style="list-style-type: none"> • Sut ydyn ni'n dathlu'r Gymraeg?
<ul style="list-style-type: none"> • Gwersi trwy gyfrwng y Gymraeg 	<ul style="list-style-type: none"> • Ni ddylid gor-flaenoriaethu siaradwyr Cymraeg nac eilunaddoli siaradwyr Cymraeg sydd â barn wael dim ond oherwydd eu bod yn siarad Cymraeg
<ul style="list-style-type: none"> • Bagloriaeth Cymru, mathemateg, gwyddoniaeth 	<ul style="list-style-type: none"> • Rwy'n meddwl ei bod yn bwysig cynnwys pob cymuned a helpu i gefnogi amrywiaeth mewn lleoedd Cymraeg eu hiaith trwy ddefnyddio addysg i helpu i uno pobl
<ul style="list-style-type: none"> • Mwy o safleoedd Cymraeg i blant bach er mwyn iddynt dyfu yn siarad yr iaith yn hyderus 	<ul style="list-style-type: none"> • Wythnos diwylliant – cael wythnos yn yr ysgol i ddysgu am ddiwylliannau gwahanol yn yr ysgol
<ul style="list-style-type: none"> • Hyrwyddo siarad Cymraeg mewn ysgolion dwyieithog 	<ul style="list-style-type: none"> • Dathlu pobl o dreftadaeth ethnig yng Nghymru
<ul style="list-style-type: none"> • Rhaid i bob athro yng Nghymru allu siarad Cymraeg 	<ul style="list-style-type: none"> • Dathlu amrywiaeth ddiwylliannol: caniatáu ac annog pob hunaniaeth a diwylliant (gan gynnwys y Cymry) i ddathlu a chymryd rhan yn eu diwylliannau a'u traddodiadau
<ul style="list-style-type: none"> • Parch dwy ffordd rhwng ieithoedd – parchu a dysgu ieithoedd / diwylliannau eraill ac i'r gwrthwyneb 	<ul style="list-style-type: none"> • Sicrhau nad yw'n effeithio nac yn cael ei flaenoriaethu dros addysg, iechyd meddwl, yr amgylchedd, materion byd-eang, trafndiaeth gyhoeddus
<ul style="list-style-type: none"> • Pos ysgol yw sicrhau pwyllgorau 	<ul style="list-style-type: none"> • Dathlu hanes Cymru, mis hanes Cymru
<ul style="list-style-type: none"> • Mwy o weithwyr digwyddiadau e.e. pêl-droed ac ati yn defnyddio'r Gymraeg fel eu hiaith gyntaf. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae angen i ni ddathlu'r Gymraeg heb ddieithrio'r rhai nad ydynt yn ei siarad. Mae cynhwysiant yn allweddol.
<ul style="list-style-type: none"> • Mwy o ddigwyddiadau Cymraeg – cerddoriaeth – drama ayb 	<ul style="list-style-type: none"> • Pwysigrwydd yr Eisteddfod
<ul style="list-style-type: none"> • Gorfodol i ddysgu Cymraeg yn yr ysgol gynradd ledled Cymru 	<ul style="list-style-type: none"> • Mwy o ddigwyddiadau Cymraeg – cerddoriaeth
<ul style="list-style-type: none"> • Mwy o lyfrau Cymraeg mewn siopau ac ysgolion – diweddarau gyda mwy o lyfrau modern 	<ul style="list-style-type: none"> • Argaeledd dosbarthiadau Cymraeg – ar gyfer pobl hŷn
<ul style="list-style-type: none"> • Dathlu ysgolion Cymraeg 	

Ymatebion Ysgrifenedig gan Bartneriaid a Rhanddeiliaid

Yn ogystal â'r 34 o ffurflenni arolwg a gwblhawyd, cafwyd 7 ymateb ysgrifenedig unigol gan bartneriaid rhanbarthol a chenedlaethol allweddol, sef Prifysgol Aberystwyth, Cyfoeth Naturiol Cymru, Heddlu Dyfed-Powys, Gwasanaethau Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru a Chymdeithas yr Iaith. Roedd dau o'r ymatebion yn adborth manwl gan Lywodraeth Cymru a Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol. Mynegodd pob un o'r saith ymateb ysgrifenedig eu diolch am allu cymryd rhan yn yr ymgynghoriad a rhoi sylwadau ar y Cynllun Llesiant Lleol drafft.

Adborth gan Bartneriaid BGC a Rhanddeiliaid Lleol

Roedd y pedwar partner BGC a roddodd ymateb ysgrifenedig manwl yn datgan yn benodol eu cefnogaeth i'r Cynllun Llesiant Lleol drafft, ond gyda rhai addasiadau ac awgrymiadau i'w hystyried a grynhoir isod.

Tudalen 39

Cydweithio i sicrhau economi gynaliadwy sydd o fudd i bobl leol ac sy'n adeiladu ar gryfderau Ceredigion

- Cyd-fynd â Bargen Twf Canolbarth Cymru ac annog ymagwedd sy'n canolbwyntio mwy ar yr amgylchedd o fewn y fenter hon
- Mabwysiadu ymagwedd fwy cynhwysol ac arloesol at fesur budd a llwyddiant economaidd.
- Yn wyneb pwysigrwydd yr economi wledig yng Ngheredigion, ehangu ymhellach y manylion sy'n cyfeirio at amaethyddiaeth
- Cysylltiadau cliriach â Bargen Twf Canolbarth Cymru a'r fframwaith economaidd rhanbarthol ar draws ystod o feysydd megis ynni, yr economi a sgiliau.
- Ystyried mwy o ffocws ar gefnogi caffael cyhoeddus sy'n gymdeithasol ac amgylcheddol gyfrifol, er budd y gadwyn gyflenwi leol.
- Pryderon ynghylch y gorbwyslais ar y diwydiant twristiaeth yn y Sir ac anfanteision incwm llai sefydlog a dibynadwy. Gallai partneriaid y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus gyfrannu at greu twristiaeth gynaliadwy yn y Sir trwy strategaeth ar y cyd, a ddylai fod yn gam yn y Cynllun Llesiant Lleol. (Twristiaeth gynaliadwy = twristiaeth sy'n ystyried ei heconomi, ei chymdeithas a'i hamgylchedd nawr ac yn y dyfodol, gan roi sylw i anghenion ymwelwyr, y diwydiant, yr amgylchedd a chymunedau sy'n croesawu ymwelwyr).
- Dylai partneriaid y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus gyfrannu at yr economi trwy greu polisi ar gyfer prynu'n lleol lle bo modd, er mwyn creu economi gylchol sy'n gynaliadwy, a blaenoriaethu cwmnïau lleol neu Gymreig.

Cydweithio i leihau anghydraddoldebau yn ein cymunedau a defnyddio atebion cymdeithasol a gwyrdd i wella iechyd corfforol a meddyliol

- Mae angen mwy o sôn am drafnidiaeth gynaliadwy, sy'n cael effaith arwyddocaol ar gymunedau gwledig o safbwynt llesiant a datgarboneiddio, a rôl y BGC o ran diogelu a gwella gwasanaethau gwledig er budd ei drigolion.
- Dylid cynnwys teithio llesol fel rhan o fenter Teithio Llesol Llywodraeth Cymru i annog cymunedau i ymgysylltu â theithio cynaliadwy a'r manteision cymdeithasol ac iechyd sy'n gysylltiedig â hyn.
- Ystyried yr effaith anghymesur ar gymunedau penodol mewn perthynas â risgiau a pheryglon amgylcheddol, megis y perygl o lifogydd, ansawdd aer gwael, llygredd sŵn, ansawdd dŵr a rhywogaethau estron goresgynnol.
- Cynyddu ymgysylltiad â chymunedau i gefnogi eu dealltwriaeth eu hunain o feithrin cydnerthedd, a'u cyfraniad posibl at hynny.
- Ystyried cynnig hyfforddiant i bartneriaid ar y model 'Tri Gorwel' i helpu i ymgorffori tueddiadau'r dyfodol yng ngham nesaf cynllunio llesiant.
- Dylid cynnwys mwy o fanylion ar fater allweddol mynediad i gyfleoedd chwaraeon a hamdden ar draws y Sir.

Cydweithio i gyflawni mentrau datgarboneiddio yng Ngheredigion i ddiogelu a gwella ein hadnoddau naturiol

- Cynnwys ansawdd dŵr a llygredd, yn benodol mewn perthynas ag afonydd Ceredigion.
- Cynnwys manylion am yr amgylchedd morol (a'r economi ac adloniant cysylltiedig).
- Ystyried cynnal Aseiad o Risgiau a Chyfleoedd Hinsawdd, yn unol â Chymhwyso'r Aseiad o Risgiau Newid Hinsawdd ar gyfer Cymru (CCRA3), i lywio sut i symud ymlaen â dull wedi'i dargedu ar gyfer cyflawni addasu hinsawdd yng Ngheredigion.
- Cynnwys y Cynllun Ffermio Cynaliadwy newydd a sut y gallai effeithio ar gymunedau gwledig a chyflawni'r amcanion llesiant.

Cydweithio er mwyn i gymunedau deimlo'n ddiogel ac wedi'u cysylltu gan hyrwyddo amrywiaeth ddiwylliannol a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg

- Cyfeiriad pellach at y rôl y mae manau ffisegol yn ei chwarae wrth gyfrannu at lesiant diwylliannol yng nghyd-destun manau celfyddydau, iaith, diwylliant a threftadaeth sy'n unigryw i Geredigion.
- Rhoi ystyriaeth ddyledus i effeithiau gwirioneddol troseddau gwledig ac amgylcheddol (fel tipio anghyfreithlon, beicio oddi ar y ffordd a thanau gwyllt ac ati) a sut y gall y BGC fynd i'r afael â'r materion hyn.

Tudalen 40

- Dylid cynnwys mwy o fanylion ar y mater allweddol o drafnidiaeth gyhoeddus a chynaliadwy ar gyfer y Sir.
- Ar dudalen 19 o'r cynllun, dileu'r cyfeiriad at fyfyrwyr mewn perthynas â Cheredigion yn cael ei hystyried yn un o gadarnleoedd yr iaith Gymraeg. Nid yw hyn yn cyflwyno safbwynt cytbwys gan fod llawer o fyfyrwyr yn siarad Cymraeg ac yn cyfrannu at ddiwylliant dwyieithog bywiog.
- Fel un o gadarnleoedd y Gymraeg, mae angen i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus fod yn fwy uchelgeisiol o ran ei weithredoedd mewn perthynas â hyrwyddo'r Gymraeg, a dylai hyn fynd y tu hwnt i ddim ond annog a chynyddu'r defnydd o'r Gymraeg. Dylai holl bartneriaid y BGC ddarparu hyfforddiant ac ystyried prentisiaethau i bobl weithio'n uniongyrchol gyda'r cyhoedd, gan eu galluogi i uniaethu â'r cyhoedd yn hyderus trwy gyfrwng y Gymraeg.
- Dylid cynnwys yr hawl i gael cartref yn lleol o fewn yr amcan hwn gan fod fforddiadwyedd tai yn cael effaith ar gymunedau lleol. Gallai'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus fod yn fwy rhagweithiol wrth nodi anghenion ac amgylchiadau lleol pobl, a dod o hyd i a hwyluso datrysiadau addas megis tai rhent cymdeithasol, tai marchnad ganol a thai marchnad leol. Dylai'r Cynllun Llesiant Lleol fod yn fwy uchelgeisiol ac yn darged penodol er mwyn gwneud gwahaniaeth go iawn i bobl y Sir.

Cydweithio i gyflawni uchelgeisiau cyffredin ar gyfer mynd i'r afael â thlodi ac anghydraddoldebau yng Ngheredigion, oherwydd gall y rhain gael effaith ar draws pob un o'r pedwar piler llesiant – llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol

- Ceisio pob cyfle i hyrwyddo mesurau addasu hinsawdd, megis ôl-osod adeiladau i leihau ôl troed carbon a gwella cost-efeithiolrwydd, gosod systemau draenio mwy cynaliadwy a seilwaith gwyrdd, a thrwy hynny wella'r amgylchedd lleol o amgylch seilwaith llwyd traddodiadol.
- Mae asesiad risg newid hinsawdd yn 'gam nesaf' angenrheidiol ar gyfer nodi sut i gymhwyso llawer o'r cynllun llesiant i anghenion lleol Ceredigion, a'n helpu i flaenoriaethu materion gyda'r adnoddau sydd ar gael i wella cydnerthedd cymunedol a mesurau addasu ar gyfer hinsawdd sy'n newid.
- Ystyried a ddylid rhoi mwy o sylw i'r mater allweddol o dai digonol a fforddiadwyedd tai yn y Sir.

Adborth gan Lywodraeth Cymru a Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol

Rhoddodd Llywodraeth Cymru a Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol adborth manwl ar y Cynllun Llesiant Lleol drafft. Oherwydd eu hyd, mae ei ymatebion llawn wedi'u hatodi er gwybodaeth (Atodiad 1 a 2), ond rhoddir crynodeb o'u prif bwyntiau isod.

Llywodraeth Cymru

- Ar y cyfan, cafodd y cynllun drafft ei groesawu. Mae'n gynllun drafft sydd wedi'i gynllunio'n glir ac mae'n amlwg bod llawer o waith wedi'i wneud i ystyried y blaenoriaethau allweddol sy'n deillio o'r asesiad llesiant.
- Mae'r cynllun wedi'i strwythuro'n dda ac wedi'i ysgrifennu a'i gyflwyno'n glir.
- Mae'r adran ar yr amcanion llesiant wedi'i gosod allan yn dda ac yn llifo'n dda gyda'r tri phennawd – 'Pam yr amcan hwn', 'Ein huchelgeisiau', a 'Beth fyddwn ni'n ei wneud'; mae hyn yn rhoi esboniad da, clir o'r broses.
- Byddai'n dda cael mwy o dystiolaeth o sut mae meddylfryd tymor hwy (h.y. ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol) wedi'i ymgorffori yn y cynllun.
- Adlewyrchu'n gliriach y meddylfryd tymor hwy i nodi'r amcanion yn y cynllun.
- Mae cyfeiriadau at strategaethau, cynlluniau a rhaglenni gwaith corfforaethol eraill sydd eisoes yn eu lle o fewn y sir yn gryfder.
- Mae'r asesiad llesiant wedi'i ddefnyddio'n effeithiol i helpu i nodi'r blaenoriaethau a fydd yn cael sylw yn y cynllun.
- Byddai cynnwys mwy o ystyriaeth o gryfderau a bylchau wrth ddatblygu'r cynllun, er enghraifft, ymgysylltu â chymunedau a phartneriaid cyflawni gwahanol yn helpu i'w gryfhau.
- Sonir am y bwch tystiolaeth ar ddata nodweddion gwarchoddedig ers Covid-19, ond ychydig iawn o fanylion sydd am hyn a dim cyfeiriad at fylchau eraill yn y dystiolaeth a allai fod wedi effeithio ar ddatblygiad y cynllun.

Tudalen 41

- Ystyried y sylfaen dystiolaeth 'beth sy'n gweithio' ynghylch pam mae rhai camau gweithredu wedi'u dewis a byddai datblygu theori newid i egluro sut y disgwylir i'r camau hyn arwain at yr uchelgeisiau a nodwyd yn helpu i gryfhau'r cynllun.
- Byddai dangos cynlluniau ar gyfer gwerthuso gweithredu'r uchelgeisiau a'u heffaith hefyd yn helpu i gryfhau'r cynllun.

Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol

Mae Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol wedi cael gwybod am y cynnydd o ran datblygu'r Cynllun Llesiant Lleol drafft a'r Amcanion Llesiant. Derbyniwyd adborth dwywaith gan Swyddfa'r Comisiynydd ar 22 Awst 2022 a 20 Medi. Mae'r canlynol yn rhoi crynodeb o'r prif adborth a'r awgrymiadau a wnaed.

Adborth Cyffredinol

- Mae'r cynllun drafft yn glir, yn darllen yn dda ac yn uchelgeisiol o ran ei gwmpas a'r camau gweithredu posibl y mae'n eu hamlinellu.
- Mae'n wych gweld y ffordd rydych wedi fframio'r ddogfen ddrafft: defnyddio pedwar dimensiwn llesiant; ystyried casgliadau eich asesiad llesiant; deall beth sydd angen ei gyflawni (yn strategol) ac yna edrych ar yr hyn y gall y BGC ei wneud yn ei gylch.
- Yn y testun ategol, mae'n gadarnhaol gweld cyfeiriad at ddemograffeg newidiol, newidiadau i batrymau gwaith a phwysigrwydd seilwaith/cysylltedd digidol.
- Mae rhai o'r camau a amlinellir yn y cynllun drafft yn eang eu cwmpas ac rydym yn annog eich BGC i sicrhau bod y gweithgareddau arfaethedig yn glir ac yn gyraeddadwy.
- Sicrhau bod y gweithgarwch a gynigir yn y cynllun llesiant yn benodol, yn fesuradwy, yn gyraeddadwy, yn berthnasol ac â chyfyngiad amser.
- Dylid ystyried ymhellach y rhyng-gysylltiadau rhwng y blaenoriaethau sy'n dod i'r amlwg i helpu i wneud y mwyaf o'ch cyfraniad at holl nodau llesiant Cymru.
- Gan adeiladu ar y wybodaeth yn atodiad un "Sut mae'r rhain yn cyfrannu at y Saith Nod Llesiant", mae cyfleoedd i'r BGC ystyried ymhellach sut y gall y gweithgarwch a gynigir gyfrannu'n ehangach.
- Byddwch yn feiddgar yn y camau rydych yn bwriadu eu cymryd ar gyfer eich cymunedau dros y pum mlynedd nesaf.

Amcan Trawsbynciol: Cydweithio i gyflawni uchelgeisiau cyffredin ar gyfer mynd i'r afael â thlodi ac anghydraddoldebau yng Ngheredigion oherwydd gall y rhain gael effaith ar draws pob un o'r pedair piler llesiant – llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol

- Mae'n amlwg bod y rhesymeg y tu ôl i'ch amcan trawsbynciol ar fynd i'r afael â chaledi a thlodi wedi datblygu o'r drafft cyntaf, yn enwedig trwy gynnwys 3 cham.
- Bydd llwyddiant yr amcan trawsbynciol hwn yn dibynnu i raddau helaeth ar ansawdd y sgysysau rydych yn eu cael gyda'ch cymunedau, yn yr achos hwn, Aberteifi.

Amcan 1: Cydweithio i sicrhau economi gynaliadwy sydd o fudd i bobl leol ac sy'n adeiladu ar gryfderau Ceredigion

- Sicrhewch eich bod yn edrych yn y tymor hwy ar y sgiliau a'r hyfforddiant sydd eu hangen i helpu i fynd i'r afael â rhai o'r heriau sy'n wynebu Ceredigion.
- Dylid ystyried pa gamau gweithredu wedi'u targedu a pharhaus y gallai fod eu hangen i sicrhau mynediad i'r rhai sydd bellaf o'r farchnad lafur yn eich ardal, e.e. pobl anabl, menywod a phobl ddu, asiaidd a lleiafrifoedd ethnig.
- A oes unrhyw gyfleoedd i wneud y cysylltiadau yma â phwynt 4d ym mhapur ategol CNC, sy'n nodi sut y gall BGCau helpu i gymell economi leol adfywiol lle caiff effeithiau amgylcheddol cynhyrchu a defnyddio eu lleihau?
- Sylwadau ar gamau penodol:

Tudalen 42

- 1.1. Yn croesawu ychwanegu'r testun sy'n dweud 'gan gynnwys uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer economi werdd.' Rydym yn eich annog i wneud cysylltiadau clir â phwysigrwydd cydweithio a chynnwys yn y testun ategol.
- 1.2. Fel y gwyddoch, nid yw'r meini prawf ar gyfer gwneud cais i Gronfa Ffyniant Gyffredin y DU yn cynnwys nac yn cyfeirio at ofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Dylai unrhyw brosiectau a weithredir arnynt fod yn unol â'r dull polisi hirdymor blaengar rydym wedi'i sefydlu yng Nghymru trwy Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i unrhyw gynigion ddangos sut y byddai'r cyllid yn eich galluogi i cymryd pob cam rhesymol i gyflawni eich amcanion llesiant a chydymffurfio â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.
- 1.4. Rydym yn eich cyfeirio at ein cyngor cynharach lle gofynnwyd am sicrwydd eich bod wedi ystyried y darlun ehangach ar yr economi sylfaenol yng Nghymru, ac wedi rhannu cysylltiadau amrywiol. Os yw'r ffocws ar adroddiad CLES yn unig, byddai'n ddefnyddiol gwybod pa argymhellion, yn benodol, rydych yn ceisio eu cyflawni.
- 1.5. Croesawu ychwanegu ymrwymiad y BGC i waith teg. Mae gan Iechyd Cyhoeddus Cymru adnoddau ar waith teg yma a allai fod yn ddefnyddiol i chi.

Amcan 2: Cydweithio i leihau anghydraddoldebau yn ein cymunedau a defnyddio atebion cymdeithasol a gwyrdd i wella iechyd corfforol a meddyliol

- Croesawu'r ffocws cryf, clir ar ymyriad seiliedig ar le yn Aberteifi i helpu i leihau anghydraddoldebau a rhannu'r hyn sy'n gweithio y tu hwnt i hynny. Er eglurder, byddai'n ddefnyddiol pe gallai'r testun ategol ar gyfer amcan drafft 2 gynnwys esboniad ar beth yw 'ymyriadau seiliedig ar le', sut beth fyddan nhw yn eich ardal chi a sut y gallent fod yn wahanol i ddulliau blaenorol.
- Er bod cydweithio wedi'i nodi fel cryfder yn ein trafodaethau hyd yn hyn, a'ch asesiad llesiant chi, gellid pwysleisio'r ffordd hon o weithio yn fwy o fewn yr amcan hwn.
- Yn seiliedig ar eiriad presennol amcan 2 drafft, mae'n bosibl y gellid rhoi ystyriaeth bellach i adlewyrchu'r cryfderau a'r enghreifftiau presennol yn yr ardal a sut y gallai'r rhain fod yn sail i ddysgu a symud ymlaen.
- Pa ystyriaeth a roddwyd i waith a gweithgarwch a fydd eisoes wedi cymryd lle i fapio asedau ac adnoddau yn yr ardal.
- Integreiddio iechyd a llesiant yn eich amcanion llesiant eraill.
- Rydym yn eich annog i nodi ac amlinellu unrhyw rwystrau neu densiynau a all fod gyda'r amcan hwn, ac unrhyw gamau posibl y gallwch chi (neu eraill) eu cymryd i'w dileu.
- Sylwadau ar gamau penodol:
 - Cam 2.1.2. Croesawu'r cyfeiriad ychwanegol at bresgripsiynu cymdeithasol, gwyrdd a glas.
 - Cam 2.3. Ailadrodd ein sylw cynharach, sef er ei fod yn gadarnhaol iawn gweld cam sy'n canolbwyntio ar fwyd, mae'r cam drafft fel y mae wedi'i eirio (h.y. 'archwilio'r cyfleoedd...') o bosibl ychydig yn annelwig ac efallai y bydd angen ystyried ymhellach sicrhau bod y gweithgareddau rydych yn ceisio'u cyflawni yn glir ac yn gyraeddadwy.
 - Cam 2.4. Sylwi bod cam 2.4 wedi'i ddileu o amcan llesiant 3 (drafft cyntaf) i amcan llesiant 2 sy'n cyd-fynd yn well a dylai ategu'r camau eraill a nodir yn amcan 2.

Amcan 3: Cydweithio i gyflawni mentrau datgarboneiddio yng Ngheredigion i ddiogelu a gwella ein hadnoddau naturiol

- Byddai'n cryfhau'r cynllun drafft pe bai'r cydweithio rhwng partneriaid BGC a phartneriaid pwysig eraill yn fwy amlwg, naill ai yng ngeiriad y camau neu'r testun ategol.
- Os ydych yn ei chael hi'n anodd cael mwy o fanylion mewn cam, rydym yn argymhell eich bod yn ceisio gwneud y cysylltiadau o fewn y testun ategol.
- Sylwadau ar gamau penodol:
 - Cam 3.1. Fel y'i geiriwyd, dim ond at 'weithgarwch datgarboneiddio' y mae'r cam yn cyfeirio. A all hyn fynd ymhellach a chynnwys rhai o'r meysydd y bydd y BGC o bosibl yn canolbwyntio arnynt? Er enghraifft, fflyd, adeiladau, caffael ac ati?

Tudalen 43

- Cam 3.2. Efallai nad yw'n glir i ddarllenwyr ac aelodau'r cyhoedd beth yn union yw ystyr ' cefnogi mesurau atal llygredd' ac ymddengys nad oes llawer o gysylltiad rhwng y cam ei hun a'r testun ategol o dan amcan 3.
- Cam 3.3. Eich cyfeirio at gam 4b 'Gwella iechyd ein hecosystemau' ym mhapur ategol CNC er mwyn rhoi ystyriaeth bellach i rai o'r meysydd y mae'n eu hamlygu sy'n berthnasol yma hefyd, yn ogystal ag ystyried cysondeb iaith.
- 3.4. Cysylltiadau cryf yma â'r camau gweithredu a amlygwyd gan CNC yn eu papur, yn enwedig 4a, 4c i a ii a 4d. Fel uchod, rydym yn gwerthfawrogi y bydd hyblygrwydd yn bwysig ond argymhellwn y dylid rhoi ystyriaeth bellach i feysydd 4a, 4c a 4d ym mhapur CNC i helpu i roi rhywfaint o eglurder ar y cam/au penodol y byddwch yn eu hystyried.
- Mae'n galonogol gweld y ffocws ar fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd a gweld cyfeiriad at eich asesiad llesiant o ran dangos y gwerth y mae pobl leol yn ei roi ar eu hamgylchedd lleol a'r rôl hanfodol y mae'n ei chwarae yn eu llesiant.

Amcan 4: Cydweithio er mwyn i gymunedau deimlo'n ddiogel ac wedi'u cysylltu, gan hyrwyddo amrywiaeth ddiwylliannol a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg

- O ystyried maint ac ehangder y gweithgareddau o fewn yr amcan hwn, ein cyngor yw argymhell eich bod yn archwilio ac yn nodi cyfleoedd i integreiddio rhai o'r gweithgareddau a amlinellir yn eich amcanion a'ch camau eraill. Er enghraifft:
 - A oes cysylltiadau posibl rhwng cefnogi strategaeth ddiwylliannol ar gyfer yr ardal (cam 4.1) a'r cam o fewn amcan 1 i gefnogi'r economi sylfaenol a'r camau o fewn amcan 2 lle rydych yn ceisio mabwysiadu dull seiliedig ar le?
 - A oes cyfleoedd i ddilyn ac integreiddio eich uchelgeisiau ar gyfer y Gymraeg trwy weithgareddau eraill, megis eich camau sy'n canolbwyntio ar sgiliau, ymyriadau seiliedig ar le, yr economi sylfaenol a/neu strategaeth ddiwylliannol, a thrwy hynny gryfhau eu heffaith y tu hwnt i ddyletswydd statudol?
- Rydym yn eich annog i ystyried y rhyng-gysylltiadau rhwng eich blaenoriaethau sy'n dod i'r amlwg er mwyn helpu i lywio eich penderfyniadau am y camau mwyaf effeithiol a phwy fydd angen eu cynnwys.
- Wrth i chi ddatblygu eich amcanion a'ch camau, byddai'n ddefnyddiol deall:
 - Sut mae'r gwaith hwn yn cael ei lywio gan randdeiliaid allweddol dros gyfnod yr haf, ac yn enwedig eu hanghenion a'u heriau?
 - Sut y gall y rhanddeiliaid allweddol yr effeithir arnynt gan yr amcanion a'r camau barhau i ddylanwadu ar y prosiect drwy gydol ei oes?
- Sylwadau ar gamau penodol:
 - Ar gam 4.2, mae Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg wedi cynghori y dylai eich cynllun llesiant gyd-fynd â'ch Strategaeth Hybu'r Gymraeg a gallai hyn fod yn ddefnyddiol i chi wrth nodi pa bartneriaid lleol i ymgysylltu â nhw. Ynghlwm mae adnoddau Comisiynydd y Gymraeg 'Ystyried y Gymraeg yn y Cynlluniau Llesiant Lleol' a gobeithiwn y byddant yn ddefnyddiol i chi.
 - Gan adeiladu ar gynnwys cam 4.6, byddai'n ddefnyddiol pe gellid darparu cyd-destun pellach yn y testun ategol. Er enghraifft, gwybodaeth am ba bartneriaethau y mae'r BGC yn bwriadu eu ffurfio a'r hyn y maent yn bwriadu ei gyflawni.

Cwestiynau Monitro Cydraddoldeb

Gofynnwyd cwestiynau monitro demograffig a chydaddoldeb safonol y Cyngor fel rhan o'r arolwg.

13. Yr iaith Gymraeg – Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau y byddai'r cynnig hwn yn eu cael ar yr iaith Gymraeg, yn benodol ar:

- gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

Beth fyddai'r effeithiau, yn eich barn chi? Sut mae cynyddu effeithiau cadarnhaol, neu liniaru effeithiau negyddol?

Teimlai'r mwyafrif llethol o ymatebwyr y byddai'r Cynllun Llesiant Lleol yn cael effaith gadarnhaol ar yr iaith Gymraeg. Fodd bynnag, amlygwyd sawl pwynt allweddol er mwyn gwella hyn ymhellach:

- Dylid annog cymunedau i ddarparu grwpiau a gweithgareddau cynhwysol.
- Dylid darparu mwy o gyfleoedd i ddysgu Cymraeg yn rhad ac am ddim.
- Sefydliadau i weithio'n agos gyda sefydliadau Cymraeg i hyrwyddo eu hamcanion trwy gyfrwng y Gymraeg.
- Annog busnesau lleol i sicrhau bod ganddynt staff sy'n siarad Cymraeg.
- Hyrwyddo'r manteision a'i wneud yn iaith gwaith a bywyd.

Dangosir sampl o'r sylwadau a dderbyniwyd yn y tabl isod.

Sampl o'r Sylwadau	
"Mae'n bwysig bod popeth yn cael ei arwain trwy'r Gymraeg, gyda'r cyfle i bobl ddysgu Cymraeg sylfaenol wrth gymryd rhan mewn gweithgareddau gwahanol. Mae'n bwysig iawn bod y Gymraeg yn cael ei hybu a bod y Gymraeg yn gyntaf ym mhob agwedd ar ein cymunedau"	"Angen mwy o fynediad rhwydd at ddsbarthiadau Cymraeg ar bob lefel gan fod y rhan fwyaf o bobl sy'n symud i'r ardal yn awyddus i ddysgu rhywfaint o Gymraeg"
"Efallai nad oes gan rai busnesau unrhyw siaradwyr Cymraeg yn gweithio iddynt, felly efallai y dylai fod yn ofynnol i fusnesau gael rhywfaint o staff sy'n siarad Cymraeg neu gyfieithwyr. Efallai y bydd gan lawer o bobl Saesneg eu hiaith ddiddordeb mewn cymryd dosbarthiadau Cymraeg yn eu hamser hamdden ac felly mae cyfle yma i sefydlu digwyddiadau cymdeithasol neu grwpiau lle gall pobl ymarfer siarad Cymraeg er mwyn iddynt fod yn fwy cynhwysol yn eu bywydau bob dydd."	"Trin y Gymraeg fel ein hawl nid fel rhywbeth ychwanegol. Mae hyn fwy neu lai yn cael ei gyflawni gan gyrff cyhoeddus ond gellid gwneud mwy i geisio cael pobl ddi-Gymraeg i ddeall pa mor bwysig yw hanes a diwylliant yr iaith Gymraeg i ni fel Cenedl."

14. Yr iaith Gymraeg – Eglurwch hefyd sut y gellid llunio'r cynnig arfaethedig hwn, yn eich barn chi:

- Sicrhau effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg, ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- fel nad oes unrhyw effeithiau andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg, ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

Cafwyd amrywiaeth o syniadau ynghylch sut y gellid gweithredu'r Cynllun Llesiant Lleol i gael effaith gadarnhaol ar yr iaith Gymraeg a chyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg, sef:

- Tynnu sylw at bwysigrwydd meddu ar sgiliau Cymraeg wrth wneud cais am swydd.
- Cefnogi cymunedau a hoffai gynyddu'r defnydd o'r iaith a'r syniad o ddinasyddiaeth Gymreig.

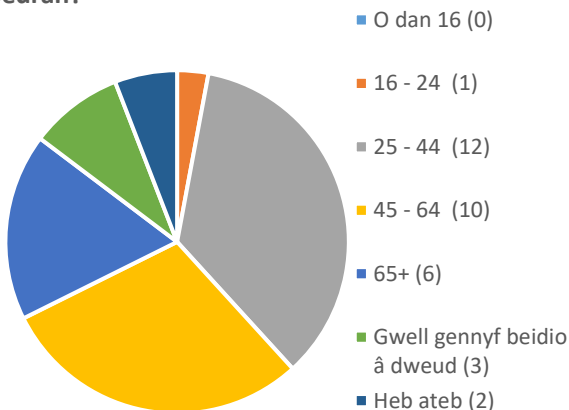
Tudalen 45

- Gweithwyr gyda'r cyhoedd i nodi eu bod yn siarad Cymraeg.
- Dylai arwyddion a dogfennau swyddogol fod yn ddwyieithog.
- Gofyn i wefannau neu fusnesau Ceredigion gael eu hiaith ddiodyn fel y Gymraeg yn lle'r Saesneg, gan mai'r Gymraeg yw iaith swyddogol y wlad a'i bod yn arwyddocaol yn ddiwylliannol.
- Sicrhau hefyd fod yr holl wybodaeth ar arwyddion, posterï a gwefannau bob amser yn cael ei chyfieithu i'r Gymraeg.

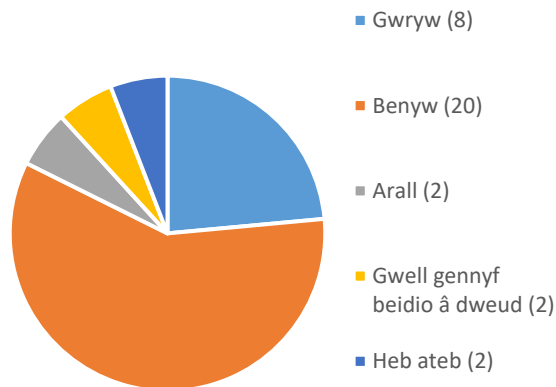
Dangosir sampl o rai o'r sylwadau hyn yn y tabl isod.

Sampl o'r Sylwadau	
"Trwy gefnogi cymunedau a hoffai gynyddu'r defnydd o'r iaith a'r syniad o ddinasyddiaeth Gymreig"	"Efallai gofyn i wefannau neu fusnesau Ceredigion gael eu hiaith ddiodyn fel y Gymraeg yn lle'r Saesneg, gan mai'r Gymraeg yw iaith swyddogol y wlad a'i bod yn arwyddocaol yn ddiwylliannol – hefyd sicrhau bod yr holl wybodaeth ar arwyddion, posterï, gwefannau ac ati yn cael ei chyfieithu i'r Gymraeg bob amser os yw wedi'i hysgrifennu'n wreiddiol mewn iaith wahanol, yn enwedig Saesneg"
"Trwy fabwysiadu dulliau o fesur effaith y cynnig bob hyn a hyn a rhoi mesurau yn eu lle os nad yw'r effaith honno yn dangos canlyniadau cadarnhaol o ran y Gymraeg"	"Gweithwyr gyda'r cyhoedd i nodi eu bod yn siarad Cymraeg – yn anffodus, dwi'n aml yn dechrau yn Saesneg i osgoi embaras iddyn nhw os nad ydyn nhw'n deall Cymraeg. Dylai popeth fod yn ddwyieithog – arwyddion, dogfennau ac ati – a hybu'r defnydd o ymadroddion Cymraeg bob dydd sylfaenol"

15. Oedran – Beth yw eich grŵp oedran?

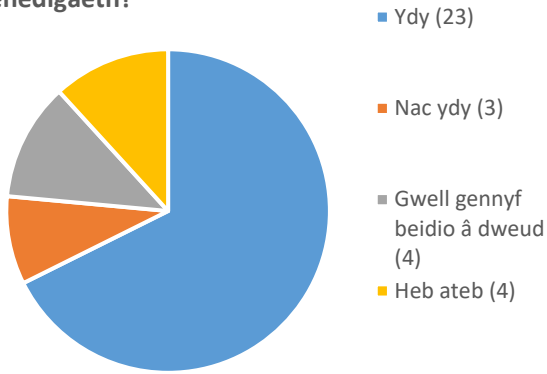

16. Rhyw – Beth yw eich rhyw?

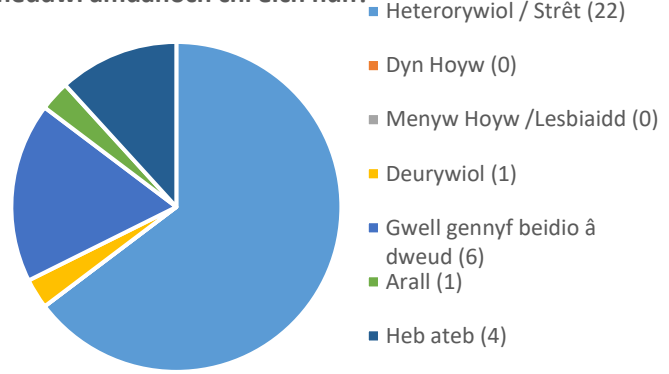

Tudalen 46

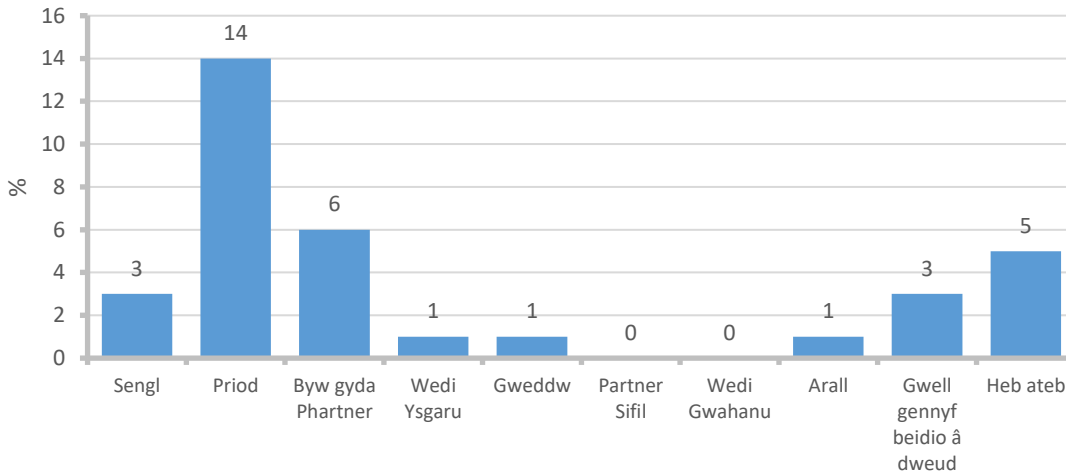
17. Trawsrywiol – ydy'ch rhyw yn awr yr un fath â'r un a ddyranwyd i chi ar eich genedigaeth?

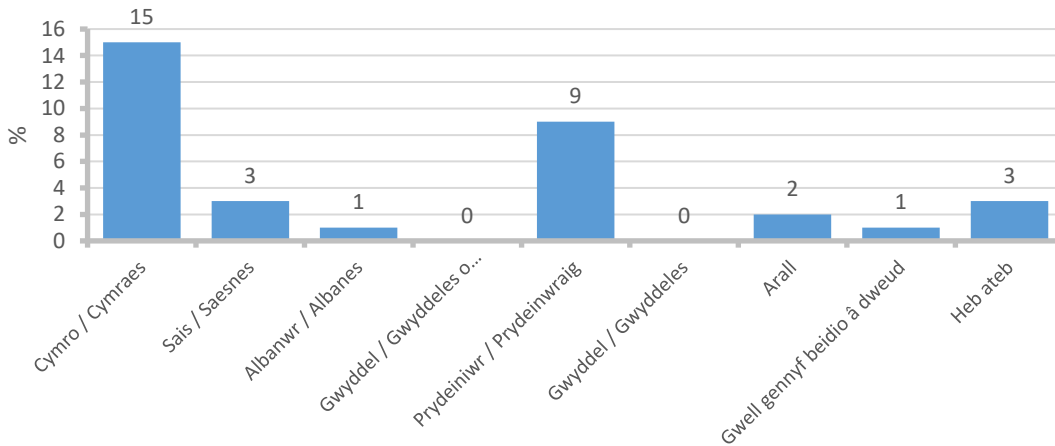
18. Cyfeiriadedd Rhywiol – Pa un o'r opsiynau canlynol sy'n disgrifio orau'r ffordd rydych yn meddwl amdanoch chi eich hun?

19. Partneriaeth – Beth yw eich statws partneriaeth?

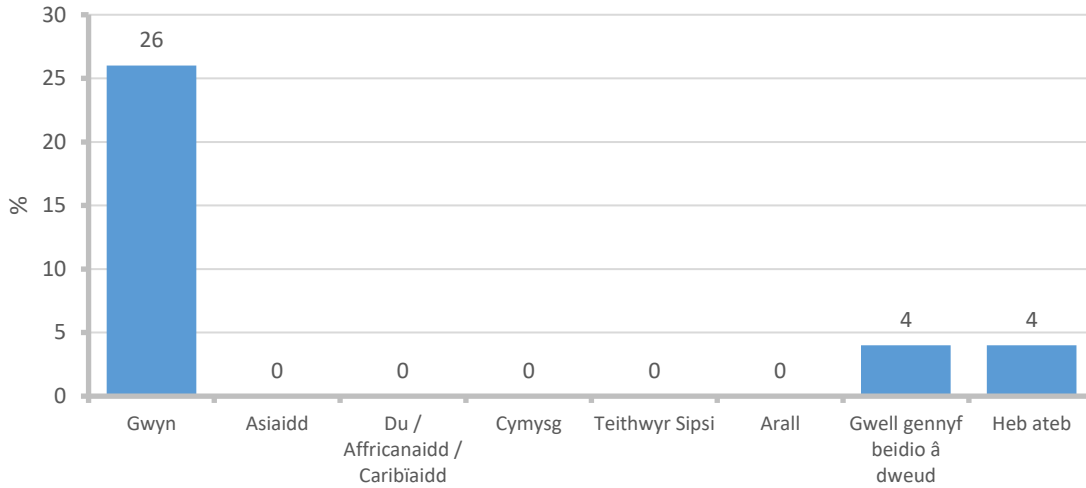

20. Hunaniaeth Genedlaethol – Sut fydddech chi'n disgrifio eich hunaniaeth genedlaethol?

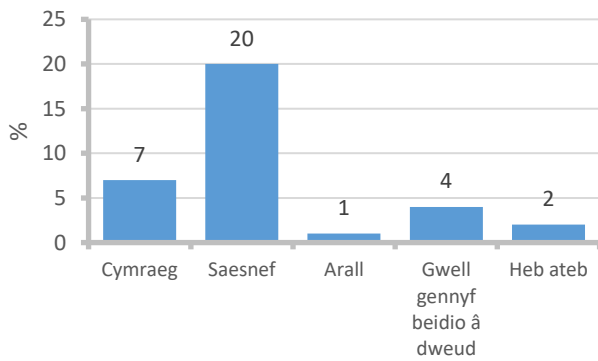

Tudalen 47

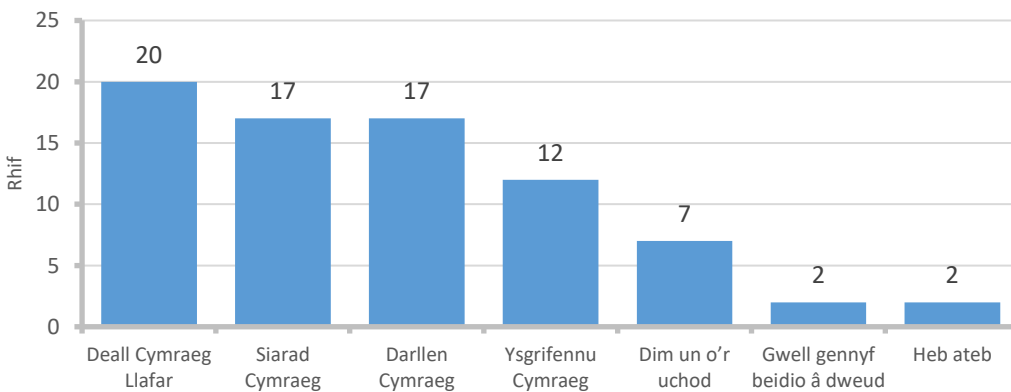
21. Hil – Beth yw eich grŵp ethnig? Dewiswch un opsiwn sy'n disgrifio eich grŵp ethnig neu'ch cefndir orau.

22. Iaith – Beth yw'ch dewis iaith?

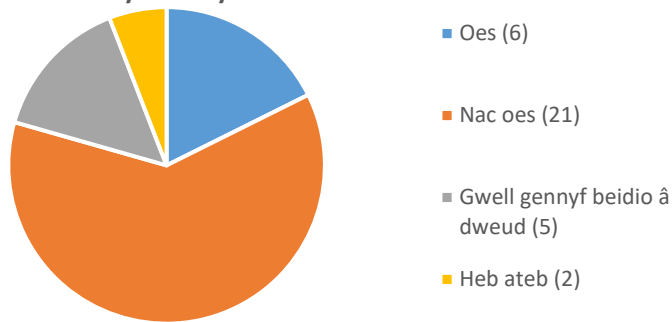

23. Iaith – Ydych chi'n deall, siarad, darllen neu ysgrifennu Cymraeg?

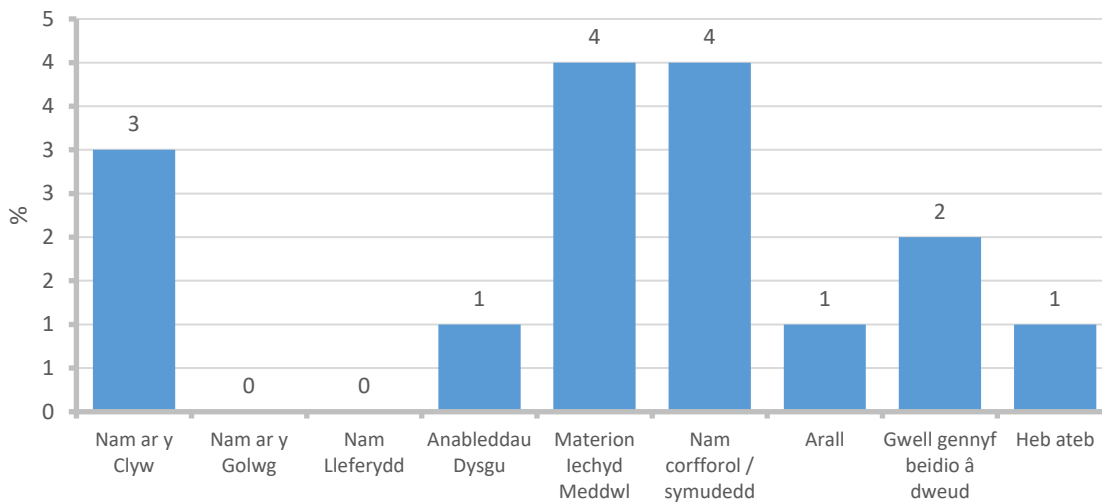

Tudalen 48

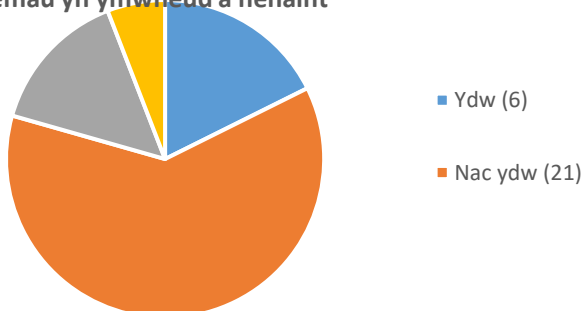
24. Anabledd – A oes gennych gyflwr iechyd corfforol neu feddyliol neu salwch tymor hir sy'n lleihau eich gallu i gyflawni gweithgareddau o ddydd i ddydd?

25. Anabledd – Os ydych wedi ateb 'oes', nodwch yr hyn sy'n berthnasol i chi?

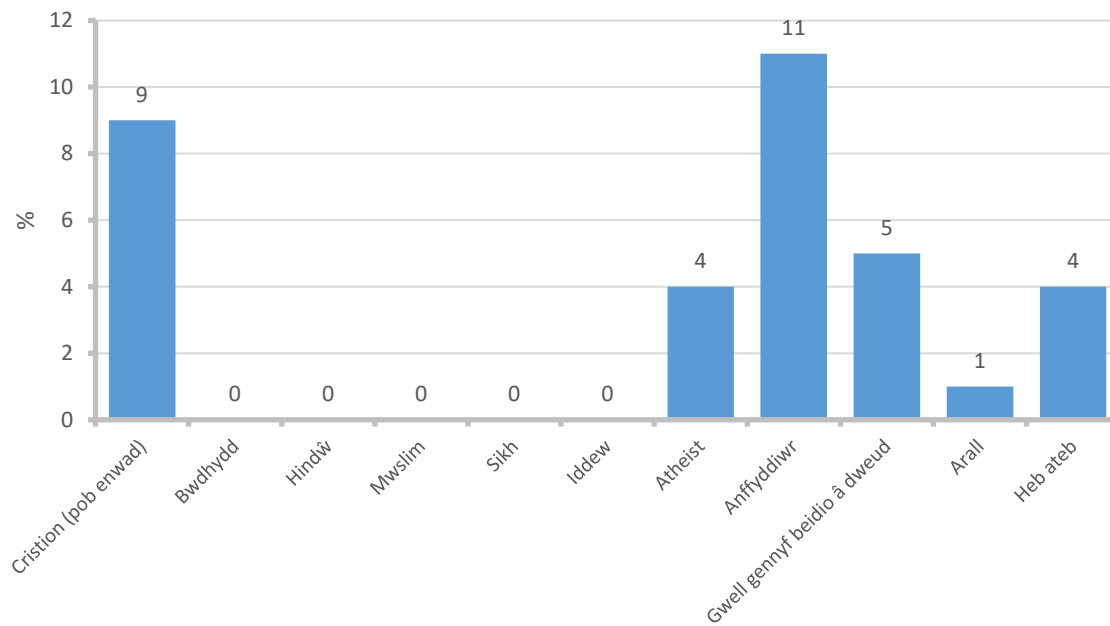

26. Cyfrifoldebau Gofalu – Ydych chi'n gofalu am rywun neu'n darparu cymorth neu gefnogaeth i aelodau'r teulu, ffrindiau, cymdogion neu eraill oherwydd: Cyflwr iechyd / anabledd corfforol neu feddyliol hirdymor; neu Problemau yn ymwneud â henaint

Tudalen 49

27. Crefydd neu Gred – Beth yw eich crefydd?

Atodiad 1a:

Ymateb Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol

Ymgynghoriad cyhoeddus ar gynllun llesiant drafft Ceredigion

Cyngor Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

Annwyl BGC Ceredigion a swyddogion sy'n eu cefnogi

Diolch i chi unwaith eto am gyfarfod â'n swyddfa yn ystod y cyfnod cynghori statudol er mwyn helpu i addysgu eich cynllun llesiant drafft. Fel y byddwch chi'n ymwybodol, rhannwyd ein cyngor ysgrifenedig â'r BGC ar 9 Hydref 2022.

Mae eich cynllun llesiant drafft bellach yn agored i ymgynghoriad cyhoeddus. Er mwyn cyflawni dyletswydd statudol Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol o ran cynghori BGC ynghylch sut y gallen nhw gymryd camau i gyflawni'u nodau drafft, mae'r llythyr cryno hwn yn cynrychioli ein hymateb i'ch ymgynghoriad cyhoeddus.

Ymgynghori ar eich cynllun llesiant drafft

Mae'r ymgynghoriad cyhoeddus sydd wrthi'n digwydd ar hyn o bryd yn gyfle i sefydliadau, rhwydweithiau a phreswylwyr rannu'u barn ar yr hyn y credant y gall y BGC ei wneid i wella llesiant yn eich ardal. Mae hefyd yn gyfle i'ch BGC i sicrhau ei fod yn gweithredu'r pum dull o weithio wrth ddatblygu'r cynllun. Er enghraifft, cynnwys pobl mewn modd ystyrlon a chydweithio gyda phartneriaid a sefydliadau allweddol, ynghyd â defnyddio ein cyngor ac adborth pobl eraill (o'r ymgynghoriad) i amlygu cyfleoedd ar gyfer atal, integreiddio ac atebion mwy hirdymor.

Hoffem eich annog i ystyried yr adborth a dderbyniwch yn drylwyr, a myfyrio ar sut y gall helpu i ddylanwadu ar y gweithredoedd y gallai'r BGC eu cymryd i yrru newid yn eich ardal.

Ein cyngor ar eich cynllun llesiant drafft

Seiliwyd y cyngor a rannwyd gennym ym mis Hydref 2022 ar fersiwn o'r cynllun llesiant drafft a ddyddiwyd ar 14 Medi 2022. Fel y trafodwyd rhyngom, mae'r cynllun drafft yn glir, mae'n darllen yn dda ac mae'n uchelgeisiol o ran rhychwant a'r darpar weithredu a amlinellir ynddo.

Yn seiliedig ar y cynllun llesiant drafft sydd ar lein ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus ar hyn o bryd, ymddengys nad oes gwahaniaeth sylweddol rhwng y ddwy fersiwn, oni bai bod y cam i 'gryfhau gwaith Rhaglen Ddigidol Tyfu Canolbarth Cymru...' wedi cael ei symud o nod llesiant un i ddau, a bod cam i 'fwyhau'r cyfle i uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd' wedi'i gynnwys dan nod llesiant tri.

Am mai dim ond ychydig o newidiadau a wnaed, yn ôl pob golwg, atodir ein cyngor unwaith yn rhagor law yn llaw â'r llythyr hwn er gwybodaeth i chi, a hoffem eich annog i fyfyrno arno eto wrth i chi barhau i fireinio'r cynllun drafft a datblygu eich cynllun cyflawni.

Er enghraifft, fe rannon ni ein barn fod rhai o'r camau a amlinellir yn y cynllun drafft yn eang eu rhychwant, ac anogwyd eich BGC gennym i sicrhau bod y gweithgareddau a argymhellir yn glir a chyflawnadwy. I dynnu sylw at un enghraifft, mae'n dda gweld y cam i 'ddarparu gweithgarwch datgarboneiddio i gefnogi uchelgais Llywodraeth Cymru o sector gyhoeddus sero net erbyn 2030', ond nid yw'n glir oddi wrth yr wybodaeth a amlinellir yn y cynllun drafft beth fyddai'r 'gweithgarwch datgarboneiddio' hwn, neu beth allai fod.

Er ein bod ni'n nodi bod y cynllun drafft yn dweud "Ein cam nesaf fydd datblygu a gweithredu cynllun cyflawni gyda chamau a gweithredoedd manwl i'w cwblhau..." ein cyngor i bob BGC yw sicrhau bod y gweithgarwch sy'n cael ei gynnig yn eu cynlluniau llesiant yn gyraeddadwy, yn amserol, yn fesuradwy, penodol, uchelgeisiol a synhwyrol

Tudalen 51

(CAMPUS). Mae cynnwys y bobl gywir yn ystod cyfnod ymgynghoriad cyhoeddus eich cynllun drafft yn gyfle da i helpu eich BGC i gyflawni hyn.

Yn ein cyngor cynharach, bu i ni hefyd annog y BGC i ystyried ymhellach y rhyng-gysylltiadau rhwng y blaenoriaethau sy'n dod i'r amlwg i helpu i wneud yn fawr o'ch cyfraniad i holl nodau llesiant Cymru. Yn hyn o beth, mae cynnwys Atodiad Un o gymorth, am ei fod yn amlinellu hyn yn glir.

Gan adeiladu ar wybodaeth a gynhwysir yn atodiad un, ceir cyfleoedd i'r BGC ystyried ymhellach sut y gall y gweithgarwch sy'n cael ei gynnig gyfrannu'n ehangach. Er enghraifft, disgwyliem weld camau 4.1 a 4.2 yn cael eu cynnwys yn erbyn nod llesiant 'Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu' yn yr atodiad, gall y gweithgarwch a gynigir o ran camau fel 2.1.2 (Rhagnodi cymdeithasol a gwyrdd), 2.2 (lle bwyd cynaliadwy) a 2.3 (cysylltu pobl â natur) gael ei gynllunio a'i ddarparu mewn ffordd a fyddai hefyd yn gwneud cyfraniad sylweddol i lesiant diwylliannol Ceredigion.

Y camau nesaf

Er bod heriau sylweddol ar hyn o bryd, hoffem eich annog i fod yn eofn o ran y gweithredoedd rydych chi'n eu cynllunio i gymryd ar ran eich cymunedau dros y pum mlynedd nesaf. Byddwn ni'n parhau i weithio gyda'n partneriaid allweddol i ddarparu cefnogaeth barhaus i BGC a hoffem eich calonogi na fyddwn ni'n ceisio cosbi BGC am fentro a rhoi cynnig ar bethau sy'n ceisio gyrru newid.

Wrth i chi barhau i dderbyn adborth drwy gyfrwng yr ymgynghoriad cyhoeddus, a gweithio'n gydweithredol i roi ffurf ar eich cynllun terfynol, byddem ni'n falch o barhau i roi ein cyngor a'n cymorth i chi. Cysylltwch â Jenny McConnel (eich arweinydd rhanbarthol) a Christian Servini yn y lle cyntaf pe bai hyn o gymorth.

Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

30 Ionawr 2023

Adnoddau

Cynhwysir isod restr o'n hadnoddau y gallwch gyfeirio atynt. Rhennir y rhain er mwyn i'r BGC a'i grwpiau cyflenwi eu hystyried wrth i'ch gwaith ar themâu a phynciau penodol ddod i'w lle:

Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol	Crynodeb argymhellion	Rhannwyd â'r BGC eisoes, o gymorth wrth ddeall y math o weithredu y gall PSBau ei wneud o ran pynciau a themâu.
	Gosod amcanion llesiant da	Pennod 4 o Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol.
	Fersiynau Byr	Tynnwyd o Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol, mae'r fersiynau byr wedi'u teilwra i feysydd gwaith fel cynllunio, trafndiaeth ac ati, gan gynnwys y syniadau a'r argymhellion mwyaf perthnasol.
Gweithredu	Matrics Aeddfedrwydd Adolygiad Adran 20	Offeryn defnyddiol sy'n manylu ar y camau y gall sefydliadau'u cymryd i wreiddio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ymhellach, a'n helpu ni i gyflawni nodau llesiant cenedlaethol Cymru.

Tudalen 52

	<u>Fframwaith Cenedlaethau'r Dyfodol ar gyfer Prosiectau</u>	Fframwaith ar gyfer sicrhau fod cyrff cyhoeddus (ac eraill) yn defnyddio'r Ddeddf fel fframwaith ar gyfer meddwl.
Hirdymor	<u>Pecyn Cymorth Tri Gorwel</u>	Canllaw hawdd ei ddefnyddio er mwyn helpu cyrff cyhoeddus i feddwl a chynllunio'n well ar gyfer yr hirdymor, drwy gynnal gweledigaeth glir ac ystyried tueddiadau'r dyfodol.
Costau byw	<u>Costau Byw: Nawr ac yn y Dyfodol</u>	Er nad yw rhai o'r penderfyniadau polisi hyn yn rhan o orchwyl y BGC, hoffem eich annog i ystyried beth sy'n bosib a grym y BGC i eiriol gerbron Llywodraeth Cymru (ac eraill) o ran newid polisi a fyddai o fudd i'ch cymunedau.
Caffael	<u>Caffael llesiant yng Nghymru</u>	Adolygiad i'r modd y mae'r Ddeddf yn addysgu caffael yng Nghymru, yn ogystal ag argymhellion ar gyfer cyrff cyhoeddus.
Newid hinsawdd ac anghydraddoldeb	<u>Anghydraddoldeb yng Nghymru'r Dyfodol</u>	Ein hadroddiad gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru sy'n tynnu sylw at ddyfodol gwaith, newidiadau mewn demograffeg, a sut y gallai newid hinsawdd gynyddu'r anghydraddoldebau sy'n bodoli eisoes pe na ystyrid yr effeithiau ar grwpiau gwahanol mewn cymdeithas.
	<u>Anghydraddoldeb yng Nghymru'r Dyfodol, Rhan Dau: Cymunedau a Newid Hinsawdd yng Nghymru'r Dyfodol</u>	Mae'n canolbwyntio ar ymwneud ac mae'n cynnwys adnoddau ar gyfer llunwyr polisi i weithredu technegau creadigol ar gyfer dyfodoli er mwyn cynnwys cymunedau mewn meddwl hirdymor.
Sgiliau	<u>Sgiliau drwy Argyfwng: Uwchsgilio ac (Ail)Hyfforddi ar gyfer Adferiad Gwyrdd yng Nghymru</u>	Dadansoddiad sy'n dangos y potensial a geir mewn buddsoddi mewn swyddi a sgiliau gwyrdd ar gyfer adferiad ffyniannus, gwyrdd a chyfartal.
Datgarboneiddio cartrefi	<u>Cartrefi addas ar gyfer y Dyfodol: Yr Her Ôl-osod</u>	Anelir at lywodraethau Cymru a'r DU, gan amcanu'r cyllid fyddai angen ei gael ar gyfer datgarboneiddio cartrefi yng Nghymru, amlygu'r bylchau mewn cyllid a'r dulliau o fynd i'r afael â nhw.
Arfer dda	<u>Astudiaethau achos</u>	Esiamplau da o'r modd y mae'r Ddeddf yn cael ei gweithredu ar lawr gwlad ledled Cymru.

Atodiad 1b:

Ymateb Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol

Cynllun llesiant drafft BGC Ceredigion

Cyngor gan Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol

11 Hydref 2022

Diolch am rannu eich cynllun llesiant drafft gyda ni ar 13eg Gorffennaf. Wrth i'ch gwaith ddatblygu dros yr haf, fe wnaethoch chi hefyd rannu fersiwn wedi'i ddiweddarau o'ch cynllun gyda ni ar 14 Medi i ni ei ystyried.

Mewn ymateb, rydym wedi darparu dwy set o gyngor i chi: ar 22 Awst a 20 Medi. Ar gyfer eich cofnodion, nodir y cyngor hwn isod mewn un ddogfen.

Cyngor wedi'i rannu â BGC Ceredigion ar 20 Medi 2022

Diolch am rannu eich cynllun llesiant drafft diweddaraf gyda ni ar 14eg Medi 2022. Rydym yn ddiolchgar am weld eich cynllun drafft diweddaraf. Mae'n darllen yn dda ac mae'n uchelgeisiol o ran ei chwmpas a'r camau gweithredu posibl y mae'n eu hamlinellu.

Fel y gwyddoch, fe wnaethom rannu ein cyngor cynnar ar eich cynllun drafft cyntaf gyda chi ar 22 Awst 2022. Nid yw'r cyngor a nodir isod yn disodli ein cyngor cynharach. Yn hytrach, bwriedir iddo fod yn ddefnyddiol wrth i chi barhau i fireinio'r cynllun, a dylid darllen y ddwy set o gyngor ar y cyd.

Er ein bod wedi cael amser cyfyngedig i fyfyrion ar eich cynllun diweddaraf, rydym yn gobeithio y bydd y cyngor isod yn ddefnyddiol.

Amcan trawsbynciol

- Mae'n amlwg bod y meddylfryd ar eich amcan trawsbynciol ar fynd i'r afael â chaledi a thlodi wedi datblygu o'r drafft cyntaf, yn enwedig gan gynnwys 3 cham.
- Bydd llwyddiant yr amcan trawsbynciol hwn yn dibynnu i raddau helaeth ar ansawdd y sgysiau yr ydych yn eu cael gyda'ch cymunedau, yn yr achos hwn, Aberteifi. Rydym yn eich cyfeirio at ein sylwadau ymhellach isod ar gyfranogiad a phwysigrwydd gwreiddio cydgynhyrchu.

Amcan llesiant 1

- 1.1. Yn croesawu ychwanegu'r testun sy'n dweud 'gan gynnwys uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer economi werdd.' Rydym yn gwerthfawrogi efallai nad yw union eglurder y cam hwn yn glir eto, ond mae dealltwriaeth, cynnydd a llwyddiant ar gyfer y cam hwn (ynghyd â llawer o rai eraill) yn dibynnu i raddau helaeth ar bwy rydych chi'n gweithio gyda nhw ac yn eu cynnwys. Felly rydym yn eich annog i wneud cysylltiadau clir â phwysigrwydd cydweithio a chynnwys yn y testun ategol.
- 1.1. parhad. Mae'n gadarnhaol gweld y cysylltiadau â'r Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol yn y testun uchelgeisiau, ond dylai'r berthynas hon weithio'r ddwy ffordd, lle mae'r Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol hefyd yn ystyried y data a'r wybodaeth helaeth yr ydych wedi'u cyflwyno yn eich asesiad llesiant. Mae hyn yn hanfodol ar gyfer eu meddwl a'u cynllunio.
- 1.2 Fel y gwyddoch, nid yw'r meini prawf ar gyfer gwneud cais i Gronfa Ffyniant Gyffredin y DU yn cynnwys nac yn cyfeirio at ofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae gan y BGC rôl bwysig i'w chwarae ac rydym yn atgoffa pob BGC i Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol ysgrifennu at bob awdurdod lleol yn

Tudalen 54

ailadrodd bod unrhyw brosiectau sy'n cael eu datblygu yn unol â'r dull polisi hirdymor blaengar yr ydym wedi'i sefydlu yng Nghymru drwy Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ("y Ddeddf"). Mae'r rhwymedigaethau hyn yn parhau i fod yn berthnasol i bopeth y mae cyrff cyhoeddus a BGCau yn ei wneud, gan gynnwys wrth wneud cais am gyllid o'r tu allan i Gymru. Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i unrhyw gynigion ddangos sut y byddai'r cyllid yn eich galluogi i gymryd pob cam rhesymol i gyflawni eich amcanion llesiant a chydymffurfio â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

- 1.4 Rydym yn eich cyfeirio at ein cyngor cynharach lle gofynnwyd am sicrwydd eich bod wedi ystyried y darlun ehangach ar yr economi sylfaenol yng Nghymru, ac wedi rhannu cysylltiadau amrywiol. Roeddem yn rhagweld y gallai hyn fod wedi'i ymgorffori mewn geiriad wedi'i ddiweddarau ar gyfer y cam hwn ond nid yw'r geiriad wedi newid. Os yw'r ffocws ar adroddiad CLES yn unig, byddai'n ddefnyddiol gwybod pa argymhellion, yn benodol, yr ydych yn ceisio eu cyflawni.
- 1.5. Croesawu ymrwymiad y BGC i waith teg hefyd. Mae gan lechyd Cyhoeddus Cymru adnoddau ar waith teg [yma](#) a allai fod yn ddefnyddiol i chi.
- Cyffredinol: A oes unrhyw gyfleoedd i wneud y cysylltiadau yma â phwynt 4d ym mhapur ategol CNC, sy'n nodi sut y gall Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus helpu i gymell economi leol adfywiol lle caiff effeithiau amgylcheddol cynhyrchu a defnyddio eu lleihau? Maent yn cynnwys enghreifftiau megis caffael lleol, caffis atgyweirio, systemau bwyd lleol, cyrchu ynni o wastraff ac ynni adnewyddadwy, lleihau deunydd pacio, taliadau am wasanaethau ecosystem, cymell rhwydweithiau teithio llesol integredig. Mae hyn yn berthnasol i bob un o'ch pedwar amcan.

Amcan Llesiant 2

- 2.1.2. Croesawu'r cyfeiriad ychwanegol at bresgripsiynu cymdeithasol, gwyrdd a glas.
- 2.3 Yn ailadrodd ein sylw cynharach, er ei bod yn gadarnhaol iawn gweld cam sy'n canolbwyntio ar fwyd, mae'r cam drafft fel y mae wedi'i eirio (h.y. 'archwiliwch y cyfleoedd...') o bosibl ychydig yn amwys ac efallai y bydd angen ei ystyried ymhellach i sicrhau bod y gweithgareddau yr ydych yn ceisio eu cyflawni yn glir ac yn gyraeddadwy.
- 2.4 Noder bod cam 2.4 wedi'i symud o amcan Llesiant 3 (drafft cyntaf) i amcan Llesiant 2, sy'n cyd-fynd yn well ac a ddylai ategu'r camau eraill a nodir yn amcan 2.

Amcan Llesiant 3

Yn y drafft diweddaraf, mae'r camau'n gliriach ac yn gryfach na'r drafft gwreiddiol. Yn unol â'n cyngor cynharach, bydd cydweithio rhwng partneriaid y BGC a phartneriaid pwysig eraill yn hollbwysig er mwyn gwneud cynnydd yn y maes hwn. Byddai'n cryfhau'r cynllun drafft pe gallai hyn ddod ar draws mwy, naill ai yng ngeiriad y camau neu'r testun ategol.

Rydym wedi trafod pwysigrwydd hyblygrwydd o fewn y cynllun a chanfod cydbwysedd yn eich camau rhwng dyhead a manylion. Mae'n heriol cael y cydbwysedd hwn yn iawn, ac rydym yn gwerthfawrogi eich ystyriaeth o hyn. Os ydych chi'n ei chael hi'n anodd cael mwy o fanylion mewn cam, rydyn ni'n argymhell ceisio gwneud y dolenni a'r cysylltiadau o fewn y testun ategol. Mae hyn yn hanfodol ar gyfer darparu'r cyd-destun cywir o fewn y cynllun.

- 3.1 Fel y'i geir, dim ond at 'weithgarwch datgarboneiddio' y mae'r cam yn cyfeirio. A all hyn fynd ymhellach a chynnwys rhai o'r meysydd y bydd y BGC o bosibl yn canolbwyntio arnynt? Er enghraifft, fflyd, adeiladau, caffael ac ati?
- 3.2 Croesewir ychwanegu cam 3.2 ond efallai ei bod yn aneglur i ddarllenwyr ac aelodau'r cyhoedd beth yn union yw ystyr 'mesurau atal llygredd ategol' ac ymddengys nad oes llawer o gysylltiad rhwng y cam ei hun a'r testun ategol o dan amcan 3. Fel uchod, byddai'n ddefnyddiol pe gellid ehangu hyn ychydig fel ei fod yn haws ei ddeall, neu roi cyd-destun pellach yn y testun ategol.
- 3.3 Croesawu ychwanegu'r cam hwn a'ch cyfeirio at gam 4b ar 'Gwella iechyd ein hecosystemau' ym mhapur ategol CNC er mwyn rhoi ystyriaeth bellach i rai o'r meysydd y mae'n eu hamlygu sy'n berthnasol yma, yn ogystal ag ystyried cysondeb iaith.
- 3.4 Croesawu cynnwys y cam hwn a'i uchelgais. Mae cysylltiadau cryf yma â'r camau gweithredu a amlygwyd gan CNC yn eu papur, yn enwedig 4a, 4c i a ii a 4d. Fel uchod, rydym yn gwerthfawrogi y bydd hyblygrwydd yn bwysig ond argymhellwn y dylid rhoi ystyriaeth bellach i feysydd 4a, 4c a 4d o bapur CNC i helpu i roi rhywfaint o eglurder ar y cam(au) penodol y byddwch yn edrych arnynt.

Amcan Llesiant 4

Gan nad oes unrhyw newidiadau sylweddol i'r amcan na'i gamau ategol, rydym yn eich cyfeirio at ein cyngor cynharach.

Ar gam 4.2, mae Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg wedi cynghori y dylai eich cynllun llesiant gyd-fynd â'ch Strategaeth Hybu'r Gymraeg a gallai hyn fod yn ddefnyddiol i chi wrth nodi pa bartneriaid lleol i ymgysylltu â nhw. Ynglwm mae adnoddau Comisiynydd y Gymraeg 'Ystyried y Gymraeg yn y Cynlluniau Llesiant Lleol' a gobeithiwn y byddant yn ddefnyddiol i chi.

Gan adeiladu ar gynnwys cam 4.6, byddai'n ddefnyddiol pe gellid darparu cyd-destun pellach yn y testun ategol. Er enghraifft, gwybodaeth am ba bartneriaethau y mae'r BGC yn bwriadu eu ffurfio a'r hyn y maent yn bwriadu ei gyflawni.

Cyngor pellach ar gynnwys a chydgyhyrchu

Fel yr ydym wedi'i drafod, bydd llwyddiant eich cynllun yn dibynnu i raddau helaeth ar y graddau y mae'r BGC a'i grwpiau ategol yn cymhwyso'r 5 ffordd o weithio.

Mae'n wych gweld y ffocws y mae eich cynllun drafft yn ei roi ar ddefnyddio dull seiliedig ar le, a'r bwriad o weithio gyda'ch cymunedau i helpu i ysgogi newid a gwella llesiant. Gyda hyn mewn golwg, rydym yn atgoffa BGCau y dylai cyfranogiad cymunedau ddigwydd drwy gydol y pum mlynedd nesaf o gyflawni'r Cynllun Llesiant, nid yn unig yn ystod ei ddatblygiad, a bod symud tuag at ffordd fwy cydgyhyrchiol o weithio yn cael ei ystyried yn arfer da. Bydd y gefnogaeth a gewch fel clwstwr rhanbarthol gan Rwydwaith Cydgyhyrchu Cymru yn amhrisiadwy yma.

Mae arfer cynnwys a chydgyhyrchu yn ffyrdd penodol o weithio ac mae sefydlu'r ffyrdd hyn o weithio'n llwyddiannus yn gofyn am fuddsoddiad o amser ac adnoddau i staff ddatblygu'r sgiliau hyn. Mae cael mynediad at yr hyfforddiant a'r cymorth angenrheidiol ar y cyd yn fuddiol o ran ymrwymiad a chost.

Mae darparu hyfforddiant rheolaidd trwy fforymau rhanbarthol a chenedlaethol yn ffordd bwysig o barhau i ddarparu gwerth i aelodau'r fforymau hyn, ac i gynyddu aelodaeth. Rydym yn annog BGCau i fuddsoddi mewn ymuno â'r mecanweithiau hyn i rannu arfer, gweithio drwy heriau mewn partneriaeth â BGCau eraill a dysgu oddi wrth ei gilydd. Mae cyfranogiad a chyd-gynhyrchu ystyrion yn cymryd pobl sy'n wirioneddol angerddol am ei roi ar waith.

Ar lefel gwneud penderfyniadau, rydym hefyd yn annog BGCau i gynnal ymarfer i nodi lle mae cyfleoedd ystyrion a chyraeddadwy i newid ffyrdd o weithio, a manteision amlwg gwneud hynny, yn ogystal ag edrych ar yr heriau. Mae hyn yn arbennig o berthnasol o ystyried eich camau i fabwysiadu dull gweithredu seiliedig ar le.

Grwpiau a phlant a phobl ifanc 'anodd eu cyrraedd'

Gyda'ch ffocws ar le yn Aberteifi, bydd yn hollbwysig cynnwys a chydgyhyrchu gwell gyda grwpiau 'anodd eu cyrraedd' a phlant a phobl ifanc yn y broses cynllunio llesiant. Fe'ch anogir i wneud ymarferiad i nodi'r unigolion a'r grwpiau sydd yn y sefyllfa orau i gynnwys cymunedau penodol yn y broses cynllunio llesiant. Defnyddio sianeli cynnwys sydd eisoes yn gwneud y gwaith hwn yn llwyddiannus, fel staff rheng flaen a phrosiectau trydydd sector. Dylai BGCau hefyd gynnwys eu sefydliadau trydydd sector lleol yn y gwaith hwn, lle mae enghreifftiau gwych o berthnasol ymroddedig rhwng cymunedau 'anodd eu cyrraedd' a'r gwasanaethau y maent yn cael mynediad iddynt wedi'u hwyluso. Dylai gwaith o'r natur hwn fod yn barhaus.

Nid yw llesiant a gwaith y BGC bob amser yn bynciau trafod diriaethol. Nid yw'r sgysiau mwyaf llwyddiannus i ddysgu am sut mae unigolion a chymunedau'n teimlo am lesiant o reidrwydd yn ymwneud â llesiant. Dylai BGCau geisio siarad â chymunedau am yr hyn y maent am siarad amdano a thynnu'r negeseuon llesiant allan, nid y ffordd arall.

2 Cyngor wedi'i rannu â BGC Ceredigion ar 22 Awst 2022

Rydym yn ddiolchgar am weld eich 4 amcan a cham llesiant drafft yn gynnar, a rannwyd gyda ni ar 13 Gorffennaf 2022. Fel y dywedaso, mae'r amcanion yn rhai lefel uchel, gyda phob un yn eistedd o dan un o ddimensiynau

Tudalen 56

llesiant. Fe wnaethoch chi hefyd dynnu sylw at 'Mynd i'r afael â chaledi a thlodi' yn thema drawsbynciol.

Fe wnaethom nodi eich sylwadau ar gwmpas posibl y gwaith, a phwysigrwydd canolbwyntio ar ble y gall y BGC ychwanegu gwerth cyfunol orau. Yn ein cyfarfod cychwynnol, roedd yn galonogol eich clywed yn dweud y gallai ac y byddai eich camau drafft yn adlewyrchu'r ymgysylltu yr oeddech yn ei wneud, ac y byddai hyblygrwydd.

Ar y cyfan, mae'n wych gweld y ffordd yr ydych wedi fframio'r ddogfen ddrafft: defnyddio pedwar dimensiwn llesiant; ystyried canfyddiadau eich asesiad llesiant; deall beth sydd angen ei gyflawni (yn strategol) ac yna edrych ar yr hyn y gall y BGC ei wneud yn ei gylch.

Amcan llesiant drafft 1: llesiant economaidd

Yn y testun ategol, mae'n gadarnhaol gweld cyfeiriad at y ddemograffeg sy'n newid, newidiadau i batrymau gwaith a phwysigrwydd seilwaith/cysylltedd digidol. Mae hefyd yn dda eich gweld yn tynnu sylw at eich uchelgais i gefnogi gwaith y Bartneriaeth Sgiliau Ranbarthol i helpu i sicrhau bod anghenion lleol a bylchau sgiliau yn cael sylw.

Amcan 1, cam 1.1

- Gwych gweld ffocws cydweithredol y cam.
- Er ei fod yn cyfeirio at nodi bylchau, rydym yn eich annog i sicrhau eich bod yn edrych yn y tymor hwy ar y sgiliau a'r hyfforddiant sydd eu hangen i helpu i fynd i'r afael â rhai o'r heriau sy'n wynebu Ceredigion a Chymru. Er enghraifft, mae ymchwil yn dweud wrthym fod gan y sector amgylcheddol y potensial ar gyfer creu swyddi sylweddol i helpu i fynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur, ond nid oes gennym y bobl na'r sgiliau ar waith yng Nghymru ar hyn o bryd i lenwi'r swyddi hynny. Mae ein hadroddiad ar uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd yng Nghymru [yma](#).
- Gan fynd ymhellach, a ellid ystyried a allai uchelgais y cam fynd y tu hwnt i fynd i'r afael â bylchau ac o bosibl geisio arwain y ffordd mewn maes penodol? Bydd manylion y cam hwn yn bwysig, ac yn debygol o gael eu llunio trwy gynnwys sefydliadau eraill ac aelodau'r cyhoedd. Beth all pob sefydliad ei wneud eu hunain? Sut y gallant chwarae rhan fel 'sefydliadau angori' allweddol yn y sector cyhoeddus wrth annog hyfforddiant a chyflogaeth mewn sectorau eraill?
- Dylid ystyried pa gamau gweithredu wedi'u targedu a pharhaus y gallai fod eu hangen i sicrhau mynediad i'r rhai sydd bellaf o'r farchnad lafur yn eich ardal, e.e. pobl anabl, menywod a phobl Dduon, Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig.
- Os mai'r uchelgais yw helpu i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau presennol yn yr ardal, gellid gwneud hyn yn fwy eglur yn y cam neu'r testun ategol.

Amcan 1, cam 1.2

- Fel uchod, mae'n gadarnhaol gweld ffocws cydweithredol y cam hwn.
- Rhaid i unrhyw gynigion a gyflwynir i Gronfa Ffyniant Gyffredin y DU ddangos sut y byddai'r cyllid yn eich galluogi i gymryd pob cam rhesymol i gyflawni eich amcanion llesiant a chydymffurfio â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Amcan 1, cam 1.3

- Wrth ystyried pedwar dimensiwn llesiant yn yr ardaloedd, mae gan Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus rôl unigryw ac arwyddocaol i'w chwarae yn eu rhanbarthau a'r dirwedd bartneriaeth ehangach. Yn hytrach na bod yn 'ymwybodol o', rydym yn argymhell bod y geiriad yn cael ei gryfhau i adlewyrchu'r rôl bwysig y gall BGCau ei chwarae wrth ddylanwadu ar y dirwedd ehangach hon (e.e. bargeinion twf rhanbarthol, CJs ac ati).
- I roi enghraifft, mae CNC yn argymhell bod Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn gwneud cysylltiadau cliriach â'u twf priodol a'u fframweithiau [economaidd rhanbarthol](#) ar draws ystod o feysydd fel ynni, yr economi a sgiliau, ac yn ceisio dylanwadu ar y partneriaethau hyn i fabwysiadu ymagwedd fwy 'cynhwysol' at fesur llwyddiant economaidd i helpu i leihau'r pwysau economaidd-gymdeithasol cynyddol ar fioamrywiaeth.

Amcan 1, cam 1.4

Rydym yn croesawu'r cam ar yr economi sylfaenol. O ystyried y ffocws penodol ar CLES, sy'n ffurfio un rhan (pwysig) o dirwedd yr economi sylfaenol yng Nghymru, byddem yn ceisio sicrhwydd eich bod wedi ystyried y darlun ehangach. Er enghraifft:

Tudalen 57

- Cynllun Cyflawni'r [Economi Sylfaenol Llywodraeth Cymru \(Ebrill 2021\)](#), sy'n amlinellu ymyriadau polisi i gryfhau'r economi sylfaenol. Mae hyn yn cyfeirio at waith CLES fel un o'r meysydd cyflawnadwy.
- Adroddiad 2020 [‘Caffael yn yr Economi Sylfaenol’](#)
- [Busnes Cymru](#)
- [Cynllun Gweithredu Economaidd Cymru](#)
- Gwaith Bwrdd Cyngori Gweinidogol yr Economi Sylfaenol.

Amcan Llesiant drafft 2

Sylwadau cyffredinol

Mae'n wych gweld cydnabyddiaeth o benderfynyddion ehangach iechyd a bydd yn bwysig blaenoriaethu cyfleoedd i weithio mewn partneriaeth ar weithgareddau ataliol sylfaenol ac eilaidd. Mae Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020 yn argymhell bod cyrff cyhoeddus a BGCau yn ceisio cydweithredu y tu hwnt i bartneriaid traddodiadol i fynd i'r afael â phenderfynyddion ehangach iechyd. Er bod cydweithio wedi dod ar draws fel cryfder yn ein trafodaethau hyd yn hyn, a'ch asesiad llesiant, gellid pwysleisio'r ffordd hon o weithio yn fwy o fewn yr amcan hwn.

Croesawu'r ffocws cryf, clir ar gymryd ymyriad seiliedig ar le yn Aberteifi i helpu i leihau anghydraddoldebau a rhannu'r hyn sy'n gweithio y tu hwnt. Er eglurder, byddai'n ddefnyddiol pe gallai'r testun ategol ar gyfer amcan drafft 2 gynnwys esboniad o beth yw 'ymyriadau seiliedig ar le', sut olwg fydd arnynt ar gyfer eich ardal a sut y gallent fod yn wahanol i ddulliau blaenorol.

Yn seiliedig ar eiriad presennol amcan drafft 2, mae'n bosibl y gellid rhoi ystyriaeth bellach i adlewyrchu'r cryfderau a'r enghreifftiau presennol yn y maes a sut y gallai'r rhain fod yn sail i ddysgu a symud ymlaen. Er enghraifft, trwy 'Datblygu Cymunedol yn Seiliedig ar Asedau'.

Mae Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020 yn argymhell buddsoddi mewn a gwerthfawrogi'r rôl bwysig y mae manau gwyrdd a glas bioamrywiol yn ei chwarae wrth gefnogi iechyd a llesiant cymunedol pobl. Mae'n gadarnhaol felly gweld yr uchelgais ar bresgripsiynu cymdeithasol, gwyrdd a glas. Er bod ffocws hyn yn gryf o fewn y testun ategol, mae'n cael ei golli rhywfaint yng ngeiriad presennol y camau. A oes cysylltiadau i'w gwneud â datblygiadau cenedlaethol yn y maes hwn, megis [fframwaith cenedlaethol arfaethedig Llywodraeth Cymru ar gyfer rhagnodi cymdeithasol](#)?

Amcan 2, cam 2.1

- Byddai'n ddefnyddiol deall pa ystyriaeth a roddwyd i waith a gweithgaredd a fydd eisoes wedi digwydd i fapio asedau ac adnoddau yn yr ardal. Er enghraifft, bydd CNC eisoes yn cadw gwybodaeth helaeth am ardal Aberteifi.
- Mae 'ymyriadau seiliedig ar le' yn cael eu harchwilio gan Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus eraill, a gall hwn fod yn faes lle gellir rhannu dysgu a chynnydd trwy gydweithio. Er enghraifft, rydym yn ymwybodol bod Cwm Taf Morgannwg yn defnyddio GIS i fapio eu hasedau cymunedol.
- Mae Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020 yn argymhell integreiddio iechyd a llesiant i'ch amcanion llesiant eraill. Gyda hyn mewn golwg, a ellir gwneud cysylltiadau rhwng y cam hwn a'ch cam yn amcan 3 i 'Weithio gyda chymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol a'u cefnogi'? Mae Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol yn argymhell blaenoriaethu creu lleoedd a dylunio iechyd a llesiant cymunedol – galluogi lleoedd i gefnogi iechyd a llesiant pobl a chymunedau.
- Rydym yn eich annog i nodi a nodi unrhyw rwystrau neu densiynau a all fodoli gyda'r amcan hwn, ac unrhyw gamau posibl y gallwch chi (neu eraill) eu cymryd i gael gwared arnynt.
- Yn unol â'r sylwadau isod ar y cysylltiadau rhwng amcanion drafft 2 a 4, a ellir ystyried helpu i integreiddio diwylliant i'r amcan hwn gymaint â phosibl hefyd, o ystyried y pwyslais ar y dull seiliedig ar le?

Amcan 2, cam 2.2

- Er ei bod yn gadarnhaol gweld cam sy'n canolbwyntio ar fwyd, fel y nodir, mae'r cam drafft yn eang ac efallai y bydd angen ei ystyried ymhellach i sicrhau bod y gweithgareddau a nodir yn realistig ac yn gyraeddadwy.
- A ellir gwneud cysylltiadau ehangach â chyflwyno prydau ysgol am ddim i blant ysgolion cynradd yng Nghymru (o fis Medi 2022), cynnydd lleol a chenedlaethol allweddol arall yn y maes hwn yn ogystal â'ch

Tudalen 58

caffaeliad eich hun? Er enghraifft, rydym yn deall bod Ceredigion yn caffael Pecynnu a Chynhyrchion Arlwyio fel rhan o'r broses gaffael a bod hyn ar fin cael ei adnewyddu ym mis Medi 2022. Gallai hyn fod yn amserol ac yn ddefnyddiol wrth ystyried lleihau allyriadau carbon – gweler cefnogaeth WRAP [yma](#).

- Bydd cynnwys pobl sy'n angerddol am gydraddoldeb bwyd a ffyniant cymunedol yn hanfodol ar gyfer datblygu'r cam hwn ymhellach ac efallai y bydd potensial i ddefnyddio ac integreiddio'r cymorth y byddwch yn ei gael gan Rwydwaith Cydgynhyrchu Cymru yn y maes hwn, gan sicrhau eich bod yn 'gweithio gyda' eich cymunedau lleol i helpu i wireddu eich uchelgais o ddod yn lle bwyd cynaliadwy i Geredigion. Er enghraifft, tra nad yw [Planna Fwyd!](#) yn rhedeg mwyach ac roedd wedi'i leoli ychydig y tu allan i ffin swyddogol Ceredigion, mae llawer o'r mentrau bach llwyddiannus y gwnaeth helpu i'w sefydlu yn dal i redeg ac maent yn helpu cymunedau lleol, fel y pecynnau hadau teulu, byddin y tir a blychau llyisiau undod.
- Rydym mewn trafodaethau rheolaidd ag Iechyd Cyhoeddus Cymru ar BGCau ac mae gwaith sy'n canolbwyntio ar iechyd, anghydraddoldebau a chostau byw. Byddem yn hapus i'ch cyfeirio at gymorth posibl a/neu ddolenni i BGCau eraill pe byddai hyn o gymorth.

Amcan llesiant drafft 3

Mae'n galonogol gweld y ffocws ar fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd a gweld cyfeiriad at eich Asesiad llesiant o ran dangos y gwerth y mae pobl leol yn ei roi ar eu hamgylchedd lleol a'r rôl hanfodol y mae'n ei chwarae yn eu llesiant.

Mae'r wybodaeth a gyflwynir yn y ddogfen ddrafft yn canolbwyntio ar gynlluniau ynni adnewyddadwy, Aberystwyth yn cyflawni statws sero net erbyn 2030 a chefnogi cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol. Fel y dywedwch: "bydd datgarboneiddio yn heriol ac mae angen ystyried yn ofalus sut y caiff ei weithredu." Gyda hyn mewn golwg, byddai'n ddefnyddiol gwybod:

- Os yw'r BGC yn glir beth allai wneud y cyfraniad mwyaf at ddatgarboneiddio yn yr ardal?
- Pa grwpiau/sefydliadau ydych chi wedi'u nodi sy'n gweithio tuag at nodau tebyg yn yr ardal/rhanbarth? Er enghraifft, a yw'r BGC yn cynnwys cynrychiolwyr o addysg uwch yr ardal i'w waith, megis Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant, Prifysgol Aberystwyth a'r Ganolfan Dechnoleg Amgen (CAT) sydd wedi'i lleoli ym Machynlleth, Powys gerllaw? Bydd yr amcan hwn yn ei gwneud yn ofynnol i ystod eang o bobl gymryd rhan ac weithiau bydd gan y 'rhai anarferol' yr atebion gorau i broblemau hirsefydlog.
- Mae Ceredigion wedi'i bendithio ag amgylchedd naturiol eithriadol a threftadaeth ddiwylliannol gref. A all yr asedau hyn helpu i ysgogi rhywfaint o'r meddylfryd y tu ôl i'r amcanion a'r camau drafft? Er enghraifft, beth yw rôl bosibl yr arfordir a/neu amaethyddiaeth o fewn yr amcan hwn? A oes cysylltiadau ag amcan 2 ynghylch hybu iechyd a datrysiadau gwyrdd? A oes cysylltiadau posibl ag amcan 1 gyda chyfleoedd hyfforddi?
- A allai'r camau ystyried cyfleoedd traws-genhedlaeth o fewn cymunedau, yn ogystal â gweithgaredd sy'n canolbwyntio ar bobl ifanc?

Ynghlwm wrth y sylwadau hyn mae dogfen 3 tudalen ddefnyddiol a gynhyrchwyd gan CNC i'n swyddfa ei rhannu â Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae'n canolbwyntio ar gamau posibl y gall BGCau eu cymryd i helpu i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur.

Er ein bod yn argymhell eich bod yn ystyried y pedwar maes a nodir yn y papur, yn seiliedig ar yr amcanion drafft a'r camau yr ydych chi wedi'u rhannu, argymhellwn y dylid rhoi sylw arbennig i '2 Sicrhau Pontio Cyfiawn' (gyda'ch cam ar Aberystwyth yn cyflawni sero-net mewn meddwl), a '4 Darparu ymyriadau cydweithredol' y gallech eu hystyried gyda'r Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus eraill yn eich rhanbarth (yn ogystal â sefydliadau/academaidd eraill), gan adeiladu ar y perthnasoedd cryf sydd eisoes yn bodoli.

Sylwch, cyfeiriwyd uchod at eu cyngor ynghylch '3 Dylanwadu ar newid yn y mesurau o lwyddiant economaidd' mewn perthynas ag amcan 1, cam 1.3.

Amcan llesiant drafft 4

Mae hwn yn amcan eang sy'n cwmpasu llesiant cymunedol, diogelwch, amrywiaeth ddiwylliannol a'r iaith Gymraeg. O ystyried maint ac ehangder y gweithgareddau o fewn yr amcan hwn, ein cyngor yw eich bod yn archwilio ac yn nodi cyfleoedd i integreiddio rhai o'r gweithgareddau a amlinellir yn eich amcanion a'ch camau eraill. Er enghraifft:

Tudalen 59

- A oes cysylltiadau posibl rhwng cefnogi strategaeth ddiwylliannol ar gyfer yr ardal (cam 4.1) a'r cam o fewn amcan 1 i gefnogi'r economi sylfaenol a'r camau o fewn amcan 2 lle'r ydych yn ceisio mabwysiadu dull seiliedig ar le?
- A oes cyfleoedd i fynd ar drywydd ac integreiddio eich uchelgeisiau ar gyfer y Gymraeg drwy weithgareddau eraill, megis eich camau sy'n canolbwyntio ar sgiliau, ymyriadau seiliedig ar le, yr economi sylfaenol a/neu strategaeth ddiwylliannol, a thrwy hynny gryfhau eu heffaith y tu hwnt i ddyletswydd statudol?
- Byddai'n ddefnyddiol deall sut mae menter gymunedol yn cael ei hystyried o fewn yr amcan hwn? Mae cysylltiadau clir â cham 1.4 ar yr economi sylfaenol a'r uchelgeisiau o fewn amcan 2 ar ymyriadau seiliedig ar le. Ac yn gysylltiedig ag amcan 1, a oes ymyriadau cydweithredol y gallai'r BGC eu hystyried i gymell economi leol adfywiol lle mae effeithiau amgylcheddol cynhyrchu a defnyddio yn cael eu lleihau? Fel y mae CNC wedi'i nodi yn ei bapur atodedig, gallai enghreifftiau o hyn gynnwys caffael lleol (cam 1.4), caffis atgyweirio, systemau bwyd lleol (amcan 2), cyrchu ynni o wastraff ac ynni adnewyddadwy (amcan 3), lleihau pecynnu, taliadau am ecosystemau gwasanaethau, gan gymell rhwydweithiau teithio llesol integredig.
- O'r geiriad drafft, nid yw'n ymddangos bod llawer o gyfeiriadau penodol at chwaraeon neu gelfyddyd (gyda chysylltiadau posibl ag amcan drafft 2). Er efallai nad yw'r rhain yn flaenoriaethau i'r BGC ar hyn o bryd, efallai y bydd cyfleoedd i archwilio'r meysydd hyn ymhellach gyda Chwaraeon Cymru, Cyngor Celfyddydau Cymru a Llyfrgell Genedlaethol Cymru (a leolir yn Aberystwyth).

Rydym yn eich annog i ystyried y rhyng-gysylltiadau rhwng eich blaenoriaethau sy'n dod i'r amlwg er mwyn helpu i lywio eich penderfyniadau am y camau mwyaf effeithiol a phwy fydd angen eu cynnwys. Bydd hyn yn eich helpu i wneud y cyfraniad mwyaf posibl ar draws 7 nod llesiant Cymru.

O ran cyfranogiad, rydym yn deall y bydd Rhwydwaith Cydgynhyrchu Cymru nawr yn cefnogi Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion, Sir Gaerfyrddin a Sir Benfro. Wrth i chi ddatblygu eich amcanion a'ch camau dros yr haf, byddai'n ddefnyddiol deall:

- Sut mae'r gwaith hwn yn cael ei lywio gan randdeiliaid allweddol dros gyfnod yr haf, ac yn enwedig eu hanghenion a'u heriau?
- Sut y gall y rhanddeiliaid allweddol yr effeithir arnynt gan yr amcanion a'r camau barhau i ddylanwadu ar y prosiect drwy gydol ei oes?

[Crynodeb o weithgarwch rhwng BGC Ceredigion a Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol yn ystod y cyfnod ymgynghori 14 wythnos](#)

Isod mae cofnod o ohebiaeth yn ystod y cyfnod ymgynghori:

Date	Activity	Comments
1 Gorffennaf 2022	E-bost yn sbarduno ymgynghoriad 14 wythnos.	<ul style="list-style-type: none"> • Rhannu 4 amcan drafft.
13 Gorffennaf 2022	Cyfarfod cyntaf rhwng Ceredigion ac OFGC	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfarfod rhagarweiniol cadarnhaol. • Graddfeydd amser 14 wythnos y cytunwyd arnynt. • Diweddariad gan Geredigion ar y cyfnod rhwng yr asesiad llesiant a drafftio amcanion a chamau. • Cytunodd Ceredigion i rannu amcanion a chamau drafft ar gyfer syniadau cynnar OFGC. • Croesawyd y ddeialog barhaus a chytunwyd i gyfarfod eto ddiwedd mis Awst.
13 Gorffennaf 2022	E-bost o Geredigion i OFGC	<ul style="list-style-type: none"> • Rhannu amcanion a chamau drafft ag OFGC.

Tudalen 60

17 Awst 2022	Ail gyfarfod rhwng Ceredigion ac OFGC	<ul style="list-style-type: none"> • Diweddariadau gan Geredigion ac OFGC • Cytunodd OFGC i rannu sylwadau cychwynnol ar ddydd Llun 22 Awst. • Cytunwyd i gyfarfod ar 1 Medi cyn cyfarfod y BGC ar 20 Medi i barhau i drafod cynnydd a chynngor.
22 Awst 2022	E-bost OFGC i Geredigion	<ul style="list-style-type: none"> • Cynngor a sylwadau cychwynnol i Geredigion, yn seiliedig ar y cynllun drafft a rannwyd ar 13eg Gorffennaf.
24 Awst 2022	Ceredigion e-bost i OFGC	<ul style="list-style-type: none"> • Matrics synergedd a rennir yn cael ei ddefnyddio i ddangos synergedd rhwng cynlluniau a strategaethau allweddol eraill.
1 Medi 2022	Trydydd cyfarfod rhwng Ceredigion ac OFGC	<ul style="list-style-type: none"> • Trafod diweddariadau, cynnydd ac amserlenni.
2 Medi 2022	Gohebiaeth e-bost rhwng OFGC a Cheredigion	<ul style="list-style-type: none"> • Gofynnodd Ceredigion am ragor o wybodaeth ar sut y gallai'r BGC fynd i'r afael â bylchau sgiliau yng Ngheredigion – ymateb lleol i'r economi werdd yn tyfu. • Ymatebodd OFGC, gan ddarparu adnoddau, gwybodaeth a chynnig cyfarfod.
14 Medi 2022	E-bost o Geredigion i OFGC	<ul style="list-style-type: none"> • Cynllun llesiant drafft wedi'i ddiweddarau wedi'i rannu ag OFGC i gael cynngor a sylwadau. • Wedi gofyn am sylwadau erbyn 20 Medi i hysbysu cyfarfod y BGC.
20 Medi 2022	E-bost oddi wrth OFGC i Geredigion	<ul style="list-style-type: none"> • Rhannu ail set o gynngor gan OFGC i Geredigion, yn seiliedig ar y cynllun drafft wedi'i ddiweddarau.
28 Medi 2022	E-bost oddi wrth OFGC i Geredigion	<ul style="list-style-type: none"> • Crynodeb a rennir o argymhellion Adroddiad FG.
11 Hydref 2022	E-bost oddi wrth OFGC i Geredigion	<ul style="list-style-type: none"> • Llythyr terfynol oddi wrth OFGC yn cael ei rannu â Cheredigion.

Atodiad 2:

Ymateb Llywodraeth Cymru

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ymateb Llywodraeth Cymru i'r ymgynghoriad ar y cynllun Llesiant lleol drafft ar gyfer Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion, sy'n ofynnol o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru).

Diolch ichi am gael gweld Cynllun Llesiant Lleol drafft Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion fel partner, ymysg ystod eang yn amlwg o randdeiliaid yr ymgynghorwyd â nhw.

Mae Llywodraeth Cymru yn sylweddoli bod paratoi cynllun Llesiant lleol yn ymrwymiad sylweddol, ac rydym yn cydnabod faint o waith sydd wedi cael ei wneud. Dyma'r ail rownd o gynlluniau, a'r gobaith yw y bydd gwersi wedi cael eu dysgu o'r fersiwn gyntaf, gan adeiladu ar yr hyn a ddigwyddodd o'r blaen.

Rydym wedi strwythuro ein hymateb i'r ymgynghoriad mewn ffordd debyg i 2018, sef fel hyn:

- Sylwadau cyffredinol sy'n crynhoi'r farn am y cynllun;
- Sylwadau mwy penodol ar y ffordd y mae'r cynllun wedi cael ei baratoi, fel sylwadau ar y ffordd y mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi dewis yr amcanion;
- Tabl cryno terfynol sy'n enwi'r elfennau y byddem ni'n awgrymu a allai elwa o gael eu datblygu ymhellach. Rydym yn mabwysiadu dull cyson o ymdrin â'r materion hyn, yn debyg i'r asesiadau Llesiant lleol, sydd wedi cael eu categorio fel hyn:
 - Categori A – materion pwysig rydym ni'n gobeithio a fyddai'n cael sylw cyn i'r cynllun terfynol gael ei gyhoeddi. Gallent ymwneud, er enghraifft, â chydymffurfio â'r gofynion statudol neu bryderon mawr gydag elfennau allweddol o'r cynllun
 - Categori B – materion a fyddai'n cryfhau'r cynllun terfynol os byddent yn cael sylw cyn i'r cynllun gael ei gyhoeddi. Er ein bod yn cydnabod efallai na fydd hynny'n bosibl yn yr amser sydd ar ôl, rydym yn meddwl y bydd y materion pwysig hyn yn ychwanegu gwerth at y cynllun ac yn eu blaenoriaethu ochr yn ochr â'r gwaith datblygu cynnar.
 - Categori C – materion a fyddai'n cryfhau'r cynllun ond y gellid rhoi sylw iddynt wrth i'r cynllun barhau i ddatblygu ac esblygu.

Byddwn yn defnyddio'r un dull i ymateb i bob un o'r cynlluniau. Y tro hwn, rydym hefyd wedi ychwanegu atodiad cysylltiedig sy'n tynnu sylw at rywfaint o'r adborth rydym ni wedi'i gael gan arweinwyr polisi yn Llywodraeth Cymru ar y camau penodol rydych chi wedi'u dewis.

Barn Gyffredinol

Mae hwn yn gynllun drafft sydd wedi cael ei bwysu a'i fesur yn ofalus, ac mae hi'n amlwg bod llawer o waith wedi'i wneud i ystyried y prif flaenoriaethau sy'n deillio o'r asesiad Llesiant. Edrychwn ymlaen at glywed mwy am sut byddwch yn gweithredu eich uchelgeisiau fel rhan o'r cynllun cyflawni.

Sylwadau ar elfennau penodol o'r cynllun drafft

Strwythur a Fformat

Mae strwythur da i'r cynllun drafft ac mae wedi cael ei ysgrifennu a'i gyflwyno'n glir. Mae'r cyflwyniad yn egluro'r cyd-destun i'r darllenwyr hynny sydd o bosibl yn anghyfarwydd â gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae'r cynllun yn egluro'n glir sut mae'r dystiolaeth a gasglwyd o'r asesiad wedi cael ei defnyddio i lywio'r cynllun. Mae'r adran ar yr amcanion llesiant wedi'i gosod yn dda ac yn llifo'n dda gyda'r tri phennawd – 'Pam yr amcan hwn', 'Ein uchelgeisiau', a 'Beth fyddwn ni'n ei wneud'; mae hyn yn egluro'r broses yn dda ac yn glir.

Amserlenni

At ei gilydd mae'r uchelgeisiau'n delio â'r hyn a fydd yn cael ei wneud dros oes y cynllun pum mlynedd, gyda gweledigaeth o sut le fydd Ceredigion ymhen deng mlynedd. Er ei bod yn arferol datblygu cynlluniau sy'n cyd-fynd â thymhorau etholiadol, byddem yn awgrymu bod angen mynd ati i ystyried yn fwy trwyadl y tymor hirach hy tua phum mlynedd ar hugain. Byddem yn croesawu gweld sut mae meddwl am y tymor hirach (hy, ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol) wedi cael ei ymgorffori yn y cynllun. Mae'r cyflwyniad yn cydnabod bod yr asesiad yn tynnu sylw at dueddiadau ac amcanestyniadau hirdymor o ran y boblogaeth, yr economi a'r amgylchedd ac yn helpu i sefydlu'r amcanion llesiant sy'n sail i'r cynllun. Byddem yn awgrymu y gallai'r cynllun adlewyrchu'r ystyriaeth hon am y tymor hirach yn gliriach, er enghraifft mae'n cael ei awgrymu mewn rhai uchelgeisiau fel newid yn yr hinsawdd, y Gymraeg, addysg a sgiliau, iechyd a lles corfforol a meddyliol, ond byddai modd rhoi rhagor o fanylion ym mhob un o'r penodau.

Mae'n werth nodi bod ystyr hirdymor yn amrywio mewn perthynas â gwahanol faterion. Mae nifer o adnoddau ar gael i'ch helpu i wneud penderfyniadau gwell ar gyfer yr hirdymor, gan gynnwys [Adroddiad Tueddiadau'r Dyfodol 2021](#).

Cynnwys

Byddai'n ddefnyddiol petai modd i'r cynllun ddarparu rhagor o wybodaeth benodol am sut rydych chi wedi defnyddio neu sut rydych chi'n bwriadu cynnwys cymunedau yn y gwaith o ddylunio a chyflawni'r amcanion. Mae'r cynllun yn sôn am gynnwys cymunedau yn ystod y gwaith o baratoi'r asesiad – a oedd yn seiliedig ar ddata, tystiolaeth a gwrando ar bobl – ond dim ond ychydig o wybodaeth sy'n cael ei rhoi am y gwaith cynnwys a gafodd ei wneud wrth ddatblygu'r cynllun ('ymgysylltwyd â busnesau, cymunedau, ac aelodau'r cyhoedd i gasglu barn...'). Nid oes unrhyw fanylion go iawn y tu hwnt i'r trosolwg byr hwn, felly mae hi'n anodd cyflwyno sylwadau llawn ar yr agwedd hon. Er enghraifft, byddai'n ddiddorol dysgu rhagor am unrhyw heriau a/neu gyfleoedd rydych chi wedi'u cael yn y broses hon.

Mae rhai o'r camau gweithredu a gymerir i gyrraedd uchelgeisiau yn sôn am gynnwys cymunedau a phartneriaid, ond eto nid oes llawer o fanylion ynghylch pwy yw'r cymunedau a'r partneriaid hyn a fydd yn cael eu cynnwys ac yn cymryd rhan. Byddai'n ddefnyddiol gwybod, er enghraifft, sut rydych chi wedi gweithio gyda phlant a grwpiau 'nas clywir yn aml', os ydych chi wedi gwneud hynny. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i gydnabod, i barchu ac i gyflawni hawliau plant a chefnogi cyrff cyhoeddus i feddwl am realiti hyn yn ymarferol. Os hoffech chi gael rhagor o gymorth ymarferol ar weithredu dull gweithredu hawliau plant, ewch i [Y Ffordd Gywir – Dull Gweithredu Seiliedig ar Hawliau Plant - Comisiynydd Plant Cymru \(complantcymru.org.uk\)](#).

Bydd eich gwaith gyda Rhwydwaith Cyd-gynhyrchu Cymru, ynghyd â Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus Sir Benfro a Sir Gaerfyrddin, yn helpu i ymgysylltu'n llwyddiannus â dinasyddion a dod â grwpiau amrywiol o unigolion at ei gilydd i gydgyhyrchu atebion i broblemau lleol, gan helpu i gyflawni rhai o'r gweithgareddau rydych chi wedi'u hamlinellu. Rydym yn edrych ymlaen at glywed rhagor am hyn wrth i'r prosiect fynd rhagdo.

Cydweithredu

Tudalen 63

Mae hi'n braf gweld bod y cynllun yn cydnabod bod gan sefydliadau partner y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus raglenni a strategaethau unigol, ac y bydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ceisio gwella'r rhain pan fo hynny'n bosibl. Byddem yn eich annog i roi rhagor o fanylion am beth fydd hyn yn ei olygu. Mae rhai enghreifftiau penodol yn cael eu nodi, ac mae'r cynllun yn sôn am waith a throsolwg traws-sefydliadol, ond nid oes llawer o fanylion y tu hwnt i hynny. Fodd bynnag, mae'n ymddangos bod y bwriad yno.

Mewn rhai achosion, byddai'n dda deall rhagor am bwy fydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn eu cynnwys o ran cyflawni ei uchelgeisiau. Byddem yn annog y bwrdd i feddwl yn greadigol ynghylch pwy allai gyfrannu at bob cam gweithredu wrth benderfynu pwy sydd yn y sefyllfa orau i fwrw ymlaen â'r camau gweithredu arfaethedig, neu gydweithio i'w cyflawni. Mae'n bwysig bod y bobl y mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ymgysylltu â nhw yn gallu cynnig yr ystod ehangaf bosibl o wybodaeth, heriau adeiladol, data ac atebion i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

I'r perwyl hwnnw, byddem yn awgrymu estyn allan at bartneriaid sydd â diddordeb yn yr ymyriadau a roddir ger bron, fel rhwydweithiau cydraddoldeb, fforymau ieuenctid, gwasanaethau cymorth ar gyfer cyflogadwyedd a Chynghorau Gwirfoddol Sirol.

Yn olaf, byddai'n fuddiol petai modd i'r cynllun gynnwys y rôl y bydd cynghorau cymuned a thref yr ardal yn ei chwarae yn y broses o gyflawni'r amcanion, yn enwedig y cynghorau hynny sydd â dyletswydd i wneud hynny. Nodwn fod cynrychiolydd o Un Llais Cymru yn eistedd ar y Bwrdd, felly gobeithio bod rhywfaint o ymgysylltu ar y gweill.

Integreiddio ac Atal

Gobeithio bydd y penderfyniad i gael amcan trawsbynciol trosfwaol yn gallu cyfrannu at effeithiau ar draws y pedwar piler llesiant; mae'r amcanion unigol hefyd yn cydnabod bod gorgyffwrdd a'i bod yn bosibl y cyflawnir yn erbyn nifer o nodau.

Byddai'r cynllun yn well byth petai'n dangos sut mae newid yn yr hinsawdd hefyd yn gallu effeithio ar gyflawni ar draws nifer o'r amcanion llesiant a nodwyd ac ystyried hyn wrth gynllunio camau gweithredu ar draws y gwahanol amcanion. Er enghraifft:

- Mae newid yn yr hinsawdd yn gallu gwaethygu anghydraddoldebau sydd eisoes yn bodoli. Gallai effeithio ar seilwaith digidol o ganlyniad i ddigwyddiadau tywydd eithafol fel gwres eithafol a llifogydd. Ar ben hynny, mae'n debygol y bydd angen addasu'r stoc dai ar gyfer datgarboneiddio ac i liniaru effeithiau newid yn yr hinsawdd (fel mwy o wres eithafol a llifogydd) – efallai y bydd hyn yn anoddach i gartrefi incwm isel.
- Gallai waethygu anghydraddoldebau iechyd, sy'n gysylltiedig â thai sydd wedi'u haddasu'n wael er enghraifft. Gallai hefyd effeithio ar fynediad at fwyd iach oherwydd bod newid yn yr hinsawdd yn gallu effeithio ar gynhyrchu bwyd yn lleol ac yn fyd-eang (gan effeithio ar gadwyni cyflenwi).
- Wrth gynnal yr astudiaeth waelodlin gychwynnol arfaethedig sy'n canolbwyntio ar fynd i'r afael â chaledi, efallai y byddai'n ddefnyddiol ystyried effeithiau newid yn yr hinsawdd, yr angen i ddatgarboneiddio, a'r angen i addasu.

Nid yw'n amlwg yn y cynllun a yw'r amcanion rydych chi wedi'u dewis yn debyg i amcanion llesiant aelodau statudol y bwrdd. Byddai'n dda cael syniad o faint o waith integreiddio y bwriedir ei wneud rhwng y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a sefydliadau eraill. Yn yr un modd, gallai'r cynllun fod yn gryfach lle mae'n dangos gwerth ychwanegol i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn wahanol i gyrff ar wahân sy'n cyflawni eu camau gweithredu eu hunain.

Mae lle i fod yn fwy penodol ac ymhelaethu ar y thema atal. Yn fwy penodol, byddai'n ddefnyddiol archwilio sut gallai'r camau gweithredu a gynigir atal problemau/blaenoriaethau allweddol rhag gwaethygu, a beth yw goblygiadau dulliau ataliol o ran y ffordd y bydd y bwrdd yn gweithredu ac yn defnyddio adnoddau.

Balans ac Ehangder

Tudalen 64

Mae'r cynllun yn gytbwys, gydag amcan trawsbynciol trosfwaol (mynd i'r afael â thlodi a chaledi), ac amcan penodol ar gyfer llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol. Roedd ein cydweithwyr sy'n arwain polisi diwylliant yn Llywodraeth Cymru yn credu bod yr amcan diwylliannol wedi cael ei lastwreiddio rhywfaint drwy ei gyfuno â chymunedau diogel ac wedi'u cysylltu, oherwydd gellid ystyried bod hwn yn fwy o amcan cymdeithasol. Byddai'n werthfawr egluro'n fwy penodol sut mae llesiant diwylliannol yn cael ei gefnogi, neu sut bydd diwylliant yn helpu i wella cymunedau diogel sydd wedi'u cysylltu. Mae gan bob un o'r amcanion gyfiawnhad clir ynghylch pam cafodd ei ddewis (ar sail tystiolaeth o'r asesiad) a set o uchelgeisiau, gyda chamau gweithredu a fydd yn cael eu cymryd.

Mae'n gryfder eich bod wedi cyfeirio at y strategaethau corfforaethol, y cynlluniau a'r rhaglenni gwaith eraill sydd eisoes ar waith yn y sir (gan gynnwys Datganiad Ardal Canolbarth Cymru Cyfoeth Naturiol Cymru, cynlluniau Seilwaith Gwyrdd, Model Cymdeithasol Llesiant, Strategaeth Economaidd, Cynaliadwyedd a Strategaeth Amgylcheddol Cyngor Sir Ceredigion (Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru). Mae'n amlwg y bydd y cynlluniau a'r rhaglenni eraill hyn yn cael eu hystyried, lle bo hynny'n briodol, a bod cysylltiadau perthnasol yn cael eu gwneud i sicrhau bod y cynllun yn gallu cyfrannu at y gwaith a wneir.

Dull Gweithredu Myfyriol a Chritigol

Mae'r asesiad llesiant wedi cael ei ddefnyddio'n effeithiol i helpu i nodi'r blaenoriaethau y dylid rhoi sylw iddynt yn y cynllun ac mae'n nodi'n glir y cyfiawnhad dros bob un o'r amcanion. Byddai modd ei gryfhau drwy roi rhagor o ystyriaeth i gryfderau a gwendidau datblygu'r cynllun, er enghraifft, ymgysylltu â gwahanol gymunedau a phartneriaid cyflenwi.

Mae'r bwch tystiolaeth ers Covid-19 mewn data am nodweddion gwarchoddedig yn cael ei grybwyll, ond ychydig iawn o fanylion sydd ar gael am hyn ac nid oes unrhyw gyfeiriad at fylchau eraill yn y dystiolaeth a allai fod wedi effeithio ar ddatblygiad y cynllun.

Defnydd o dystiolaeth

Er bod y dystiolaeth o'r asesiad wedi cael ei defnyddio'n effeithiol wrth ddewis yr amcanion ac wrth ddatblygu'r cynllun, rydym yn meddwl y gellid cryfhau'r cynllun drwy:

- Ystyried y sylfaen dystiolaeth 'beth sy'n gweithio' i egluro pam mae rhai camau gweithredu penodol wedi cael eu dewis a datblygu damcaniaeth newid i egluro sut mae disgwyl i'r camau gweithredu hyn arwain at yr uchelgeisiau a nodwyd (mae rhywfaint o arwydd yn y cynllun eich bod wedi dechrau gweithredu damcaniaeth newid ee, drwy'r drafodaeth ar fanteision therapi syrffio, ond gellid adeiladu ar hyn).
- Dangos cynlluniau ar gyfer gwerthuso gweithrediad yr uchelgeisiau a'u heffaith. Gallai'r dull damcaniaeth newid a grybwyllir uchod fod yn fframwaith defnyddiol ar gyfer datblygu dulliau gwerthuso.

Yr elfennau i'w datblygu

Categori A Rhagor o ystyriaeth i'r camau gweithredu tymor byr, canolig a hir (gweler 'Amserlenni')
Categori B Rhagor o fanylion am ymgysylltu a chynnwys (gweler 'Cynnwys') Mwy o bwyslais ar atal (gweler 'Integreiddio ac Atal') Rhoi mwy o ystyriaeth i fylchau yn y dystiolaeth (gweler 'Dull Gweithredu Myfyriol a Chritigol')
Category C

ATODIAD

Amcan		Cyngor gan arweinwyr polisi
Mynd i'r afael â chaledi a thlodi: cydweithio i gyflawni uchelgeisiau cyffredin ar gyfer mynd i'r afael â thlodi ac anghydraddoldebau yng Ngheredigion oherwydd gall y rhain gael effaith ar draws y pedwar piler llesiant – llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.		Rydym yn croesawu'r syniad o gael amcan trawsbynciol a fydd yn bwydo i mewn i'r holl amcanion eraill, yn enwedig ar fater mor bwysig. Cyn bo hir bydd Llywodraeth Cymru yn ymgynghori ar ei Strategaeth Tlodi Plant newydd a byddem yn eich annog i gyfrannu at hynny o ran sut gallai Llywodraeth Cymru helpu'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus i gyflawni'r amcan hwn.
Amcan	Uchelgais	Cyngor gan arweinwyr polisi
Cydweithio i sicrhau economi gynaliadwy sydd o fudd i bobl leol ac sy'n adeiladu ar gryfderau Ceredigion.	Cefnogi gwaith y Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol i sicrhau bod anghenion lleol a bylchau sgiliau yn cael eu nodi ac yn cael sylw.	Roedd y Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol wedi lansio ei Chynllun Cyflogaeth a Sgiliau yn ddiweddar. Bydd yn bwysig gweithio'n agos gyda'r Bartneriaeth ar yr uchelgais hwn i sicrhau nad oes dyblygu.
	Manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd ariannu yn y dyfodol i gyflawni amcanion y BGC	Mae Llywodraeth Cymru wrthi'n adolygu sut mae gwaith Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn cael ei ariannu ar hyn o bryd. Nod yr adolygiad yw edrych ar y cyllid y gall Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus ei ddefnyddio i gyflawni eu blaenoriaethau a'u hamcanion drwy; <ul style="list-style-type: none"> • Archwilio sut mae Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn cael eu hariannu gan aelodau statudol. • Archwilio pa adnoddau cyllido eraill sydd ar gael i Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus eu defnyddio i gyflawni eu blaenoriaethau a'u hamcanion. • Nodi arferion da o ran darparu adnoddau i Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus drwy gronni cyllid ac adnoddau eraill ac ystyried a fyddai'n ddefnyddiol datblygu dull gweithredu cyffredin. Gobeithio y bydd canlyniadau'r adolygiad, ar ôl ei gwblhau, o ddefnydd ichi.
	Ystyried ffyrdd arloesol o wneud cadwyni cyflenwi yn fwy	Hoffem ddeall rhagor am y cynllun i gyflawni argymhellion y Ganolfan Strategaethau Economaidd Lleol ac os

Tudalen 66

	<p>effeithlon gan gefnogi'r economi leol yr un pryd.</p>	<p>yw'r rhain yn cyd-fynd â blaenoriaethau'r Economi Sylfaenol ac yn cefnogi busnesau lleol, byddem yn fodlon ystyried y potensial ar gyfer darparu cymorth ariannol.</p> <p>Sut bydd mwy o effeithlonrwydd mewn cadwyni cyflenwi yn cael ei fesur ac a oes sectorau penodol yn y sylfaen gyflenwi leol y byddwch chi'n canolbwyntio arnynt?</p>
	<p>Sefydliadau'r BGC yn ysgogi cyfranogiad mwy cynhwysol mewn gwaith teg, cynaliadwy fel rhan o'r ymdrechion i ddatblygu economi llesiant.</p>	<p>O safbwynt gwaith teg, rydym yn croesawu'r manylion sy'n nodi sut bydd yr uchelgais yn cael ei gyflawni, yn enwedig yr addewid: <i>“Bydd holl sefydliadau'r BGC yn ymrwymo i ddatblygu meddylfryd gwaith teg, rhoi gwaith teg wrth galon polisiau a chynlluniau, creu gwaith teg a bod yn esiamplau o waith teg yng Ngheredigion gan ddangos gwerth dull gweithredu o'r fath i fusnes a'r gymuned a hyrwyddo mynediad i waith teg i bawb.”</i></p> <p>Mae hyn yn cyfleu dull y byddem yn gwbl gefnogol iddo – gyda sefydliadau unigol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn chwarae eu rhan i arwain drwy esiampl ar waith teg fel cyflogwyr yn eu rhinwedd eu hunain, fel llunwyr polisiau, fel cyllidwyr partneriaid allanol ac wrth hyrwyddo gwaith teg a'i fanteision i fusnesau ac i'r gymuned drwyddi draw. Yn sicr, byddai'n bosibl i Lywodraeth Cymru ymgysylltu â sefydliadau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar y materion hyn.</p> <p>Mae pryder ynghylch diffyg mesurau y gellir eu defnyddio i feincnodi cynnydd yn erbyn yr uchelgais a'r cam gweithredu a nodir.</p> <p>Mae lechyd Cyhoeddus Cymru wedi cynhyrchu briff ar waith teg a allai fod yn ddefnyddiol ac mae hwn ynghlwm.</p>
<p>Cydweithio i leihau anghydraddoldebau yn ein cymunedau a defnyddio atebion cymdeithasol a gwyrdd i wella</p>	<p>Gwella mynediad anghyfartal at fwyd iach a gweithio i wella cynaliadwyedd y system fwyd yng Ngheredigion</p>	<p>Mae rhai pethau difyr eisoes yn digwydd yng Ngheredigion y gellid adeiladu arnynt gyda phlatform “Cysylltu Ceredigion” Cysylltu Ceredigion - Rhowch hwb i'ch lles – Gallai fod yn ddefnyddiol i chi ystyried hwn.</p>

Tudalen 67

<p>iechyd corfforol a meddyliol.</p>		<p>Nodwn eich bod yn bwriadu archwilio'r cyfleoedd i fod yn Lle Bwyd Cynaliadwy. Ar hyn o bryd mae gan Gaerdydd statws arian fel Lle Bwyd Cynaliadwy ac efallai yr hoffech gysylltu â nhw i'w holi am eu profiadau. Wrth ddatblygu Ceredigion fel Lle Bwyd Cynaliadwy, sut bydd hyn yn cysylltu â/yn elwa o'r gwaith o ddatblygu'r Strategaeth Bwyd Cymunedol?</p>
	<p>Presgripsiynu cymdeithasol, gwyrdd a glas, a ddarperir gan wasanaethau sydd wedi'u cydgysylltu'n dda, yw'r dull atgyfeirio arferol a derbyniol ar gyfer gwella iechyd.</p>	<p>Mae hwn yn uchelgais blaengar iawn sy'n ceisio elwa o'r manteision a ddaw yn sgil lleoliad daearyddol Ceredigion. Rydym yn edrych ymlaen at glywed rhagor am sut caiff yr uchelgais hwn ei gyflawni. Ar hyn o bryd mae Llywodraeth Cymru yn datblygu model ar gyfer presgripsiynu cymdeithasol a chynhaliwyd ymgynghoriad y llynedd. Rydym yn argymhell eich bod yn cael yr wybodaeth ddiweddaraf am ddatblygiadau yn y maes hwn. Datblygu fframwaith cenedlaethol ar gyfer presgripsiynu cymdeithasol LLYW.CYMRU</p>
<p>Cydweithio i gyflawni mentrau datgarboneiddio yng Ngheredigion i ddiogelu a gwella ein hadnoddau naturiol.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ceisio cyflawni gweithgarwch datgarboneiddio o fewn cymunedau. • Cyrraedd statws Sero Net erbyn 2030 • Uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd • Paratoi ar gyfer effeithiau newid hinsawdd. 	<p>Mae'r amcan hwn yn ymwneud yn benodol â gwarchod yr amgylchedd a lliniaru'r effeithiau ar yr amgylchedd a bioamrywiaeth, ond gellid ystyried hyn yn ehangach drwy hefyd ystyried yr effeithiau ar iechyd, anghydraddoldeb a seilwaith. Efallai y byddai'n ddefnyddiol cynnwys rhagor o fanylion yn yr amcan hwn ynghylch beth fydd rôl y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wrth i fanylion mwy penodol gael eu rhoi ar gyfer yr amcanion llesiant eraill wrth gymharu â'r amcan hwn. Er enghraifft, sut bydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn helpu i gyflawni gweithgareddau datgarboneiddio? Beth fydd ei rôl? Sut bydd yn helpu i ddatblygu cymunedau cryf – ac yw'n gallu edrych ar draws yr amcanion llesiant gwahanol i addasu a gwrthsefyll newid yn yr hinsawdd?</p> <p>Mae'n dda gweld bod y cynllun yn amlinellu camau ar gyfer uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer economi werdd.</p>
<p>Cydweithio er mwyn i gymunedau</p>	<p>Ceredigion yn fan lle mae amrywiaeth</p>	<p>Mae'n dda gweld diwylliant yn cael ei adlewyrchu ar lefel uchaf y cynllun fel piler</p>

Tudalen 68

<p>deimlo'n ddiogel a'u bod wedi'u cysylltu, gan hyrwyddo amrywiaeth ddiwylliannol a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg</p>	<p>ddiwylliannol a'r Gymraeg yn cael eu dathlu</p>	<p>pedwar – Llesiant Diwylliannol. Fodd bynnag, nid yw'r amcanion o dan llesiant diwylliannol yn cyd-fynd yn union â'r nod o Gymru â diwylliant bywiog (a'r Gymraeg yn ffynnu). Mae diwylliant yn cyfrannu at gydlyniant cymdeithasol os yw'r cynnig yn 'fywiog' ond nid yw hyn wedi cael ei ddatblygu digon ac mae'n cael ei gysylltu (yn wan) â 'diogelwch cymunedol'. Gellid dweud llawer am sut mae diwylliant yn cyfrannu at lesiant cymdeithasol a synnwyr o berthyn, ond nid yw'n amlwg. Mae Ceredigion – Aberystwyth yn benodol, yn chwaraewr cenedlaethol a phwysig iawn o ran arlwy diwylliannol Cymru – er enghraifft, y Llyfrgell Genedlaethol, y Comisiwn Brenhinol, y Cyngor Llyfrau, Canolfan y Celfyddydau, Arad Goch, yr Hen Goleg a'r Brifysgol, a llyfrgelloedd ac amgueddfeydd rhagorol. Gallai'r uchelgeisiau lefel uchaf adlewyrchu Ceredigion fel canolfan o bwysigrwydd diwylliannol cenedlaethol.</p> <p>Er bod y camau gweithredu rydych yn bwriadu eu cymryd mewn perthynas â'r Gymraeg i'w croesawu, byddem yn eich annog i adolygu geiriad yr uchelgais, o ystyried canlyniadau'r cyfrifiad diweddar.</p>
	<p>Y gymuned yn cael ei chynnwys er mwyn i bobl deimlo eu bod wedi'u grymuso ac yn wybodus er mwyn sicrhau diogelwch cymunedol lleol</p>	<p>Croesewir yn bendant eich bod wedi creu'r gwahaniaeth rhwng realiti ffigurau troseddu a chanfyddiadau pobl o'r ffigurau, yn ogystal â'r cysylltiad rhwng teimlo'n ddiogel a hunaniaeth gymunedol yn fwy cyffredinol. Mae cysylltu eich asesiad strategol â'ch Partneriaeth Diogelwch Cymunedol yn gam synhwyrol.</p> <p>Nid yw'n glir o'r fersiwn drafft yn union beth fydd yr Asesiad Strategol yn canolbwyntio arno a sut bydd yn cael ei gynnal. Byddem yn eich annog i wneud y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meddyliwch am y ffactorau ehangach sy'n sbarduno troseddu – sut gall partneriaid weithio gyda'i gilydd i fynd i'r afael â thlodi, trawma sy'n pontio'r cenedlaethau,

Tudalen 69

		<p>camddefnyddio sylweddau ac ati? Bydd llawer o'r amcanion a'r camau gweithredu llesiant eraill yma'n cyfrannu at leihau troseddu hefyd, a byddem yn eich annog i feddwl am droseddu fel mater cymdeithasol neu iechyd y cyhoedd (mae'r fersiwn drafft yn awgrymu hynny i raddau)</p> <ul style="list-style-type: none">• Ymgorffori dull gwrth-hiliol, yn unol â chynllun gweithredu Gwrth-hiliaeth Cyfiawnder Troseddol yng Nghymru – byddem yn gobeithio y byddai unrhyw asesiad strategol yn cynnwys camau gweithredu i leihau gor-gynrychiolaeth pobl o gefndiroedd Du, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol yn y system gyfiawnder
--	--	---

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

Ceredigion

Public Services Board

CYNLLUN LLESIANT LLEOL CEREDIGION

Tudalen 71

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion

2023-2028

Cysylltwch â ni

✉ Post:

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus
Ceredigion
Canolfan Rheidol
Rhodfa Padarn
Llanbadarn Fawr
Aberystwyth
Ceredigion
SY23 3UE

☎ Ffôn:

01545 570881

Mae **Fersiwn Testun Plaen** neu **Fersiwn Hawdd ei Ddarllen** o'r ddogfen yma ar gael o Gyngor Sir Ceredigion

Statws: Drafft

**Cymeradwywyd gan y BGC:
Dyddiad Cyhoeddi:**

(Tudalen flaen wedi'i dylunio gan ddefnyddio adnoddau o Freepik.com)

CYNNWYS

1.	Rhagair	4
2.	Cyflwyniad	5
3.	Cynllun ar Dudalen – Crynodeb o amcanion ac uchelgeisiau'r Cynllun Llesiant	6
4.	Y Cynllun Llesiant a pham mae ei angen arnom:	7
	• Y saith nod Llesiant	7
	• Datblygu cynaliadwy	8
	• Y Pum Ffordd o Weithio	8
5.	Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion – cydweithio yng Ngheredigion	9
6.	Strategaethau, cynlluniau a rhaglenni gwaith allweddol eraill	10
7.	Sut rydym wedi datblygu'r cynllun	10
8.	Ein hamcanion Llesiant	11
9.	Cyflawni a Monitro Cynnydd	24
10.	Cyfrannu at y saith Nod Llesiant	25

Rhagair

Mae'n bleser gennyf gyflwyno Cynllun Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) Ceredigion. Dyma'r ail Gynllun Llesiant 5 mlynedd ac mae'n adeiladu ar gynllun 2018-2023, gan ystyried gofynion a disgwyliadau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

“Gobeithio y bydd yr hyn y mae
Cymru yn ei wneud heddiw, y
bydd y byd yn ei wneud yfory”
- Y Cenhedloedd Unedig

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn unigryw i Gymru ac yn cynnig cyfle pwysig i wneud newid cadarnhaol, hirhoedlog i genedlaethau'r presennol a'r dyfodol gan sicrhau bod yr holl wasanaethau cyhoeddus yn cydweithio er budd llesiant Cymru.

Buom bob amser yn ffodus i gael trefniadau gweithio da rhwng partneriaid yng Ngheredigion, ac mae'r Ddeddf hon yn darparu'r uchelgais, y caniatâd, a'r rhwymedigaeth gyfreithiol i wella ein llesiant cymdeithasol, diwylliannol, amgylcheddol ac economaidd.

Trwy'r asesiad o lesiant a chlywed gan ein cymunedau, gwerthfawrogwn yr amgylchedd rydym yn byw ynddo ond gwyddom ein bod yn wynebu heriau, nid yn unig oherwydd yr effaith y mae Covid-19 wedi'i chael, ond oherwydd bydd costau byw, amcanestyniadau poblogaeth a phrinder sgiliau yn cael effeithiau pellgyrhaeddol. Hefyd disgwyliwn weld effeithiau cynyddol newid hinsawdd ar gymunedau.

Mae'r rhain yn faterion cymhleth sydd wedi'u plethu trwy ein cymunedau ond mae angen mynd i'r afael â nhw mewn ffordd gydweithredol. Mae hyn yn rhoi cyfle i gymunedau siapio eu dyfodol hirdymor ac rydym wedi ymrwymo i lunio a darparu gwasanaethau'n well gyda chymunedau er mwyn gwella llesiant yng Ngheredigion.

Y Cynghorydd Bryan Davies – Cadeirydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion ac Arweinydd Cyngor Sir Ceredigion

Cyflwyniad

Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) Ceredigion wedi ymrwymo i gydweithio i wella llesiant yng Ngheredigion nawr ac yn y dyfodol. Nid yw gweithio mewn partneriaeth yn rhywbeth newydd ac mae gennym hanes hir o weithio fel hyn. Mae ein cynllun llesiant yn amlinellu'r pethau y bydd BGC Ceredigion yn cydweithio i'w cyflawni dros y pum mlynedd nesaf; ein hamcanion a'n camau llesiant, yn ogystal â sut rydym am i Geredigion edrych ymhenn 10 mlynedd. Mae rhagor o wybodaeth am Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion ar gael [yma](#).

Mae'r Cynllun Llesiant hwn wedi'i lywio gan yr [Aseiad o Lesiant Leol](#) cynhwysfawr a gynhaliwyd yn ystod 2021-2022.

Edrychodd yr aseiad hwn ar yr asedau a'r heriau y mae ein cymunedau yn eu hwynebu o ran eu llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol ac elfen bwysig ynddo oedd yr ymgysylltiad â chymunedau yng Ngheredigion. Edrychwyd ar gyfoeth o ddata.

Cafodd y cyfoeth hwn o ddata, gan gynnwys amcanestyniadau poblogaeth hirdymor, tueddiadau amgylcheddol ac economaidd ei goladu gan helpu i sefydlu'r Amcanion Llesiant arfaethedig y mae'r Cynllun Llesiant hwn yn seiliedig arnynt. Ymgysylltwyd â'n cymunedau, ein partneriaid, Llywodraeth Cymru, a Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, ymhlith eraill, i geisio barn ac awgrymiadau pellach ynghylch a oedd yr amcanion yn briodol ac yn adlewyrchu anghenion llesiant y sir. Mae Bwrdd Gwasanaethau Ceredigion yn gweld y Cynllun Llesiant hwn fel cyfle pwysig i gryfhau a dwyn ynghyd rhaglenni gwaith heb ffiniau sefydliadol.

Ein cam nesaf fydd datblygu a gweithredu cynllun cyflawni gyda chamau gweithredu manwl i'w cwblhau; byddwn yn parhau i gynnwys ein cymunedau i lunio ein gwaith, cymhwyso egwyddorion adolygu parhaus a rhannu ein cynnydd wrth i ni fynd yn ein blaenau. Mae'r amcanion llesiant a'n huchelgeisiau i'w cyflawni wedi'u crynhoi ar y dudalen nesaf.

Aelodau Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion

CRYNODEB O AMCANION AC UCHELGEISIAU'R CYNLLUN HWN:

TRAWSBYNCIOL	<p align="center">MYND I'R AFAEL Â CHALEDI A THLODI</p> <p align="center">Cydweithio i gyflawni uchelgeisiau cyffredin ar gyfer mynd i'r afael â thlodi ac anghydraddoldebau yng Ngheredigion oherwydd gall y rhain gael effaith ar draws y pedwar piler llesiant – llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol</p>			
Piler Llesiant	1. Llesiant Economaidd	2. Llesiant Cymdeithasol	3. Llesiant Amgylcheddol	4. Llesiant Diwylliannol
Amcanion	Cydweithio i sicrhau economi gynaliadwy sydd o fudd i bobl leol ac sy'n adeiladu ar gryfderau Ceredigion.	Cydweithio i leihau anghydraddoldebau yn ein cymunedau a defnyddio atebion cymdeithasol a gwyrdd i wella iechyd corfforol a meddyliol.	Cydweithio i gyflawni mentrau datgarboneiddio yng Ngheredigion i ddiogelu a gwella ein hadnoddau naturiol.	Cydweithio er mwyn i gymunedau deimlo'n ddiogel a'u bod wedi'u cysylltu, gan hyrwyddo amrywiaeth ddiwylliannol a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg.
Uchelgeisiau	<p>Cefnogi gwaith y Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol i sicrhau bod anghenion lleol a bylchau sgiliau yn cael eu nodi ac yn cael sylw.</p> <p>Manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd ariannu yn y dyfodol i gyflawni amcanion y BGC.</p> <p>Ystyried ffyrdd arloesol o wneud cadwyni cyflenwi yn fwy effeithlon gan gefnogi'r economi leol yr un pryd.</p> <p>Sefydliadau'r BGC yn ysgogi cyfranogiad mwy cynhwysol mewn gwaith teg, cynaliadwy fel rhan o'r ymdrechion i ddatblygu economi llesiant.</p>	<p>Rhoi sylw i anghydraddoldebau daearyddol trwy waith seiliedig ar le sydd wedi'i wreiddio yn y gymuned er mwyn sicrhau grymuso hirdymor.</p> <p>Gwella mynediad anghyfartal at fwyd iach a gweithio i wella cynaliadwyedd y system fwyd yng Ngheredigion.</p> <p>Presgripsiynu cymdeithasol, gwyrdd a glas, a ddarperir gan wasanaethau sydd wedi'u cydgysylltu'n dda, yw'r dull atgyfeirio arferol a derbyniol ar gyfer gwella iechyd.</p> <p>Manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i wella a hyrwyddo potensial cysylltedd digidol.</p>	<p>Cyflawni gweithgarwch datgarboneiddio o fewn cymunedau a sefydliadau'r BGC.</p> <p>Cyrraedd statws Sero Net erbyn 2030</p> <p>Uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd.</p> <p>Paratoi ar gyfer effeithiau newid hinsawdd.</p>	<p>Ceredigion yn fan lle mae amrywiaeth ddiwylliannol a'r Gymraeg yn cael eu datlu.</p> <p>Y gymuned yn cael ei chynnwys er mwyn i bobl deimlo eu bod wedi'u grymuso ac yn wybodus er mwyn sicrhau diogelwch cymunedol lleol.</p> <p>Ceredigion yn lle diogel gydag amgylchedd awyr agored hygyrch ac iach y mae pawb yn ei ddefnyddio a'i fwynhau.</p>

Y Cynllun Llesiant a pham mae ei angen arnom

Y saith nod llesiant

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) yn ymwneud â gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn gofyn i bob gwasanaeth cyhoeddus, e.e., cynghorau, iechyd, yr heddlu, yr amgylchedd, tân a sefydliadau trydydd sector i gydweithio i wella llesiant i bawb yng Nghymru a gweithio tuag at y saith nod llesiant;

- Cymru lewyrchus
- Cymru gydnherth
- Cymru iachach
- Cymru sy'n fwy cyfartal
- Cymru o gymunedau cydlynus
- Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
- Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

Mae'r Ddeddf hefyd yn manylu ar y ffyrdd y mae'n rhaid i gyrrff cyhoeddus penodedig gydweithio i wella llesiant Cymru. Mae'n gwneud i'r gyrrff

cyhoeddus a restrir yn y Ddeddf feddwl mwy am y tymor hir, gweithio'n well gyda phobl a chymunedau a gyda'i gilydd, ceisio atal problemau a defnyddio dull mwy cydgysylltiedig. Bydd hyn yn ein helpu i greu Cymru lle rydym ni i gyd am fyw, nawr ac yn y dyfodol.

Datblygu cynaliadwy

Mae'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth wraidd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru). Mae hyn yn golygu bod angen i ni weithio mewn ffordd sy'n gwella llesiant pobl heddiw heb wneud dim a allai wneud pethau'n waeth i genedlaethau o fabanod, plant, pobl ifanc, oedolion, a phobl hŷn yn y dyfodol, mewn geiriau eraill, ein holl deuluoedd, hen bobl a phobl ifanc, ein ffrindiau a'n cymdogion. Rydym wedi defnyddio'r egwyddor datblygu cynaliadwy i ddatblygu ein cynllun.

Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion yn gweld y Cynllun Llesiant hwn fel cyfle pwysig i gryfhau'r gwaith a wneir gyda'n gilydd i wella llesiant ein cymunedau a'i gyfraniad at yr effaith genedlaethol a rhyngwladol ehangach.

Y Pum Ffordd o Weithio

I'n helpu i roi'r egwyddor datblygu cynaliadwy ar waith wrth gynllunio a gwneud penderfyniadau, mae Deddf Llesiant 2015 yn gofyn bod cyrff cyhoeddus yn ystyried y "Pum Ffordd o Weithio". Mae'r ffyrdd hyn o weithio'n ein helpu i gydweithio'n well fel un gwasanaeth cyhoeddus, i fynd i'r afael â'r heriau a wynebwn fel sir, i leihau tlodi, gwella cydraddoldeb, creu economi carbon isel, neu gyfrannu at gymunedau hyfyw, diogel, wedi'u cysylltu'n dda â'i gilydd.

Hirdymor

Pwysigrwydd sicrhau cydbwysedd rhwng anghenion tymor byr a'r angen am ddiogelu'r gallu i ddiwallu anghenion tymor hir hefyd

Integreiddio

Ystyried sut gall amcanion llesiant y corff cyhoeddus effeithio ar bob un o'r nodau llesiant, ar bob un o'u hamcanion eraill, neu ar amcanion cyrff chyhoeddus eraill

Cynnwys

Pwysigrwydd cynnwys pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal maent yn ei gwasanaethu

Cydweithio

Gallai cydweithredu ag unrhyw berson arall (neu wahanol adrannau yn y corff ei hun) helpu'r corff i fodloni ei amcanion llesiant

Atal

Sut gall gweithredu i atal problemau rhag digwydd neu waethygu helpu cyrff cyhoeddus i gyflawni eu hamcanion

Cydweithio yng Ngheredigion

Mae Gwasanaethau Cyhoeddus yng Ngheredigion wedi cytuno i ddod at ei gilydd i ddatblygu gwasanaeth cydweithredol sy'n rhoi cymunedau wrth ei wraidd. Maent wedi cytuno i symud y rhwystrau rhwng gwasanaethau cyhoeddus a gweithio mewn ffordd ataliol i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yr ardal trwy gyfrannu at gyflawni'r nodau llesiant cenedlaethol. Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion yn cynnwys uwch gynrychiolwyr o'r sefydliadau canlynol sydd wedi cydweithio i ddatblygu'r cynllun hwn.

Ni all unrhyw un o'n pedwar amcan gael eu cyflawni'n effeithiol ar ei ben ei hun gan un sefydliad yn unig ac felly bydd gan holl bartneriaid y BGC a nodir isod rôl i'w chwarae wrth gyflawni'r ymrwymadau a nodir yn y cynllun hwn.

Aelod-Sefydliadau Statudol

Cyngor Sir Ceredigion
Cyfoeth Naturiol Cymru
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Sefydliadau a wahoddwyd i gymryd rhan

Llywodraeth Cymru
Comisiynydd Heddlu a Throsedd Dyfed Powys
Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol
Iechyd Cyhoeddus Cymru
Prifysgol Aberystwyth
Coleg Ceredigion
Un Llais Cymru
Heddlu Dyfed Powys
Yr Adran Gwaith a Phensiynau
Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant
Llyfrgell Genedlaethol Cymru
Cymdeithas Mudiadau Gwirfoddol Ceredigion

Aelodau Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion

Strategaethau, cynlluniau a rhaglenni gwaith allweddol eraill:

Mae BGC Ceredigion yn cydnabod bod strategaethau, cynlluniau a rhaglenni gwaith corfforaethol eraill yn eu lle eisoes yn y sir a lle bo'n briodol gellir gwella effaith y rhain ymhellach trwy gydweithio. Mae enghreifftiau yn cynnwys; Datganiad Ardal Canolbarth Cymru CNC, Cynlluniau Seilwaith Gwyrdd, Model Cymdeithasol Llesiant, Strategaeth Economaidd Cyngor Sir Ceredigion, Strategaeth Cynaliadwyedd a'r Amgylchedd (Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru) ymhlith eraill.

Bydd y BGC yn sicrhau bod y rhain yn cael eu hystyried lle bo'n briodol ac yn cyfrannu at y gwaith a wneir, gan sicrhau bod cysoffwrddau perthnasol yn cael eu gwneud a bod cyflawni yn cael ei gryfhau.

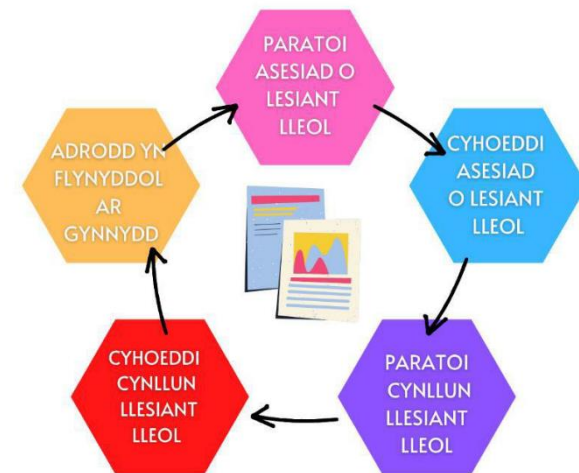
Adnoddau

Er nad oes unrhyw adnoddau ychwanegol i gefnogi'r cynllun hwn a'r ffyrdd gwahanol o weithio, rydym yn cydnabod, trwy gydweithio a chynnwys cymunedau, y gallwn fod yn fwy effeithlon, darparu gwasanaethau â mwy o ffocws, rhannu ein hasedau, a chael llawer mwy o effaith.

Sut rydym wedi datblygu'r Cynllun

Cyn i ni ddatblygu'r cynllun hwn, cynhaliwyd asesiad o lesiant. Pwrpas yr asesiad yw cael darlun cynhwysfawr o gyflwr llesiant pobl a chymunedau lleol Ceredigion, nawr ac i'r dyfodol. Fe'i defnyddiwyd fel sail tystiolaeth i osod yr amcanion yn y cynllun hwn a helpu i lywio'r hyn y bydd BGC Ceredigion yn ei wneud dros y 5 mlynedd nesaf i wella llesiant pobl a chymunedau yn y sir. Mae Ffigur 1.5 yn dangos cylch cynllunio'r BGC o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015).

Roedd ein hasesiad wedi dweud llawer wrthym am lesiant cymdeithasol, economaidd, diwylliannol ac amgylcheddol pobl a chymunedau Ceredigion. Mae'r casgliadau y daethpwyd iddynt yn seiliedig ar yr holl dystiolaeth a gasglwyd yn ystod yr asesiad, yn feintiol ac yn ansoddol, ac fe'u lluniwyd yn ystod camau dadansoddi data, ymgysylltu ac ysgrifennu'r asesiad.

Mae'r Asesiad wedi'i lywio gan ddata, ymchwil a chasglu tystiolaeth, o wrando ar bobl a rhanddeiliaid a thrwy ystyried tueddiadau'r dyfodol a'r pethau y gallwn eu rhagweld a allai ddigwydd yfory y mae angen i ni ddechrau cynllunio ar eu cyfer heddiw.

Defnyddiwyd canfyddiadau'r Asesiad hwn i helpu i ddechrau gwaith manylach i ddarganfod beth sydd bwysicaf a beth y gellir ei wneud i wella lles pobl. Cytunwyd ar yr amcanion canlynol, sy'n ffurfio sylfaen i Gynllun Lles Lleol 2023-2028.

Ein Hamcanion Llesiant:

1. **Llesiant Economaidd:** Byddwn yn cydweithio i sicrhau economi gynaliadwy sydd o fudd i bobl leol ac sy'n adeiladu ar gryfderau Ceredigion.
2. **Llesiant Cymdeithasol:** Byddwn yn cydweithio i leihau anghydraddoldebau yn ein cymunedau ac yn defnyddio atebion cymdeithasol a gwyrdd i wella iechyd corfforol a meddyliol.
3. **Llesiant Amgylcheddol:** Byddwn yn cydweithio i gyflawni mentrau datgarboneiddio yng Ngheredigion i ddiogelu a gwella ein hadnoddau naturiol.
4. **Llesiant Diwylliannol:** Byddwn yn cydweithio er mwyn i gymunedau deimlo'n ddiogel a'u bod wedi'u cysylltu, gan hyrwyddo amrywiaeth ddiwylliannol a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg.

Yn ogystal â'r pedwar amcan hyn, teimlwyd bod angen ffocws penodol ar fynd i'r afael â chaledi a thlodi gan fod ganddo'r potensial i gysylltu â phob un o'r amcanion. Felly, mae hwn wedi cael ei adnabod fel thema drawsbynciol.

Parhaodd sgysiau gyda'n cymunedau ac eraill, megis Llywodraeth Cymru a Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol i gasglu barn ar yr amcanion a'r hyn y dylai'r BGC ei wneud i'w cyflawni.

Archwiliwyd yr ymatebion hyn a'u mireinio ymhellach drwy weithdy o'r BGC, gyda chynghor gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru. Ystyriwyd hefyd Amcanion Llesiant unigol sefydliadau statudol y BGC ar draws y sir a'r blaenoriaethau rhanbarthol, gan arwain at y Cynllun Llesiant Drafft, ynghyd â fersiwn Hawdd ei Ddarllen a fersiwn ar gyfer Pobl Ifanc, a ymgynghorwyd arnynt yn ystod mis Tachwedd, Rhagfyr 2022 a mis Ionawr 2023. Gwahoddwyd adborth drwy arolygon papur ac ar-lein, yn ogystal â thrwy ymgysylltu â grwpiau penodol â diddordeb megis, LHDTQ+ (Pride y Gaeaf 2022), Mencap Ceredigion a fforymau megis y Ffowm Anabledd. Cynhaliwyd gweithdai penodol hefyd gyda disgyblion ysgolion cynradd ac uwchradd yn

ogystal â'r Cyngor leuenctid er mwyn casglu eu barn. Roedd negeseuon ar y cyfryngau cymdeithasol, bwletinâu staff a phosteri gyda chodau QR hefyd yn cael eu harddangos a chysylltwyd â chynghorau Tref a Chymuned yn uniongyrchol er mwyn hyrwyddo cyfleoedd i gyfrannu a derbyn adborth. Mae BGC Ceredigion yn ddiolchgar i Rwydwaith Cyd-gynhyrchu Cymru am ddarparu cyngor ar gynnwys y dogfennau ymgynghori a'r gwaith o gyflwyno'r gweithdai i bobl ifanc. Ceir crynodeb o'r ymatebion yn Atodiad 1 (Adroddiad Adborth Ymgynghori y Cynllun Llesiant Lleol 2023-2028) a rhoddwyd y sylw dyladwy i'r rhain yn y Cynllun Llesiant terfynol ar gyfer 2023-2028.

Prosiect Dewi 2021-2026

Mae BGC Ceredigion yn ffodus o gael mewnbwn ac arbenigedd gan Rwydwaith Cyd-gynhyrchu Cymru, a dderbyniodd Arian Cymunedol y Loteri Genedlaethol i gefnogi, arwain a chynghori ar wella cyd-gynhyrchu a chyfranogiad wrth baratoi ar gyfer Cynllun Llesiant 2023-2028 ac yn ystod ei gyflawni.

Bydd hyn yn cynnwys gweithwyr proffesiynol sy'n gweithio mewn partneriaeth â phobl sydd wedi byw profiadau i ddatblygu atebion i heriau mewn Gwasanaethau Cyhoeddus a chymunedau. Bydd cynnwys pobl sydd â diddordeb yn y maes yn helpu i gyrraedd y nodau llesiant ac yn adlewyrchu amrywiaeth yr ardal.

Cydnabyddir bod cyfranogi a chyd-gynhyrchu yn ffyrdd penodol o weithio ac mae gwreiddio'r ffyrdd hyn o weithio yn llwyddiannus yn gofyn am adnodd i staff ddatblygu'r sgiliau hyn. Bydd Rhwydwaith Cyd-gynhyrchu Cymru yn cynorthwyo ac yn llywio'r BGC ar wella cyd-gynhyrchu a chyfranogi trwy gydol cyfnod y Cynllun Lles a bydd yn weithredol wrth gefnogi'r gwaith o gyflawni'r holl amcanion isod.

Amcan Trawsbynciol: Mynd i'r Afael â Chaledi a Thlodi

Pam mae hon yn thema drawsbynciol â blaenoriaeth:

- Mae tlodi plant yng Ngheredigion yn uwch na'r cyfartaledd ac wedi gweld y cynnydd ail uchaf yn genedlaethol ers 2014/15. Yng Ngheredigion mae 3,459 o blant yn byw mewn tlodi¹.
- Mae'r data sydd ar gael yn awgrymu bod tlodi mewn gwaith yn cynyddu ac mae'n parhau i fod yn her allweddol i aelwydydd, yn enwedig yng Ngogledd Aberystwyth, Aberteifi ac Aber-porth a De Aberystwyth².
- Mae tlodi incwm yn un o Dangosyddion Cenedlaethau Llywodraeth Cymru. Mae'r dangosydd yn mesur anghydraddoldeb incwm, dim safonau byw. Dydy Ceredigion ddim yn perfformio yn dda ar y mesur yma, mae bron traean yr aelwydydd yng Ngheredigion (10,250) yn byw mewn tlodi (ar lai na 60% o incwm cyfartalog y DU)³ ac mae'r ffigur yn cynyddu. Rhwng 2018 a 2020 roedd y nifer o aelwydydd yn byw mewn tlodi wedi cynyddu gan 9% (neu 856 o aelwydydd).
- Roedd plant a phobl ifanc o ardaloedd o dlodi yn wynebu risg uwch o iechyd meddwl a llesiant gwael. Mae pandemig COVID-19 yn creu heriau newydd i'r Gwasanaethau Cymdeithasol o ran adnabod plant sydd mewn 'perygl'. Ers y pandemig, mae'r rhanbarth wedi gweld cynnydd yn nifer y Plant a Phobl Ifanc sy'n ceisio cymorth gydag anawsterau emosiynol a meddyliol cymhleth⁴.
- Amlygodd yr Arolwg Llesiant lefel y pryder ymhlith ymatebwyr yr arolwg ynghylch teuluoedd sy'n wynebu tlodi bwyd a fforddiadwyedd bwyd yn y dyfodol. Pan ofynnwyd – 'beth sy'n eich pryderu chi fwyaf am gyfrifoldeb byd-eang eich sir yn y dyfodol?', nodwyd tlodi bwyd fel y pryder pennaf, wrth i 61% o ymatebwyr ddewis yr ateb hwn⁵.

¹ "Child poverty in your area 2014/15 – 2019/20". End Child Poverty Coalition. Ar-lein: <http://www.endchildpoverty.org.uk/local-child-poverty-data-2014-15-2019-20/>. Adalwyd: 25.09.2021.

² CACI Paycheck Directory MSOA. 2020.

³ CACI Paycheck Directory (2020). 'No of HH below 60% GB median income.' [Mewnol].

⁴ Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: [Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022](#) (Cyrchwyd: 10.10.22).

⁵ Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: [Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022](#) (Cyrchwyd: 10.10.22).

- Mae tlodi yn parhau i fod yn un o heriau mwyaf y Sir. Enillion ac incwm isel, gofal plant fforddiadwy, gostyngiad yn y Credyd Cynhwysol a chostau tai uchel/tai fforddiadwy sy'n ysgogi tlodi yng Ngheredigion
- Mae llawer o'r stoc tai yng Ngheredigion yn anaddas oherwydd bod yr adeiladau hyn mor hen, sy'n golygu ei bod yn anodd eu gwresogi a'u haddasu er mwyn gwella diogelwch a'u perfformiad wrth ddefnyddio ynni mewn ffordd effeithlon, ac o ganlyniad, mae preswylwyr Ceredigion yn wynebu costau ynni uwch. Yn 2019, y gost ganolrifol flynyddol amcangyfrifedig am ynni yng Ngheredigion ar gyfer fflatiau a oedd yn bodoli eisoes oedd £651 ac roedd yn £1,158 ar gyfer cartrefi a oedd yn bodoli eisoes, ac mae'r ddau yma lawer yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol (£525 ar gyfer fflatiau a oedd yn bodoli eisoes a £907 ar gyfer tai a oedd yn bodoli eisoes)⁶. Mae'n debygol iawn y bydd y ffigurau hyn wedi codi o ganlyniad i'r argyfwng ynni presennol yn y DU. Bydd hyn yn cael effaith niweidiol ar bobl hŷn, yn enwedig y rhai sydd eisoes yn byw mewn sefyllfa o dlodi tanwydd, gan bod angen i'r gwres fod ar dymheredd uwch a bydd angen ei adael ymlaen am gyfnod hwy fel arfer. At hynny, lleolir cyfran uchel o aelwydydd Ceredigion oddi ar y prif rhwydwaith nwy, sy'n golygu bod preswylwyr yn ddibynnol ar danwydd drytach megis olew, trydan neu LPG a thariffau tanwydd deul⁷.

Ein huchelgeisiau hir-dymor:

Nid yw caledi, tlodi ac anghydraddoldeb yn cael ei brofi bellach gan drigolion Ceredigion; gyda llai o effaith ar draws pob un o'r pedwar piler llesiant - llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol, a diwylliannol.

Beth fyddwn ni'n ei wneud:

- 0.1 Bydd y BGC yn blaenoriaethu mynd i'r afael â chaledi a tlodi mewn ymateb i'r argyfwng costau byw, gan groesgyfeirio at y pileri llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.
- 0.2 Bydd yr is-grŵp tlodi yn gweithredu fel llais i'r rhai sy'n cael eu heffeithio gan dlodi a chaledi yng Ngheredigion. Y grŵp hwn fydd y llygaid a'r clustiau, gan wybod beth sydd ei angen ar gymunedau a dinasyddion a'r wybodaeth sydd gan bartneriaid. Bydd buddion ac adnoddau i liniaru effaith tlodi yn cael eu casglu a'u rhannu mewn ffordd gydlynol er mwyn sicrhau ei fod yn cyrraedd pawb sydd angen cymorth.

⁶ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (2020). 'Energy Performance Certificate statistics for new and existing flats and houses'. [Ar-lein]. Ar gael ar: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/housing/datasets/energyperformancecertificatestatisticsfornewandexistingflatsandhouses> (Mynediad: 21.10.21).

⁷ Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: [Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022](#) (Cyrchwyd: 10.10.22).

0.3 Bydd yr Is-grŵp flodi sy'n cynnwys rhwydwaith o sefydliadau partner yn craffu ar waith y BGC i wella'r gwaith a wneir i frwydro yn erbyn flodi ar draws pob un o'r pedwar amcan.

Amcan llesiant 1:

Cydweithio i sicrhau economi gynaliadwy sydd o fudd i bobl leol ac sy'n adeiladu ar gryfderau Ceredigion.

Pam yr amcan hwn:

- O'n hasesiad llesiant, rydym yn gwybod bod y rhagwelir y bydd poblogaeth Ceredigion yn gostwng dros y 25 mlynedd nesaf, gan gynnwys parhad i'r tueddiadau sydd wedi gweld y boblogaeth oedran gweithio yn lleihau ac allfudiad pobl ifanc i ardaloedd arall yng Nghymru a'r DU. Ar yr un amser mae'r boblogaeth yn heneiddio. Bydd effeithiau'r newidiadau yma yn eang, bydd yn debygol o effeithio llesiant economaidd, cymdeithasol a diwylliannol y sir. Er enghraifft, bydd yn effeithio ar allu'r gweithlu i fodloni gofynion sgiliau'r economi leol, ac wrth amddiffyn traddodiadau diwylliannol cryf y sir⁸.
- Mae patrymau gweithio yn newid ac wedi dod i'r amlwg yn ystod COVID-19. Mae yna angen i weithio yn fwy hyblyg er mwyn cefnogi'r gweithlu presennol ac i annog eraill i mewn i'r gweithlu yn y dyfodol, megis oriau gweithio hyblyg, lleoliad gwaith a mwy o hyblygrwydd o gwmpas gofal plant. Rydym yn gwybod gwerth bod yn y gwaith a'r effaith ar lesiant, a gall y tueddiadau yma arwain at ffyrdd o greu cyfleoedd cyflogi ac i lenwi bylchau sgiliau sydd wedi adnabod yn yr economi lleol.
- Rydym yn ddibynnol ar gysylltedd digidol, ac mae hyn yn cynyddu yn enwedig yn dilyn pandemig COVID-19, mae'r tueddiadau yma yn debygol o barhau. Mae'r Asesiad yn arddangos pwysigrwydd band-llydan cyflym a dibynadwy a gwasanaethau ffonau symudol i fusnesau, cymunedau ac unigolion. Bydd gwella cysylltedd digidol yng Ngheredigion yn hanfodol i ddarparu'r seilwaith sydd yn angenrheidiol i'r dyfodol.
- Mae straen ac anawsterau ariannol sy'n deillio o'r pandemig, ynghyd â chostau byw cynyddol ac amgylcheddau gwaith gwael, i gyd yn cyfrannu at anghydraddoldebau mewn lefelau afiechyd cronig a chyfraddau marwolaethau ar draws Cymru. Addasodd llawer o gyflogwyr yn gyflym i ddiogelu iechyd eu gweithlu yn ystod y pandemig. Wrth i ni geisio llunio dyfodol gwell i Gymru, mae'n

⁸ Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: [Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022](#) (Cyrchwyd: 10.10.22).

ddyletswydd arnom i wella cyfranogiad mewn gwaith teg ar gyfer iechyd, llesiant a thegwch. Ar lefelau lleol a rhanbarthol, rhaid i ni weithredu gyda ffocws a dwysedd i wneud mynediad at waith o ansawdd da yn decach, defnyddio arian cyhoeddus i wella amodau gwaith a llunio partneriaeth â busnesau i hyrwyddo a gweithredu gwaith teg. (Gwaith teg ar gyfer iechyd, llesiant a thegwch, Iechyd Cyhoeddus Cymru 2022).

Ein huchelgeisiau hir-dymor:

- Mae gweithlu lleol ar gael sy'n diwallu anghenion y sector cyhoeddus ac anghenion y sector preifat.
- Manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd ariannu yn y dyfodol i gyflawni amcanion y BGC.
- Ystyried ffyrdd arloesol o wneud cadwyni cyflenwi yn fwy effeithlon gan gefnogi'r economi leol yr un pryd.
- Sefydliadau'r BGC yn ysgogi cyfranogiad mwy cynhwysol mewn gwaith teg, cynaliadwy fel rhan o'r ymdrechion i ddatblygu economi llesiant a sicrhau arferion gorau yn yr economi sylfaenol.

Beth fyddwn ni'n ei wneud:

- 1.1 Byddwn yn gweithio ar y cyd gyda phartneriaid, gan gynnwys y Partneriaeth Sgiliau Rhanbarthol, gan gynnwys partïon sydd â diddordeb mewn cynnal archwiliadau yn y gweithlu a nodi bylchau sgiliau i helpu i gynllunio ein gweithlu yn y dyfodol; cynyddu sgiliau trigolion Ceredigion i gwrrd â chyfleoedd gyrfa yn y sector gyhoeddus a'r sector preifat ac anghenion lleol, sy'n addas ar gyfer y dyfodol, gan gynnwys uwchsgilio ac ail-hyfforddi ar gyfer economi werdd.
- 1.2 Byddwn yn gweithio ar y cyd ac yn hyrwyddo dull gweithredu ar draws ein sefydliadau, gan gryfhau rhaglenni prentisiaethau a chyfleoedd gwirfoddoli sy'n darparu sgiliau ar gyfer cyflogaeth, yn helpu i gysylltu ag eraill yn ogystal â chyfrannu at well iechyd meddwl ac iechyd corfforol.
- 1.3 Bydd grŵp partneriaeth yn cael ei sefydlu i gyflawni Cronfa Ffyniant Gyffredin y DU. Bydd hyn yn sicrhau trosolwg traws-sefydliadol a dull gweithredu ar y cyd ar gyfer mynd i'r afael â blaenoriaethau lleol. Bydd hyn hefyd yn hwyluso alinio ffyrdd ariannu lle bo'n briodol a sicrhau bod yr Amcanion Llesiant yn cael eu hystyried a bod yr egwyddor o ddatblygu cynaliadwy yn cael ei weithredu.
- 1.4 Trwy gaffael, bydd sefydliadau'r BGC yn gwneud defnydd y mwyaf o gyflenwyr lleol ar gyfer ei nwyddau, ei wasanaethau a'i waith.
- 1.5 Bydd holl sefydliadau'r BGC yn ymrwmo i ddatblygu meddylfryd gwaith teg, rhoi gwaith teg wrth wraidd polisiâu a chynlluniau, creu gwaith teg a bod yn esiamplau o waith teg yng Ngheredigion gan arddangos gwerth dull gweithredu o'r fath i fusnesau a'r gymuned a hyrwyddo mynediad i waith teg i bawb.

1.6 Bydd y BGC yn gwneud cysylltiadau clir â Bargen Twf Canolbarth Cymru a'r fframwaith economaidd rhanbarthol ar draws ystod o feysydd megis ynni, yr economi a sgiliau er mwyn ddatblygu dull mwy cynhwysol o fesur llwyddiant economaidd.

Amcan llesiant 2:

Cydweithio i leihau anghydraddoldebau yn ein cymunedau a defnyddio atebion cymdeithasol a gwyrdd i wella iechyd corfforol a meddyliol.

Pam yr amcan hwn:

- Mae Pandemig COVID-19 wedi creu anghydraddoldebau newydd ac wedi gwaethygu'r rhai sy'n bodoli eisoes. Mae Adroddiad Anghydraddoldeb yng Nghymru'r Dyfodol⁹ yn dangos mai'r rhai sy'n byw mewn iechyd gwael, flodi neu mewn cymunedau ymylol sydd wedi cael eu taro waethaf gan y pandemig. Yn ogystal, COVID-19 wedi tynnu sylw at y bwch enfawr yn y dystiolaeth wrth gasglu data ar nodweddion gwarchoddedig.
- Mae ein hiechyd wedi'i gysylltu'n agos ag agweddau cymdeithasol ac economaidd ar ein bywydau: o ble rydym yn cael ein geni, ble rydym yn byw ac yn gweithio, i'n cyfleoedd addysgol, ein hincwm, a'n dylanwad. Mae'r ffactorau cymdeithasol hyn yn arwain at anghydraddoldebau iechyd a llesiant ar draws pobl a chymunedau gwahanol, o ran mynediad at ofal iechyd, ac o ran y cyfleoedd sydd gennym i fyw bywydau iach. Wrth gwrs, nid dyma'r unig ffactorau a gall presgripsiynu cymdeithasol gynnig manteisio cadarnhaol a helpu i fynd i'r afael â'r materion hyn. Mae presgripsiynu cymdeithasol yn ymwneud â llesiant cyfannol a rhoi'r cyfrifoldeb am reoli iechyd gyda'r unigolyn, ac mae'n gyfrwng i rymuso a galluogi.
- Mae dystiolaeth gyson bod ymgysylltu â byd natur yn fuddiol o ran gweithgarwch corfforol a llesiant meddyliol ac mae presgripsiynu cymdeithasol hefyd yn cynnwys cael mynediad at gymorth ar faterion megis dyled a thai yn ogystal â gweithgareddau megis celf a grwpiau cymdeithasol. Mae dystiolaeth yn awgrymu y gall cael mynediad rhwydd at gymorth a threulio hyd yn oed ychydig o amser yn

⁹ D MacBride-Stewart, S. a Dr Parken, A. (2021). Inequalities in a Future Wales: Areas for action in work, climate and demographic change – Full Report. [Ar-lein]. Ar gael ar: [Future Trends and Inequalities in Wales \(futuregenerations.wales\)](https://futuregenerations.wales/) (Cyrchwyd: 07.02.2021).

yr awyr agored fod yn fuddiol, gan arwain ymchwilwyr i alw ar bawb i gael 'dos o natur' bob dydd. Mae ymchwil hefyd wedi dangos bod yr enillion cymdeithasol ar fuddsoddi mewn gwirfoddoli gwyrdd yn rhagorol.

- Bu diddordeb yn ddiweddar ym maes iechyd y cyhoedd mewn effeithiau cadarnhaol bod yn agos i'r arfordir ar iechyd a llesiant. Gyda phrofiad sylweddol o bresgripsiynu cymdeithasol 'gwyrdd' lle mae pobl â phroblemau iechyd meddwl megis iselder, gorbryder a phroblemau gyda defnyddio sylweddau yn cael eu cyfeirio at weithgareddau seiliedig ar natur. Fel sir arfordirol cydnabyddir potensial presgripsiynu cymdeithasol 'glas', megis therapi syrffio i hybu cysylltiad cymdeithasol, iechyd meddwl a llesiant cadarnhaol.

Ein huchelgeisiau hir-dymor:

- Rhoi sylw i anghydraddoldebau daearyddol trwy waith seiliedig ar le sydd wedi'i wreiddio yn y gymuned er mwyn sicrhau grymuso hirdymor.
- Gwella mynediad anghyfartal at fwyd iach a gweithio i wella cynaliadwyedd y system fwyd yng Ngheredigion.
- Presgripsiynu cymdeithasol gwyrdd a glas, a ddarperir gan wasanaethau sydd wedi'u cydgysylltu'n dda, yw'r dull atgyfeirio arferol a derbyniol ar gyfer gwella iechyd.
- Manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i wella a hyrwyddo potensial cysylltedd digidol.

Beth fyddwn ni'n ei wneud:

- 2.1 Byddwn yn defnyddio dull partneriaethol gyda chymunedau i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau a chaledi gan ddefnyddio'r ymyriadau sy'n seiliedig ar le. Mae defnyddio dull sy'n seiliedig ar le yn galluogi mwy i waith wedi'i dargedu a'i ganolbwyntio, gan adeiladu ar gryfderau'r gymuned a nodi'r hyn sydd ei angen. Mae cymhwyso ffocws ar y cyd ar gymuned benodol, yn sicrhau amodau i bobl ffynnu a thros amser, leihau'r galw am wasanaethau. Byddwn yn canolbwyntio'n wreiddiol ar Aberteifi, tref sydd wedi cael ei tharo'n arbennig o wael gan bandemig y coronafeirws ac mae cryn dystiolaeth i ddangos ei bod yn ardal sydd â lefelau uchel o anghydraddoldebau iechyd ac amddifadedd. Bydd hyn yn cynnwys:

- 2.1.1 Cynnal astudiaeth waelodlin gychwynnol gyda ffocws ar fynd i'r afael â chaledi. Parhau i ganolbwyntio ar ddangosyddion caledi allweddol – amddifadedd, credyd cynhwysol, incwm aelwydydd, tlodi plant, cyflogaeth a swyddi, banciau bwyd, tai, diogelwch cymunedol, gwres/tanwydd.
- 2.1.2 Defnyddio dull ar gyfer Datblygu Cymunedol sy'n seiliedig ar Asedau i helpu i gysylltu pobl, gan gynnwys grwpiau anodd eu cyrraedd, plant a phobl ifanc, er mwyn helpu i greu mwy o berthnasoedd yn seiliedig ar breswlydd i breswlydd, gan adeiladu ar gyd-ddibyniaeth a dibyniaeth ar ei gilydd. Mae cysylltu pobl â'u diddordebau cyffredin a'u galluogi i gyfnewid sgiliau ac adnoddau yn helpu cymunedau i nodi a gweithredu ar y materion sydd bwysicaf iddyn nhw.
- 2.1.3 Mapio asedau ac adnoddau ar draws y gymuned gyfan a nodi bylchau posibl ar gyfer gweithredu ataliol, yn ogystal â chyfleoedd cyfredol a chyfleoedd posib ar gyfer rhagnodi cymdeithasol, gwyrdd a glas; integreiddio gwaith y rhagnodwyr cymdeithasol a chysylltwyr cymunedol ymhellach.
- 2.1.4 Bydd dysgu o'r dull hwn yn galluogi i ddulliau tebyg gael eu defnyddio mewn meysydd eraill ac yn cyfrannu at well cyfranogiad gyda chymunedau.
- 2.2 Datblygu Partneriaeth Bwyd Lleol ledled Ceredigion i fynd i'r afael â materion cynaliadwyedd bwyd, mynediad a fforddiadwyedd tra hefyd yn cydnabod y manteision llesiant ychwanegol y gall mentrau bwyd cymunedol/cynlluniau tyfu eu cyflwyno.
- 2.3 Gweithio gyda, a chefnogi, cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol. Grymuso pawb, gan gynnwys pobl ifanc, i wella manau cymunedol a chael mynediad at fannau gwyrdd sy'n gweithio mewn ffordd i bontio'r cenedlaethau i greu cyfleoedd gweithredu cymdeithasol a fydd yn arwain at effaith wirioneddol gymunedol i wella manau cymunedol.
- 2.4 Bydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ceisio cryfhau gwaith Rhaglen Ddigidol Tyfu Canolbarth Cymru i sicrhau dull cydgysylltiedig er mwyn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i wella'r seilwaith digidol a chysylltiadau.
- 2.5 Defnyddio dull partneriaethol o gynyddu'r nifer o'r genhedlaeth bresennol a chenhedlaeth y dyfodol sy'n cymryd rhan mewn chwaraeon a gweithgareddau corfforol ar draws y sir, gyda chysylltiadau priodol wedi'u gwneud i gael mynediad i fannau gwyrdd.
- 2.6 Bydd Cyrff Cyhoeddus trwy waith y BGC yn canolbwyntio ar ac yn cydweithio i ddarparu gweithgareddau ataliol sylfaenol ac eilaidd sy'n mynd i'r afael ag lechyd a Lles.

Amcan llesiant 3:

Cydweithio i gyflawni mentrau datgarboneiddio yng Ngheredigion i ddiogelu a gwella ein hadnoddau naturiol.

Pam yr amcan hwn:

O'n hasesiad llesiant, rydym yn gwybod mae Newid Hinsawdd yn parhau i fod yn un o heriau allweddol i ni ac i genedlaethau'r dyfodol. Mae'r Asesiad yn dangos y gwerth mae pobl leol yn gosod ar ei amgylchedd lleol ac ar y rôl allweddol mae'n chwarae ar ei lesiant, ond mae angen cymryd camau nawr i ddiogelu'r amgylchedd ac i liniaru'r effeithiau ar yr amgylchedd ac ar y fioamrywiaeth o'n cwmpas.

- Bydd datgarboneiddio yn heriol ac mae angen ystyried yn ofalus sut i'w weithredu.
- Mae plant yn teimlo eu bod wedi'u cysylltu â'r amgylchedd naturiol ac yn ymwybodol iawn o'r angen i'w warchod¹⁰.
- Mae ymwybyddiaeth a phryderon pobl ifanc am warchod yr amgylchedd yn parhau i dyfu¹¹.
- Roedd pobl ifanc yn poeni mwyaf am dipio anghyfreithlon a cholled ardaloedd gwyrdd¹².

Ein huchelgeisiau hir-dymor:

- Cyflawni gweithgarwch datgarboneiddio o fewn cymunedau a sefydliadau'r BGC.
- Cyrraedd statws Sero Net erbyn 2030.
- Uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd.
- Paratoi ar gyfer effeithiau newid hinsawdd.

¹⁰ Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: [Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022](#) (Cyrchwyd: 10.10.22).

¹¹ Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: [Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022](#) (Cyrchwyd: 10.10.22).

¹² Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: [Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022](#) (Cyrchwyd: 10.10.22).

Beth fyddwn ni'n ei wneud:

- 3.1 Cyflawni gweithgarwch datgarboneiddio i gefnogi uchelgais Llywodraeth Cymru i gael sector cyhoeddus sero net erbyn 2030
- 3.2 Ceisio gwella ansawdd aer, dŵr a'r amgylchedd trwy gefnogi mesurau atal llygredd, gan sicrhau bod cysylltiadau'n cael eu gwneud ag Amcan 2 o ran gweithio gyda chymunedau a chefnogi cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol (cam 2.3).
- 3.3 Ceisio gwarchod a gwella iechyd a chydnerthedd ein hecosystemau i fynd i'r afael â'r argyfwng natur a chefnogi gweithredu cynllun ffermio cynaliadwy Llywodraeth Cymru yng Ngheredigion.
- 3.4 Cynnal Asesiad Risg a Chyfleoedd Newid Hinsawdd a helpu i ddatblygu cymunedau ymaddasol a chydnerth mewn ymateb i newid hinsawdd, gan annog arloesi a datblygu atebion sy'n seiliedig ar natur.
- 3.5 Manteisio i'r eithaf ar y cyfle i uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd gan sicrhau bod cysylltiadau yn cael eu gwneud â cham 1.1, o ran cynyddu sgiliau trigolion Ceredigion i gwrdd â chyfleoedd gyrfu yn y sector cyhoeddus a'r sector preifat sy'n addas ar gyfer y dyfodol.
- 3.6 Mae sefydliadau'r BGC yn ymrwmo i Siarter Teithio Iach sy'n hyrwyddo cerdded, beicio, trafnidiaeth gyhoeddus a defnydd o gerbydau allyriadau isel iawn, gan gydnabod y cyfraniad cadarnhaol sydd gan hyn ar wella cysylltiadau cymdeithasol, iechyd corfforol a meddyliol yn ogystal â lleihau allyriadau carbon yn ogystal â chyfrannu at dwristiaeth gynaliadwy.
- 3.7 Gweithio gyda darparwyr tai a rhanddeiliaid eraill i sicrhau tai o ansawdd da a phriodol i bawb, gydag systemau ynni effeithlon.

Amcan llesiant 4:

Cydweithio er mwyn i gymunedau deimlo'n ddiogel ac wedi'u cysylltu, gan hyrwyddo amrywiaeth ddiwylliannol a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg.

Pam yr amcan hwn:

- Gwyddom fod cysylltiad cryf efo iaith a diwylliant yng Ngheredigion a bydd darparu cyfleoedd i bobl i ddysgu a gwella ei sgiliau iaith Cymraeg yn hanfodol er mwyn cadw'r iaith yn fyw i genedlaethau'r dyfodol. Dynododd yr Arolwg Lles bod siarad Cymraeg yn hynod o bwysig er mwyn cynnig ymdeimlad o gynhwysiant a hunaniaeth, sy'n gallu cael canlyniadau lles cadarnhaol¹³. Ystyrir bod Ceredigion yn un o gadarnleoedd yr iaith Gymraeg ac mewn byd sy'n globaleiddio, gall hunaniaeth arbennig, megis bod yn Gymro neu'n Gymraes, fod yn brofiad cyffrous a chyfoethog. Mae ymchwil yn dangos y gall datblygu'r Gymraeg yn ystod blynyddoedd cynnar annog ymdeimlad o berthyn, a chynnig llwybr at gyfleoedd diwylliannol a chymdeithasol newydd megis llenyddiaeth, cerddoriaeth, ffilm a theatr yn nes ymlaen mewn bywyd. Hefyd, mae sicrhau bod siaradwyr Cymraeg yn pasio'r iaith ymlaen i'r genhedlaeth nesaf a bod plant yn cael cyfleoedd i gymdeithasu yn yr iaith yn eu hardaloedd lleol yn hanfodol i oroesiad y Gymraeg.
- Mae ymgysylltiad cymdeithasol yn sbardun allweddol canlyniadau lles. Ar lefel gymdeithasol, mae pobl a chymunedau cydnerth ac sydd â chysylltiadau da yn hapusach ac yn iachach, ac yn gallu siapio eu bywydau mewn ffordd gadarnhaol yn well¹⁴. Mae sicrhau cymunedau â chysylltiadau da yn dod yn bwysicach, ac yn 2020, lansiodd Llywodraeth Cymru ei strategaeth gyntaf; 'Cysylltu Cymunedau', er mwyn mynd i'r afael â digartrefedd ac ynysu cymdeithasol a meithrin cysylltiad cymdeithasol cryfach. Mae hyn yn arbennig o bwysig mewn ardaloedd gwledig fel Ceredigion, oherwydd y gallai rhwystrau strwythurol gyfyngu ar ymgysylltiad, a allai arwain at unigrwydd ac ynysu cymdeithasol tybiedig.
- Er gwaetha'r ffigurau troseddu isel yng Ngheredigion, mae teimlo'n ddiogel yn hanfodol o hyd i lesiant, ac mae'n nodwedd amlwg yn y arolwg llesiant a'r digwyddiadau ar gyfer rhanddeiliaid. Ond ar draws yr holl ymatebion, teimlo'n ddiogel yn eu cartref eu hunain oedd yr thema unigol bwysicaf, a nodwyd gan 61% o'r ymatebwyr¹⁵. Er bod y canfyddiad o droseddu yn tueddu i fod yn uwch na realiti troseddu, nid yw'n hollol glir pam y daeth yr ymdeimlad ehangach o deimlo'n ddiogel i'r amlwg mor aml yn ystod yr ymgynghoriad.

Ein hamcanion hir-dymor:

- Ceredigion yn fan lle mae amrywiaeth ddiwylliannol a'r Gymraeg yn cael eu dathlu.

¹³ Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: [Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022](#) (Cyrchwyd: 10.10.22).

¹⁴ Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: [Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022](#) (Cyrchwyd: 10.10.22).

¹⁵ Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: [Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022](#) (Cyrchwyd: 10.10.22).

- Y gymuned yn cael ei chynnwys er mwyn i bobl deimlo eu bod wedi'u grymuso ac yn wybodus er mwyn sicrhau diogelwch cymunedol lleol.
- Ceredigion yn lle diogel gydag amgylchedd awyr agored hygyrch ac iach y mae pawb yn ei ddefnyddio a'i fwynhau.

Beth fyddwn ni'n ei wneud:

- 4.1 Bydd y BGC yn cefnogi Strategaeth Ddiwylliannol Ceredigion a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir. Bydd yn strategaeth gymunedol i ddefnyddio ein diwylliant a'n hanes i wneud i bobl deimlo eu bod yn perthyn i'w cymuned, wedi buddsoddi ynddi ac yn cael eu gwerthfawrogi. Mae diwylliant yn cyfrannu at gydlyniant cymdeithasol a thrwy gael balchder yn y gorffennol gall helpu i siapio'r dyfodol. Oherwydd y cysylltiadau posibl gyda llesiant Cymdeithasol, bydd cysylltiadau'n cael eu gwneud gyda gweithio ar sail lleoedd o dan amcan 2.
- 4.2 Gweithredu Strategaeth y Gymraeg newydd a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir, gan adlewyrchu'r angen i fynd i'r afael â'r gostyngiad mewn siaradwyr Cymraeg fel y nodwyd yng Nghyfrifiad 2021. Bydd holl bartneriaid y BGC yn ystyried beth fydd eu camau nesaf y tu hwnt i weithredu gofynion statudol Mesur y Gymraeg, i annog y defnydd o'r Gymraeg a diwylliant Cymru yn y gweithle a chryfhau'r ymdeimlad o le, cymuned a pherthyn.
- 4.3 Caiff Asesiad Strategol o Droseddau ac Anhrefn Ceredigion ei gynnal i lywio blaenoriaethau'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol a helpu i ddeall ofn troseddu yng Ngheredigion.
- 4.4 Cynhelir cyfarfodydd Monitro Tensiwn Cymunedol gyda sefydliadau partner i nodi dangosyddion cynnar o densiynau sy'n datblygu o fewn cymunedau a gweithredu ffrydiau gwaith ymyrraeth gynnar ac atal yn yr ardaloedd hynny.
- 4.5 Bydd partneriaid yn parhau i gydweithio i gefnogi a chroesawu ceiswyr lloches a ffoaduriaid i Geredigion.
- 4.6 Gweithio mewn partneriaeth i ddangos ymrwymiad clir i gefnogi ac ymgorffori nodau ac amcanion y Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol: Cymru Wrth-hiliol.

Cyflawni a Monitro Cynnydd

Trefniadau Llywodraethu a Chyflawni'r Cynllun

Strwythur gweithredol y Grwpiau Prosiect: Bydd pob Grŵp Prosiect yn cael ei gadeirio gan gynrychiolydd o blith un o bartneriaid y BGC. Gan ganolbwyntio yn y lle cyntaf ar agenda strategol, bydd aelodaeth y grwpiau yn cynnwys y cynrychiolwyr ar draws y sefydliadau sydd ag iddynt y statws priodol ond bydd yn hyblyg o ran medru cynnwys y swyddogion a'r staff cywir ynghyd ag eraill (y cyhoedd a grwpiau buddiannau arbennig) er mwyn cydgynhyrchu gwasanaethau a'u darparu mewn modd effeithiol. Bydd y BGC a'r Grwpiau Prosiect yn cael eu cefnogi gan Bartneriaeth Tlodi. Mae'r Grwpiau Prosiect yn dod yn uniongyrchol o dan drefniadau llywodraethu'r BGC, a fydd yn caniatáu i'r fforymau fabwysiadu dull gweithredu mwy hyblyg gan roi'r gallu iddynt adrodd ynghylch eithriadau ac uchafbwyntiau i'r BGC. Mi fydd pob Grŵp Prosiect yn datblygu cynllun cyflawni a chynllunio prosiect a fydd yn cael ei gyhoeddi ar wefan y BGC. Bydd y cynllun cyflawni yn rhoi eglurder ar y camau yr ydym yn bwriadu eu cymryd i gyflawni'r Camau Gweithredu yn y Cynllun hwn ac yn nodi'r partneriaid a'r rhanddeiliaid fydd yn gyfrifol am eu cyflwyno.

Monitro ein perfformiad

Bydd y BGC yn monitro'r gwaith o gyflawni'r Cynllun hwn, a byddwn yn datblygu offeryn adrodd yn seiliedig ar egwyddorion rheoli prosiect. Byddwn yn cynllunio dangosyddion sy'n addas ar gyfer y Cynllun ac sy'n berthnasol ar gyfer ein hardal leol.

Craffu

Mae Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu Cyngor Sir Ceredigion yn gyfrifol am gael trosolwg o effeithiolrwydd cyffredinol BGC Ceredigion trwy adolygu neu graffu ar y penderfyniadau a wneir neu'r camau a gymerir gan y Bwrdd, a thrwy adolygu neu graffu ar drefniadau llywodraethu'r Bwrdd.

Adroddiad Blynyddol

Fel rhan o'n trefniadau monitro, byddwn yn paratoi Adroddiad Blynyddol a fydd yn nodi manylion y camau a gymerwyd gan y BGC er mwyn sicrhau bod pob un o'r Amcanion Llesiant yn cael eu cyflawni.

Sut mae'r rhain yn cyfrannu at y Saith Nod Llesiant

	<p>Cymru lewyrchus</p> <p>Cymdeithas arloesol, gynhyrchiol, carbon isel sy'n cydnabod y terfynau sydd ar yr amgylchedd bydeang ac sydd, o ganlyniad, yn defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon a chymesur (gan gynnwys gweithredu ar newid yn yr hinsawdd); ac sy'n datblygu poblogaeth fedrus ac addysgedig mewn economi sy'n cynhyrchu cyfoeth ac yn cynnig cyfleoedd cyflogaeth, gan ganiatáu i bobl fanteisio ar y cyfoeth a gynhyrchir drwy gael gafael ar waith addas.</p>
0.1	Bydd y BGC yn blaenoriaethu mynd i'r afael â chaledi a tlodi mewn ymateb i'r argyfwng costau byw, gan groesgyfeirio at y pileri llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.
0.2	Bydd yr is-grŵp tlodi yn gweithredu fel llais i'r rhai sy'n cael eu heffeithio gan dlodi a chaledi yng Ngheredigion. Y grŵp hwn fydd y llygaid a'r clustiau, gan wybod beth sydd ei angen ar gymunedau a dinasyddion a'r wybodaeth sydd gan bartneriaid. Bydd buddion ac adnoddau i liniaru effaith tlodi yn cael eu casglu a'u rhannu mewn ffordd gydlynol er mwyn sicrhau ei fod yn cyrraedd pawb sydd angen cymorth.
0.3	Bydd yr is-grŵp tlodi sy'n cynnwys rhwydwaith o sefydliadau partner yn craffu ar waith y BGC i wella'r gwaith a wneir i frwydro yn erbyn tlodi ar draws pob un o'r pedwar amcan.
1.1	Byddwn yn gweithio ar y cyd gyda phartneriaid, gan gynnwys y Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol, gan gynnwys partïon sydd â diddordeb mewn cynnal archwiliadau yn y gweithlu a nodi bylchau sgiliau i helpu i gynllunio ein gweithlu yn y dyfodol; cynyddu sgiliau trigolion Ceredigion i gwrdd â chyfleoedd gyrfa yn y sector gyhoeddus a'r sector preifat ac anghenion lleol, sy'n addas ar gyfer y dyfodol, gan gynnwys uwchsgilio ac ail-hyfforddi ar gyfer economi werdd.
1.2	Byddwn yn gweithio ar y cyd ac yn hyrwyddo dull gweithredu ar draws ein sefydliadau, gan gryfhau rhaglenni prentisiaethau a chyfleoedd gwirfoddoli sy'n darparu sgiliau ar gyfer cyflogaeth, yn helpu i gysylltu ag eraill yn ogystal â chyfrannu at well iechyd meddwl ac iechyd corfforol.
1.3	Bydd grŵp partneriaeth yn cael ei sefydlu i gyflawni Cronfa Ffyniant Gyffredin y DU. Bydd hyn yn sicrhau trosolwg traws-sefydliadol a dull gweithredu ar y cyd ar gyfer mynd i'r afael â blaenoriaethau lleol. Bydd hyn hefyd yn hwyluso alinio ffrydiau ariannu lle bo'n briodol a sicrhau bod yr Amcanion Llesiant yn cael eu hystyried a bod yr egwyddor o ddatblygu cynaliadwy yn cael ei weithredu.
1.4	Trwy gaffael, bydd sefydliadau'r BGC yn gwneud defnydd y mwyaf o gyflenwyr lleol ar gyfer ei nwyddau, ei wasanaethau a'i waith.

1.5	Bydd holl sefydliadau'r BGC yn ymrwymo i ddatblygu meddylfryd gwaith teg, rhoi gwaith teg wrth wraidd polisiâu a chynlluniau, creu gwaith teg a bod yn esiamplau o waith teg yng Ngheredigion gan arddangos gwerth dull gweithredu o'r fath i fusnesau a'r gymuned a hyrwyddo mynediad i waith teg i bawb.
1.6	Bydd y BGC yn gwneud cysylltiadau clir â Bargaen Twf Canolbarth Cymru a'r fframwaith economaidd rhanbarthol ar draws ystod o feysydd megis ynni, yr economi a sgiliau er mwyn ddatblygu dull mwy cynhwysol o fesur llwyddiant economaidd.
2.1	Byddwn yn defnyddio dull partneriaethol gyda chymunedau i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau a chaledi gan ddefnyddio'r ymyriadau sy'n seiliedig ar le. Mae defnyddio dull sy'n seiliedig ar le yn galluogi mwy i waith wedi'i dargedu a'i ganolbwyntio, gan adeiladu ar gryfderau'r gymuned a nodi'r hyn sydd ei angen. Mae cymhwyso ffocws ar y cyd ar gymuned benodol, yn sicrhau amodau i bobl ffynnu a thros amser, leihau'r galw am wasanaethau. Byddwn yn canolbwyntio'n wreiddiol ar Aberteifi, tref sydd wedi cael ei tharo'n arbennig o wael gan bandemig y coronafeirws ac mae cryn dystiolaeth i ddangos ei bod yn ardal sydd â lefelau uchel o anghydraddoldebau iechyd ac amddifadedd.
2.4	Bydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ceisio cryfhau gwaith Rhaglen Ddigidol Tyfu Canolbarth Cymru i sicrhau dull cydgysylltiedig er mwyn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i wella'r seilwaith digidol a chysylltiadau.
3.1	Cyflawni gweithgarwch datgarboneiddio i gefnogi gwireddu uchelgais Llywodraeth Cymru o gael sector cyhoeddus sero net erbyn 2030.
3.3	Ceisio gwarchod a gwella iechyd a chydnerthedd ein hecosystemau i fynd i'r afael â'r argyfwng natur a chefnogi gweithredu cynllun ffermio cynaliadwy Llywodraeth Cymru yng Ngheredigion.
3.5	Manteisio i'r eithaf ar y cyfle i uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd gan sicrhau bod cysylltiadau yn cael eu gwneud â cham 1.1, o ran cynyddu sgiliau trigolion Ceredigion i gwrdd â chyfleoedd gyrfa yn y sector cyhoeddus a'r sector preifat sy'n addas ar gyfer y dyfodol.
3.6	Mae sefydliadau'r BGC yn ymrwymo i Siarter Teithio Iach sy'n hyrwyddo cerdded, beicio, trafndiaeth gyhoeddus a defnydd o gerbydau allyriadau isel iawn, gan gydnabod y cyfraniad cadarnhaol sydd gan hyn ar wella cysylltiadau cymdeithasol, iechyd corfforol a meddyliol yn ogystal â lleihau allyriadau carbon yn ogystal â chyfrannu at dwristiaeth gynaliadwy.
 Cymru gydnerth	

Cenedl sy'n cynnal ac yn gwella amgylchedd naturiol bioamrywiol gydag ecosystemau iach gweithredol sy'n cynnal cydnerthedd cymdeithasol, economaidd ac ecolegol ynghyd â'r gallu i addasu i newid (er enghraifft newid yn yr hinsawdd)	
0.1	Bydd y BGC yn blaenoriaethu mynd i'r afael â chaledi a thlodi mewn ymateb i'r argyfwng costau byw, gan groesgyfeirio at y pileri llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.
0.2	Bydd yr is-grŵp tlodi yn gweithredu fel llais i'r rhai sy'n cael eu heffeithio gan dlodi a chaledi yng Ngheredigion. Y grŵp hwn fydd y llygaid a'r clustiau, gan wybod beth sydd ei angen ar gymunedau a dinasyddion a'r wybodaeth sydd gan bartneriaid. Bydd buddion ac adnoddau i liniaru effaith tlodi yn cael eu casglu a'u rhannu mewn ffordd gydlynol er mwyn sicrhau ei fod yn cyrraedd pawb sydd angen cymorth.
0.3	Bydd yr is-grŵp tlodi sy'n cynnwys rhwydwaith o sefydliadau partner yn craffu ar waith y BGC i wella'r gwaith a wneir i frwydro yn erbyn tlodi ar draws pob un o'r pedwar amcan.
1.1	Byddwn yn gweithio ar y cyd gyda phartneriaid, gan gynnwys y Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol, gan gynnwys partiön sydd â diddordeb mewn cynnal archwiliadau yn y gweithlu a nodi bylchau sgiliau i helpu i gynllunio ein gweithlu yn y dyfodol; cynyddu sgiliau trigolion Ceredigion i gwrdd â chyfleoedd gyrfa yn y sector gyhoeddus a'r sector preifat ac anghenion lleol, sy'n addas ar gyfer y dyfodol, gan gynnwys uwchsgilio ac ail-hyfforddi ar gyfer economi werdd.
1.2	Byddwn yn gweithio ar y cyd ac yn hyrwyddo dull gweithredu ar draws ein sefydliadau, gan gryfhau rhaglenni prentisiaethau a chyfleoedd gwirfoddoli sy'n darparu sgiliau ar gyfer cyflogaeth, yn helpu i gysylltu ag eraill yn ogystal â chyfrannu at well iechyd meddwl ac iechyd corfforol.
1.6	Bydd y BGC yn gwneud cysylltiadau clir â Bargen Twf Canolbarth Cymru a'r fframwaith economaidd rhanbarthol ar draws ystod o feysydd megis ynni, yr economi a sgiliau er mwyn ddatblygu dull mwy cynhwysol o fesur llwyddiant economaidd.
2.1	Byddwn yn defnyddio dull partneriaethol gyda chymunedau i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau a chaledi gan ddefnyddio'r ymyriadau sy'n seiliedig ar le. Mae defnyddio dull sy'n seiliedig ar le yn galluogi mwy i waith wedi'i dargedu a'i ganolbwyntio, gan adeiladu ar gryfderau'r gymuned a nodi'r hyn sydd ei angen. Mae cymhwyso ffocws ar y cyd ar gymuned benodol, yn sicrhau amodau i bobl ffynnu a thros amser, leihau'r galw am wasanaethau. Byddwn yn canolbwyntio'n wreiddiol ar Aberteifi, tref sydd wedi cael ei tharo'n arbennig o wael gan bandemig y coronafeirws ac mae cryn dystiolaeth i ddangos ei bod yn ardal sydd â lefelau uchel o anghydraddoldebau iechyd ac amddifadedd.

2.2	Datblygu Partneriaeth Bwyd Lleol ledled Ceredigion i fynd i'r afael â materion cynaliadwyedd bwyd, mynediad a fforddiadwyedd tra hefyd yn cydnabod y manteision llesiant ychwanegol y gall mentrau bwyd cymunedol/cynlluniau tyfu eu cyflwyno.
2.3	Gweithio gyda, a chefnogi, cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol. Grymuso pawb, gan gynnwys pobl ifanc, i wella manau cymunedol a chael mynediad at fannau gwyrdd sy'n gweithio mewn ffordd i bontio'r cenedlaethau i greu cyfleoedd gweithredu cymdeithasol a fydd yn arwain at effaith wirioneddol gymunedol i wella manau cymunedol.
2.4	Bydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ceisio cryfhau gwaith Rhaglen Ddigidol Tyfu Canolbarth Cymru i sicrhau dull cydgysylltiedig er mwyn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i wella'r seilwaith digidol a chysylltiadau.
2.6	Bydd Cyrff Cyhoeddus trwy waith y BGC yn canolbwyntio ar ac yn cydweithio i ddarparu gweithgareddau ataliol sylfaenol ac eilaidd sy'n mynd i'r afael ag lechyd a Lles.
3.1	Cyflawni gweithgarwch datgarboneiddio i gefnogi uchelgais Llywodraeth Cymru i gael sector cyhoeddus sero net erbyn 2030
3.2	Ceisio gwella ansawdd aer, dŵr a'r amgylchedd trwy gefnogi mesurau atal llygredd, gan sicrhau bod cysylltiadau'n cael eu gwneud ag Amcan 2 o ran gweithio gyda chymunedau a chefnogi cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol (cam 2.3).
3.3	Ceisio gwarchod a gwella iechyd a chydnerthedd ein hecosystemau i fynd i'r afael â'r argyfwng natur a chefnogi gweithredu cynllun ffermio cynaliadwy Llywodraeth Cymru yng Ngheredigion.
3.4	Cynnal Asesiad Risg a Chyfleoedd Newid Hinsawdd a helpu i ddatblygu cymunedau ymaddasol a chydnerth mewn ymateb i newid hinsawdd, gan annog arloesi a datblygu atebion sy'n seiliedig ar natur.
3.5	Manteisio i'r eithaf ar y cyfle i uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd gan sicrhau bod cysylltiadau yn cael eu gwneud â cham 1.1, o ran cynyddu sgiliau trigolion Ceredigion i gwrdd â chyfleoedd gyrfa yn y sector cyhoeddus a'r sector preifat sy'n addas ar gyfer y dyfodol.
3.6	Mae sefydliadau'r BGC yn ymrwmo i Siarter Teithio Iach sy'n hyrwyddo cerdded, beicio, trafndiaeth gyhoeddus a defnydd o gerbydau allyriadau isel iawn, gan gydnabod y cyfraniad cadarnhaol sydd gan hyn ar wella cysylltiadau cymdeithasol, iechyd corfforol a meddyliol yn ogystal â lleihau allyriadau carbon yn ogystal â chyfrannu at dwristiaeth gynaliadwy.
3.7	Gweithio gyda darparwyr tai a rhanddeiliaid eraill i sicrhau tai o ansawdd da a phriodol i bawb, gydag systemau ynni effeithlon.

4.1	Bydd y BGC yn cefnogi Strategaeth Ddiwylliannol Ceredigion a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir. Bydd yn strategaeth gymunedol i ddefnyddio ein diwylliant a'n hanes i wneud i bobl deimlo eu bod yn perthyn i'w cymuned, wedi buddsoddi ynddi ac yn cael eu gwerthfawrogi. Mae diwylliant yn cyfrannu at gydlyniant cymdeithasol a thrwy gael balchder yn y gorffennol gall helpu i siapio'r dyfodol. Oherwydd y cysylltiadau posibl gyda llesiant Cymdeithasol, bydd cysylltiadau'n cael eu gwneud gyda gweithio ar sail lleoedd o dan amcan 2.
4.2	Gweithredu Strategaeth y Gymraeg newydd a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir, gan adlewyrchu'r angen i fynd i'r afael â'r gostyngiad mewn siaradwyr Cymraeg fel y nodwyd yng Nghyfrifiad 2021. Bydd holl bartneriaid y BGC yn ystyried beth fydd eu camau nesaf y tu hwnt i weithredu gofynion statudol Mesur y Gymraeg, i annog y defnydd o'r Gymraeg a diwylliant Cymru yn y gweithle a chryfhau'r ymdeimlad o le, cymuned a pherthyn.
4.3	Caiff Asesiad Strategol o Droseddau ac Anhrefn Ceredigion ei gynnal i lywio blaenoriaethau'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol a helpu i ddeall ofn troseddu yng Ngheredigion.
4.4	Cynhelir cyfarfodydd Monitro Tensiwn Cymunedol gyda sefydliadau partner i nodi dangosyddion cynnar o densiynau sy'n datblygu o fewn cymunedau a gweithredu ffrydiau gwaith ymyrraeth gynnar ac atal yn yr ardaloedd hynny.
4.6	Gweithio mewn partneriaeth i ddangos ymrwymiad clir i gefnogi ac ymgorffori nodau ac amcanion y Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol: Cymru Wrth-hiliol.
 Cymru sy'n fwy cyfartal Cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau cymdeithasol-economaidd).	
0.1	Bydd y BGC yn blaenoriaethu mynd i'r afael â chaledi a thlodi mewn ymateb i'r argyfwng costau byw, gan groesgyfeirio at y pileri llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.
0.2	Bydd yr is-grŵp tlodi yn gweithredu fel llais i'r rhai sy'n cael eu heffeithio gan dlodi a chaledi yng Ngheredigion. Y grŵp hwn fydd y llygaid a'r clustiau, gan wybod beth sydd ei angen ar gymunedau a dinasyddion a'r wybodaeth sydd gan bartneriaid. Bydd buddion ac adnoddau i liniaru effaith tlodi yn cael eu casglu a'u rhannu mewn ffordd gydlynol er mwyn sicrhau ei fod yn cyrraedd pawb sydd angen cymorth.
0.3	Bydd yr is-grŵp tlodi sy'n cynnwys rhwydwaith o sefydliadau partner yn craffu ar waith y BGC i wella'r gwaith a wneir i frwydro yn erbyn tlodi ar draws pob un o'r pedwar amcan.

1.1	Byddwn yn gweithio ar y cyd gyda phartneriaid, gan gynnwys y Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol, gan gynnwys partiön sydd â diddordeb mewn cynnal archwiliadau yn y gweithlu a nodi bylchau sgiliau i helpu i gynllunio ein gweithlu yn y dyfodol; cynyddu sgiliau trigolion Ceredigion i gwrdd â chyfleoedd gyrfya yn y sector gyhoeddus a'r sector preifat ac anghenion lleol, sy'n addas ar gyfer y dyfodol, gan gynnwys uwchsgilio ac ail-hyfforddi ar gyfer economi werdd.
1.5	Bydd holl sefydliadau'r BGC yn ymrwmo i ddatblygu meddylfryd gwaith teg, rhoi gwaith teg wrth wraidd polisiâu a chynlluniau, creu gwaith teg a bod yn esiamplau o waith teg yng Ngheredigion gan arddangos gwerth dull gweithredu o'r fath i fusnesau a'r gymuned a hyrwyddo mynediad i waith teg i bawb.
2.1	Byddwn yn defnyddio dull partneriaethol gyda chymunedau i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau a chaledi gan ddefnyddio'r ymyriadau sy'n seiliedig ar le. Mae defnyddio dull sy'n seiliedig ar le yn galluogi mwy i waith wedi'i dargedu a'i ganolbwyntio, gan adeiladu ar gryfderau'r gymuned a nodi'r hyn sydd ei angen. Mae cymhwyso ffocws ar y cyd ar gymuned benodol, yn sicrhau amodau i bobl ffynnu a thros amser, leihau'r galw am wasanaethau. Byddwn yn canolbwyntio'n wreiddiol ar Aberteifi, tref sydd wedi cael ei tharo'n arbennig o wael gan bandemig y coronafeirws ac mae cryn dystiolaeth i ddangos ei bod yn ardal sydd â lefelau uchel o anghydraddoldebau iechyd ac amddifadedd.
2.2	Datblygu Partneriaeth Bwyd Lleol ledled Ceredigion i fynd i'r afael â materion cynaliadwyedd bwyd, mynediad a fforddiadwyedd tra hefyd yn cydnabod y manteision llesiant ychwanegol y gall mentrau bwyd cymunedol/cynlluniau tyfu eu cyflwyno.
2.3	Gweithio gyda, a chefnogi, cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol. Grymuso pawb, gan gynnwys pobl ifanc, i wella manau cymunedol a chael mynediad at fannau gwyrdd sy'n gweithio mewn ffordd i bontio'r cenedlaethau i greu cyfleoedd gweithredu cymdeithasol a fydd yn arwain at effaith wirioneddol gymunedol i wella manau cymunedol.
2.5	Defnyddio dull partneriaethol o gynyddu'r nifer o'r genhedlaeth bresennol a chenedlaeth y dyfodol sy'n cymryd rhan mewn chwaraeon a gweithgareddau corfforol ar draws y sir, gyda chysylltiadau priodol wedi'u gwneud i gael mynediad i fannau gwyrdd.
2.6	Bydd Cyrff Cyhoeddus trwy waith y BGC yn canolbwyntio ar ac yn cydweithio i ddarparu gweithgareddau ataliol sylfaenol ac eilaidd sy'n mynd i'r afael ag Iechyd a Lles.
3.2	Ceisio gwella ansawdd aer, dŵr a'r amgylchedd trwy gefnogi mesurau atal llygredd, gan sicrhau bod cysylltiadau'n cael eu gwneud ag Amcan 2 o ran gweithio gyda chymunedau a chefnogi cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol (cam 2.3).

3.4	Cynnal Asesiad Risg a Chyfleoedd Newid Hinsawdd a helpu i ddatblygu cymunedau ymaddasol a chydnerth mewn ymateb i newid hinsawdd, gan annog arloesi a datblygu atebion sy'n seiliedig ar natur.
3.6	Mae sefydliadau'r BGC yn ymrwmo i Siarter Teithio Iach sy'n hyrwyddo cerdded, beicio, trafndiaeth gyhoeddus a defnydd o gerbydau allyriadau isel iawn, gan gydnabod y cyfraniad cadarnhaol sydd gan hyn ar wella cysylltiadau cymdeithasol, iechyd corfforol a meddyliol yn ogystal â lleihau allyriadau carbon yn ogystal â chyfrannu at dwristiaeth gynaliadwy.
3.7	Gweithio gyda darparwyr tai a rhanddeiliaid eraill i sicrhau tai o ansawdd da a phriodol i bawb, gydag systemau ynni effeithlon.
4.1	Bydd y BGC yn cefnogi Strategaeth Ddiwylliannol Ceredigion a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir. Bydd yn strategaeth gymunedol i ddefnyddio ein diwylliant a'n hanes i wneud i bobl deimlo eu bod yn perthyn i'w cymuned, wedi buddsoddi ynddi ac yn cael eu gwerthfawrogi. Mae diwylliant yn cyfrannu at gydlyniant cymdeithasol a thrwy gael balchder yn y gorffennol gall helpu i siapio'r dyfodol. Oherwydd y cysylltiadau posibl gyda llesiant Cymdeithasol, bydd cysylltiadau'n cael eu gwneud gyda gweithio ar sail lleoedd o dan amcan 2.
4.2	Gweithredu Strategaeth y Gymraeg newydd a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir, gan adlewyrchu'r angen i fynd i'r afael â'r gostyngiad mewn siaradwyr Cymraeg fel y nodwyd yng Nghyfrifiad 2021. Bydd holl bartneriaid y BGC yn ystyried beth fydd eu camau nesaf y tu hwnt i weithredu gofynion statudol Mesur y Gymraeg, i annog y defnydd o'r Gymraeg a diwylliant Cymru yn y gweithle a chryfhau'r ymdeimlad o le, cymuned a pherthyn.
4.3	Caiff Asesiad Strategol o Droseddau ac Anhrefn Ceredigion ei gynnal i lywio blaenoriaethau'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol a helpu i ddeall ofn troseddu yng Ngheredigion.
4.4	Cynhelir cyfarfodydd Monitro Tensiwn Cymunedol gyda sefydliadau partner i nodi dangosyddion cynnar o densiynau sy'n datblygu o fewn cymunedau a gweithredu ffrydiau gwaith ymyrraeth gynnar ac atal yn yr ardaloedd hynny.
4.5	Bydd partneriaid yn parhau i gydweithio i gefnogi a chroesawu ceiswyr lloches a ffoaduriaid i Geredigion.
4.6	Gweithio mewn partneriaeth i ddangos ymrwymiad clir i gefnogi ac ymgorffori nodau ac amcanion y Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol: Cymru Wrth-hiliol.
 Cymru Iachach	

Cymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl cystal â phosibl a lle deellir dewisiadau ac ymddygiadau sydd o fudd i iechyd yn y dyfodol	
0.1	Bydd y BGC yn blaenoriaethu mynd i'r afael â chaledi a thlodi mewn ymateb i'r argyfwng costau byw, gan groesgyfeirio at y pileri llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.
0.2	Bydd yr is-grŵp tlodi yn gweithredu fel llais i'r rhai sy'n cael eu heffeithio gan dlodi a chaledi yng Ngheredigion. Y grŵp hwn fydd y llygaid a'r clustiau, gan wybod beth sydd ei angen ar gymunedau a dinasyddion a'r wybodaeth sydd gan bartneriaid. Bydd buddion ac adnoddau i liniaru effaith tlodi yn cael eu casglu a'u rhannu mewn ffordd gydlynol er mwyn sicrhau ei fod yn cyrraedd pawb sydd angen cymorth.
0.3	Bydd yr is-grŵp tlodi sy'n cynnwys rhwydwaith o sefydliadau partner yn craffu ar waith y BGC i wella'r gwaith a wneir i frwydro yn erbyn tlodi ar draws pob un o'r pedwar amcan.
1.2	Byddwn yn gweithio ar y cyd ac yn hyrwyddo dull gweithredu ar draws ein sefydliadau, gan gryfhau rhaglenni prentisiaethau a chyfleoedd gwirfoddoli sy'n darparu sgiliau ar gyfer cyflogaeth, yn helpu i gysylltu ag eraill yn ogystal â chyfrannu at well iechyd meddwl ac iechyd corfforol.
2.1	Byddwn yn defnyddio dull partneriaethol gyda chymunedau i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau a chaledi gan ddefnyddio'r ymyriadau sy'n seiliedig ar le. Mae defnyddio dull sy'n seiliedig ar le yn galluogi mwy i waith wedi'i dargedu a'i ganolbwyntio, gan adeiladu ar gryfderau'r gymuned a nodi'r hyn sydd ei angen. Mae cymhwyso ffocws ar y cyd ar gymuned benodol, yn sicrhau amodau i bobl ffynnu a thros amser, leihau'r galw am wasanaethau. Byddwn yn canolbwyntio'n wreiddiol ar Aberteifi, tref sydd wedi cael ei tharo'n arbennig o wael gan bandemig y coronafeirws ac mae cryn dystiolaeth i ddangos ei bod yn ardal sydd â lefelau uchel o anghydraddoldebau iechyd ac amddifadedd.
2.2	Datblygu Partneriaeth Bwyd Lleol ledled Ceredigion i fynd i'r afael â materion cynaliadwyedd bwyd, mynediad a fforddiadwyedd tra hefyd yn cydnabod y manteision llesiant ychwanegol y gall mentrau bwyd cymunedol/cynlluniau tyfu eu cyflwyno.
2.3	Gweithio gyda, a chefnogi, cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol. Grymuso pawb, gan gynnwys pobl ifanc, i wella manau cymunedol a chael mynediad at fannau gwyrdd sy'n gweithio mewn ffordd i bontio'r cenedlaethau i greu cyfleoedd gweithredu cymdeithasol a fydd yn arwain at effaith wirioneddol gymunedol i wella manau cymunedol.
2.5	Defnyddio dull partneriaethol o gynyddu'r nifer o'r genhedlaeth bresennol a chenedlaeth y dyfodol sy'n cymryd rhan mewn chwaraeon a gweithgareddau corfforol ar draws y sir, gyda chysylltiadau priodol wedi'u gwneud i gael mynediad i fannau gwyrdd.

2.6	Bydd Cyrff Cyhoeddus trwy waith y BGC yn canolbwyntio ar ac yn cydweithio i ddarparu gweithgareddau ataliol sylfaenol ac eilaidd sy'n mynd i'r afael ag Iechyd a Lles.
3.2	Ceisio gwella ansawdd aer, dŵr a'r amgylchedd trwy gefnogi mesurau atal llygredd, gan sicrhau bod cysylltiadau'n cael eu gwneud ag Amcan 2 o ran gweithio gyda chymunedau a chefnogi cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol (cam 2.3).
3.3	Ceisio gwarchod a gwella iechyd a chydnerthedd ein hecosystemau i fynd i'r afael â'r argyfwng natur a chefnogi gweithredu cynllun ffermio cynaliadwy Llywodraeth Cymru yng Ngheredigion.
3.4	Cynnal Asesiad Risg a Chyfleoedd Newid Hinsawdd a helpu i ddatblygu cymunedau ymaddasol a chydnerth mewn ymateb i newid hinsawdd, gan annog arloesi a datblygu atebion sy'n seiliedig ar natur.
3.6	Mae sefydliadau'r BGC yn ymrwmo i Siarter Teithio Iach sy'n hyrwyddo cerdded, beicio, trafndiaeth gyhoeddus a defnydd o gerbydau allyriadau isel iawn, gan gydnabod y cyfraniad cadarnhaol sydd gan hyn ar wella cysylltiadau cymdeithasol, iechyd corfforol a meddyliol yn ogystal â lleihau allyriadau carbon yn ogystal â chyfrannu at dwristiaeth gynaliadwy.
3.7	Gweithio gyda darparwyr tai a rhanddeiliaid eraill i sicrhau tai o ansawdd da a phriodol i bawb, gydag systemau ynni effeithlon.
4.1	Bydd y BGC yn cefnogi Strategaeth Ddiwylliannol Ceredigion a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir. Bydd yn strategaeth gymunedol i ddefnyddio ein diwylliant a'n hanes i wneud i bobl deimlo eu bod yn perthyn i'w cymuned, wedi buddsoddi ynddi ac yn cael eu gwerthfawrogi. Mae diwylliant yn cyfrannu at gydlyniant cymdeithasol a thrwy gael balchder yn y gorffennol gall helpu i siapio'r dyfodol. Oherwydd y cysylltiadau posibl gyda llesiant Cymdeithasol, bydd cysylltiadau'n cael eu gwneud gyda gweithio ar sail lleoedd o dan amcan 2.
4.2	Gweithredu Strategaeth y Gymraeg newydd a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir, gan adlewyrchu'r angen i fynd i'r afael â'r gostyngiad mewn siaradwyr Cymraeg fel y nodwyd yng Nghyfrifiad 2021. Bydd holl bartneriaid y BGC yn ystyried beth fydd eu camau nesaf y tu hwnt i weithredu gofynion statudol Mesur y Gymraeg, i annog y defnydd o'r Gymraeg a diwylliant Cymru yn y gweithle a chryfhau'r ymdeimlad o le, cymuned a pherthyn.
4.3	Caiff Asesiad Strategol o Droseddau ac Anhrefn Ceredigion ei gynnal i lywio blaenoriaethau'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol a helpu i ddeall ofn troseddu yng Ngheredigion.

4.4	Cynhelir cyfarfodydd Monitro Tensiwn Cymunedol gyda sefydliadau partner i nodi dangosyddion cynnar o densiynau sy'n datblygu o fewn cymunedau a gweithredu ffrydiau gwaith ymyrraeth gynnar ac atal yn yr ardaloedd hynny.
 Cymru o gymunedau cydlynus Cymunedau atyniadol, hyfiw a diogel sydd â chysylltiadau da.	
0.1	Bydd y BGC yn blaenoriaethu mynd i'r afael â chaledi a thlodi mewn ymateb i'r argyfwng costau byw, gan groesgyfeirio at y pileri llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.
0.2	Bydd yr is-grŵp tlodi yn gweithredu fel llais i'r rhai sy'n cael eu heffeithio gan dlodi a chaledi yng Ngheredigion. Y grŵp hwn fydd y llygaid a'r clustiau, gan wybod beth sydd ei angen ar gymunedau a dinasyddion a'r wybodaeth sydd gan bartneriaid. Bydd buddion ac adnoddau i liniaru effaith tlodi yn cael eu casglu a'u rhannu mewn ffordd gydlynol er mwyn sicrhau ei fod yn cyrraedd pawb sydd angen cymorth.
0.3	Bydd yr is-grŵp tlodi sy'n cynnwys rhwydwaith o sefydliadau partner yn craffu ar waith y BGC i wella'r gwaith a wneir i frwydro yn erbyn tlodi ar draws pob un o'r pedwar amcan.
1.2	Byddwn yn gweithio ar y cyd ac yn hyrwyddo dull gweithredu ar draws ein sefydliadau, gan gryfhau rhaglenni prentisiaethau a chyfleoedd gwirfoddoli sy'n darparu sgiliau ar gyfer cyflogaeth, yn helpu i gysylltu ag eraill yn ogystal â chyfrannu at well iechyd meddwl ac iechyd corfforol.
2.1	Byddwn yn defnyddio dull partneriaethol gyda chymunedau i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau a chaledi gan ddefnyddio'r ymyriadau sy'n seiliedig ar le. Mae defnyddio dull sy'n seiliedig ar le yn galluogi mwy i waith wedi'i dargedu a'i ganolbwyntio, gan adeiladu ar gryfderau'r gymuned a nodi'r hyn sydd ei angen. Mae cymhwyso ffocws ar y cyd ar gymuned benodol, yn sicrhau amodau i bobl ffynnu a thros amser, leihau'r galw am wasanaethau. Byddwn yn canolbwyntio'n wreiddiol ar Aberteifi, tref sydd wedi cael ei tharo'n arbennig o wael gan bandemig y coronafeirws ac mae cryn dystiolaeth i ddangos ei bod yn ardal sydd â lefelau uchel o anghydraddoldebau iechyd ac amddifadedd.
2.2	Datblygu Partneriaeth Bwyd Lleol ledled Ceredigion i fynd i'r afael â materion cynaliadwyedd bwyd, mynediad a fforddiadwyedd tra hefyd yn cydnabod y manteision llesiant ychwanegol y gall mentrau bwyd cymunedol/cynlluniau tyfu eu cyflwyno.
2.3	Gweithio gyda, a chefnogi, cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol. Grymuso pawb, gan gynnwys pobl ifanc, i wella manau cymunedol a chael mynediad at fannau gwyrdd sy'n gweithio mewn

	ffordd i bontio'r cenedlaethau i greu cyfleoedd gweithredu cymdeithasol a fydd yn arwain at effaith wirioneddol gymunedol i wella mannau cymunedol.
2.4	Bydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ceisio cryfhau gwaith Rhaglen Ddigidol Tyfu Canolbarth Cymru i sicrhau dull cydgyssylltiedig er mwyn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i wella'r seilwaith digidol a chysylltiadau.
2.6	Bydd Cyrff Cyhoeddus trwy waith y BGC yn canolbwyntio ar ac yn cydweithio i ddarparu gweithgareddau ataliol sylfaenol ac eilaidd sy'n mynd i'r afael ag Iechyd a Lles.
3.4	Cynnal Asesiad Risg a Chyfleoedd Newid Hinsawdd a helpu i ddatblygu cymunedau ymaddasol a chydnerth mewn ymateb i newid hinsawdd, gan annog arloesi a datblygu atebion sy'n seiliedig ar natur.
3.6	Mae sefydliadau'r BGC yn ymrwmo i Siarter Teithio Iach sy'n hyrwyddo cerdded, beicio, trafndiaeth gyhoeddus a defnydd o gerbydau allyriadau isel iawn, gan gydnabod y cyfraniad cadarnhaol sydd gan hyn ar wella cysylltiadau cymdeithasol, iechyd corfforol a meddyliol yn ogystal â lleihau allyriadau carbon yn ogystal â chyfrannu at dwristiaeth gynaliadwy.
4.1	Bydd y BGC yn cefnogi Strategaeth Ddiwylliannol Ceredigion a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir. Bydd yn strategaeth gymunedol i ddefnyddio ein diwylliant a'n hanes i wneud i bobl deimlo eu bod yn perthyn i'w cymuned, wedi buddsoddi ynddi ac yn cael eu gwerthfawrogi. Mae diwylliant yn cyfrannu at gydlyniant cymdeithasol a thrwy gael balchder yn y gorffennol gall helpu i siapio'r dyfodol. Oherwydd y cysylltiadau posibl gyda llesiant Cymdeithasol, bydd cysylltiadau'n cael eu gwneud gyda gweithio ar sail lleoedd o dan amcan 2.
4.2	Gweithredu Strategaeth y Gymraeg newydd a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir, gan adlewyrchu'r angen i fynd i'r afael â'r gostyngiad mewn siaradwyr Cymraeg fel y nodwyd yng Nghyfrifiad 2021. Bydd holl bartneriaid y BGC yn ystyried beth fydd eu camau nesaf y tu hwnt i weithredu gofynion statudol Mesur y Gymraeg, i annog y defnydd o'r Gymraeg a diwylliant Cymru yn y gweithle a chryfhau'r ymdeimlad o le, cymuned a pherthyn.
4.3	Caiff Asesiad Strategol o Droseddau ac Anhrefn Ceredigion ei gynnal i lywio blaenoriaethau'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol a helpu i ddeall ofn troseddau yng Ngheredigion.
4.4	Cynhelir cyfarfodydd Monitro Tensiwn Cymunedol gyda sefydliadau partner i nodi dangosyddion cynnar o densiynau sy'n datblygu o fewn cymunedau a gweithredu ffrydiau gwaith ymyrraeth gynnar ac atal yn yr ardaloedd hynny.
4.5	Bydd partneriaid yn parhau i gydweithio i gefnogi a chroesawu ceiswyr lloches a ffoaduriaid i Geredigion.

4.6	Gweithio mewn partneriaeth i ddangos ymrwymiad clir i gefnogi ac ymgorffori nodau ac amcanion y Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol: Cymru Wrth-hiliol.
 <p>Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, a chwaraeon a gweithgareddau hamdden.</p>	
0.1	Bydd y BGC yn blaenoriaethu mynd i'r afael â chaledi a thlodi mewn ymateb i'r argyfwng costau byw, gan groesgyfeirio at y pileri llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.
0.2	Bydd yr is-grŵp tlodi yn gweithredu fel llais i'r rhai sy'n cael eu heffeithio gan dlodi a chaledi yng Ngheredigion. Y grŵp hwn fydd y llygaid a'r clustiau, gan wybod beth sydd ei angen ar gymunedau a dinasyddion a'r wybodaeth sydd gan bartneriaid. Bydd buddion ac adnoddau i liniaru effaith tlodi yn cael eu casglu a'u rhannu mewn ffordd gydlynol er mwyn sicrhau ei fod yn cyrraedd pawb sydd angen cymorth.
0.3	Bydd yr is-grŵp tlodi sy'n cynnwys rhwydwaith o sefydliadau partner yn craffu ar waith y BGC i wella'r gwaith a wneir i frwydro yn erbyn tlodi ar draws pob un o'r pedwar amcan.
2.1	Byddwn yn defnyddio dull partneriaethol gyda chymunedau i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau a chaledi gan ddefnyddio'r ymyriadau sy'n seiliedig ar le. Mae defnyddio dull sy'n seiliedig ar le yn galluogi mwy i waith wedi'i dargedu a'i ganolbwyntio, gan adeiladu ar gryfderau'r gymuned a nodi'r hyn sydd ei angen. Mae cymhwyso ffocws ar y cyd ar gymuned benodol, yn sicrhau amodau i bobl ffynnu a thros amser, leihau'r galw am wasanaethau. Byddwn yn canolbwyntio'n wreiddiol ar Aberteifi, tref sydd wedi cael ei tharo'n arbennig o wael gan bandemig y coronafeirws ac mae cryn dystiolaeth i ddangos ei bod yn ardal sydd â lefelau uchel o anghydraddoldebau iechyd ac amddifadedd.
2.2	Datblygu Partneriaeth Bwyd Lleol ledled Ceredigion i fynd i'r afael â materion cynaliadwyedd bwyd, mynediad a fforddiadwyedd tra hefyd yn cydnabod y manteision llesiant ychwanegol y gall mentrau bwyd cymunedol/cynlluniau tyfu eu cyflwyno.
2.3	Gweithio gyda, a chefnogi, cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol. Grymuso pawb, gan gynnwys pobl ifanc, i wella manau cymunedol a chael mynediad at fannau gwyrdd sy'n gweithio mewn ffordd i bontio'r cenedlaethau i greu cyfleoedd gweithredu cymdeithasol a fydd yn arwain at effaith wirioneddol gymunedol i wella manau cymunedol.

4.1	Bydd y BGC yn cefnogi Strategaeth Ddiwylliannol Ceredigion a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir. Bydd yn strategaeth gymunedol i ddefnyddio ein diwylliant a'n hanes i wneud i bobl deimlo eu bod yn perthyn i'w cymuned, wedi buddsoddi ynddi ac yn cael eu gwerthfawrogi. Mae diwylliant yn cyfrannu at gydlyniant cymdeithasol a thrwy gael balchder yn y gorffennol gall helpu i siapio'r dyfodol. Oherwydd y cysylltiadau posibl gyda llesiant Cymdeithasol, bydd cysylltiadau'n cael eu gwneud gyda gweithio ar sail lleoedd o dan amcan 2.
4.2	Gweithredu Strategaeth y Gymraeg newydd a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir, gan adlewyrchu'r angen i fynd i'r afael â'r gostyngiad mewn siaradwyr Cymraeg fel y nodwyd yng Nghyfrifiad 2021. Bydd holl bartneriaid y BGC yn ystyried beth fydd eu camau nesaf y tu hwnt i weithredu gofynion statudol Mesur y Gymraeg, i annog y defnydd o'r Gymraeg a diwylliant Cymru yn y gweithle a chryfhau'r ymdeimlad o le, cymuned a pherthyn.
4.3	Caiff Asesiad Strategol o Droseddau ac Anhrefn Ceredigion ei gynnal i lywio blaenoriaethau'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol a helpu i ddeall ofn troseddu yng Ngheredigion.
4.4	Cynhelir cyfarfodydd Monitro Tensiwn Cymunedol gyda sefydliadau partner i nodi dangosyddion cynnar o densiynau sy'n datblygu o fewn cymunedau a gweithredu ffrydiau gwaith ymyrraeth gynnar ac atal yn yr ardaloedd hynny.
4.5	Bydd partneriaid yn parhau i gydweithio i gefnogi a chroesawu ceiswyr lloches a ffoaduriaid i Geredigion.
4.6	Gweithio mewn partneriaeth i ddangos ymrwymiad clir i gefnogi ac ymgorffori nodau ac amcanion y Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol: Cymru Wrth-hiliol.
 <p>Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang</p> <p>Cenedl sydd, wrth iddi wneud unrhyw beth i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn ystyried a allai gwneud peth o'r fath gyfrannu'n gadarnhaol at lesiant byd-eang.</p>	
0.1	Bydd y BGC yn blaenoriaethu mynd i'r afael â chaledi a thlodi mewn ymateb i'r argyfwng costau byw, gan groesgyfeirio at y pileri llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.
0.2	Bydd yr is-grŵp tlodi yn gweithredu fel llais i'r rhai sy'n cael eu heffeithio gan dlodi a chaledi yng Ngheredigion. Y grŵp hwn fydd y llygaid a'r clustiau, gan wybod beth sydd ei angen ar gymunedau a dinasyddion a'r

	wybodaeth sydd gan bartneriaid. Bydd buddion ac adnoddau i liniaru effaith tlodi yn cael eu casglu a'u rhannu mewn ffordd gydlynol er mwyn sicrhau ei fod yn cyrraedd pawb sydd angen cymorth.
0.3	Bydd yr Is-grŵp Tlodi sy'n cynnwys rhwydwaith o sefydliadau partner yn craffu ar waith y BGC i wella'r gwaith a wneir i frwydro yn erbyn tlodi ar draws pob un o'r pedwar amcan.
1.1	Byddwn yn gweithio ar y cyd gyda phartneriaid, gan gynnwys y Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol, gan gynnwys partiön sydd â diddordeb mewn cynnal archwiliadau yn y gweithlu a nodi bylchau sgiliau i helpu i gynllunio ein gweithlu yn y dyfodol; cynyddu sgiliau trigolion Ceredigion i gwrdd â chyfleoedd gyrfa yn y sector gyhoeddus a'r sector preifat ac anghenion lleol, sy'n addas ar gyfer y dyfodol, gan gynnwys uwchsgilio ac ail-hyfforddi ar gyfer economi werdd.
1.4	Trwy gaffael, bydd sefydliadau'r BGC yn gwneud defnydd y mwyaf o gyflenwyr lleol ar gyfer ei nwyddau, ei wasanaethau a'i waith.
2.2	Datblygu Partneriaeth Bwyd Lleol ledled Ceredigion i fynd i'r afael â materion cynaliadwyedd bwyd, mynediad a fforddiadwyedd tra hefyd yn cydnabod y manteision llesiant ychwanegol y gall mentrau bwyd cymunedol/cynlluniau tyfu eu cyflwyno.
2.3	Gweithio gyda, a chefnogi, cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol. Grymuso pawb, gan gynnwys pobl ifanc, i wella manau cymunedol a chael mynediad at fannau gwyrdd sy'n gweithio mewn ffordd i bontio'r cenedlaethau i greu cyfleoedd gweithredu cymdeithasol a fydd yn arwain at effaith wirioneddol gymunedol i wella manau cymunedol.
3.1	Cyflawni gweithgarwch datgarboneiddio i gefnogi uchelgais Llywodraeth Cymru i gael sector cyhoeddus sero net erbyn 2030.
3.2	Ceisio gwella ansawdd aer, dŵr a'r amgylchedd trwy gefnogi mesurau atal llygredd, gan sicrhau bod cysylltiadau'n cael eu gwneud ag Amcan 2 o ran gweithio gyda chymunedau a chefnogi cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol (cam 2.3).
3.3	Ceisio gwarchod a gwella iechyd a chydnerthedd ein hecosystemau i fynd i'r afael â'r argyfwng natur a chefnogi gweithredu cynllun ffermio cynaliadwy Llywodraeth Cymru yng Ngheredigion.
3.4	Cynnal Asesiad Risg a Chyfleoedd Newid Hinsawdd a helpu i ddatblygu cymunedau ymaddasol a chydnerth mewn ymateb i newid hinsawdd, gan annog arloesi a datblygu atebion sy'n seiliedig ar natur.
3.5	Manteisio i'r eithaf ar y cyfle i uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd gan sicrhau bod cysylltiadau yn cael eu gwneud â cham 1.1, o ran cynyddu sgiliau trigolion Ceredigion i gwrdd â chyfleoedd gyrfa yn y sector cyhoeddus a'r sector preifat sy'n addas ar gyfer y dyfodol.

3.6	Mae sefydliadau'r BGC yn ymrwmo i Siarter Teithio Iach sy'n hyrwyddo cerdded, beicio, trafndiaeth gyhoeddus a defnydd o gerbydau allyriadau isel iawn, gan gydnabod y cyfraniad cadarnhaol sydd gan hyn ar wella cysylltiadau cymdeithasol, iechyd corfforol a meddyliol yn ogystal â lleihau allyriadau carbon yn ogystal â chyfrannu at dwristiaeth gynaliadwy.
3.7	Gweithio gyda darparwyr tai a rhanddeiliaid eraill i sicrhau tai o ansawdd da a phriodol i bawb, gydag systemau ynni effeithlon.
4.5	Bydd partneriaid yn parhau i gydweithio i gefnogi a chroesawu ceiswyr lloches a ffoaduriaid i Geredigion.
4.6	Gweithio mewn partneriaeth i ddangos ymrwymiad clir i gefnogi ac ymgorffori nodau ac amcanion y Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol: Cymru Wrth-hiliol.

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion

<https://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/partneriaethau/bwrdd-gwasanaethau-cyhoeddus-ceredigion/>

This **Integrated Impact Assessment tool** incorporates the principles of the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015 and the Sustainable Development Principles, the Equality Act 2010 and the Welsh Language Measure 2011 (Welsh Language Standards requirements) and Risk Management in order to inform effective decision making and ensuring compliance with respective legislation.

1. PROPOSAL DETAILS: (Policy/Change Objective/Budget saving)

Proposal Title	Ceredigion Local Well-being Plan				
Service Area	Partnerships and Performance	Corporate Lead Officer	Alun Williams	Strategic Director	Barry Rees
Name of Officer completing the IIA	Naomi McDonagh	E-mail	Naomi.mcdonagh2@ceredigion.gov.uk	Phone no	01545 572661

Please give a brief description of the purpose of the proposal

The Public Services Board (PSB) Local Well-being Plan 2023-2028 for Ceredigion seeks to deliver on the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015; contributing to the seven National Well-being Goals and applying the ‘Sustainable Development Principle’ five Ways of Working. The plan sets out the following objectives, all of which have been developed in response to an Assessment of Local Well-being for Ceredigion and engagement and consultation with citizens, to improve the state of economic, social, environmental and cultural well-being of the people in the county. The Well-being Objectives within the plan are:

1. Work together to achieve a sustainable economy that benefits local people and builds on the strengths of Ceredigion.
2. Work together to reduce inequalities in our communities and use social and green solutions to improve physical and mental health.
3. Work together to deliver decarbonisation initiatives within Ceredigion to protect and enhance our natural resources.
4. Work together to enable communities to feel safe and connected and will promote cultural diversity and increase opportunities to use the Welsh language.

A cross-cutting objective to tackle hardship and poverty is also incorporated into the plan to reflect the current and future implications of the cost-of-living crisis. It is recognized that this will have the potential to impact across the four well-being pillars - economic, social, environmental, and cultural well-being and working together collaboratively across PSB organisations will help maintain a focus on this area of work.

Who will be directly affected by this proposal? (e.g. The general public, specific sections of the public such as youth groups, carers, road users, people using country parks, people on benefits, staff members or those who fall under the protected characteristics groups as defined by the Equality Act and for whom the authority must have due regard).

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

The plan will directly affect all of the population of Ceredigion throughout all the stages of life, although certain aspects of the plan will affect some key groups more than others.

VERSION CONTROL: The IIA should be used at the earliest stages of decision making, and then honed and refined throughout the decision making process. It is important to keep a record of this process so that we can demonstrate how we have considered and built in sustainable development, Welsh language and equality considerations wherever possible.

Author	Decision making stage	Version number	Date considered	Brief description of any amendments made following consideration
Naomi McDonagh	<i>Final draft of Local Well-being Plan 2023-2028</i>	1	22 nd March 2023 Overview & Coordinating Scrutiny Committee	
			4 th April 2023 Cabinet	
			20 th April 2023 Council	

COUNCIL STRATEGIC OBJECTIVES: Which of the Council's Strategic Objectives does the proposal address and how?

Boosting the Economy, supporting Business and enabling employment.	A range of actions developed to address objective 1 of the Local Well-being plan seek to boost the economy, support businesses and enable employment by removing barriers and enabling opportunity for individuals, communities and organisations. Other aims within the plan are integrated so that they too will support Objective 1 and the Strategic Objective to boost the economy, support businesses and enable employment.
Creating caring and healthy communities	A range of actions developed to address objective 2 within the plan seek to create caring and healthy communities through working with and seeking to understand the need within those communities, working in an intergenerational way and building on resilience. Other aims within the plan are integrated so that they too will support Objective 2.
Providing the best start in life and enabling Learning at all ages	A range of actions developed to address objective 1, 2, 3 and 4 within the plan seek contribute to providing the best start in life as well as enable learning. Such as looking at skills and gaps as well as apprenticeships and skills for employment.

Tudalen 112

Creating sustainable, greener and well-connected communities	A range of actions developed to address objective 2 and 3 within the plan seek to contribute to creating sustainable, greener and well-connected communities, but other aims within the plan are integrated so that they too will support and contribute to creating sustainable, greener and well-connected communities
--	--

NOTE: As you complete this tool you will be asked for **evidence to support your views**. These need to include your baseline position, measures and studies that have informed your thinking and the judgement you are making. It should allow you to identify whether any changes resulting from the implementation of the recommendation will have a positive or negative effect. Data sources include for example:

- *Quantitative data - data that provides numerical information, e.g. population figures, number of users/non-users*
- *Qualitative data – data that furnishes evidence of people’s perception/views of the service/policy, e.g. analysis of complaints, outcomes of focus groups, surveys*
- *Local population data from the census figures (such as Ceredigion Welsh language Profile and Ceredigion Demographic Equality data)*
- *National Household survey data*
- *Service User data*
- *Feedback from consultation and engagement campaigns*
- *Recommendations from Scrutiny*
- *Comparisons with similar policies in other authorities*
- *Academic publications, research reports, consultants’ reports, and reports on any consultation with e.g. trade unions or the voluntary and community sectors, ‘Is Wales Fairer’ document.*
- *Welsh Language skills data for Council staff*

2. SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRINCIPLES: How has your proposal embedded and prioritised the five sustainable development principles, as outlined in the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015, in its development?

Sustainable Development Principle	Does the proposal demonstrate you have met this principle? If yes, describe how. If not, explain why.	What evidence do you have to support this view?	What action (s) can you take to mitigate any negative impacts or better contribute to the principle?
Long Term Balancing short term need with long term and planning for the future.	<ul style="list-style-type: none"> • Yes. Long term planning has been embedded throughout the development of the plan. The aims and actions within the plan have been developed to directly respond to the long term issues that were identified in the Ceredigion Assessment of Local Well-being. 	The Ceredigion Assessment of Local Well-being	Through the delivery of the plan the PSB will continue to learn by positively challenging and aiming to improve understanding. Further emphasis will be given to looking at long term trends in order to inform planning and delivery.
Collaboration Working together with other partners to deliver.	Yes. All PSB partners have collaborated throughout all stages of plan development. The delivery of the	The Ceredigion PSB collaborated on the development of the	The delivery of the plan will be undertaken collaboratively by PSB partners in order to deliver integrated

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

	plan will be undertaken collaboratively by PSB partners.	Ceredigion Assessment of Local Well-being 2023-28	services in the best interests of the people accessing the services.
Involvement Involving those with an interest and seeking their views.	Yes. Key stakeholders have been involved in all stages of plan development. Participation, engagement and co-production have been championed by the PSB as a key organising principle throughout its work. Engagement exercises and workshops have been held over the past year and a half to ensure that citizens have been involved in identifying the aims and actions within the plan. These have included sessions with groups of people with protected characteristics (as defined by the Equality Act 2010).	Local Well-being Plan consultation Feedback Report	The PSB is fully committed to involving its stakeholders and understands that an ongoing conversation is essential when setting priorities and delivering services. In moving forward, the PSB will continue with this work by ensuring that there will be opportunities for citizens to express their views, especially for those who may otherwise find it difficult to do so.
Prevention Putting resources into preventing problems occurring or getting worse.	Yes. The Ceredigion Assessment of Local Well-being provided an opportunity for the PSB to identify the root causes of the issues that need to be addressed. The aims and actions are centred on people acting for themselves and provide a strong focus on preventing problems occurring or getting worse. The actions endeavour to bring down the level of intervention in people's lives over time wherever possible, with the flexibility to adapt to changing circumstances.	The Ceredigion Assessment of Local Well-being	In delivering the plan the PSB will continue its focus on the preventative agenda endeavouring to ensure that people can access the service they need, when they need it and only for as long as they need it.
Integration Positively impacting on people, economy, environment and culture and trying to benefit all three.	Yes. The PSB has considered how the aims and actions contained within the plan have an impact upon the public bodies within the county.	The plan itself provides evidence on integration. Integration of the National Well-being Goals, The plan is a response that	In delivering the plan the PSB will closely monitor how the steps taken further promote maximum integration across services.

Tudalen 114

	<p>The aims and actions have been developed with an understanding of collective responsibility for outcomes across services and organisations. Public sector organisations can work together across the county to add value to what is already being done. The plan articulates how each aim and action aligns with the well-being objectives of PSB organisations.</p>	<p>integrates economic, social, environmental and cultural well-being.</p>	
--	---	--	--

3. WELL-BEING GOALS: Does your proposal deliver any of the seven National Well-being Goals for Wales as outlined on the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015? Please explain the impact (positive and negative) you expect, together with suggestions of how to mitigate negative impacts or better contribute to the goal. We need to ensure that the steps we take to meet one of the goals aren't detrimental to meeting another.

Well-being Goal	Does the proposal contribute to this goal? Describe the positive or negative impacts:-	What evidence do you have to support this view?	What action (s) can you take to mitigate any negative impacts or better contribute to the goal?
<p>3.1. A prosperous Wales Efficient use of resources, skilled, educated people, generates wealth, provides jobs.</p>	<p>Yes – positive impact. Whilst many elements of the plan seek to address this wellbeing goals the following main objective is most relevant in this case: Objective 1: Work together to achieve a sustainable economy that benefits local people and builds on the strengths of Ceredigion.</p>	<p>Ceredigion Assessment of Local Well-being 2022.</p>	<p>n/a</p>
<p>3.2. A resilient Wales Maintain and enhance biodiversity and ecosystems that support resilience and can adapt to change (e.g. climate change).</p>	<p>Yes – positive impact. Whilst many elements of the plan seek to address this wellbeing goals the following main objective is most relevant in this case:</p>	<p>Ceredigion Assessment of Local Well-being 2022.</p>	<p>n/a</p>

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

	Objective 3: Work together to deliver decarbonisation initiatives within Ceredigion to protect and enhance our natural resources.		
3.3. A healthier Wales People's physical and mental wellbeing is maximised and health impacts are understood.	Yes – positive impact. Whilst many elements of the plan seek to address this wellbeing goals the following main objective is most relevant in this case: Objective 2: Work together to reduce inequalities in our communities and use social and green solutions to improve physical and mental health.	Ceredigion Assessment of Local Well-being 2022.	n/a
3.4. A Wales of cohesive communities Communities are attractive, viable, safe and well connected.	Yes – positive impact. Whilst many elements of the plan seek to address this wellbeing goals the following main objective is most relevant in this case: Objective 4: Work together to enable communities to feel safe and connected and will promote cultural diversity and increase opportunities to use the Welsh language.	Ceredigion Assessment of Local Well-being 2022.	n/a
3.5. A globally responsible Wales Taking account of impact on global well-being when considering local social, economic and environmental well-being.	Yes – positive impact. Whilst many elements of the plan seek to address this wellbeing goals the following main objectives are most relevant in this case: Objective 3 and 4 Work together to deliver decarbonisation initiatives within Ceredigion to protect and enhance our natural resources.	Ceredigion Assessment of Local Well-being 2022.	n/a

Tudalen 116

	Work together to enable communities to feel safe and connected and will promote cultural diversity and increase opportunities to use the Welsh language.		
--	--	--	--

<p>3.6. A more equal Wales People can fulfil their potential no matter what their background or circumstances.</p> <p><i>In this section you need to consider the impact on equality groups, the evidence and any action you are taking for improvement.</i> You need to consider how might the proposal impact on equality protected groups in accordance with the Equality Act 2010? These include the protected characteristics of age, disability, gender reassignment, marriage or civil partnership, pregnancy or maternity, race, religion or beliefs, gender, sexual orientation.</p> <p>Please also consider the following guide:: Equality Human Rights - Assessing Impact & Equality Duty</p>	<p>Describe why it will have a positive/negative or negligible impact.</p> <p><i>Using your evidence consider the impact for each of the protected groups. You will need to consider do these groups have equal access to the service, or do they need to receive the service in a different way from other people because of their protected characteristics. It is not acceptable to state simply that a proposal will universally benefit/disadvantage everyone. You should demonstrate that you have considered all the available evidence and address any gaps or disparities revealed.</i></p>	<p>What evidence do you have to support this view?</p> <p><i>Gathering Equality data and evidence is vital for an IIA. You should consider who uses or is likely to use the service. Failure to use <u>data</u> or <u>engage</u> where change is planned can leave decisions open to legal challenge. Please link to involvement box within this template. Please also consider the general guidance.</i></p>	<p>What action (s) can you take to mitigate any negative impacts or better contribute to positive impacts?</p> <p><i>These actions can include a range of positive actions which allows the organisation to treat individuals according to their needs, even when that might mean treating some more favourably than others, in order for them to have a good outcome. You may also have actions to identify any gaps in data or an action to engage with those who will/likely to be effected by the proposal. These actions need to link to Section 4 of this template.</i></p>								
<p>Age Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on people because of their age? (Please tick ✓)</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 25%;"></th> <th style="width: 25%;">Positive</th> <th style="width: 25%;">Negative</th> <th style="width: 25%;">None/ Negligible</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Children and Young People up to 18</td> <td style="text-align: center;">✓</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Positive	Negative	None/ Negligible	Children and Young People up to 18	✓			<p>The plan defines well-being outcomes for all people in Ceredigion. The plan was developed with input from people of all age groups, and the priorities identified will aim</p>	<p>The Assessment of Local Well-being pulled together data from the Census, ONS and many other sources with extensive engagement. The information in the Assessment and the engagement with all ages shaped the objectives</p>	<p>Further work will be undertaken to seek involvement of under represented vulnerable groups.</p>
	Positive	Negative	None/ Negligible								
Children and Young People up to 18	✓										

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

People 18-50	Positive	Negative	None/ Negligible	to improve the quality of life for all age groups.	and the actions to be delivered.	
	✓					
Older People 50+	Positive	Negative	None/ Negligible		The 12 week Consultation on the Plan provided additional key information that we used to ensure that the aims and actions have positive impact on all ages.	
	✓					

Disability Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on people because of their disability? (Please tick ✓)				The plan defines well-being outcomes for all people in Ceredigion and will therefore positively impact those with disabilities. There are several aspects of the plan that will encourage participation in communities and a better awareness of accessibility issues.	The Assessment of Local Well-being pulled together data from the Census, ONS and many other sources with extensive engagement. The information in the Assessment and the engagement with all ages shaped the objectives and the actions to be delivered. The 12 week Consultation on the Plan provided additional key information that we used to ensure that the aims have positive impact on all ages.	
Hearing Impairment	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Physical Impairment	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Visual Impairment	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Learning Disability	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Long Standing Illness	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Mental Health	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Other	Positive	Negative	None/ Negligible			

Tudalen 118

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

Transgender Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on transgender people? (Please tick ✓)				The plan defines well-being outcomes for all people in Ceredigion. The plan was developed with input from a range of special interest groups. The priorities identified will aim to improve the quality of life for all in Ceredigion. There are opportunities throughout the plan for co-production.	The Assessment of Local Well-being pulled together data from the Census, ONS and many other sources with extensive engagement. The information in the Assessment and the engagement with all ages shaped the objectives and the actions to be delivered. The 12 week Consultation on the Plan provided additional key information that we used to ensure that it has a positive impact on all ages.	Further work will be undertaken to seek involvement of under represented vulnerable groups.
Transgender	Positive	Negative	None/ Negligible			
			✓			
Marriage or Civil Partnership Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on marriage or Civil partnership? (Please tick ✓)				The plan defines well-being outcomes for all people in Ceredigion. The plan was developed with input from a range of special interest groups. The priorities identified will aim to improve the quality of life for all in Ceredigion. There are opportunities throughout the plan for co-production.	The Assessment of Local Well-being pulled together data from the Census, ONS and many other sources with extensive engagement. The information in the Assessment and the engagement with all ages shaped the objectives and the actions to be delivered. The 12 week Consultation on the Plan provided additional key information that we used to ensure that it has a positive impact on all ages.	
Marriage	Positive	Negative	None/ Negligible			
			✓			
Civil partnership	Positive	Negative	None/ Negligible			
			✓			

Tudalen 119

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

Pregnancy or Maternity Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on pregnancy or maternity? (Please tick ✓)				The plan defines well-being outcomes for all people in Ceredigion. The plan was developed with input from a range of special interest groups. The priorities identified will aim to improve the quality of life for all in Ceredigion.	The Assessment of Local Well-being pulled together data from the Census, ONS and many other sources with extensive engagement. The information in the Assessment and the engagement with all ages shaped the objectives and the actions to be delivered. The 12 week Consultation on the Plan provided additional key information that we used to ensure that it has a positive impact on all ages.
Pregnancy	Positive	Negative	None/ Negligible		
	✓				
Maternity	Positive	Negative	None/ Negligible		
	✓				
Race Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on race? (Please tick ✓)				The plan defines well-being outcomes for all people in Ceredigion. The plan was developed with input from a range of special interest groups. The priorities identified will aim to improve the quality of life for all in Ceredigion. There are opportunities in the plan for co-production and the plan identifies the need to seek out a wide range of voices to ensure inclusion and diversity across communities.	The Assessment of Local Well-being pulled together data from the Census, ONS and many other sources with extensive engagement. The information in the Assessment and the engagement with all ages shaped the objectives and the actions to be delivered. The 12 week Consultation on the Plan provided additional key information that we used to ensure that it has a positive impact on all ages.
White	Positive	Negative	None/ Negligible		
	✓				
Mixed/Multiple Ethnic Groups	Positive	Negative	None/ Negligible		
	✓				
Asian / Asian British	Positive	Negative	None/ Negligible		
	✓				
Black / African / Caribbean / Black British	Positive	Negative	None/ Negligible		
	✓				

Tudalen 120

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

Other Ethnic Groups	Positive	Negative	None/ Negligible	Equality of opportunity is a guiding principle for the plan and a specific reference is made to implementation of the Race Equality Plan – An Anti-racist Wales		
	✓					

Religion or non-beliefs Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on people with different religions, beliefs or non-beliefs? (Please tick ✓)				The plan defines well-being outcomes for all people in Ceredigion. The plan was developed with input from all people with input sought from a range of special interest groups. The priorities identified will aim to improve the quality of life for all in Ceredigion.	The Assessment of Local Well-being pulled together data from the Census, ONS and many other sources with extensive engagement. The information in the Assessment and the engagement with all ages shaped the objectives and the actions to be delivered. The 12 week Consultation on the Plan provided additional key information that we used to ensure that it has a positive impact on all ages.	
Christian	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Buddhist	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Hindu	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Humanist	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Jewish	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Muslim	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Sikh	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

Non-belief	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					
Other	Positive	Negative	None/ Negligible			
	✓					

Sex Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on men and/or women? (Please tick ✓)				The plan defines well-being outcomes for all people in Ceredigion. The plan was developed with input from a range of special interest groups. The priorities identified aim to improve the quality of life for all in Ceredigion including developing better communication with community groups and stakeholders, ensuring that all representative groups will have a voice in shaping the future of Ceredigion.	The Assessment of Local Well-being pulled together data from the Census, ONS and many other sources with extensive engagement. The information in the Assessment and the engagement with all ages shaped the objectives and the actions to be delivered. The 12 week Consultation on the Plan provided additional key information that we used to ensure that it has a positive impact on all ages.	
Men	Positive	Negative	None/ Negligible			
			✓			
Women	Positive	Negative	None/ Negligible			
			✓			

Sexual Orientation Do you think this proposal will have a positive or a negative impact on people with different sexual orientation? (Please tick ✓)				The plan defines well-being outcomes for all people in Ceredigion. The plan was developed with input from a range of special interest groups. The priorities identified aim to improve the	The Assessment of Local Well-being pulled together data from the Census, ONS and many other sources with extensive engagement. The information in the Assessment and the engagement with all	
Bisexual	Positive	Negative	None/ Negligible			
			✓			

Tudalen 122

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

Gay Men	Positive	Negative	None/ Negligible	quality of life for all in Ceredigion including developing better communication with community groups and stakeholders, ensuring that all representative groups will have a voice in shaping the future of Ceredigion.	ages shaped the objectives and the actions to be delivered. The 12 week Consultation on the Plan provided additional key information that we used to ensure that it has a positive impact on all ages.
			✓		
Gay Women / Lesbian	Positive	Negative	None/ Negligible		
			✓		
Heterosexual / Straight	Positive	Negative	None/ Negligible		
			✓		

Having due regards in relation to the three aims of the Equality Duty - determine whether the proposal will assist or inhibit your ability to eliminate discrimination; advance equality and foster good relations.

3.6.2. How could/does the proposal help advance/promote equality of opportunity?

You should consider whether the proposal will help you to: ● Remove or minimise disadvantage ● To meet the needs of people with certain characteristics ● Encourage increased participation of people with particular characteristics

The plan aims to promote equality of opportunity by ensuring greater access to information and public services; and to foster a culture of inclusivity in Ceredigion. The plan will also build participation through co-production of initiatives and services.

3.6.3. How could/does the proposal/decision help to eliminate unlawful discrimination, harassment, or victimisation?

You should consider whether there is evidence to indicate that: ● The proposal may result in less favourable treatment for people with certain characteristics ● The proposal may give rise to indirect discrimination ● The proposal is more likely to assist or impeded you in making reasonable adjustments

The plan includes greater participation, which will aim to ensure that vulnerable groups are not underrepresented.

3.6.4. How could/does the proposal impact on advancing/promoting good relations and wider community cohesion?

You should consider whether the proposal will help you to: ● Tackle prejudice ● Promote understanding

The plan will contribute towards promoting understanding of good relations and wider community cohesion, by bringing together community groups in the co-production of initiatives and services using a place based approach, applying positive learning from the benefits of working in that way.

Tudalen 123

Having due regard of the Socio-Economic Duty of the Equality Act 2010.
Socio-Economic Disadvantage is living in less favourable social and economic circumstances than others in the same society.
As a listed public body, Ceredigion County Council is required to have due regard to the Socio-Economic Duty of the Equality Act 2010. Effectively this means carrying out a poverty impact assessment. The duty covers all people who suffer socio-economic disadvantage, including people with protected characteristics.

3.6.5 What evidence do you have about socio-economic disadvantage and inequalities of outcome in relation to the proposal?
 Describe why it will have a positive/negative or negligible impact.

The Assessment of Local Well-being pulled together data from the Census, ONS and many other sources with extensive engagement. The information in the Assessment and the engagement with all ages shaped the objectives and the actions to be delivered.

There is a dedicated and cross cutting element of the plan seeking to ensure that tackling hardship and poverty is looked at each step, whether interventions and workstreams are within in the Economic well-being, social well-being, Environmental well-being and/or Cultural well-being pillar and these are considered and acted upon.

What evidence do you have to support this view?

The Assessment of Local Well-being pulled together data from the Census, ONS and many other sources with extensive engagement. The information in the Assessment and the engagement with all ages shaped the objectives and the actions to be delivered.

What action(s) can you take to mitigate any negative impacts or better contribute to positive impacts?

To work across all 4 well-being pillars and looking at addressing hardship and poverty as a priority in light of the cost of living pressures that are affecting residents in Ceredigion.

<p>3.7. A Wales of vibrant culture and thriving Welsh language Culture, heritage and Welsh Language are promoted and protected.</p>	Describe why it will have a positive/negative or negligible impact.	What evidence do you have to support this view?	What action (s) can you take to mitigate any negative impacts or better
---	---	---	---

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

<p><i>In this section you need to consider the impact, the evidence and any action you are taking for improvement. This in order to ensure that the opportunities for people who choose to live their lives and access services through the medium of Welsh are not inferior to what is afforded to those choosing to do so in English, in accordance with the requirement of the Welsh Language Measure 2011.</i></p>						contribute to positive impacts?
Will the proposal be delivered bilingually (Welsh & English)?	Positive	Negative	None/ Negligible	<p>The plan is available to the public in both Welsh and English.</p> <p>All Project Groups established to deliver the plan will be expected to report on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • How the steps have been delivered bilingually • How the steps have offered opportunities for people to use the Welsh language • How the steps have promoted availability of Welsh medium services? 		
	✓					
Will the proposal have an effect on opportunities for persons to use the Welsh language?	Positive	Negative	None/ Negligible	<p>The Welsh Language is a core value that underpins all aspects of the plan.</p>	<p>ONS census data 2021 Ceredigion Assessment of Local Well-being 2022.</p>	
	✓					
Will the proposal increase or reduce the opportunity for persons to	Positive	Negative	None/ Negligible	<p>The plan will increase the opportunity for people to receive or access</p>		
	✓					

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

<p>access services through the medium of Welsh?</p>				<p>information in Welsh or bilingually according to language preference.</p> <p>In addition, all actions will be delivered bilingually.</p> <p>All PSB meetings will be delivered bilingually to allow for contributions in Welsh.</p>		
<p>How will the proposal treat the Welsh language no less favourably than the English language?</p>	<p>Positive</p>	<p>Negative</p>	<p>None/ Negligible</p>	<p>Services will be required to ask language choice English or Welsh, and deliver services according to preference. Therefore there will be a need for service to ensure that they have sufficient Welsh speaking staff to deliver their services in the language of choice.</p> <p>The Welsh language is a core value throughout the plan, and therefore it will be embedded in the initiatives and actions coming from the plan.</p> <p>All PSB meetings will be delivered bilingually to</p>		
	<p>✓</p>					

Tudalen 126

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

				allow for contributions in Welsh.		
Will it preserve promote and enhance local culture and heritage?	Positive ✓	Negative	None/ Negligible	<p>The following Objective within the plan will further promote the well-being goal of a Wales of vibrant culture and thriving Welsh Language:</p> <p>Objective 4:</p> <p>Work together to enable communities to feel safe and connected and will promote cultural diversity and increase opportunities to use the Welsh language.</p> <p>All PSB meetings will be delivered bilingually to allow for contributions in Welsh.</p>		

Tudalen 127

4. STRENGTHENING THE PROPOSAL: If the proposal is likely to have a negative impact on any of the above (including any of the protected characteristics), what practical changes/actions could help reduce or remove any negative impacts as identified in sections 2 and 3?

4.1 Actions.

What are you going to do?	When are you going to do it?	Who is responsible?	Progress

4.2. If no action is to be taken to remove or mitigate negative impacts please justify why.

(Please remember that if you have identified unlawful discrimination, immediate and potential, as a result of this proposal, the proposal must be changed or revised).

No negative impacts were identified

4.3. Monitoring, evaluating and reviewing.

How will you monitor the impact and effectiveness of the proposal?

Through detailed delivery plans and regular reporting to the Ceredigion PSB, Ceredigion County Council Overview and Scrutiny Coordinating Committee and Ceredigion County Council Cabinet.

Tudalen 128

5. RISK: What is the risk associated with this proposal?

Impact Criteria	1 - Very low	2 - Low	3 - Medium	4 - High	5 - Very High
Likelihood Criteria	1 - Unlikely to occur	2 - Lower than average chance of occurrence	3 - Even chance of occurrence	4 - Higher than average chance of occurrence	5 - Expected to occur
Risk Description	Impact (severity)		Probability (deliverability)		Risk Score
Failure to deliver on the collective duty within the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015, to act jointly via PSB's to	4		2		8

Cyngor Sir Ceredigion County Council - Integrated Impact Assessment (IIA)

An integrated tool to inform effective decision making

improve the economic, social, environmental and cultural well-being of the area			
Does your proposal have a potential impact on another Service area?			
Yes. The plan has been developed to be integrated and to add value to all Council and other Public Services across Ceredigion.			

6. SIGN OFF			
Position	Name	Signature	Date
Service Manager	Diana Davies	<i>Diana Davies</i>	3.3.23
Corporate Lead Officer	Alun Williams	<i>Alun Williams</i>	3.3.23
Strategic Director	Barry Rees	<i>Barry Rees</i>	3.3.23
Portfolio Holder	Cllr Bryan Davies	<i>Bryan Davies</i>	3.3.23

Tudalen 129

Cyngor Sir Ceredigion

ADRODDIAD I'R:	Cabinet
DYDDIAD:	4 Ebrill 2023
LLEOLIAD:	Hybrid
TEITL:	Adborth gan y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu ar Gynllun Llesiant Lleol Ceredigion a Chyfarfod Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion a gynhaliwyd ar 6 Mawrth 2023
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Rhoi adborth y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu a gynhaliwyd 22 Mawrth 2023

CEFNDIR:

Yn absenoldeb y Cynghorydd Bryan Davies, cyflwynodd Hazel Lloyd-Lubran yr adroddiad ynghylch Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion. Daeth yr ymgynghoriad cyhoeddus ynghylch fersiwn ddrafft Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023-2028 i ben ar 31 Ionawr 2023. Gwnaed newidiadau a gwelliannau gan gynnwys y rhai a awgrymwyd gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru a Llywodraeth Cymru. Yn y cyfarfod a gynhaliwyd ar 6 Mawrth 2023, ystyriwyd y newidiadau arfaethedig gan bob sefydliad sy'n aelod o'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, gyda'r bwriad o gymeradwyo'r Cynllun drwy eu trefniadau llywodraethu arferol cyn y gall y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus roi cymeradwyaeth derfynol i gyhoeddi'r Cynllun ym mis Mai 2023.

Cafodd yr aelodau gyfle i ofyn cwestiynau a gafodd eu hateb gan Hazel Lloyd-Lubran, Naomi McDonagh a Diana Davies.

Yn dilyn cwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor, cytunwyd i:

- dderbyn Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion a'r Asesiad Effaith Integredig cysylltiedig.
- dderbyn cofnodion drafft cyfarfod BGC Ceredigion a gynhaliwyd ar 6 Mawrth 2023.

Y Cynghorydd Keith Evans
Cadeirydd y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	4 Ebrill 2023
Teitl:	Adroddiad ar fersiynau diwygiedig y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol, y Ffurflen Datgan Buddiant a'r Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion
Pwrpas yr adroddiad:	Ystyried y diwygiadau arfaethedig i'r Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol, y Ffurflen Datgan Buddiant a'r Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion
Er:	Penderfyniad
Portffolio Cabinet ac Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Matthew Vaux, Aelod Cabinet ar gyfer Partneriaethau, Gwasanaethau Tai, Cyfreithiol a Llywodraethu a Diogelu'r Cyhoedd

Cefndir:

Mae adolygiad eisoes wedi'i gynnal ar y dogfennau a ganlyn:

- Y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol ('y Cod') (fersiwn ddiwygiedig ddrafft gyda'r newidiadau wedi'u marcio yn **Atodiad 1** a chopi glân yn **Atodiad 2**);
- Ffurflen Datgan Buddiant Swyddogion (fersiwn ddiwygiedig ddrafft wedi'i chynnwys gyda'r newidiadau wedi'u marcio yn **Atodiad 3**); a
- Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion Swyddogion (fersiwn ddiwygiedig ddrafft wedi'i chynnwys gyda'r newidiadau wedi'u marcio yn **Atodiad 4**).

Wrth adolygu'r dogfennau hyn, paratowyd Asesiad Effaith Diogelu Data ar raddfa fach.

Mae'r dogfennau wedi'u cymeradwyo gan y Grŵp Arweiniol, fe'u rhannwyd gyda'r Undebau Llafur i gael eu barn a chawsant eu hystyried gan y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol ar 13^{eg} Mawrth 2023 (gweler yr adroddiad i Craffu am grynodedb o'r diwygiadau arfaethedig).

Penderfynodd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol argymhell bod y Cabinet yn cymeradwyo'r diwygiadau i'r canlynol:

1. Y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol (**Atodiad 2**);
2. Y Ffurflen Datgan Buddiant (**Atodiad 3**); a
3. Y Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion (**Atodiad 4**).

Y Sefyllfa Bresennol:

Gofynnir i'r Cabinet gymeradwyo'r diwygiadau i:

1. Y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol (**Atodiad 2**);
2. Y Ffurflen Datgan Buddiant (**Atodiad 3**); a
3. Y Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion (**Atodiad 4**).

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:	Oes Asesiad Effaith Integredig wedi ei gwblhau? Os na, esboniwch pam Crynodeb: Hirdymor: Cydweithio: Cynnwys: Atal: Integreiddio:	Na, diweddariadau i'r Cod a'r Ffurflenni presennol yn unig.
Argymhelliad / Argymhellion:	Bod y Cabinet yn cymeradwyo'r diwygiadau i:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol (Atodiad 2); 2. Y Ffurflen Datgan Buddiant (Atodiad 3); a 3. Y Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion (Atodiad 4).
Rheswm / Rhesymau dros y penderfyniad:		Gwneud yn siwr bod y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol, y Ffurflen Datgan Buddiant a'r Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion yn cael eu diweddaru ac yn rhoi eglurder a thryloywder i Swyddogion.
Trosolwg a Chraffu:		Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol – 13/03/2023 (<u>DOLEN</u>)
Fframwaith Polisi:		Amherthnasol
Amcanion Llesiant Corfforaethol:		Hybu'r Economi, Cefnogi Busnesau a Galluogi Cyflogaeth – cefnogi cyfleoedd gwaith a set sgiliau cyflogeion y Cyngor drwy weithdrefn ddatgan a Chod Ymddygiad clir a thryloyw.
Goblygiadau Cyllid a Chaffael:		Amherthnasol
Goblygiadau cyfreithiol:		Amherthnasol
Goblygiadau staffio:		Mwy o eglurder ac arweiniad i staff y Cyngor.
Goblygiadau eiddo / asedau:		Amherthnasol
Risg(iau):		Amherthnasol

Tudalen 133

Pwerau Statudol:	Deddf Llywodraeth Leol 2000 Gorchymyn Cod Ymddygiad (Cyflogeion Cymwys Llywodraeth Leol) (Cymru) 2001
Papurau Cefndir:	Adroddiad i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol dyddiedig 13 ^{eg} Mawrth 2023 (DOLEN)
Atodiadau:	Atodiad 1 – Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol (fersiwn ddiwygiedig ddrafft gyda'r newidiadau wedi'u marcio); Atodiad 2 – Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol (fersiwn ddiwygiedig ddrafft - copi glân); Atodiad 3 – Ffurflen Datgan Buddiant Atodiad 4 – Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion
Swyddog Arweiniol Corfforaethol:	Elin Prysor, Swyddog Arweiniol Corfforaethol-Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu
Swyddog Adrodd:	Elin Prysor, Swyddog Arweiniol Corfforaethol-Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu
Dyddiad:	13/03/2023

CEREDIGION COUNTY COUNCIL

CODE OF CONDUCT FOR LOCAL GOVERNMENT EMPLOYEES

The Council

Employees working for Ceredigion County Council ('the Council') serve the whole Local Authority, are accountable to, and owe a duty to the Council.

Deleted: the

They must act in accordance with the principles set out in the Schedule to The Code of Conduct (Qualifying Local Government Employees) (Wales) Order 2001, and S82 of the Local Government Act 2000, recognising the duty of all public sector employees to discharge public functions reasonably and according to the law.

Deleted: '

Deleted: '

The link to the 2001 Order is shown here:
<https://www.legislation.gov.uk/wsi/2001/2280/schedule/made>

1. Introduction

Deleted: ¶
¶

The public is entitled to expect the highest standards of conduct from all Employees of the Council.

Deleted: e

2. Status of the Code of Conduct for Local Government Employees ('the Code of Conduct')

Deleted: The

The Code of Conduct sets out the **minimum** standards that Employees should observe and will form part of their Contract of Employment. Its aim is to lay down guidelines for employees that will help maintain and improve standards, and also protect them from misunderstanding or from criticism.

Deleted: employees

Any breaches of this Code of Conduct may lead to disciplinary action being taken under the Council's Disciplinary Policy (available on the Council's intranet site (Cerinet)).

Deleted:)

3. Principles of Public Life

3.1 The Nolan Report on Standards in Public Life defined good conduct for employees of public bodies as that of acting:

- Fairly;
- In good faith;
- In an impartial way; and
- So as to meet the specified objectives of the body to which they have been appointed.

Deleted: he/she has

3.2 The following principles underpin this Code of Conduct:

3.2.1 Selflessness

Holders of public office should take decisions solely in terms of the public's interest. They should not do so in order to gain any benefits whether financial or otherwise for themselves, their family or their friends.

Deleted: .

3.2.2 Integrity

Holders of public office should not place themselves under any financial or other obligation to outside individuals or organisations which might influence them in the performance of their official duties.

Deleted: ¶

3.2.3 Objectivity

In carrying out public business including public appointments, awarding contracts or recommending individuals for rewards and benefits, holders of public office should make choices purely on merit.

Deleted: .

3.2.4 Accountability

Holders of public office are accountable for their decisions and actions to the public and must submit themselves to whatever scrutiny is appropriate to their office.

Deleted: .

3.2.5 Openness

Holders of public office should be as open as possible about all decisions and actions they take. They should give the reasons for their decisions and restrict information only when the wider public interest clearly so demands.

Deleted: .

3.2.6 Honesty

Holders of public office have a duty to declare any personal interests relating to their public duties and to take steps to resolve any conflicts arising in a way that protects the public interest; and,

Deleted: .

3.2.7 Leadership

Holders of public office should promote and support these principles by leadership and example.

4. Service Standards

4.1 Employees must give the highest possible standard of service to the public and, where it is part of their duties, provide appropriate advice to Members of the Council and fellow Employees with impartiality. Employees should deal with the public, Members and other Employees sympathetically, efficiently, and without bias.

Deleted: employees

4.2 Mutual respect between Employees and Members is essential to good local government, and working relationships should be kept on a professional basis.

Deleted: ¶

4.3 Employees must always remember their responsibility to the community they serve and ensure courteous, efficient and impartial delivery of services to all groups and people within that community according to Council Policies.

4.4 Employees must ensure that they use public funds entrusted to them in a responsible and lawful manner, and must not utilise property, vehicles or other facilities of the Council for personal use unless authorised to do so.

Deleted: Authority

4.5 Employees must also be aware of and abide by the Council's Strategy on Countering Fraud, Corruption and Bribery (to include Anti-Money Laundering), which is available on the Council's website.

4.6 Subject to 4.9 below, in the event that an Employee becomes aware of activities, which that Employee believes to be illegal, improper, unethical, or otherwise inconsistent with this Code of Conduct, the Employee must report the matter immediately to their Line Manager or Corporate Lead Officer acting in accordance with the Employee's rights under the Public Interest Disclosure Act 1998, and the Council's Whistleblowing Policy (see 4.7 below).

4.7 In the event that an Employee becomes aware of activities, which that Employee believes to be a breach of the Council's Whistleblowing Policy, the Employee must raise a concern and follow the procedures set out in the Council's Whistleblowing Policy.

4.8 In the event that an Employee becomes aware of activities, which that Employee believes to be inconsistent with the Council's Strategy on Countering Fraud, Corruption and Bribery (to include Anti-Money Laundering), the Employee must report the matter immediately using the reporting procedure set out in the Council's Strategy on Countering Fraud, Corruption and Bribery (to include Anti-Money Laundering).

4.9 In the event that an Employee becomes aware of activities, which that Employee believes to be illegal, improper, unethical, or otherwise inconsistent with this Code of Conduct AND involves children and vulnerable adults, the Employee must follow the procedures and guidelines set out in the Council's Policy and Guidelines for Safeguarding Children & Adults at Risk ('the Safeguarding Policy').

4.10 In the event that an Employee becomes aware of activities, which that Employee believes to be inconsistent with the Council's Modern Slavery Policy, the Employee must report it in line with the Council's Modern Slavery Policy and associated procedures.

4.11 Employees have a duty to ensure compliance with the law and Employees should be aware that incidents of malpractice will be dealt with swiftly and could result with the Employee facing disciplinary action, other action in accordance with the Council's HR Policies and, depending on the circumstances and available evidence, the investigation may be referred to the Police or another appropriate external body.

5. Political Neutrality

5.1 Where Employees are politically restricted (by reason of the post they hold, the nature of the work they do, or the salary they are paid), they must comply with any statutory restrictions on their political activities.

5.2 Employees must also be aware of and abide by the Council's Policy on Political Restrictions on Local Government Employees (the 'Political Restriction Policy'), including the restrictions upon them should they hold a Specified or Sensitive post, as defined in the Political Restriction Policy. Employees should also be aware that any breach of restrictions may be deemed to be an offence which will be dealt with in accordance with the Council's disciplinary procedure.

5.3 Employees should be aware that they serve the Local Authority as a whole. They are accountable to, and owe a duty to the Council. It follows that they must serve all Members and not just those of the controlling group, and must ensure that the individual rights of all Members are respected.

- Deleted: l
- Deleted: e
- Deleted: employee
- Deleted: particularly when it involves children and vulnerable adults, ...
- Deleted: employee
- Deleted: should
- Deleted: l
- Deleted: m
- Deleted: Chief
- Deleted: employee's
- Deleted: e

- Deleted:
- Deleted: , per the Strategy,

- Deleted: O

5.4 Subject to rules laid down from time to time, Employees may be required to provide information or clarification to political groups. They must do so in ways consistent with the Employee's political neutrality.

5.5 Whether or not Employees are politically restricted by the law, they must follow the lawfully expressed policies of the Council and must not allow their own personal or political opinions to interfere with their work.

5.6 An Employee who holds a politically restricted post is disqualified from becoming or remaining a member of a relevant authority (see the Council's Political Restriction Policy on the Council's intranet site (Cerinet)).

Deleted: e

Deleted: ¶

Deleted: ¶

Deleted: .

Deleted: ¶

6. Personal Interests

6.1 Whilst Employees' private lives are their own concern, they must not allow their private interests to conflict with their public duty. They must not misuse their official position or information acquired in the course of their employment for personal gain to further their private interests, or the interests of others, such as their close relatives and associates, nor for causing disadvantage to any person or organisation. Employees must not pass on any information acquired in the course of their employment to others.

6.2 Employees must make a declaration regarding any actual personal interests or potential personal interests by filling in the Declaration of Interests form available on the Council's intranet site (Cerinet). Employees should also declare any such interests in writing to their Line Manager.

6.3 In completing the Declaration of Interests Form, the Employee will be required to provide any relevant information as is available to them at that time in order for a decision to be made as to whether there is a conflict (or potential conflict) of interest with their employment/role as a Council Employee.

6.4 The Employee must declare all interests as listed under 6.4.1 to 6.4.13 below. In addition, the Employee must declare an interest under 6.4.14, if the interest is one which a member of the public with knowledge of the relevant facts would reasonably consider could bring about a conflict with the Council's interests.

Deleted: Employees must declare in writing to their Chief Officer any financial or non-financial interests which that they consider could bring about conflict with the Authority's interests

Deleted: 12

Deleted: 13

6.4.1 Remunerated directorship of companies (public or private);

6.4.2 a) Relationships with close family members/close personal associates /related-parties who are employees/officers of the Council or teachers within schools in the County. If they are a Chief Officer (CLO level or above) state:

- their name;
- their role; and
- your relationship to them.

b) Relationships with close family members/close personal associates/related-parties who are a Councillor of the Council.

State their:

- name
- ward

6.4.3 Remunerated employment, offices, trades or professions (other than Ceredigion County Council);

6.4.4 Details of external contractors, or potential contractors to the Council, managed or run

Deleted: <#>Relationships with close personal associates/family (including members of their household) who are Council Employees or Council Members; ¶

- by close personal associates/family (including members of their household) or with whom the Employee has been or is now closely connected (giving details);
- 6.4.5 Membership of any organisation not open to the general public without formal membership and commitment of allegiance and which has secrecy about rules of membership or conduct;
- 6.4.6 Membership of any society (see also 7. below), party or organisation whose aims and/or constitution conflicts with any Rule of Law or with the Equal Opportunities Policy adopted by the Council;
- 6.4.7 Details of any sponsorships provided to the Employee or any close personal associate/family (including members of their household) by an outside organisation likely to have dealings with the Council;
- 6.4.8 Details of any Town or Community Council, of which the Employee or any close personal associate/family (including members of their household) hold the position of Clerk or Member;
- 6.4.9 Details of the Employee's membership of any governing bodies (including schools) or other organisations likely to have dealings with the Council;
- 6.4.10 Positions of responsibility in any societies, clubs, trade unions or other organisations (apart from recognised Employee Trade Unions) where the interests of such bodies may be affected by the actions of the Council;
- 6.4.11 The names of any company or other body (which are likely to have significant dealings with the Council) that the Employee, or a close family member, or any person or organisation acting on the Employee's behalf is on the board of (directors or trustees), or is a member of a management committee or controlling group of the company or other body.
- 6.4.12 The names of any company or other body (which are likely to have dealings with the Council) in which the Employee, or a close family member (whether in their own right or on behalf of their infant children), or any person or organisation acting on the Employee's behalf, has a beneficial interest in the shareholdings of a nominal value greater than £25,000 or greater than 1% of all shares which have been issued;
- 6.4.13 Land ownership within the County exceeding 5 acres; and
- 6.4.14 Any other interests (whether financial or non-financial), which a member of the public with knowledge of the relevant facts would reasonably consider could bring about a conflict with the Council's interests.
- 6.5 In making a declaration, the Employee should provide any relevant details, such as the name of the relevant Company, Council, or organisation, the Employee's (or close personal associate/family member's) relationship/role (e.g. Councillor or Clerk for Town and Community Councils, as well as the date of the first election or appointment), and the relationship with the close personal associate (e.g. friend/family member/household member). This duty is in addition to any declaration to any appropriate Town or Community Council.
- 6.6 The Employee will be asked to declare that the information provided is correct, to the best of their knowledge and belief, and provide their email address, which shall be used as their signature.
- 6.7 Once the Employee has completed the Declaration of Interests Form an endorsed receipt of the form is produced and it will be entered in the Central Register of Declarations. Further details on how to declare interests and access to the Declaration of Interests Form can be found on the Council's Intranet Site under 'Policies and Procedures' (under the heading 'Declaration and Registration of Hospitality and Interests Policy').

Deleted: their partner

Deleted: ¶

Employees must also declare any membership of secret societies. This includes any lodge, chapter, society, trust or regular gathering or meeting (other than professional association), which is not open to members of the public who are not members of that lodge, chapter, society, trust; and¶

Includes in the grant of membership an obligation on the part of the member a requirement to make a commitment (whether by oath or otherwise) of allegiance to the lodge, chapter, society, gathering or meeting; and¶

Includes, whether initially or subsequently, a commitment (whether by oath or otherwise) of secrecy about the rules, membership or conduct of the lodge, chapter, society, trust, gathering or meeting.¶

6.8 If the Employee is unsure whether a member of the public with knowledge of the relevant facts would reasonably consider the interest could bring about a conflict with the Council's interests, they must make the declaration and can contact the Monitoring Officer for advice. The presumption towards declaring an interest is required in order not only to protect the Council but also the Employee and for transparency.

6.9 The requirement to make a declaration does not mean that the Employee will be prevented from being involved with a particular piece of work associated with any interest declared, as it could be concluded that a conflict does not exist, but this will need to be carefully considered by the Monitoring Officer and/or Corporate Manager of the Employee (rather than the Employee), who may decide that the conflict should be avoided in some other way. Employees should refer to section 18.1 below for guidance on personal interests relating to other employment. Unless informed otherwise by their Corporate Manager, if an Employee has an interest in an item under consideration, that Employee should not take any part in any discussions on that matter.

6.10 In considering whether a conflict of interest with the Council's interests might reasonably be seen to occur (by a member of the public with knowledge of the relevant facts) it must be remembered that the public see the Council as one organisation, not a set of separate sections and departments. The aim of declaring a potential conflict of interest is so that the Council and the Employee can be seen to be above any possibility of suspicion of undue influence.

6.11 Employees have a continuing duty throughout their employment to consider and declare any such personal interests. Chief Officers must make annual declarations (even if only to confirm the interests have not changed).

6.12 The Monitoring Officer may raise a query regarding any declaration as necessary, in order to consider whether there is a conflict (or potential) conflict of interest and whether the Employee should cease to be involved with any particular piece of work giving rise (or which could give rise) to the conflict, or whether the conflict should be avoided in some way.

6.13 The Monitoring Officer shall consider whether the Employee's Corporate Lead Officer and/or Line Manager need to be made aware of any of the declarations, and shall inform them of any such declarations, if deemed necessary. In considering whether it is necessary to inform the Employee's Corporate Lead Officer and/or Line Manager, the Monitoring Officer shall have regard to any lawful basis for disclosing the information including, but not limited to, Data Protection legislation.

7 Secret Societies

7.1 Employees must declare any membership of secret societies (see also 6.4.6 above). This includes any lodge, chapter, society, trust or regular gathering or meeting (other than professional association), which:

7.1.1 Is not open to members of the public who are not members of that lodge, chapter, society, or trust; and/or

7.1.2 Includes in the grant of membership an obligation on the part of the member a

Deleted: necessarily

Deleted: Line

Deleted: Until told

Deleted: the

Deleted: Monitoring Officer or

Deleted:

Deleted: Line Manager

Deleted:

Deleted: ¶

Deleted: All

Deleted: made

Deleted: will be disclosed to the relevant Chief Officer....

Deleted: ¶

¶ Contractors¶

¶

requirement to make a commitment (whether by oath or otherwise) of allegiance to the lodge, chapter, society, gathering or meeting; and

7.1.3 Includes, whether initially or subsequently, a commitment (whether by oath or otherwise) of secrecy about the rules, membership or conduct of the lodge, chapter, society, trust, gathering or meeting.

8 Contractors

8.1 All relationships of a business or private nature with external contractors, or potential contractors, must be declared by the Employee. Orders and contracts must be awarded in accordance with the Council's Financial Regulations and Contract Standing Orders (or Contract Procedure Rules), on merit, by fair and open competition against other tenders and no special favour should be shown to businesses run by, for example, friends, partners, close relatives or associates in the tendering process. No part of the local community should be discriminated against.

Deleted: should
Deleted: made known to the Chief Officer in writing
Deleted: .

8.2 Employees who engage or supervise contractors or have any other official relationship with contractors and have previously had or currently have a relationship in a private or domestic capacity with contractors, must declare that relationship.

Deleted: should
Deleted: to their Chief Officer in writing.
Deleted: _____Section Break (Next Page)_____

9 Council Services and Regulatory Functions

9.1 The same principles referred to in 6. above (i.e. Employees must declare an interest, whether or not the interest is one which a member of the public with knowledge of the relevant facts would reasonably consider could bring about a conflict with the Council's interests) apply to:

Deleted: to employees who may have conflicts of interest in relation

9.1.1 Services the Council provides or where the Council has a regulatory function i.e. the Employees must, as soon as possible, declare and also make known all relationships of a business or private nature which they have with businesses, organisations or individuals for whom the Council provides services or acts in a regulatory capacity:

Deleted: s
Deleted: .
Deleted: in writing to their Chief Officer,

9.1.2 Employees who have interests in companies, businesses or firms with whom the Council contracts, or which provide a service to the Council including Employees who themselves, or their close personal associates/immediate family (including members of their household) are company directors, partners in a partnership, sole traders and/or have an interest in such businesses or organisations; and

9.1.3 Employees who themselves (or, to the best of their knowledge, their close personal associates/immediate family (including members of their household)) are involved in the overall running and/or control of a business or organisation that has applied for funding, loans or grants from the Council, including, for example, the Welsh Government Grants administered by the Council.

Deleted: , where a conflict of interest might be thought to occur. ¶
In considering whether a conflict of interest might be thought to occur, it must be remembered that the public see the Council as one organisation, not as a set of separate sections and departments. The aim of declaring a potential conflict of interest is so that the Council and the employee can be seen to be above any possibility of suspicion of undue influence.

9.2 Employees shall not recommend any particular businesses used by individuals or other businesses, where this could be misconstrued as a recommendation of the Council or a recommendation by the Employee in their official capacity.

9.3 The businesses and organisations referred to in this section include but are not limited to private companies, public limited companies, partnerships, limited liability partnerships, sole traders, holding companies, subsidiary companies, associations and charities.

Deleted: <#>¶
¶
¶
Tmay

9.4 The Employee can also contact the Monitoring Officer for further advice.

10 Separation of Roles during Tendering

- 10.1 Employees involved in the tendering process and dealing with contractors should be clear on the separation of client and contractor roles within the Council. Senior Employees who have both a client and contractor responsibility must be aware of the need for accountability and openness.
- 10.2 Employees in contractor or client units must exercise fairness, transparency, impartiality as well as acting ethically when dealing with all customers, suppliers, other contractors and sub-contractors.
- 10.3 Employees who are privy to confidential information on tenders or costs for either internal or external contractors should not disclose that information to any unauthorised party or organisation.

10.4 Any Employee contemplating a management buyout of a contractor should, as soon as they have formed a definite intent, inform the appropriate Corporate Lead Officer and withdraw from the contract awarding processes.

10.5 Employees should ensure that no special favour is shown to current or recent former employees or their partners, close relatives or associates in awarding contracts to businesses run by them or employing them in a senior or relevant managerial capacity.

11. Appointment and Other Employment Matters

11.1 Employees involved in the recruitment and appointment of Staff must ensure that appointments are made on the basis of merit. In order to avoid any possible accusation of bias, employees must not be involved in any appointment or any other decisions relating to discipline, promotion or pay and conditions for any other Employee, or prospective Employee, to whom they are related, or with whom they have close personal relationship outside work.

11.2 Employees shall not canvass any Member or Officer of the Council in respect of candidates seeking employment with the Council.

11.3 This section should be read in conjunction with the Council's Recruitment and Selection Policy.

12 Equality Issues

12.1 All local government Employees must comply with policies relating to equality issues, as agreed by the Council, in addition to the requirements of the law. All members of the local community, customers and other Employees have a right to be treated with fairness and equity. The Council has adopted the principle, in the transaction of public business and the administration of justice in Wales, that it will treat the Welsh and English languages on the basis of equality. Information on the Council's Welsh Language Scheme is available on Ceredigion's intranet site (Cerinet) under Policies and Procedures.

Deleted: ¶
Town or Community Councils¶

¶
¶
¶
¶
¶
Employees shall not recommend that particular businesses are used by individuals or other businesses, where this could be misconstrued as a recommendation of the Council or a recommendation by the employee in their official capacity.¶

¶
In any of the above cases, the Chief Officer will decide whether the employee who has a conflict of interest should cease to be involved with the particular piece of work giving rise to the conflict, or whether the conflict should be avoided in some other way.¶

¶
The Monitoring Officer will advise accordingly.¶

¶
Any disclosure in relation to 6.1 to 6.8 must also be declared to the Council's Monitoring Officer by completing the Council's Declaration and Registration of Hospitality and Interests form which is available on Ceredigion's intranet site under "Policies and Procedures"....

Deleted: employees

Deleted: e

Deleted: staff

Deleted: employee

Deleted: employee

Deleted: 8.1

Deleted: e

Deleted: Authority

Deleted: e

Deleted: Ceredigion County

Deleted: "

Deleted: "

13 Corruption

Deleted: ¶

13.1 Employees in their official capacity must be aware that it is a serious criminal offence under the Prevention of Corruption Acts for them to receive or give any gifts, loans, fees, rewards or any other advantage for doing or not doing anything or showing favour or disfavour to any person or organisation.

13.2 Corruption involves a wide range of unethical behaviour and includes but is not limited to the abuse of entrusted power for private gain and the offering, giving, receiving or soliciting, directly or indirectly, anything of value to influence improperly the actions of another party. Employees must promptly report the matter in line with the Council's Strategy on Countering Fraud, Corruption and Bribery (to include Anti-Money Laundering) if:

13.2.1 The Employee is in doubt as to whether an act of corruption has, will or may occur (potential act of corruption):

13.2.2 Anyone makes an approach to an Employee which seems (or might seem to a third party) to be aimed at obtaining some form of preferential treatment or in any suspicious circumstances in connection with a service provided by the Council, a regulatory function of the Council or a contract, for the Employee's own protection; or,

13.2.3 The Employee suspects money laundering activity, fraud, bribery or corruption.

Deleted: If a

Deleted: then

Deleted: ir

Deleted: the Employee must report the matter

Deleted: directly to their

Deleted: uccDuplication?

Deleted: Duplication?

13.3 In raising concerns regarding fraud, bribery and corruption, Employees should note that their concerns will be treated confidentially, as far as possible. A suspicion of wrongdoing must be reasonably held and the Council will ensure that any allegation of any kind, including anonymous letters or telephone calls, will be looked at and thoroughly investigated in an appropriate manner.

13.4 The Council will deal swiftly and thoroughly with any incidents of malpractice and Employees may face disciplinary or other action in accordance with the Council's HR Policies. Disciplinary or other action may be taken in addition to, or instead of criminal proceedings (this depends on the circumstances of each individual case), in keeping with the Council's Disciplinary Policy, which is available on the Council's Intranet Site (Cerinet).

14 Use of Financial Resources

14.1 Employees must ensure that they use public funds entrusted to them in a responsible and lawful manner so that the Council obtains value for money and avoids legal challenge to the Council, and must not utilise property, vehicles or other facilities of the Council for personal use unless authorised to do so.

Deleted: 11.1

Deleted: Authority

14.2 Employees must declare an interest and not be involved in any financial transactions dealing with public funds with which they, or any partner, spouse, close relative or associate have a personal or financial interest.

Deleted: maintain a separation of their duties within all ...

Deleted: systems by not

Deleted: n

14.3 A personal or financial interest includes any business or organisation for which the Employee, their partner, spouse, close relative or associate (including members of their household) is a company director, partner (for a partnership), or sole trader, or is involved in the overall running and/or control of a business or organisation that has applied for funding, loans or grants from the Council, including, for example, the Welsh Government Grants

administered by the Council.

14.4 Managers should ensure that there is a separation of duties within any financial transaction arranged using public funds, by ensuring that there are at least two employees involved in the process. Furthermore these transactions should also be verified by an independent Officer.

Deleted: Employees

Deleted: s that they

Deleted: ; f

Deleted: are

15 Hospitality/Gifts

Gifts

Deleted: ¶

15.1 Employees must be aware that anyone with whom they have dealings may provide gifts and/or hospitality and by doing so may be seeking to influence Council Employees. To maintain transparency, integrity and the trust of the public, colleagues and all suppliers, Employees should not generally accept any gifts or hospitality.

Deleted: <#>Employees should only accept offers of hospitality if there is a genuine need to impart information or represent the local authority in the community. Offers to attend purely social or sporting functions should be accepted only when these are part of the life of the community or where the Authority should be seen to be represented. It should be properly authorised and recorded.¶
When hospitality has to be declined, the person offering hospitality should be courteously but firmly informed of the procedures and standards operating within the Authority.¶

15.2 Employees:

15.2.1 should not accept personal gifts of a value of greater than £10 ('significant gifts') from contractors, outside suppliers, other organisations or individuals.

15.2.2 can keep gifts of token value such as pens, diaries, chocolates, wine etc. up to the value of £10 ('insignificant gifts') from contractors, outside suppliers, other organisations, individuals or sources ('donors').

15.3 It is the responsibility of the Employee to consider whether a gift has a significant value (of greater than £10). Reasonable enquiries must be taken by the Employee to ascertain the value of the gift. Such steps could include, but are not limited to, carrying out an internet search/researching the value of the gift.

15.4 Employees should not accept multiple insignificant gifts from the same donor(s), as these would constitute significant personal gifts when considered together e.g. more than 3 gifts during a 1 year period.

15.5 Employees should not to accept any gifts from contractors or suppliers of the Council during the time of (or leading up to) contract renewals/tender processes.

15.6 The Employee must make a Declaration in all circumstances, whatever the value of the gift.

Hospitality

15.7 Employees:

15.7.1 should generally refuse all offers of hospitality wherever possible.

15.7.2 can accept hospitality of a value of £10 or less ('insignificant hospitality').

15.7.2 should not accept hospitality of a value of greater than £10 ('significant hospitality') unless there is a genuine and integral need to represent the Council at an event or in the community and they have obtained the consent of their Corporate Lead Officer or Corporate Manager.

15.8 Employees should not accept multiple offers of hospitality from the same donor(s), as these would constitute significant hospitality when considered together e.g. more than 3 offers of hospitality during a 1 year period.

Deleted: ¶
¶

15.9 Employees should not accept any hospitality from contractors or suppliers of the Council during the time of (or leading up to) contract renewals/tender processes.

15.10 All hospitality accepted must be declared.

15.11 It is the responsibility of the Employee to consider whether an offer of hospitality has a significant value (of greater than £10). Reasonable enquiries must be taken by the Employee to ascertain the value of the hospitality. Such steps could include, but are not limited to, carrying out an internet search/researching the value of the hospitality.

15.12 If in doubt as to whether there is a genuine and integral need to accept the hospitality, the Employee should check with the Monitoring Officer (see also acceptable examples at 15.16 below).

15.13 When hospitality has to be declined, the person offering hospitality should be courteously but firmly informed of the procedures and standards operating within the Council.

Deleted: <#>¶
¶

15.14 When receiving authorised hospitality, Employees should be particularly sensitive as to its timing and public perception in relation to decisions which the Council may be taking affecting those providing the hospitality.

Deleted: <#>Employees should not accept significant personal gifts from contractors, outside suppliers, other organisations or individuals although the Authority will allow¶ employees to keep insignificant gifts of token value such as pens, diaries, chocolates, wine etc. up to the value of £10. If in doubt you must check with your line manager.¶
¶

15.15 Acceptance by Employees of hospitality through attendance at relevant conferences and courses is acceptable where it is clear the hospitality is corporate rather than personal, where the line manager gives consent in advance and where the Council is satisfied that any purchasing decisions are not compromised. Where visits to inspect equipment, etc. are required, Employees should ensure the Council meets the cost of such visits to avoid jeopardising the integrity of subsequent purchasing decisions.

Deleted: <#> e

Deleted: <#>Authority

Deleted: ¶

Deleted: e

Deleted: ¶
Authority

Deleted: e

Deleted: Authority

Deleted: ¶

15.16 Acceptable examples of hospitality/gifts include;

15.16.1 An offer of refreshment following a site inspection;

15.16.2 Invitations to attend functions where the Officer represents the Council, or to functions attended by virtue of a professional position e.g. awards ceremony;

15.16.3 A working lunch of a modest standard provided to enable the parties to continue to discuss business; or

15.16.4 Insignificant gifts of token value such as pens, diaries, chocolates, wine, tickets for an event etc. up to the value of £10.

Deleted: ¶

Deleted: An offer of a drink following a site inspection;

Deleted: invitations

Deleted: his/her

Deleted: some hospitality offered by other non-commercial bodies; ¶
and a

Deleted: .

Deleted: i

Deleted: :

Deleted: 10

Deleted: ¶
¶

Deleted: ;

15.17 Unacceptable examples of hospitality/gifts include:

15.17.1 Holidays;

15.17.2 Personal invitations to have evenings out with representatives of a company or a firm which have dealings with the Council;

15.17.3 Offers of hotel or tickets for theatres/sporting events; or

15.17.4 The use of a company property.

15.18 Any Employee wishing to accept gifts/hospitality must ensure that the Council's Employee Hospitality and Gifts Declaration Form is fully completed, which is available on the Council's internet site (Cerinet). Employees must complete the Hospitality and Gifts Declaration Form, in order to comply with the Code of Conduct.

15.19 All declarations must be made as soon as reasonably practicable following receipt of the gift/hospitality and at least within 7 working days.

15.20 In completing the Hospitality and Gifts Declaration Form, the Employee will be required to provide any relevant information, including:

- 15.20.1 The name of the organisation providing the hospitality;
- 15.20.2 The organisation sponsoring the hospitality (if different from above);
- 15.20.3 The date the hospitality is to be/was received;
- 15.20.4 The nature of the event and the context in which the hospitality is to be/was provided;
- 15.20.5 The name of any other Employee/Employees of Ceredigion County Council who will be attending/attended the event;
- 15.20.6 The name of any other organisation which will be attending/attended the event, if associated with the hospitality to be/that was received;
- 15.20.7 The type of hospitality/gift received and estimated approximate value; and
- 15.20.8 Whether acceptance of the hospitality was authorised in advance (and if so, provide details and records).

15.21 The Employee will also be asked in the Hospitality and Gifts Declaration Form to declare that the information provided is correct to the best of their knowledge and belief (email provided as signature).

15.22 Once the Employee has completed the Hospitality and Gifts Declaration Form an endorsed receipt of the form is produced. It will be entered in the Central Register of Declarations. Further details on how to register hospitality declarations and access to the Hospitality Declaration Form can be found on the Council's Intranet Site (Cerinet) under 'Policies and Procedures' (under the heading 'Declaration and Registration of Hospitality and Gifts Interests Policy').

16 Sponsorship – Giving and Receiving

16.1 Where an outside organisation wishes to sponsor, or is seeking to sponsor, a local government activity, the basic conventions concerning acceptance of gifts or hospitality apply. Particular care must be taken when dealing with contractors or sub-contractors.

16.2 Where the Council wishes to sponsor an event or service, neither an Employee nor any partner, spouse, close relative or associate must benefit from such sponsorship in a direct way, without there being full disclosure, and through completion of the Declaration of Interests Form (available on the Council's Intranet Site (Cerinet)). Similarly, where the Council, through sponsorship, grant aid, financial or other means, gives support in the community, Employees should ensure that impartial advice is given and that there is no conflict of interest involved.

16.3 This section does not place any limitation on an Employee's ability to carry out their own charitable activity outside their employment duties and to seek sponsorship from their

Deleted: Chief Officers

Deleted: Estimated approximate value of the hospitality

Deleted: i

Deleted: s

Deleted: "

Deleted: Council

Deleted: "

Deleted: "

Deleted: .

Deleted: <#>¶

Deleted: <#>¶

Deleted: Authority

Deleted: e

Deleted: in writing to an appropriate Chief Officer of any such interest

Deleted: Authority

Deleted: employees

Deleted: ¶

colleagues for such activity.

17 Confidentiality

17.1 Openness in the dissemination of information and decision-making should be the norm in the Council. However, certain information may be confidential or sensitive and therefore not appropriate for a wide audience, including information contained in exempt reports reported in public meetings.

17.2 Where confidentiality is necessary to protect the privacy or other rights of individuals or bodies, information should not be released to anyone other than a Member, Employee or other person who is entitled to receive it, or needs to have access to it for the proper discharge of their functions.

17.3 Nothing in this Code of Conduct can be taken as overriding existing statutory or common law obligations to keep certain information confidential, or to divulge certain information.

17.4 Employees who are not aware of which information is open and which is not, must seek clarification from their Line Manager who will seek advice from the Monitoring Officer and/or Data Protection Officer where appropriate.

17.5 All press releases must be placed through the Council's Communications Team or in their absence through the relevant Corporate Lead Officer.

18 Other employment/Private Work/Other Activities

18.1 An Employee wishing to carry out other employment may only do so if permitted by their Contract of Employment and by the Employee Handbook. If so, the Employee must inform their Line Manager. Where there is deemed to be a conflict, a discussion will take place between the Employee, the Service and Human Resources to consider how the conflict may be avoided. Any other employment must not affect the work that the Employee does for the Council or affect the Employee's ability to do their job. It must not damage the Council's reputation or have a negative effect on its duties or interests.

18.2 Employees cannot carry out other employment in the Council's offices and must not use any of the Council's facilities, for example, phones, computers, printers, faxes, photocopiers etc.

18.3 Employees must not carry out other employment during their paid working time. If they do wish to do so, they should discuss this with their Corporate Manager and Human Resources.

18.4 Employees can provide a service to voluntary or other organisations during their own time. However, it is important that the service that the Employee provides does not affect their job or the Council's reputation. Employees must tell their Line Manager if they provide a service to an organisation where there may be a conflict of interest relating to their employment.

18.5 Employees must not use their position as a Council Employee to favour any voluntary or other organisations.

18.6 Employees must give the Council any money they receive for work they do such as lectures,

Deleted: Section Break (Next Page)

Deleted: ...

Deleted: employee

Deleted: ¶

Deleted: l...ne m

Deleted: <#>Employees should not use any information obtained in the course of their employment for personal gain, benefit or furthering their private interests and those of their close relatives or associates nor for causing disadvantage to any person or organisation, nor should they pass it on to others who might use it in such a way. Any particular information received by an employee from a Member which is personal to that Member and does not belong to the Authority, should not be divulged by the employee without the prior approval of that Member, except where such disclosure is required or sanctioned by law.¶

Deleted: <#>While staff are encouraged to be open to the press, the press should only be given information which would normally be available publicly. If the employee is in any doubt as to whether or not the information can be disclosed to the press, prior approval from the Chief Officer must be sought in the first instance or alternatively obtain advice from the Council's Corporate Communications Officer or Monitoring Officer.¶

Deleted: Unless your contract specifies otherwise you ...n Employee wishing to may ...arry out other employment ...mployment may only do so if permitted by their Contract of Employment and by the Employee Handbook. If so, provided that you he Employee must inform your line ...their Line manager

Deleted: in... Where there is deemed to be a conflict, a discussion will take place between the Employee, the Service and Human Resources to consider how the conflict may be avoided. advance and the Line Manager must consent to that employment.

Deleted: you do for Ceredigion...he Employee does for the County ...ouncil or affect your...ffect the Employee's ability to do your

Deleted: You ...employees cannot carry out other employment in the Council's offices and...ffices and you

Deleted: You ...employees must not carry out other employment during your

Deleted: , and must not normally carry out other employment during sick leave which includes when you are off sick. If they do carry out other

Deleted: You ...employees can provide a service to voluntary or other organisations during your ...heir own time. However, ¶

Deleted: Section Break (Next Page)

Deleted: <#>You should not do any private work for Ceredigion County Council tenants or to Council property unless you have written permission from

broadcasts or magazine articles that are part of the Employee's duties and must not retain any payment in such circumstances, if the external organisation provides a payment for the Employee's time. If the Employee is taking part in such an event as part of their Employment, any charges/payments must be arranged through the Council. Employees are not required to give the Council any money they receive for work they do outside of their duties as an Employee in their own time.

Deleted: <#>your

Deleted: <#>job

Deleted: <#>However, you can keep money for any work which the Council does not pay you for and which you do in your own time, or when you are on holiday or flexi-leave.

19 Patent Rights

19.1 In respect of any invention that belongs to Ceredigion County Council by virtue of the Patents Acts, it shall be for the Council in the first instance to decide whether to apply for patent or other protection in law.

19.2 Any matter or thing capable of being patented under the Patents Acts which is made, developed or discovered by the Employee, either alone or in concert, while in the performance of their normal duties or duties specifically assigned to the Employee, will forthwith be disclosed to their Corporate Lead Officer or Chief Executive and, subject to the provisions of the Patents Acts/Patents Rules, shall belong to and be the absolute property of Ceredigion County Council.

Deleted: Where employees undertake private work which overlaps or conflicts in any way with the duties and responsibilities of their post, or causes a conflict of interest or makes use of material to which the employee has access by virtue of his/her position they shall declare that interest to their Chief Officer and take no further part in the process for, or on behalf of, the Council. In considering whether a conflict of interest might be seen to occur, it must be remembered that the public see the Council as one organisation, not a set of separate sections and departments. The aim of declaring a potential conflict of interest is so that the Council and the employee can be seen to be above any possibility of suspicion of undue influence.¶

19.3 An Employee must, notwithstanding the termination of their contract of employment, sign and execute all such documents and do all such acts as the Council may reasonably require:

Deleted: e

Deleted: his/her

Deleted: e

Deleted: Chief

Deleted: e

Deleted: his or her

Deleted: ¶

19.3.1 To apply for and obtain in the sole name of Ceredigion County Council, unless it otherwise directs, any patent, registered design or other protection of any nature whatsoever in respect of the invention in any country throughout the world and, when so obtained or vested, to renew and maintain the same.

19.3.2 To resist any objection or opposition to obtaining, and any petitions or applications for revocation of, any such patent, registered design or other protection.

19.3.3 To bring any proceedings for infringements against a third party of any such patent, registered design or other protection.

Deleted: <#>¶

19.4 Ceredigion County Council hereby undertakes to indemnify the Employee in respect of all costs, claims and damages, howsoever and wheresoever incurred in connection with the discharge by the Employee of any and all such requirements as explained in 19.3.1 to 19.3.3 above.

Deleted: e

Deleted: e

Deleted: (a) to¶
(c)

20 Copyright

20.1 All records, documents and other papers, including copies and summaries thereof, which pertain to the finance and administration of the Council and which are made or acquired by the Employee in the course of their employment shall be the property of the Council. The copyright in all such original records, documents and papers shall at all times belong to the Council.

Deleted: Section Break (Next Page)
In respect of any invention that belongs to Ceredigion County Council by virtue of the Patents Acts, it shall be for the Council in the first instance to decide whether to apply for patent or other protection in law.¶

Deleted: employee

Deleted: his/her

20.2 The copyright in any work or design compiled, edited or otherwise brought into existence by the Employee as a scholarly work produced in furtherance of their professional career shall belong to the Employee. For this purpose, 'scholarly work' includes items such as books, contributions to books, articles and conference papers.

Deleted: e

Deleted: his or her professional

Deleted: e

20.3 The copyright in any material produced by the Employee for their personal use and reference shall belong to the Employee. However, the copyright in documents produced by the Employee in the course of their employment for the purposes of the Council and produced, used or disseminated by the Council shall belong to the Council.

Deleted: employee

Deleted: his/her personal

Deleted: e

Deleted: e

Deleted: his/her

21 Investigations by Monitoring Officer & Internal Audit

21.1 Where the Council's Monitoring Officer is undertaking an investigation in accordance with regulations made under section 73(1) of the Local Government Act 2000, Employees must comply with any requirement made by the Monitoring Officer in connection with such an investigation.

Deleted: 18.1 Where

Deleted: e

21.2 Employees must also comply with any requirements made by Internal Audit, as authorised by their rights of access set out in the Council's Constitution and the Internal Audit Charter of the Council. As part of the Council's Financial Regulations and Accompanying Financial Procedures contained in the Council's Constitution, Internal Auditors have the right to:

Deleted: per

Deleted: ¶

21.2.1 Enter any Council premises or land at any reasonable time;

21.2.2 Access all assets, records, documents, correspondence and control systems relating to any financial and other transactions of the Council;

21.2.3 Require and receive any such information and explanations considered necessary concerning any matter under consideration/examination;

21.2.4 Require any Employee of the Council to account for cash, stores or any other Council property under their control; and

21.2.5 Have access to records belonging to third parties, such as contractors or partnership agencies, according to the relevant contractual terms.

21.3 The Council may, from time to time, also be subject to audit, inspection or investigation by external bodies that have statutory rights of access. Employees are expected to cooperate fully with requirements in these instances.

Deleted: 18.3

22 Behaviour Outside Work

Deleted: ¶

22.1 As a general rule, an Employee's private life is their own concern. However, some forms of behaviour occurring away from work, such as violence or dishonesty can have a significant impact on the Council and the service it provides. Employees must therefore ensure that their behaviour in and away from work will not bring the name of the Council into disrepute or attract damaging publicity for the Council. Employees must, as referenced in their Contract of Employment, inform their Line Manager and Human Resources at the earliest opportunity and in writing if they are under investigation for a criminal offence or are cautioned, reprimanded, given a final warning or are convicted of a criminal offence, and must report similarly any activity falling within the Safeguarding procedure to their Line Manager and Human Resources at the earliest opportunity.

Deleted: 19.1

Deleted: e

Deleted: his/her

Deleted: Authority

Deleted: ¶

Deleted: report any allegations of criminal activity, or

Deleted: Chief Officer

Deleted: .

23 Social Media

23.1 Employees must comply with the Council's Social Media Policy, including associated guidance at Appendix 1 to the Council's Social Media Policy (available on the Council's Intranet Site (Cerinet)), and including relating to safeguarding vulnerable adults and children

and regarding politically restricted posts.

23.2 Employees should be aware that failure to abide by the guidelines in the Council's Social Media Policy could lead to disciplinary action under the Council's disciplinary procedure.

24 Data Protection and UK GDPR

24.1 Employees must comply with the Council's Data Protection and GDPR Policy, which is available on the Council's Intranet Site (Cerinet) including the requirement to consult with the Data Protection Officer regarding any Data breach or potential breach, and adhere to the rules of the Policy regarding Data Protection Impact Assessments.

24.2 Employees must be aware that they, as Council Staff, are responsible and accountable for following established corporate and departmental procedures with regard to data protection and for keeping their training and understanding up-to-date and in particular for undertaking all mandatory training, as confirmed in the Policy.

24.3 As stated in the Data Protection and GDPR Policy, failure to comply with the Policy and Data Protection Act 2018 may be regarded as serious misconduct and, if so, will be dealt with in accordance with the Council's Disciplinary Policy. Employees must also be aware that, as stated in the Data Protection and GDPR Policy, misuse and unauthorised disclosure of personal data can lead to personal prosecution.

24.4 Employees are also responsible for ensuring that volunteers, apprentices, trainees and work experience interns working alongside them temporarily are given, where necessary, an appropriate basic training as part of their induction about data protection, and respect for individual privacy rights.

25 Central Register

25.1 Employee declarations referred to in this Policy shall be maintained on a central register, with copies provided to the Monitoring Officer. The Monitoring Officer shall consider whether the Employee's Corporate Lead Officer and/or Line Manager need to be made aware of any of the declarations, as referred to at 6.13 above.

CYNGOR SIR CEREDIGION

COD YMDDYGIAD AR GYFER CYFLOGEION LLYWODRAETH LEOL

Y Cyngor

Mae cyflogeion sy'n gweithio i Gyngor Sir Ceredigion yn gwasanaethu'r Awdurdod Lleol cyfan, maent yn atebol i'r Cyngor ac yn ddyledus iddo.

Rhaid iddynt weithredu yn unol â'r egwyddorion a amlinellir yn yr Atodlen i Orchymyn Cod Ymddygiad (Cyflogeion Cymwys Llywodraeth Leol) (Cymru) 2001 (ac Adran 82 Deddf Llywodraeth Leol 2000) gan gydnabod dyletswydd holl gyflogeion y sector cyhoeddus i gyflawni swyddogaethau cyhoeddus yn rhesymol ac yn unol â'r gyfraith.

Dangosir y ddolen i Orchymyn 2001 yma:

<https://www.legislation.gov.uk/wsi/2001/2280/schedule/made>

1. Cyflwyniad

Mae gan y cyhoedd hawl i ddisgwyl y safonau ymddygiad uchaf gan holl Gyflogeion y Cyngor.

2. Statws y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol ('y Cod Ymddygiad')

Mae'r Cod Ymddygiad yn amlinellu'r safonau **gofynnol** y dylai Cyflogeion eu parchu a bydd yn rhan o'u Contract Cyflogaeth. Ei nod yw gosod canllawiau i gyflogeion a fydd yn helpu cynnal a gwella safonau ynghyd â'u diogelu hwythau rhag camddealltwriaeth a beirniadaeth.

Gall unrhyw achos o dorri'r Cod Ymddygiad hwn arwain at gymryd camau disgyblu o dan Bolisi Disgyblu'r Cyngor (sydd ar gael ar fewnwyd y Cyngor (Cerinet).

3. Egwyddorion Bywyd Cyhoeddus

3.1 Diffiniodd Adroddiad Nolan ar Safonau mewn Bywyd Cyhoeddus ymddygiad da cyflogeion cyrff cyhoeddus fel ymddygiad sydd:

- Yn deg;
- Yn ddidwyll;
- Yn ddiuedd; ac
- o'r fath fodd nes ei fod yn diwallu amcanion penodol y corff y'u penodwyd iddo.

3.2 Mae'r egwyddorion canlynol yn sail i'r Cod Ymddygiad hwn:

3.2.1 Anhunanoldeb

Ar sail buddiannau'r cyhoedd yn unig y dylai deiliaid swyddi cyhoeddus wneud penderfyniadau. Ni ddylent wneud hynny i elwa ar unrhyw fanteision iddynt eu hunain, eu teulu na'u ffrindiau, boed y rheini'n ariannol neu fel arall;

3.2.2 **Uniondeb**

Ni ddylai deiliaid swyddi cyhoeddus roi eu hunain o dan orfodaeth ariannol na gorfodaeth fel arall i sefydliadau nac unigolion o'r tu allan a allai ddwyn dylanwad arnynt wrth gyflawni eu dyletswyddau swyddogol;

3.2.3 **Gwrthrychedd**

Wrth gyflawni busnes cyhoeddus, gan gynnwys apwyntiadau cyhoeddus, rhoi contractau neu argymell unigolion ar gyfer gwobrau a manteision, ar sail rhinweddau yn unig y dylai deiliaid swyddi cyhoeddus wneud dewisiadau.

3.2.4 **Atebolrwydd**

Mae deiliaid swyddi cyhoeddus yn atebol am eu penderfyniadau a'u gweithrediadau i'r cyhoedd a rhaid iddynt ymddarostwng i ba bynnag broses graffu sy'n briodol i'w swydd.

3.2.5 **Bod yn agored**

Rhaid i ddeiliaid swyddi cyhoeddus fod mor agored ag y bo modd ym mhob penderfyniad a gweithred. Dylent roi'r rhesymau am eu penderfyniadau a chyfyngu ar wybodaeth yn unig pan fo buddiannau ehangach y cyhoedd yn gofyn am hynny.

3.2.6 **Gonestrwydd**

Mae dyletswydd ar ddeiliaid swyddi cyhoeddus i ddatgan unrhyw fuddiannau personol sy'n gysylltiedig â'u dyletswyddau cyhoeddus a chymryd camau i ddatrys unrhyw wrthdaro a gwyd mewn modd sy'n diogelu buddiannau'r cyhoedd; a

3.2.7 **Arweinyddiaeth**

Dylai deiliaid swyddi cyhoeddus hyrwyddo a chefnogi'r egwyddorion hyn drwy arweinyddiaeth ac esiamp.

4. **Safonau Gwasanaeth**

4.1 Rhaid i gyflogeion roi gwasanaeth o'r safon uchaf posibl i'r cyhoedd a, lle bo hynny'n rhan o'u dyletswyddau, darparu cyngor priodol i Aelodau'r Cyngor a'u Cyd-gyflogeion yn ddiuedd. Dylai cyflogeion ymdrin â'r cyhoedd, Aelodau a Chyflogeion eraill gyda chydymdeimlad, yn effeithlon a heb ragfarn.

4.2 Mae parch rhwng Cyflogeion ac Aelodau yn hanfodol i lywodraeth leol dda, a dylid cadw perthnasoedd gwaith ar sail broffesiynol.

4.3 Rhaid i gyflogeion bob amser gofio eu cyfrifoldeb tuag at y gymuned a wasanaethant gan sicrhau eu bod yn darparu gwasanaethau cwrtais, effeithiol a diduedd i bob grŵp a phob person yn y gymuned honno yn unol â Pholisïau'r Cyngor.

4.4 Dylai cyflogeion sicrhau eu bod yn defnyddio arian cyhoeddus a ymddiriedwyd iddynt mewn modd cyfrifol a chyfreithlon a rhaid iddynt beidio â defnyddio eiddo, cerbydau na chyfleusterau eraill y Cyngor er defnydd personol oni bai yr awdurdodwyd hynny.

4.5 Rhaid i gyflogeion hefyd fod yn ymwybodol o Strategaeth y Cyngor o ran Atal Twyll, Llygredd a Llwgwrwbrwyo (gan gynnwys Atal Gwyngalchu Arian), sydd ar gael ar wefan y Cyngor, a

chadw ati.

- 4.6 Yn amodol ar 4.9 isod, os bydd Cyflogai yn dod yn ymwybodol o weithgareddau y mae'r Cyflogai yn credu eu bod yn anghyfreithlon, yn amhriodol, yn anfoesegol, neu fel arall yn anghyson â'r Cod Ymddygiad hwn, rhaid i'r Cyflogai roi gwybod am y mater ar unwaith i'w Reolwr Llinell neu Swyddog Arweiniol Corfforaethol yn gweithredu yn unol â hawliau'r Cyflogai o dan Ddeddf Datgelu er Lles y Cyhoedd 1998, a Pholisi Chwythu'r Chwiban y Cyngor (gweler 4.7 isod).
- 4.7 Os bydd Cyflogai yn dod yn ymwybodol o weithgareddau y mae'r Cyflogai yn credu eu bod yn torri Polisi Chwythu'r Chwiban y Cyngor, rhaid i'r Cyflogai godi pryder a dilyn y gweithdrefnau a amlinellir ym Mholisi Chwythu'r Chwiban y Cyngor.
- 4.8 Os bydd Cyflogai yn dod yn ymwybodol o weithgareddau y mae'r Cyflogai yn credu eu bod yn anghyson â Strategaeth y Cyngor o ran Atal Twyll, Llygredd a Llwgrwobrwyo (gan gynnwys Atal Gwyngalchu Arian), rhaid i'r Cyflogai roi gwybod am y mater ar unwaith gan ddefnyddio'r weithdrefn rhoi gwybod a amlinellir yn Strategaeth y Cyngor o ran Atal Twyll, Llygredd a Llwgrwobrwyo (gan gynnwys Atal Gwyngalchu Arian).
- 4.9 Os bydd Cyflogai yn dod yn ymwybodol o weithgareddau y mae'r Cyflogai yn credu eu bod yn anghyfreithlon, yn amhriodol, yn anfoesegol, neu fel arall yn anghyson â'r Cod Ymddygiad hwn AC yn ymwneud â phlant ac oedolion sy'n agored i niwed, rhaid i'r Cyflogai ddilyn y gweithdrefnau a'r canllawiau a amlinellir ym Mholisi a Chanllawiau'r Cyngor ar gyfer Diogelu Plant ac Oedolion mewn Perygl ('y Polisi Diogelu').
- 4.10 Os bydd Cyflogai yn dod yn ymwybodol o weithgareddau y mae'r Gweithiwr yn credu eu bod yn anghyson â Pholisi Caethwasiaeth Fodern y Cyngor, rhaid i'r Cyflogai roi gwybod amdanynt yn unol â Pholisi Caethwasiaeth Fodern y Cyngor a gweithdrefnau cysylltiedig.
- 4.11 Mae gan gyflogeion ddyletswydd i sicrhau cydymffurfedd â'r gyfraith a dylai Cyflogeion fod yn ymwybodol y bydd achosion o gamymddygiad yn cael eu trin yn gyflym ac y gallai hynny arwain at y Cyflogai yn wynebu camau disgyblu, camau eraill yn unol â Pholisïau adnoddau dynol y Cyngor ac, yn dibynnu ar yr amgylchiadau a'r dystiolaeth sydd ar gael, gellir cyfeirio'r ymchwiliad at yr Heddlu neu gorff allanol priodol arall.

5. Niwtraliaeth Wleidyddol

- 5.1 Lle mae Cyflogeion dan gyfyngiadau gwleidyddol (oherwydd y swydd sydd ganddynt, natur y gwaith a wnânt, neu'r cyflog a delir iddynt), rhaid iddynt gydymffurfio ag unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu gweithgareddau gwleidyddol.
- 5.2 Rhaid i gyflogeion hefyd fod yn ymwybodol o Bolisi'r Cyngor ar Gyfyngiadau Gwleidyddol ar Gyflogeion Llywodraeth Leol (y 'Polisi Cyfyngiadau Gwleidyddol') a chadw ato, gan gynnwys y cyfyngiadau arnynt pe baent yn dal swydd Benodol neu Sensitif, fel y'i diffinnir yn y Polisi Cyfyngiadau Gwleidyddol. Dylai cyflogeion fod yn ymwybodol hefyd y gall unrhyw doriad o gyfyngiadau gael ei ystyried yn drosedd yr ymdrinnir â hi yn unol â gweithdrefn ddisgyblu'r Cyngor.
- 5.3 Dylai cyflogeion fod yn ymwybodol eu bod yn gwasanaethu'r Awdurdod Lleol yn ei gyfanrwydd. Maent yn atebol i'r Cyngor ac yn ddyledus iddo. Mae'n dilyn yn hyn o beth bod rhaid iddynt wasanaethu'r Aelodau i gyd ac nid dim ond y rhai sydd yn y grŵp rheoli a rhaid

Tudalen 153

iddynt sicrhau eu bod yn parchu hawliau unigol pob Aelod.

5.4 Yn amodol ar reolau a osodir o bryd i'w gilydd, gallai fod yn rhaid i gyflogeion ddarparu gwybodaeth neu eglurhad i grwpiau gwleidyddol. Rhaid iddynt wneud hynny mewn modd sy'n gyson â niwtraliaeth wleidyddol y Cyflogai.

5.5 P'un a yw Cyflogeion wedi'u cyfyngu'n wleidyddol gan y gyfraith ai peidio, rhaid iddynt ddilyn polisiau'r Cyngor a fynegwyd yn gyfreithlon a rhaid iddynt beidio â chaniatáu i'w barn bersonol neu wleidyddol eu hunain ymyrryd â'u gwaith.

5.6 Mae Cyflogai sy'n dal swydd o dan gyfyngiadau gwleidyddol wedi'i wahardd rhag dod yn aelod neu barhau'n aelod o awdurdod perthnasol (gweler Polisi Cyfyngiadau Gwleidyddol y Cyngor ar fewnwyd y Cyngor (Cerinet)).

6. Buddiannau Personol

6.1 Er mai eu pryder eu hunain yw bywydau preifat Cyflogeion, ni ddylent ganiatáu i'w buddiannau preifat wrthdaro â'u dyletswydd gyhoeddus. Rhaid iddynt beidio â chamddefnyddio eu swydd swyddogol neu wybodaeth a gafwyd yn ystod eu cyflogaeth er budd personol i hybu eu buddiannau preifat, neu fuddiannau pobl eraill, megis eu perthnasau agos a'u cymdeithion, nac i achosi anfantais i unrhyw berson neu sefydliad. Rhaid i gyflogeion beidio â throsglwyddo unrhyw wybodaeth a gafwyd yn ystod eu cyflogaeth i eraill.

6.2 Rhaid i gyflogeion wneud datganiad ynghylch unrhyw fuddiant personol gwirioneddol neu fuddiannau personol posibl drwy lenwi'r ffurflen Datgan Buddiannau sydd ar gael ar fewnwyd y Cyngor (Cerinet). Dylai cyflogeion hefyd ddatgan unrhyw fuddiannau o'r fath yn ysgrifenedig i'w Rheolwr Llinell.

6.3 Wrth gwblhau'r Ffurflen Datgan Buddiannau, bydd yn ofynnol i'r Cyflogai ddarparu unrhyw wybodaeth berthnasol sydd ar gael iddo ar yr adeg honno er mwyn gwneud penderfyniad ynghylch a oes gwrthdaro (neu wrthdaro posibl) buddiannau â'i gyflogaeth/rôl fel Cyflogai'r Cyngor.

6.4 Rhaid i'r Cyflogai ddatgan yr holl fuddiannau fel y'u rhestrir o dan 6.4.1 i 6.4.13 isod. Yn ogystal, mae'n rhaid i'r Cyflogai ddatgan buddiant o dan 6.4.14 os yw'r buddiant yn un y byddai aelod o'r cyhoedd sydd â gwybodaeth am y ffeithiau perthnasol yn ystyried yn rhesymol a allai achosi gwrthdaro â buddiannau'r Cyngor.

6.4.1 Swydd cyfarwyddwyr â thaliad cydnabyddiaeth ar gyfer cwmnïau (cyhoeddus neu breifat);

6.4.2 a) Perthynas ag aelodau agos o'r teulu/cymdeithion personol agos/partïon cysylltiedig sy'n gyflogeion/swyddogion y Cyngor neu athrawon o fewn ysgolion y Sir.

Os ydynt yn Brif Swyddog (Iefel Swyddog Arweiniol Corfforaethol neu uwch) nodwch:

- eu henw;
- eu rôl; ac
- eich perthynas â nhw.

b) Perthynas ag aelodau agos o'r teulu/cymdeithion personol agos/partïon cysylltiedig sy'n Gynghorydd y Cyngor.

Nodwch eu:

- henw

Tudalen 154

- ward

- 6.4.3 Cyflogaeth, swyddogaethau, swyddi neu broffesiynau â thaliad cydnabyddiaeth (ac eithrio Cyngor Sir Ceredigion);
 - 6.4.4 Manylion contractwyr allanol, neu gontractwyr posibl i'r Cyngor, a reolir neu a redir gan gymdeithion personol agos/teulu (gan gynnwys aelodau o'u haelwyd) neu y mae'r Cyflogai wedi bod neu y mae ganddo bellach gysylltiad agos ag ef (gan roi manylion);
 - 6.4.5 Aelodaeth o unrhyw sefydliad nad yw'n agored i'r cyhoedd heb aelodaeth ffurfiol ac ymrwymiad teyrngarwch ac sy'n gyfrinachol ynghylch rheolau aelodaeth neu ymddygiad;
 - 6.4.6 Aelodaeth o unrhyw gymdeithas (gweler hefyd 7. isod), plaid neu sefydliad y mae ei nodau a/neu gyfansoddiad yn gwrthdaro ag unrhyw Reol Gyfreithiol neu'r Polisi Cyfle Cyfartal a fabwysiadwyd gan y Cyngor;
 - 6.4.7 Manylion unrhyw nawdd a roddwyd i'r Cyflogai neu unrhyw gydymaith personol agos/teulu (gan gynnwys aelodau o'u haelwyd) gan sefydliad allanol sy'n debygol o fod yn ymwneud â'r Cyngor;
 - 6.4.8 Manylion unrhyw Gyngor Tref neu Gymuned y mae'r Cyflogai neu unrhyw gydymaith personol agos/teulu (gan gynnwys aelodau o'u haelwyd) yn dal swydd Clerc neu Aelod;
 - 6.4.9 Manylion am aelodaeth y Cyflogai o unrhyw gyrff llywodraethu (gan gynnwys ysgolion) neu sefydliadau eraill sy'n debygol o ymwneud â'r Cyngor;
 - 6.4.10 Swyddi o gyfrifoldeb mewn unrhyw gymdeithasau, clybiau, undebau llafur neu sefydliadau eraill (ac eithrio Undebau Llafur cydnabyddedig Cyflogeion) lle gallai gweithredoedd y Cyngor effeithio ar fuddiannau cyrff o'r fath;
 - 6.4.11 Enwau unrhyw gwmni neu gorff arall (sy'n debygol o ymwneud yn sylweddol â'r Cyngor) y mae'r Cyflogai, neu aelod agos o'r teulu, neu unrhyw berson neu sefydliad sy'n gweithredu ar ran y Cyflogai ar fwrdd (cyfarwyddwyr neu ymddiriedolwyr), neu sy'n aelod o bwyllgor rheoli neu grŵp rheoli'r cwmni neu gorff arall.
 - 6.4.12 Enwau unrhyw gwmni neu gorff arall (sy'n debygol o fod yn ymwneud â'r Cyngor) lle mae'r Cyflogai, neu aelod agos o'r teulu (boed hynny yn ei rinwedd ei hun neu ar ran ei blant bach), neu unrhyw berson neu sefydliad sy'n gweithredu ar ran y Cyflogai, sydd â buddiant llesionol mewn cyfranddaliadau gwerth enwol o fwy na £25,000 neu fwy nag 1% o'r holl gyfranddaliadau a ddyroddwyd;
 - 6.4.13 Perchenogaeth tir o fewn y Sir yn fwy na 5 erw; ac
 - 6.4.14 Unrhyw fuddiannau eraill (boed yn ariannol neu heb fod yn ariannol), y byddai aelod o'r cyhoedd sydd â gwybodaeth o'r ffeithiau perthnasol yn ystyried yn rhesymol a allai achosi gwrthdaro â buddiannau'r Cyngor.
- 6.5 Wrth wneud datganiad, dylai'r Cyflogai roi unrhyw fanylion perthnasol, megis enw'r Cwmni, Cyngor, neu sefydliad perthnasol, perthynas/rôl y Cyflogai (neu gydymaith personol agos/aelod o'r teulu) (e.e. Cynghorydd neu Glerc Cynghorau Tref a Chymuned, yn ogystal â dyddiad yr etholiad neu'r penodiad cyntaf), a'r berthynas â'r cydymaith personol agos (e.e. ffrind/aelod o'r teulu/aelod o'r aelwyd). Mae'r ddyletswydd hon yn ychwanegol at unrhyw ddatganiad i unrhyw Gyngor Tref neu Gymuned priodol.
 - 6.6 Gofynnir i'r Cyflogai ddatgan bod y wybodaeth a roddwyd yn gywir, hyd eithaf ei wybodaeth a'i gred, a rhoi cyfeiriad ei e-bost, a ddefnyddir fel llofnod.
 - 6.7 Unwaith y bydd y Cyflogai wedi llenwi'r Ffurflen Datgan Buddiannau cynhyrchir derbynneb arnodedig o'r ffurflen a bydd yn cael ei chofnodi yn y Gofrestr Ganolog o Ddatganiadau. Mae rhagor o fanylion am sut i ddatgan buddiannau a mynediad at y Ffurflen Datgan Buddiannau i'w gweld ar Fewnwyd y Cyngor o dan 'Polisiâu a Gweithdrefnau' (o dan y

Tudalen 155

pennawd 'Polisi Datgan a Chofrestru Lletygarwch a Buddiannau').

- 6.8 Os yw'r Cyflogai yn ansicr a fyddai aelod o'r cyhoedd sydd â gwybodaeth am y ffeithiau perthnasol yn ystyried yn rhesymol y gallai'r buddiant achosi gwrthdaro â buddiannau'r Cyngor, rhaid iddynt wneud y datganiad a gallant gysylltu â'r Swyddog Monitro am gyngor. Mae angen y rhagdybiaeth tuag at ddatgan buddiant er mwyn nid yn unig amddiffyn y Cyngor ond hefyd y Cyflogai ac er mwyn tryloywder.
- 6.9 Nid yw'r gofyniad i wneud datganiad yn golygu y bydd y Cyflogai yn cael ei atal rhag ymwneud â darn penodol o waith sy'n gysylltiedig ag unrhyw fuddiant a ddatganwyd, gan y gellid dod i'r casgliad nad oes gwrthdaro, ond bydd angen i hyn gael ei ystyried yn ofalus gan y Swyddog Monitro a/neu Reolwr Corfforaethol y Cyflogai (yn hytrach na'r Cyflogai), a all benderfynu y dylid osgoi'r gwrthdaro mewn rhyw ffordd arall. Dylai cyflogeion gyfeirio at adran 18.1 isod am arweiniad ar fuddiannau personol sy'n ymwneud â chyflogaeth arall. Oni bai bod ei Reolwr Corfforaethol yn hysbysu'n wahanol, os oes gan Gyflogai fuddiant mewn eitem dan sylw, ni ddylai'r Cyflogai hwnnw gymryd unrhyw ran mewn unrhyw drafodaethau ar y mater hwnnw.
- 6.10 Wrth ystyried a fyddai'n rhesymol gweld gwrthdaro buddiannau â buddiannau'r Cyngor (gan aelod o'r cyhoedd sy'n gwybod y ffeithiau perthnasol) rhaid cofio bod y cyhoedd yn gweld y Cyngor fel un sefydliad, nid set o isadrannau ac adrannau ar wahân. Y nod o ddatgan gwrthdaro buddiannau posibl yw bod y Cyngor a'r Cyflogai i'w gweld uwchlaw unrhyw bosibilrwydd o amheuaeth o ddylanwad gormodol.
- 6.11 Mae gan gyflogeion ddyletswydd barhaus drwy gydol eu cyflogaeth i ystyried a datgan unrhyw fuddiannau personol o'r fath. Rhaid i Brif Swyddogion wneud datganiadau blynyddol (hyd yn oed os mai dim ond i gadarnhau nad yw'r buddiannau wedi newid).
- 6.12 Caiff y Swyddog Monitro wneud ymholiad ynghylch unrhyw ddatganiad yn ôl yr angen, er mwyn ystyried a oes gwrthdaro (neu wrthdaro posibl) buddiannau ac a ddylai'r Cyflogai roi'r gorau i ymwneud ag unrhyw ddarn penodol o waith sy'n achosi (neu a allai achosi) y gwrthdaro, neu a ddylid osgoi'r gwrthdaro mewn rhyw ffordd.
- 6.13 Bydd y Swyddog Monitro yn ystyried a oes angen hysbysu Swyddog Arweiniol Corfforaethol y Cyflogai a/neu'r Rheolwr Llinell am unrhyw rai o'r datganiadau, a bydd yn rhoi gwybod iddynt am unrhyw ddatganiadau o'r fath, os ystyrir bod angen. Wrth ystyried a oes angen hysbysu Swyddog Arweiniol Corfforaethol y Cyflogai a/neu'r Rheolwr Llinell, bydd y Swyddog Monitro yn ystyried unrhyw sail gyfreithlon dros ddatgelu'r wybodaeth gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, ddeddfwriaeth Diogelu Data.

7 Cymdeithasau Cudd

- 7.1 Rhaid i gyflogeion ddatgan unrhyw aelodaeth o gymdeithasau cudd (gweler hefyd 6.4.6 uchod). Mae hyn yn cynnwys unrhyw gyfrinfa, cabidwl, cymdeithas, ymddiriedolaeth neu gynulliad neu gyfarfod rheolaidd (ac eithrio cymdeithas broffesiynol), sydd:
- 7.1.1 Ddim yn agored i aelodau o'r cyhoedd nad ydynt yn aelodau o'r gyfrinfa, y cabidwl, y gymdeithas neu'r ymddiriedolaeth honno; a/neu
- 7.1.2 Sy'n cynnwys yn y grant aelodaeth rwymedigaeth ar ran yr aelod i wneud ymrwymiad (boed trwy lw neu fel arall) o deyrngarwch i'r gyfrinfa, cabidwl,

Tudalen 156

cymdeithas, cynulliad neu gyfarfod; ac

- 7.1.3 Sy'n cynnwys, p'un ai i ddechrau neu wedyn, ymrwymiad (boed trwy lw neu fel arall) o gyfrinachedd ynghylch rheolau, aelodaeth neu ymddygiad y gyfrinfa, cabidwl, cymdeithas, ymddiriedolaeth, cynulliad neu gyfarfod.

8 Contractwyr

- 8.1 Rhaid i bob perthynas o natur fusnes neu breifat gyda chontractwyr allanol, neu gontractwyr posibl, gael ei datgan gan y Cyflogai. Rhaid rhoi archebion a chontractau yn unol â Rheoliadau Ariannol a Gorchmynion Sefydlog Contractau (neu Reolau Gweithdrefnau Contractau) y Cyngor ar sail rhinweddau, drwy gystadleuaeth deg ac agored yn erbyn tendrau eraill ac ni ddylid dangos dim ffafr arbennig i fusnesau gan, er enghraifft, ffrindiau, cymheiriaid, perthnasau agos neu gyfranogion yn y broses dendro. Ni ddylid gwahaniaethu yn erbyn dim un rhan o'r gymuned leol.
- 8.2 Rhaid i gyflogeion sy'n cyflogi neu yn goruchwyllo contractwyr neu sydd ag unrhyw berthynas swyddogol arall â chontractwyr ac sydd ar hyn o bryd, neu a fu gynt, â pherthynas â chontractwyr yn rhinwedd cymhwysedd breifat neu ddomestig, ddatgan y berthynas honno.

9 Gwasanaethau'r Cyngor a Swyddogaethau Rheoleiddiol

- 9.1 Mae'r un egwyddorion y cyfeirir atynt yn 6. uchod (h.y. rhaid i gyflogeion ddatgan buddiant, p'un a yw'r buddiant yn un y byddai aelod o'r cyhoedd sydd â gwybodaeth o'r ffeithiau perthnasol yn rhesymol yn ystyried a allai achosi gwrthdaro â buddiannau'r Cyngor) yn berthnasol i:
- 9.1.1 Wasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu neu lle mae gan y Cyngor swyddogaeth reoleiddiol h.y. rhaid i'r Cyflogeion, cyn gynted â phosibl, ddatgan a rhoi gwybod hefyd am bob perthynas o natur fusnes neu breifat sydd ganddynt â busnesau, sefydliadau neu unigolion y mae'r Cyngor yn darparu gwasanaethau ar eu cyfer neu'n gweithredu mewn swyddogaeth reoleiddiol;
- 9.1.2 Cyflogeion sydd â buddiannau mewn cwmnïau, busnesau neu ffyrmïau y mae'r Cyngor yn contractio â nhw, neu sy'n darparu gwasanaeth i'r Cyngor gan gynnwys Cyflogeion sydd eu hunain, neu eu cymdeithion personol agos/perthnasau agosaf (gan gynnwys aelodau o'u haelwyd) yn gyfarwyddwyr cwmni, yn bartneriaid mewn partneriaeth, unig fasnachwyr a/neu sydd â buddiant mewn busnesau neu sefydliadau o'r fath; a
- 9.1.3 Chyflogeion sydd eu hunain (neu, hyd eithaf eu gwybodaeth, eu cymdeithion personol agos/perthnasau agosaf (gan gynnwys aelodau o'u haelwyd)) yn ymwneud â rhedeg a/neu reolaeth gyffredinol busnes neu sefydliad sydd wedi gwneud cais am gyllid, benthyciadau neu grantiau gan y Cyngor, gan gynnwys, er enghraifft, Grantiau Llywodraeth Cymru a weinyddir gan y Cyngor.
- 9.2 Ni fydd cyflogeion yn argymhell dim busnesau penodol a ddefnyddir gan unigolion neu fusnesau eraill, lle gallai hyn gael ei gamddechongli fel argymhelliad y Cyngor neu argymhelliad gan y Cyflogai yn rhinwedd ei swydd.
- 9.3 Mae'r busnesau a'r sefydliadau y cyfeirir atynt yn yr adran hon yn cynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i gwmnïau preifat, cwmnïau cyfyngedig cyhoeddus, partneriaethau, partneriaethau atebolrwydd cyfyngedig, unig fasnachwyr, cwmnïau daliannol, is-gwmnïau,

cymdeithasau ac elusennau.

9.4 Gall y Gyflogai hefyd gysylltu â'r Swyddog Monitro am gyngor pellach.

10 Gwahanu Rolau yn ystod Tendro

- 10.1 Dylai cyflogeion sy'n ymwneud â'r broses dendro ac sy'n delio â chontractwyr fod yn glir ynghylch gwahanu rolau cleientiaid a chontractwyr o fewn y Cyngor. Rhaid i Uwch Gyflogeion sydd â chyfrifoldeb am gleientiaid a chontractwyr fod yn ymwybodol o'r angen am atebolrwydd ac am fod yn agored.
- 10.2 Rhaid i gyflogeion sydd mewn unedau contractwyr neu gleientiaid fod yn deg, yn dryloyw ac yn ddiuedd ynghyd â gweithredu yn foesebol wrth ymdrin â phob cwsmer, cyflenwr, contractwr arall ac is-contractwr.
- 10.3 Ni ddylai cyflogeion sy'n cael gwybod gwybodaeth gyfrinachol am dendrau a chostau contractwyr mewnol ac allanol ddatgelu'r wybodaeth honno i ddim un parti na sefydliad sydd heb awdurdod i wybod.
- 10.4 Dylai unrhyw Gyflogai sy'n ystyried pryniant contractwr gan reolwyr, cyn gynted ag y byddant wedi ffurfio bwriad pendant, hysbysu'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol priodol a thynnu'n ôl o'r prosesau dyfarnu contract.
- 10.5 Dylai cyflogeion sicrhau na ddangosir dim ffafr arbennig i gyflogeion presennol na chyn gyflogeion diweddar na'u cymheiriaid, perthnasau agos na chyfranogion wrth roi contractau i fusnesau y mae'r rheini yn eu cynnal na'u cyflogi mewn swydd reoli uchel neu berthnasol.

11. Penodiadau a Materion eraill â wnelo â Chyflogi

- 11.1 Rhaid i gyflogeion sy'n ymwneud â recriwtio a phenodi Staff sicrhau bod penodiadau'n cael eu gwneud ar sail teilyngdod. Er mwyn osgoi unrhyw gyhuddiad posib o ddangos tuedd, rhaid i gyflogeion beidio â phenodi na gwneud penderfyniadau eraill parthed disgyblu, dyrchafu na thâl nac amodau Cyflogai arall, na darpar Gyflogai sy'n perthyn iddynt neu lle y mae ganddynt berthynas bersonol agos y tu allan i'r gwaith.
- 11.2 Ni fydd cyflogeion yn canfasio unrhyw Aelod na Swyddog y Cyngor parthed ymgeiswyr sy'n chwilio am waith gyda'r Cyngor.
- 11.3 Dylid darllen yr adran hon ar y cyd â Pholisi Recriwtio a Dethol y Cyngor.

12 Materion Cydraddoldeb

- 12.1 Rhaid i bob un o Gyflogeion llywodraeth leol gydymffurfio â pholisïau cydraddoldeb, fel y'u cytunwyd gan y Cyngor, yn ogystal â gofynion y gyfraith. Mae hawl gan bob aelod o'r gymuned leol, cwsmeriaid a Chyflogeion eraill gael eu trin yn deg ac yn gydradd. Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r egwyddor y byddai'n trin y Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal wrth weithredu busnes cyhoeddus a gweinyddu cyfiawnder yng Nghymru. Mae gwybodaeth am Gynllun Iaith Gymraeg y Cyngor ar gael ar fewnwyd Ceredigion (Cerinet) o dan yr adran 'Polisïau a Gweithdrefnau'.

13 Llygredd

- 13.1 Rhaid i gyflogeion sydd yn rhinwedd eu cymhwysedd swyddogol fod yn ymwybodol ei bod yn drosedd ddifrifol o dan y Deddfau Atal Llygredd iddynt dderbyn neu roi unrhyw roddion, benthyciadau, ffioedd, gwobrwyon neu unrhyw fantais arall am wneud neu beidio â gwneud rhywbeth neu ddangos ffafr neu anffafr tuag at unrhyw berson neu sefydliad.
- 13.2 Mae llygredd yn ymwneud ag amrywiaeth eang o ymddygiad anfoesegol ac mae'n cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i, gamddefnyddio pŵer yr ymddiriedwyd er budd preifat a chynnig, rhoi, derbyn neu ofyn, yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, unrhyw beth o werth i ddylanwadu'n amhriodol ar weithredoedd parti arall. Rhaid i gyflogeion roi gwybod am y mater yn brydlon yn unol â Strategaeth Atal Twyll, Llygredd a Llwgrwobrwyo'r Cyngor (gan gynnwys Atal Gwyngalchu Arian) os:
 - 13.2.1 Yw'r Cyflogai yn amau a oes gweithred o lygredd wedi digwydd, yn digwydd neu'n gallu digwydd (gweithred o lygredd bosibl);
 - 13.2.2 Bydd unrhyw un yn cysylltu â Chyflogai a'i bod yn ymddangos (neu a allai ymddangos i drydydd parti) mai'r nod yw cael rhyw fath o driniaeth ffafraethol neu, o dan unrhyw amgylchiadau amheus, mewn cysylltiad â gwasanaeth a ddarperir gan y Cyngor, un o swyddogaethau rheoleiddio'r Cyngor neu gontract, er diogelwch y Cyflogai ei hun; neu
 - 13.2.3 Mae'r Cyflogeion yn amau gweithgaredd gwyngalchu arian, twyll, llwgrwobrwyo neu lygredd.
- 13.3 Wrth godi pryderon ynghylch twyll, llwgrwobrwyo a llygredd, dylai Cyflogeion nodi y bydd eu pryderon yn cael eu trin yn gyfrinachol, cyn belled ag y bo modd. Rhaid bod ag amheuaeth o gamwedd yn rhesymol a bydd y Cyngor yn sicrhau bod unrhyw honiad o unrhyw fath, gan gynnwys llythyrau dienw neu alwadau ffôn, yn cael ei ystyried ac yr ymchwilir iddo'n drylwyr mewn modd priodol.
- 13.4 Bydd y Cyngor yn ymdrin yn gyflym ac yn drylwyr ag unrhyw achosion o gamymddygiad a gall Cyflogeion wynebu camau disgyblu neu gamau eraill yn unol â Pholisïau Adnoddau Dynol y Cyngor. Gellir cymryd camau disgyblu neu gamau eraill yn ychwanegol at, neu yn lle, achos troseddol (mae hyn yn dibynnu ar amgylchiadau pob achos unigol), yn unol â Pholisi Disgyblu'r Cyngor, sydd ar gael ar Fewnwyd y Cyngor (Cerinet).

14 Defnyddio Adnoddau Ariannol

- 14.1 Rhaid i gyflogeion sicrhau eu bod yn defnyddio arian cyhoeddus a ymddiriedir iddynt mewn modd cyfrifol a chyfreithlon fel bod y Cyngor yn cael gwerth am arian ac yn osgoi her gyfreithiol i'r Cyngor, a rhaid iddynt beidio â defnyddio eiddo, cerbydau neu gyfleusterau eraill y Cyngor at ddefnydd personol oni bai eu bod wedi eu hawdurdodi i wneud hynny.
- 14.2 Rhaid i gyflogeion ddatgan buddiant a pheidio â bod yn rhan o unrhyw drafodiadau ariannol sy'n ymdrin ag arian cyhoeddus y mae ganddynt hwy, neu unrhyw bartner, priod, perthynas agos neu gydymaith fuddiant personol neu ariannol ynddynt.
- 14.3 Mae buddiant personol neu ariannol yn cynnwys unrhyw fusnes neu sefydliad y mae'r Cyflogai, ei bartner, priod, perthynas agos neu gydymaith (gan gynnwys aelodau o'u haelwyd) yn gyfarwyddwr cwmni, yn bartner (ar gyfer partneriaeth), neu'n unig fasnachwr, neu sy'n ymwneud â rhedeg a/neu reolaeth gyffredinol busnes neu sefydliad sydd wedi

Tudalen 159

gwneud cais am gyllid, benthyciadau neu grantiau gan y Cyngor, gan gynnwys, er enghraifft, Grantiau Llywodraeth Cymru a weinyddir gan y Cyngor.

- 14.4 Dylai rheolwyr sicrhau bod dyletswyddau'n cael eu gwahanu o fewn unrhyw drafodiad ariannol a drefnir gan ddefnyddio arian cyhoeddus, drwy sicrhau bod o leiaf ddau gyflogai yn rhan o'r broses. Ar ben hynny, dylai'r trafodiadau hyn hefyd gael eu gwirio gan Swyddog annibynnol.

15 Lletygarwch/Rhoddion

Rhoddion

- 15.1 Rhaid i gyflogeion fod yn ymwybodol y gall unrhyw un y maent yn ymwneud ag ef roi rhoddion a/neu letygarwch a thrwy wneud hynny efallai y byddant yn ceisio dylanwadu ar Gyflogeion y Cyngor. Er mwyn cynnal tryloywder, uniondeb ac ymddiriedaeth y cyhoedd, cydweithwyr a phob cyflenwr, ni ddylai Cyflogeion fel arfer dderbyn unrhyw roddion neu letygarwch.
- 15.2 Cyflogeion:
- 15.2.1 ni ddylent dderbyn rhoddion personol gwerth mwy na £10 ('rhoddion sylweddol') gan contractwyr, cyflenwyr allanol, sefydliadau neu unigolion eraill.
- 15.2.2 gallant gadw rhoddion o werth symbolaidd megis beiros, dyddiaduron, siocledi, gwin ac ati hyd at £10 ('rhoddion di-nod') gan contractwyr, cyflenwyr allanol, sefydliadau eraill, unigolion neu ffynonellau ('rhoddwyr').
- 15.3 Cyfrifoldeb y Cyflogai yw ystyried a oes gan rodd werth sylweddol (mwy na £10). Rhaid i'r Cyflogai wneud ymholiadau rhesymol i ganfod gwerth y rhodd. Gallai camau o'r fath gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, chwilio ar y rhynggrwyd/ymchwilio i werth y rhodd.
- 15.4 Ni ddylai cyflogeion dderbyn sawl rhodd ddi-nod gan yr un rhoddwr/rhoddwyr, gan y byddai'r rhain yn gyfystyr â rhoddion personol sylweddol o'u hystyried gyda'i gilydd e.e. mwy na 3 rhodd yn ystod cyfnod o 1 flwyddyn.
- 15.5 Ni ddylai cyflogeion dderbyn dim rhoddion gan contractwyr neu gyflenwyr y Cyngor yn ystod (neu'n arwain at) adnewyddu contractau/prosesau tendro.
- 15.6 Rhaid i'r Cyflogai wneud Datganiad ym mhob amgylchiad, beth bynnag fo gwerth y rhodd.

Lletygarwch

- 15.7 Cyflogeion:
- 15.7.1 dylent yn gyffredinol wrthod pob cynnig o letygarwch lle bynnag y bo modd.
- 15.7.2 gallant dderbyn lletygarwch gwerth £10 neu lai ('lletygarwch di-nod').
- 15.7.2 ni ddylent dderbyn lletygarwch gwerth mwy na £10 ('lletygarwch sylweddol') oni bai bod angen gwirioneddol ac annatod i gynrychioli'r Cyngor mewn digwyddiad neu yn y gymuned a'u bod wedi cael caniatâd eu Swyddog Arweiniol Corfforaethol neu eu Rheolwr

Tudalen 160

Corfforaethol.

- 15.8 Ni ddylai cyflogeion dderbyn sawl cynnig o letygarwch gan yr un rhoddwr/rhoddwyr, gan y byddai'r rhain yn gyfystyr â lletygarwch sylweddol o'u hystyried gyda'i gilydd e.e. mwy na 3 chynnig o letygarwch yn ystod cyfnod o 1 flwyddyn.
- 15.9 Ni ddylai cyflogeion dderbyn unrhyw letygarwch gan contractwyr neu gyflenwyr y Cyngor yn ystod (neu yn arwain at) adnewyddu contractau/prosesau tendro.
- 15.10 Rhaid datgan pob lletygarwch a dderbynnir.
- 15.11 Cyfrifoldeb y Cyflogai yw ystyried a oes gan gynnig lletygarwch werth sylweddol (mwy na £10). Rhaid i'r Cyflogai wneud ymholiadau rhesymol i ganfod gwerth y lletygarwch. Gallai camau o'r fath gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, chwilio ar y rhyngwyd/ymchwilio i werth y lletygarwch.
- 15.12 Os oes amheuaeth a oes angen gwirioneddol ac annatod i dderbyn y lletygarwch, dylai'r Cyflogai wirio gyda'r Swyddog Monitro (gweler hefyd enghreifftiau derbyniol yn 15.16 isod).
- 15.13 Pan fydd yn rhaid gwrthod lletygarwch, dylai'r sawl sy'n cynnig lletygarwch gael ei hysbysu'n gwrtais ond yn gadarn o'r gweithdrefnau a'r safonau sy'n gweithredu o fewn y Cyngor.
- 15.14 Wrth dderbyn lletygarwch a awdurdodir, dylai Cyflogeion fod yn enwedig o sensitif ynghylch yr amseriad a dirnadaeth y cyhoedd parthed y penderfyniadau a wna'r Cyngor a allai fod yn effeithio ar y sawl sy'n darparu'r lletygarwch.
- 15.15 Mae'n dderbyniol bod Cyflogeion yn derbyn lletygarwch o fynychu cynadleddau a chyrsgiau perthnasol lle y bo'n amlwg mai lletygarwch corfforaethol ac nid personol yw hwnnw, lle bo'r rheolwr llinell yn rhoi cydsyniad ymlaen llaw a lle bo'r Cyngor yn fodlon nad yw hynny'n peryglu unrhyw benderfyniadau i brynu pethau. Lle bo rhaid wrth ymweliadau i arolygu offer etc, rhaid i Gyflogeion sicrhau mai'r Cyngor sy'n diwallu costau'r fath ymweliadau i osgoi peryglu uniondeb y broses o wneud penderfyniadau diweddarach yng nghyswllt prynu pethau.
- 15.16 Mae enghreifftiau derbyniol o letygarwch/rhoddion yn cynnwys:
- 15.16.1 Cynnig o ddiod ar ôl arolygu safle;
 - 15.16.2 Gwahoddiadau i fynychu digwyddiadau lle bo'r swyddog yn cynrychioli'r Cyngor, neu i ddigwyddiadau a fynychir yn rhinwedd ei swydd broffesiynol e.e. seremoni wobrwyo;
 - 15.16.3 Cinio gwaith o safon resymol a ddarperir er mwyn galluogi'r partion i ddal ati i drafod busnes; neu
 - 15.16.4 Rhoddion di-nod o werth symbolaidd megis beiros, dyddiaduron, siocledi, gwin, tocynnau ar gyfer digwyddiad ac ati hyd at £10.
- 15.17 Mae enghreifftiau annerbyniol o letygarwch/rhoddion yn cynnwys:

15.17.1 Gwyliau;

Tudalen 161

- 15.17.2 Gwahoddiadau personol i gael nosweithiau allan gyda chynrychiolwyr cwmni neu gwmni sy'n ymwneud â'r Cyngor;
- 15.17.3 Cynnig gwesty neu docynnau ar gyfer theatrau/digwyddiadau chwaraeon; neu
- 15.17.4 Y defnydd o eiddo cwmni.

15.18 Rhaid i unrhyw Gyflogai sy'n dymuno derbyn rhoddion/lletygarwch sicrhau bod Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion Cyflogeion y Cyngor wedi'i chwblhau'n llawn, sydd ar gael ar fewnwyd y Cyngor (Cerinet). Rhaid i gyflogeion gwblhau'r Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion, er mwyn cydymffurfio â'r Cod Ymddygiad.

15.19 Rhaid gwneud pob datganiad cyn gynted ag sy'n rhesymol ymarferol ar ôl derbyn y rhodd/lletygarwch ac o leiaf o fewn 7 diwrnod gwaith.

15.20 Wrth lenwi'r Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion, bydd yn ofynnol i'r Cyflogai roi unrhyw wybodaeth berthnasol, gan gynnwys:

- 15.20.1 Enw'r sefydliad sy'n darparu'r lletygarwch;
- 15.20.2 Y sefydliad sy'n noddi'r lletygarwch (os yw'n wahanol i'r uchod);
- 15.20.3 Y dyddiad y mae/derbyniwyd y lletygarwch;
- 15.20.4 Natur y digwyddiad a'r cyd-destun ar gyfer darparu'r lletygarwch/y darparuwyd y lletygarwch;
- 15.20.5 Enw unrhyw Gyflogai/Cyflogeion arall o Gyngor Sir Ceredigion a fydd yn mynychu'r/a fynychodd y digwyddiad;
- 15.20.6 Enw unrhyw sefydliad arall a fydd yn mynychu'r/a fynychodd y digwyddiad, os yw'n gysylltiedig â'r lletygarwch sydd i'w dderbyn/a dderbyniwyd;
- 15.20.7 Y math o letygarwch/rhodd a dderbyniwyd ac amcangyfrif o werth bras; ac
- 15.20.8 A awdurdodwyd derbyn y lletygarwch ymlaen llaw (ac os felly, rhoch fanylion a chofnodion).

15.21 Yn ogystal, gofynnir i'r Cyflogai yn y Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion ddatgan bod y wybodaeth a roddwyd yn gywir hyd eithaf ei wybodaeth a'i gred (e-bost wedi'i roi fel llofnod).

15.22 Unwaith y bydd y Cyflogai wedi llenwi'r Ffurflen Datgan Lletygarwch a Rhoddion cynhyrchir derbynneb arnodedig o'r ffurflen. Bydd yn cael ei gofnodi yn y Gofrestr Ganolog o Ddatganiadau. Mae rhagor o fanylion am sut i gofrestru datganiadau lletygarwch a mynediad at y Ffurflen Datgan Lletygarwch ar gael ar Fewnwyd y Cyngor (Cerinet) o dan 'Polisiâu a Gweithdrefnau' (o dan y pennawd 'Polisi Datgan a Chofrestru Buddiannau Lletygarwch a Rhoddion').

16 Nawdd – Rhoi a Derbyn

- 16.1 Lle bo sefydliad allanol am noddi neu'n ceisio noddi gweithgaredd gan lywodraeth leol, mae'r confensiynau sylfaenol parthed derbyn rhoddion neu letygarwch yn berthnasol. Rhaid bod yn enwedig o ofalus wrth ymdrin â chontractwyr ac isgontractwyr.
- 16.2 Lle bo'r Cyngor yn dymuno noddi digwyddiad neu wasanaeth, ni ddylai Cyflogai nac unrhyw bartner, priod, perthynas agos neu gydymaith elwa o nawdd o'r fath mewn ffordd uniongyrchol, heb fod datgeliad llawn, a thrwy lenwi'r Ffurflen Datgan Buddiannau (ar gael ar Fewnwyd y Cyngor (Cerinet)). Yn yr un modd, lle bo'r Cyngor yn rhoi cymorth i'r gymuned ar ffurf nawdd, cymorth

Tudalen 162

grantiau, arian neu ddulliau eraill, dylai Cyflogeion sicrhau y rhoddir cyngor diduedd ac nad oes gwrthdaro rhwng buddiannau.

- 16.3 Nid yw'r adran hon yn gosod unrhyw gyfyngiad ar allu Cyflogai i gyflawni ei weithgaredd elusennol ei hun y tu allan i ddyletswyddau ei gyflogaeth ac i chwilio am nawdd gan ei gydweithwyr ar gyfer gweithgaredd o'r fath.

17 Cyfrinachedd

- 17.1 Bod yn agored wrth ledaenu gwybodaeth a gwneud penderfyniadau ddylai fod yr arferiad yn y Cyngor. Serch hynny, gallai gwybodaeth benodol fod yn gyfrinachol neu sensitif ac yn amhriodol i gynulleidfa ehangach, gan gynnwys gwybodaeth mewn adroddiadau eithriedig a adroddwyd mewn cyfarfodydd cyhoeddus.
- 17.2 Lle bo rhaid wrth gyfrinachedd i ddiogelu preifatrwydd neu hawliau eraill unigolion neu gyrff, ni ddylid datgelu gwybodaeth i neb heblaw am Aelod, Cyflogai neu berson arall sydd â'r hawl iddi, neu sydd angen mynediad ati i gyflawni eu dyletswyddau yn gywir.
- 17.3 Nid oes dim byd yn y Cod Ymddygiad hwn sy'n diystyru goblygiadau presennol yng nghyd-destun cyfraith gwlad a chyfraith statudol i gadw gwybodaeth benodol yn gyfrinachol nac i'w dadlennu.
- 17.4 Rhaid i gyflogeion na wyddant pa wybodaeth sy'n agored a pha wybodaeth sy'n peidio â bod geisio eglurhad gan eu Rheolwr Llinell a fydd yn ceisio cyngor y Swyddog Monitro a/neu'r Swyddog Diogelu Data, lle bo hynny'n briodol.
- 17.5 Rhaid i bob datganiad i'r wasg fynd trwy Dîm Cyfathrebu'r Cyngor neu yn eu habsenoldeb drwy'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol perthnasol.

18 Cyflogaeth arall/Gwaith Preifat/Gweithgareddau Eraill

- 18.1 Gall Cyflogai sy'n dymuno cyflawni cyflogaeth arall wneud hynny dim ond os caniateir hynny gan Gontract ei Gyflogaeth a chan Lawlyfr y Cyflogeion. Os felly, rhaid i'r Cyflogai hysbysu ei Reolwr Llinell. Lle ystyrir bod gwrthdaro, cynhelir trafodaeth rhwng y Cyflogai, y Gwasanaeth ac Adnoddau Dynol i ystyried sut y gellir osgoi'r gwrthdaro. Ni ddylai unrhyw gyflogaeth arall effeithio ar y gwaith y mae'r Cyflogai yn ei wneud i'r Cyngor nac effeithio ar allu'r Cyflogai i wneud ei swydd. Rhaid iddo beidio â niweidio enw da'r Cyngor na chael effaith negyddol ar ei ddyletswyddau neu ei fuddiannau.
- 18.2 Ni all cyflogeion ymgymryd â chyflogaeth arall yn swyddfeydd y Cyngor ac ni ddylent ddefnyddio dim un o gyfleusterau'r Cyngor, er enghraifft, ffonau, cyfrifiaduron, argraffwyr, ffacsau, llungopiwyr ac ati.
- 18.3 Rhaid i gyflogeion beidio â chyflawni cyflogaeth arall yn ystod eu hamser gwaith cyflogedig. Os ydynt yn dymuno gwneud hynny, dylent drafod hyn gyda'u Rheolwr Corfforaethol ac Adnoddau Dynol.
- 18.4 Gall cyflogeion ddarparu gwasanaeth i sefydliadau gwirfoddol neu sefydliadau eraill yn ystod eu hamser eu hunain. Fodd bynnag, mae'n bwysig nad yw'r gwasanaeth y mae'r Cyflogai yn ei ddarparu yn effeithio ar ei swydd nac ar enw da'r Cyngor. Rhaid i gyflogeion ddweud wrth

Tudalen 163

eu Rheolwr Llinell os ydynt yn darparu gwasanaeth i sefydliad lle gallai fod gwrthdaro buddiannau yn ymwneud â'u cyflogaeth.

- 18.5 Rhaid i gyflogeion beidio â defnyddio eu swydd fel Cyflogai'r Cyngor i ffafrio unrhyw sefydliadau gwirfoddol neu sefydliadau eraill.
- 18.6 Rhaid i gyflogeion roi i'r Cyngor unrhyw arian a gânt am waith y maent yn ei wneud megis darlithoedd, darllediadau neu erthyglau cylchgrawn sy'n rhan o ddyletswyddau'r Cyflogai ac ni ddylent gadw dim taliad o dan amgylchiadau o'r fath, os yw'r sefydliad allanol yn rhoi taliad am amser y Cyflogai. Os yw'r Cyflogai yn cymryd rhan mewn digwyddiad o'r fath fel rhan o'i Gyflogaeth, rhaid trefnu unrhyw gostau/taliadau drwy'r Cyngor. Nid yw'n ofynnol i gyflogeion roi unrhyw arian a gânt i'r Cyngor am waith y maent yn ei wneud y tu allan i'w dyletswyddau fel Cyflogai yn eu hamser eu hunain.

19 Hawliau Patent

- 19.1 Mewn perthynas ag unrhyw ddyfeisiad sy'n perthyn i Gyngor Sir Ceredigion yn rhinwedd y Deddfau Patentau, y Cyngor yn y lle cyntaf fydd yn penderfynu a yw am wneud cais am batent neu warchodaeth gyfreithiol arall.
- 19.2 Bydd unrhyw fater neu beth y gellir ei batentu o dan y Deddfau Patentau a wneir, a ddatblygir neu a ddarganfyddir gan y Cyflogai, naill ai ar ei ben ei hun neu ar y cyd, tra bo'n cyflawni ei ddyletswyddau arferol neu ddyletswyddau a neilltuwyd yn benodol i'r Cyflogai, yn cael ei ddatgelu ar unwaith i'w Swyddog Arweiniol Corfforaethol neu Brif Weithredwr ac, yn amodol ar ddarpariaethau'r Deddfau Patentau/Rheolau Patentau, yn perthyn i Gyngor Sir Ceredigion ac yn eiddo llwyr iddo.
- 19.3 Mae'n rhaid i Gyflogai, er gwaethaf terfynu contract ei gyflogaeth, lofnodi a gweithredu pob dogfen o'r fath a gwneud yr holl weithredoedd y gall y Cyngor yn rhesymol ofyn amdanynt:
- 19.3.1 Oni bai bo'r Cyngor yn cyfarwyddo'n wahanol, gwneud cais am unrhyw batent, cynllun cofrestredig neu ddull diogelu arall o unrhyw fath a chael y rhain hefyd parthed y dyfeisiad yn enw unigswydd Cyngor Sir Ceredigion yn unrhyw wlad ym mhedwar ban y byd a, phan y'i ceir neu y'i breinir, adnewyddu a chynnal hwnnw.
- 19.3.2 Gwrthsefyll unrhyw wrthddadleuon neu wrthwynebiad i gael unrhyw batent, cynllun cofrestredig neu ddull diogelu arall o'r fath ynghyd ag unrhyw ddeisebau neu geisiadau i ddiddymu'r rheini.
- 19.3.3 I ddwyn unrhyw achos am dorri unrhyw batent, dyluniad cofrestredig neu amddiffyniad arall yn erbyn trydydd parti.
- 19.4 Mae Cyngor Sir Ceredigion yn ymrwmo drwy hyn i indemnio'r Cyflogai parthed pob cost, cais a difrod sut bynnag a lle bynnag y digwyddo yn y cyswllt bod y Cyflogai yn cyflawni rhai neu bob un o'r gofynion fel y'i hesbonnir yn 19.3.1 i 19.3.3 uchod.

20 Hawlfraint

- 20.1 Eiddo'r Cyngor fydd unrhyw gofnodion, dogfennau a phapurau eraill, gan gynnwys copïau a chrynodebau ohonynt, sy'n ymwneud â chyllido a gweinyddu'r Cyngor a luniodd neu a gafodd y Cyflogai yn rhinwedd ei waith. Y Cyngor fydd bob amser biau'r hawlfraint ym

Tudalen 164

mhob papur, dogfen a chofnod gwreiddiol o'r fath.

- 20.2 Y Cyflogai fydd biau'r hawlfraint yn unrhyw waith neu gynllun a gynhodd, a olygodd neu a ddaeth y Cyflogai ag ef i fodolaeth ar ffurf gwaith ysgolheigaidd a luniwyd i ddatblygu ei yrfa broffesiynol. At y dibenion hyn, mae 'gwaith ysgolheigaidd' yn cynnwys llyfrau, cyfraniadau at lyfrau, erthyglau a phapurau cynadleddau.
- 20.3 Bydd hawlfraint unrhyw ddeunydd a gynhrychir gan y Cyflogai er ei ddefnydd a'i gyfeiriad personol yn eiddo i'r Cyflogai. Fodd bynnag, bydd yr hawlfraint mewn dogfennau a gynhrychir gan y Cyflogai yn ystod ei gyflogaeth at ddibenion y Cyngor ac a gynhrychwyd, a ddefnyddiwyd neu a ledaenwyd gan y Cyngor yn eiddo i'r Cyngor.

21 Archwiliadau'r Swyddog Monitro ac Archwilio Mewnol

- 21.1 Lle bo Swyddog Monitro'r Cyngor yn ymgymryd ag archwiliad yn unol â'r rheoliadau a wnaed o dan adran 73(1) Deddf Llywodraeth Leol 2000, rhaid i Gyflogeion gydymffurfio ag unrhyw ofynion a wnaed gan y Swyddog Monitro yng nghyswllt y fath archwiliad.
- 21.2 Rhaid i Gyflogeion hefyd gydymffurfio ag unrhyw ofynion a wneir gan Archwilio Mewnol, fel yr awdurdodwyd gan eu hawliau mynediad a amlinellir yng Nghyfansoddiad y Cyngor a Siarter Archwilio Mewnol y Cyngor. Fel rhan o Reoliadau Ariannol y Cyngor a'r Gweithdrefnau Ariannol Cysylltiedig a gynhwysir yng Nghyfansoddiad y Cyngor, mae gan Archwilwyr Mewnol yr hawl i:
- 21.2.1 Fynd i mewn i unrhyw eiddo neu dir y Cyngor ar unrhyw amser rhesymol;
 - 21.2.2 Cael mynediad at yr holl asedau, cofnodion, dogfennau, gohebiaeth a systemau rheoli sy'n ymwneud ag unrhyw drafodiadau ariannol a thrafodiadau eraill y Cyngor;
 - 21.2.3 Gofyn am a chael unrhyw wybodaeth ac esboniadau o'r fath a ystyrir yn angenrheidiol ynghylch unrhyw fater sy'n cael ei ystyried/archwilio;
 - 21.2.4 Ei gwneud yn ofynnol i unrhyw un o Gyflogeion y Cyngor roi cyfrif am arian parod, storfeydd neu unrhyw eiddo arall y Cyngor sydd o dan eu rheolaeth; a
 - 21.2.5 Cael mynediad at gofnodion trydydd parti, megis contractwyr neu asiantaethau partneriaeth, yn unol â'r telerau contractiol perthnasol.
- 21.3 Gall y Cyngor, o bryd i'w gilydd, hefyd fod yn destun archwiliad, arolygiad neu ymchwiliad gan gyrff allanol sydd â hawliau mynediad statudol. Disgwylir i gyflogeion gydweithredu'n llawn â'r gofynion yn yr achosion hyn.

22 Ymddygiad y tu allan i'r Gwaith

- 22.1 Yn gyffredinol, mater personol i'r Cyflogai yw ei fywyd preifat. Serch hynny, gall rhai dulliau o ymddwyn y tu allan i'r gwaith, megis trais neu anonestrwydd, gael effaith sylweddol ar y Cyngor ac ar y gwasanaeth a ddarpara. Felly, rhaid i gyflogeion sicrhau na fydd eu hymddygiad yn y gwaith na'r tu allan iddo yn rhoi enw gwael i'r Awdurdod nac yn denu cyhoeddusrwydd a fydd yn niweidiol iddo. Rhaid i gyflogeion, fel y nodir yn eu Contract Cyflogaeth, hysbysu eu Rheolwr Llinell ac Adnoddau Dynol cyn gynted â phosibl ac yn ysgrifenedig os ydynt yn destun ymchwiliad am drosedd neu'n cael rhybudd, cerydd, rhybudd olaf neu'n cael eu dyfarnu'n euog o drosedd, a rhaid iddynt roi gwybod yn yr un modd am unrhyw weithgaredd sy'n dod o fewn y weithdrefn Ddiogelu

Tudalen 165

i'w Rheolwr Llinell ac Adnoddau Dynol cyn gynted â phosibl.

23 Cyfryngau Cymdeithasol

- 23.1 Mae'n rhaid i gyflogeion gydymffurfio â Pholisi Cyfryngau Cymdeithasol y Cyngor, gan gynnwys canllawiau cysylltiedig yn Atodiad 1 i Bolisi Cyfryngau Cymdeithasol y Cyngor (ar gael ar Fewnrwyd y Cyngor (Cerinet)), gan gynnwys sy'n ymwneud â diogelu oedolion a phlant sy'n agored i niwed ac ynghylch swyddi o dan gyfyngiadau gwleidyddol.
- 23.2 Dylai cyflogeion fod yn ymwybodol y gallai methu â chadw at y canllawiau ym Mholisi Cyfryngau Cymdeithasol y Cyngor arwain at gamau disgyblu o dan weithdrefn ddisgyblu'r Cyngor.

24 Diogelu Data GDPR y DU

- 24.1 Mae'n rhaid i gyflogeion gydymffurfio â Pholisi Diogelu Data a GDPR y Cyngor, sydd ar gael ar Fewnrwyd y Cyngor (Cerinet) gan gynnwys y gofyniad i ymgynghori â'r Swyddog Diogelu Data ynghylch unrhyw dor diogelwch Data neu dor diogelwch posibl, a chadw at reolau'r Polisi o ran Asesiadau o'r Effaith ar Ddiogelu Data.
- 24.2 Rhaid i gyflogeion fod yn ymwybodol eu bod nhw, fel Staff y Cyngor, yn gyfrifol ac yn atebol am ddilyn gweithdrefnau corfforaethol ac adrannol sefydledig o ran diogelu data ac am gadw eu hyfforddiant a'u dealltwriaeth yn gyfredol ac yn arbennig am ymgymryd â'r holl hyfforddiant gorfodol, fel y cadarnhawyd yn y Polisi.
- 24.3 Fel y nodir yn y Polisi Diogelu Data a Pholisi'r GDPR, gall methu â chydymffurfio â'r Polisi a Deddf Diogelu Data 2018 gael ei ystyried yn gamymddwyn difrifol ac, os felly, ymdrinnir ag ef yn unol â Pholisi Disgyblu'r Cyngor. Rhaid i gyflogeion fod yn ymwybodol hefyd, fel y nodir yn y Polisi Diogelu Data a Pholisi'r GDPR, y gall camddefnyddio data personol a'i ddatgelu heb awdurdod arwain at erlyniad personol.
- 24.4 Mae cyflogeion hefyd yn gyfrifol am sicrhau bod gwirfoddolwyr, prentisiaid, hyfforddeion ac interniaid profiad gwaith sy'n gweithio ochr yn ochr â nhw dros dro yn cael, lle bo angen, hyfforddiant sylfaenol priodol fel rhan o'u cyfnod sefydlu ynghylch diogelu data, a pharch at hawliau preifatrwydd unigol.

25 Cofrestr Ganolog

- 25.1 Bydd datganiadau cyflogeion y cyfeirir atynt yn y Polisi hwn yn cael eu cadw ar gofrestr ganolog, gyda chopïau'n cael eu rhoi i'r Swyddog Monitro. Bydd y Swyddog Monitro yn ystyried a oes angen gwneud Swyddog Arweiniol Corfforaethol y Cyflogai a/neu'r Rheolwr Llinell yn ymwybodol o unrhyw rai o'r datganiadau, fel y cyfeirir atynt yn 6.13 uchod.

Cyfeirnod Cyflogres:

Enw llawn:

Teitl/Rôl:

Gwasanaeth:

Rydw i'n cadarnhau nad oes gennyf unrhyw fuddiannau uniongyrchol neu anuniongyrchol y mae gofyn eu datgelu yn unol â Chod Ymddygiad y Cyngor ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol.

Ydw/Nac ydw

Rydw i'n cadarnhau na fu unrhyw newidiadau ers i mi wneud fy natganiad diwethaf.

Ydw/Nac ydw

Datganiadau

Rydw i wedi nodi fy mudd(iannau) isod dan y penawdau priodol, y mae gofyn i mi eu datgan yn unol â Chod Ymddygiad y Cyngor ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol.

1. Cyfarwyddiaeth cwmni (cyhoeddus neu breifat) am dâl.

2.a) Perthnasoedd gydag aelodau teuluol agos/cymdeithion personol agos/partïon cysylltiedig sy'n gyflogeion/swyddogion y Cyngor neu'n athrawon mewn ysgolion yn y Sir.

Os ydynt yn Brif Swyddog (lefel CLO neu'n uwch), nodwch:

- eu henw
- eu rôl
- eich perthynas

2b) Perthnasoedd gydag aelodau teuluol agos/cymdeithion personol agos/partïon cysylltiedig sy'n Gynghorydd ar y Cyngor.

Nodwch eu:

- henw

Tudalen 167

- ward

3. Cyflogaeth am dâl, swyddi, crefft neu broffesiwn (ac eithrio Cyngor Sir Ceredigion).
4. Manylion contractwyr allanol, neu ddarpar gontractwyr ar gyfer y Cyngor, a reolir neu gaiff eu rhedeg gan gymdeithion personol agos/teulu (gan gynnwys aelodau fy aelwyd) neu yr wyf wedi cael cyswllt agos gyda nhw yn flaenorol neu yr wyf yn cael cyswllt agos gyda nhw nawr (gan nodi'r manylion).
5. Aelodaeth o unrhyw sefydliad nad yw ar agor i'r cyhoedd heb aelodaeth ffurfiol ac ymrwymiad o deyrngarwch, ac y mae ganddo gyfrinachedd ynghylch rheolaeth aelodaeth neu ymddygiad.
6. Aelodaeth o unrhyw gymdeithas, plaid neu sefydliad y mae eu nodau a/neu eu cyfansoddiad yn mynd yn groes i unrhyw Reolaeth y Gyfraith neu'r Polisi Cyfle Cyfartal a fabwysiadwyd gan y Cyngor.
7. Manylion unrhyw nawdd a ddarparwyd i mi neu i unrhyw gymdeithion personol agos/teulu (gan gynnwys aelodau fy aelwyd) gan sefydliad allanol sy'n debygol o gael cyswllt gyda'r Cyngor.
8. Manylion unrhyw Gyngor Tref neu Gymuned yr wyf i neu unrhyw gymdeithion personol agos/teulu (gan gynnwys aelodau fy aelwyd) yn cyflawni swydd Clerc neu Aelod ynddo.
9. Manylion fy aelodaeth o unrhyw gorff llywodraethu (gan gynnwys ysgolion) neu sefydliadau eraill sy'n debygol o gael cyswllt gyda'r Cyngor.
10. Swyddi cyfrifol mewn unrhyw gymdeithasau, clybiau, undebau llafur neu sefydliadau eraill (ac eithrio Undebau Llafur cydnabyddedig) lle y gallai buddiannau cyrff o'r fath gael eu heffeithio gan weithredoedd y Cyngor.
11. Enwau unrhyw gwmni neu gorff arall (y maent yn debygol o gael cyswllt sylweddol gyda'r Cyngor) yr wyf i, neu aelod agos o'm teulu, neu unrhyw unigolyn neu sefydliad sy'n gweithredu ar fy rhan, ar eu bwrdd (cyfarwyddwyr neu ymddiriedolwyr), neu'n aelod o bwyllgor rheoli neu grŵp rheoli y cwmni neu gorff arall.
12. Enwau unrhyw gwmni neu gorff arall (y maent yn debygol o gael cyswllt gyda'r Cyngor) y mae gennyf i, neu neu aelod agos o'm teulu (yn eu rhinwedd eu hunain neu ar ran eu plant bach), neu unrhyw unigolyn neu sefydliad sy'n gweithredu ar fy rhan, fuddiant llesiannol yn y gyfranddaliadaeth y mae ei werth enwol yn fwy na £25,000 neu'n fwy na 1% o'r holl gyfranddaliadau a gyhoeddwyd.
13. Yn berchen ar dros 5 erw o dir yn y Sir.
14. Unrhyw fuddiannau eraill (boed hynny yn rhai ariannol neu anariannol), lle y byddai'n rhesymol i aelod o'r cyhoedd, o wybod y ffeithiau perthnasol, ystyried y gallent wrthdaro gyda buddiannau'r Cyngor.

Cadarnhad

Rydw i'n cadarnhau bod y wybodaeth a roddwyd uchod yn gywir hyd eithaf fy ngwybodaeth a'm cred.

Cyfeiriad e-bost:

Sylwer – Defnyddir eich cyfeiriad e-bost fel eich llofnod.

Trwy lofnodi'r uchod, rydych yn cadarnhau eich dealltwriaeth hefyd o'r ffaith yr anfonir y ffurflen datganiadau i'r Swyddog Monitro.

Trwy lofnodi'r uchod, rydych yn cadarnhau eich dealltwriaeth hefyd o'r ffaith y bydd y Swyddog Monitro yn ystyried a oes angen sicrhau bod eich Swyddog Arweiniol Corfforaethol a/neu'ch Rheolwr Llinell yn cael eu hysbysu o'r datganiadau a wnaethpwyd. Wrth ystyried a oes angen hysbysu eich Swyddog Arweiniol Corfforaethol a/neu'ch Rheolwr Llinell, bydd y Swyddog Monitro yn ystyried unrhyw sail gyfreithlon dros ddatgelu'r wybodaeth, gan gynnwys deddfwriaeth Diogelu Data, ond heb ei gyfyngu i'r deddfwriaeth hon.

Rhoddion

Ni ddylai cyflogeion dderbyn rhoddion personol sy'n werth dros £10 ('rhoddion arwyddocaol') gan gcontractwyr, cyflenwyr allanol, sefydliadau eraill nac unigolion.

Gall cyflogeion gadw rhoddion heb fawr o werth megis pennau ysgrifennu, dyddiaduron, siocledi, gwin ac ati, nad ydynt yn werth dros £10 ('rhoddion anarwyddocaol') gan gcontractwyr, cyflenwyr allanol, sefydliadau eraill, unigolion neu ffynonellau ('rhoddwyr').

Rhaid i'r Cyflogai wneud ymholiadau rhesymol er mwyn canfod gwerth y rhodd. Byddai camau o'r fath yn cynnwys chwilio ar y rhyngwrwyd/ymchwilio i werth y rhodd, ond nid ydynt wedi'u cyfyngu i hyn.

Ni ddylai cyflogeion dderbyn rhoddion anarwyddocaol lluosog gan yr un rhoddwr(rhoddwyr), oherwydd y byddai'r rhain yn creu rhoddion personol arwyddocaol wrth eu hystyried gyda'i gilydd e.e. mwy na 3 rhodd yn ystod cyfnod o flwyddyn.

Ni ddylai cyflogeion dderbyn unrhyw roddion gan gcontractwyr neu gyflenwyr y Cyngor yn ystod cyfnod adnewyddu contract/prosesau tendro, neu'r cyfnod cyn hynny.

Os rhoddwyd/rhoddir mwy nag 1 rhodd, neu os cafwyd rhoddion blaenorol gan yr un rhoddwr/rhoddwyr cysylltiedig, neu gan gcontractwyr/cyflenwyr, dylid nodi'r manylion yma (gweler Cod Ymddygiad y Cyngor ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol am fanylion pellach).

Lletygarwch

Yn gyffredinol, dylai cyflogeion wrthod pob cynnig lletygarwch pryd bynnag y bo modd.

Gall cyflogeion dderbyn lletygarwch sy'n werth £10 neu lai ('lletygarwch anarwyddocaol').

Ni ddylai cyflogeion dderbyn lletygarwch sy'n werth mwy na £10 ('lletygarwch arwyddocaol') oni bai bod gwir angen ac angen hanfodol i gynrychioli'r Cyngor mewn digwyddiad neu yn y gymuned ac maent wedi sicrhau caniatâd eu Swyddog Arweiniol Corfforaethol neu eu Rheolwr Corfforaethol.

Ni ddylai cyflogeion dderbyn cynigion lletygarwch lluosog gan yr un rhoddwr(rhoddwyr), oherwydd y byddai'r rhain yn cyfateb â lletygarwch arwyddocaol wrth eu hystyried gyda'i gilydd e.e. mwy na 3 chynnig lletygarwch yn ystod cyfnod o flwyddyn.

Ni ddylai cyflogeion dderbyn unrhyw lletygarwch gan gcontractwyr neu gyflenwyr y Cyngor yn ystod cyfnod adnewyddu contract/prosesau tendro, neu'r cyfnod cyn hynny.

Cyfrifoldeb y Cyflogai yw ystyried a yw cynnig lletygarwch o werth arwyddocaol (dros £10).

Os ceir amheuaeth ynghylch a oes gwir angen ac angen hanfodol i dderbyn y lletygarwch, dylai'r Cyflogai holi'r Swyddog Monitro (gweler Cod Ymddygiad y Cyngor ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol am wybodaeth bellach, gan gynnwys enghreifftiau o lletygarwch derbyniol ac annerbyniol).

A fyddech gystal â llenwi'r adrannau isod cyn pen 7 diwrnod gwaith o gael y lletygarwch/rhodd.

Cyfeirnod Cyflogres:

Enw llawn:

Tudalen 170

Teitl/Rôl:

Gwasanaeth:

Datganiad

Rydw i wedi nodi isod dan y penawdau priodol y lletygarwch/rhoddion yr wyf wedi eu cael/yn bwriadu eu cael, ac y mae gofyn i mi eu datgan dan y Cod Ymddygiad.

1. Enw'r sefydliad(au) sy'n trefnu'r lletygarwch:

2. Enw'r sefydliad(au) sy'n noddî'r lletygarwch (os yw'n wahanol i'r uchod):

3. Dyddiad pan geir/gafwyd y lletygarwch:

dd/mm/bbbb

Dewiswch y dyddiad gan ddefnyddio'r calendr

4. Natur y digwyddiad a'r cyd-destun ar gyfer darparu'r lletygarwch:

5. Enw unrhyw Gyflogai/Cyflogeion eraill Cyngor Sir Ceredigion a fydd yn mynychu'r digwyddiad neu a oedd wedi mynychu'r digwyddiad:

6. Enw unrhyw sefydliad arall a fydd yn mynychu'r digwyddiad neu a oedd wedi mynychu'r digwyddiad, os byddant yn gysylltiedig â'r lletygarwch i'w gael/a gafwyd:

7. Y math o letygarwch/rhodd a geir/gafwyd a'i werth yn fras (sylwer bod gofyn i Gyflogeion ddatgan POB rhodd/lletygarwch, beth bynnag fo ei werth.

8. A awdurdodwyd y cam o dderbyn y lletygarwch ymlaen llaw? Os felly, a fyddech gystal â darparu'r manylion a'u cofnodi.

Cadarnhad

Rydw i'n cadarnhau bod y wybodaeth a roddwyd uchod yn gywir hyd eithaf fy ngwybodaeth a'm cred.

Cyfeiriad e-bost:

Sylwer – Defnyddir eich cyfeiriad e-bost fel eich llofnod. Trwy lofnodi'r uchod, rydych yn cadarnhau eich dealltwriaeth hefyd o'r ffaith yr anfonir y ffurflen cydnabyddiaeth i'r Swyddog Monitro.

Cyngor Sir Ceredigion

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	4 Ebrill 2023
Lleoliad:	Hybrid
Teitl:	Adroddiad ar fersiynau diwygiedig y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol, y Ffurflen Datgan Buddiant a'r Ffurflen Datgan Lletygarwch
Pwrpas yr Adroddiad:	Rhoi adborth y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol a gynhaliwyd 13^{eg} Mawrth 2023

CEFNDIR:

Yn ei gyfarfod ar 13^{eg} Mawrth 2023, bu Aelodau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol yn ystyried adroddiad ar fersiynau diwygiedig y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol, y Ffurflen Datgan Buddiant a'r Ffurflen Datgan Lletygarwch.

Cyflwynodd y Cynghorydd Matthew Vaux, Aelod Cabinet yr adroddiad a chyflwynodd Harry Dimmack, Swyddog Llywodraethu yr wybodaeth gan dynnu sylw at y newidiadau arfaethedig.

Yn dilyn trafodaeth, gofynnwyd i Aelodau'r Pwyllgor ystyried yr argymhellion a ganlyn:

ARGYMHELLIAD/ION:

Argymell bod y Cabinet yn cymeradwyo'r diwygiadau i:

1. Y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol (sydd wedi'i gynnwys yn Atodiad 2 papurau'r Agenda)
2. Y Ffurflen Datgan Buddiant (sydd wedi'i chynnwys yn Atodiad 3 papurau'r Agenda)
3. Y Ffurflen Datgan Lletygarwch (sydd wedi'i chynnwys yn Atodiad 4 papurau'r Agenda)

Cytunodd Aelodau'r Pwyllgor argymell bod y Cabinet yn:

1. Cymeradwyo'r Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol
2. Cymeradwyo'r Ffurflen Datgan Buddiant
3. Cymeradwyo'r Ffurflen Datgan Lletygarwch

Gwneud yn siŵr bod y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol, y Ffurflen Datgan Buddiant a'r Ffurflen Datgan Lletygarwch:

- yn cael eu diweddarau ac yn addas i'r diben; ac
- yn rhoi eglurder a thryloywder i Swyddogion

Y Cynghorydd Rhodri Evans
Cadeirydd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Adnoddau Corfforaethol

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	4 Ebrill 2023
Teitl:	Adroddiad ynglŷn â Diwygiadau i'r Polisi Chwythu'r Chwiban
Pwrpas yr adroddiad:	Diwygio'r Polisi Chwythu'r Chwiban
Er:	Penderfyniad
Portffolio Cabinet ac Aelod Cabinet:	Y Cynghorydd Matthew Vaux, Aelod Cabinet ar gyfer Partneriaethau, Gwasanaethau Tai, Cyfreithiol a Llywodraethu a Diogelu'r Cyhoedd

Cefndir:

Adolygwyd y Polisi Chwythu Chwiban a gwnaed newidiadau er mwyn sicrhau fod y polisi wedi ei ddiweddarau.

Bu i'r [Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu](#) ystyried yr adroddiad ar y newidiadau i'r Polisi Chwythu Chwiban ar 22 Mawrth 2023. Roedd yr adroddiad yn nodi'r newidiadau a wnaed i'r Polisi Chwythu Chwiban.

Argymhellwyd gan y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu ar 22 Mawrth i'r Cabinet gymeradwyo'r newidiadau i'r Polisi Chwythu Chwiban.

Y sefyllfa gyfredol:

Mae'r Polisi Chwythu Chwiban yn **Atodiad 1** ac y mae'r newidiadau wedi eu nodi.

Gofynnir i'r Cabinet gymeradwyo'r newidiadau i'r Polisi Chwythu Chwiban fel y nodwyd yn **Atodiad 1**.

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:	Oes Aseiad Effaith Integredig wedi ei gwblhau? Os na, esboniwch pam	Na. Nid yw'r adroddiad hwn yn cynrychioli newid i bolisi na strategaeth.
	Crynodeb:	
	Hirdymor:	
	Cydweithio:	
	Cynnwys:	
	Atal:	
	Integreiddio:	
Argymhelliad / Argymhellion:	Bod y Cabinet yn cymeradwyo'r diwygiadau i'r Polisi Chwythu'r Chwiban fel y'u dangosir yn Atodiad 1 .	

Tudalen 174

Rheswm dros y penderfyniad:	Sicrhau bod y Polisi Chwythu'r Chwiban yn gyfredol ac yn parhau i fod yn addas i'r diben.
Trosolwg a Chraffu:	Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu 22/03/23
Fframwaith Polisi:	Polisi Chwythu'r Chwiban
Amcanion Llesiant Corfforaethol:	Amherthnasol
Goblygiadau Cyllid a Chaffael:	Amherthnasol
Goblygiadau cyfreithiol:	Sicrhau y cydymffurfir â Deddf Datgelu er Lles y Cyhoedd 1998
Goblygiadau staffio:	Amherthnasol
Goblygiadau eiddo / asedau:	Amherthnasol
Risg(iau):	Amherthnasol
Pwerau Statudol:	Deddf Datgelu er Lles y Cyhoedd 1998
Papurau Cefndir:	Adroddiad i Bwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu 22/03/2023: https://cyngor.ceredigion.gov.uk/documents/s4741/Adroddiad
Atodiadau:	Atodiad 1 – Polisi Chwythu'r Chwiban
Swyddog Arweiniol Corfforaethol:	Elin Prysor, Swyddog Arweiniol Corfforaethol- Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu
Swyddog Adrodd:	Elin Prysor
Dyddiad:	22/3/23

CEREDIGION

Polisi Chwythu'r Chwiban

Awdur: Swyddog Monitro/ [Swyddog Arweiniol Corfforaethol-Pobl a Threfniadaeth](#)

▼

Cymeradwywyd gan y Cabinet: 17/05/16

▼

Cymeradwywyd gan y Cabinet: 19/06/2018

[Diwygiwyd 14/02/23](#)

[Cymeradwywyd gan y Cabinet: x/x/2023](#)

Deleted: Adnoddau Dynol

Deleted: Terfynol: 07/04/16

Deleted: Cytunwyd gan yr Undebau Llafur 14/3/16

Deleted: Dyddiad a Gyhoeddwyd: 17/05/16

Deleted: Diwygiwyd gan y Swyddog Monitro: 23/11/2017
Ail-ddiwygiwyd gan y Swyddog Monitro: 16/05/2018

Deleted: 14/11

Deleted: 2

Deleted: 2

Deleted: Mai 2018

1 Terfynol [Tachwedd 2022](#)

RHAGYMDRODD

Yn aml, y cyflogeion fydd y bobl gyntaf i sylweddoli y gall fod rhywbeth difrifol o'i le ar y ffordd y mae gweithgareddau'r Cyngor yn cael eu cyflawni. Serch hynny, mae'n bosibl na fyddant yn gallu mynegi'u pryderon oherwydd, o wneud hynny, byddant yn teimlo eu bod yn anffyddlon i'w cydweithwyr neu i'r Cyngor. O ddweud eu dweud, gall fod ofn arnynt y bydd rhywun yn aflonyddu arnynt neu'n eu trin yn annheg. Mewn sefyllfaoedd o'r fath, gall fod yn haws iddynt anwybyddu'u pryderon, yn hytrach na rhoi gwybod i rywun am yr hyn all fod yn ddim mwy na chamymddygiad amheus.

Formatted: Welsh

Rydym wedi ymrwymo i gyflawni ein busnes yn onest a chydag uniondeb, ac rydym yn disgwyl i'r holl staff arddel safonau uchel. Serch hynny, mae perygl y gall rhywbeth fynd o'i le mewn unrhyw sefydliad o bryd i'w gilydd, neu berygl y gall ymddygiad anghyfreithlon neu anfoesegol fod yn digwydd yno'n ddiarwybod. Mae'n hanfodol meithrin diwylliant agored ac atebol i atal sefyllfaoedd o'r fath rhag codi neu i fynd i'r afael â nhw pan fyddant yn codi.

Formatted: Welsh

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i'r safonau uchaf posibl o ran uniondeb, atebolwydd a bod yn agored. Yn unol â'r ymrwymiad hwnnw, rydym yn annog cyflogeion ac eraill a chanddynt bryderon difrifol am unrhyw agwedd ar waith y Cyngor i gysylltu â ni ac i leisio'r pryderon hynny. Rydym yn sylweddoli y bydd yn rhaid trin a thrafod rhai achosion yn gyfrinachol. Mae'r ddogfen bolisi hon yn egluro bod modd i'r staff wneud hynny heb ofni y bydd rhywun yn dial arnynt.

Formatted: Welsh

NOD A CHWMPAS Y POLISI HWN

Formatted: French (France)

Nod y polisi hwn yw:

Formatted: French (France)

- eich annog i roi gwybod cyn gynted â phosibl os ydych yn amau achos o ddrwgweithredu gan wybod y byddwn yn ymdrin â'ch pryderon o ddifrif ac yn ymchwilio iddynt fel y bo'n briodol, a chan wybod y byddwn yn parchu eich cyfrinachedd.
- darparu canllawiau a dulliau i sicrhau bod modd i chi fynegi pryderon a chael adborth am unrhyw gamau a gymerwyd
- caniatáu i chi gymryd camau pellach i ymdrin â'r mater os nad ydych yn fodlon ag ymateb y Cyngor.
- rhoi sicrwydd i chi y dylai fod modd i chi fynegi pryderon dilys heb ofni y bydd rhywun yn dial amoch neu'n eich trin yn annheg oherwydd i chi chwythu'r chwiban, hyd yn oed os daw i'r amlwg eu bod wedi camgymryd

Formatted: French (France)

Formatted: French (France)

Formatted: French (France)

Formatted: French (France)

Mae gweithdrefnau ar waith i alluogi chi i wneud cwyn sy'n gysylltiedig â'ch cyflogaeth neu'ch contract cyflogaeth. Bwriedir i'r polisi chwythu'r chwiban hwn drin a thrafod pryderon sydd tu hwnt i gwmpas gweithdrefnau eraill.

Formatted: Welsh

Deleted: Mai 2018

Nid yw'r polisi hwn yn rhan o gontract cyflogaeth unrhyw gyflogai a gellir ei ddiwygio ar unrhyw adeg.

Formatted: Welsh

3 Terfynol [Tachwedd 2022](#)

Deleted: Mai 2018

I BWY Y MAE'R POLISI HWN YN BERTNASOL?

Mae'r polisi hwn yn berthnasol i bob unigolyn sy'n gweithio ar bob lefel yn y Cyngor, gan gynnwys uwch reolwyr, swyddogion, cyfarwyddwyr, cyflogeion, ymgynghorwyr, contractwyr, hyfforddeion, gweithwyr cartref, gweithwyr rhan-amser, gweithwyr tymor penodol, gweithwyr dros dro a gweithwyr asiantaeth, yn ogystal â gwirfoddolwyr. (Cyfeirir atynt ar y cyd fel **staff** yn y polisi hwn.)

Formatted: Welsh

BETH YW CHWYTHU'R CHWIBAN?

Formatted: Welsh

Datgelu gwybodaeth sy'n ymwneud â drwgweithredu amheus neu beryglon yn y gwaith yw **chwythu'r chwiban**. Gall gynnwys:

Formatted: Welsh

(a) gweithgarwch troseddol;

Formatted: Welsh

(b) camweinyddu cyfiawnder;

Formatted: Welsh

(c) perygl iechyd a diogelwch;

Formatted: Welsh

(d) niwed i'r amgylchedd;

Formatted: Welsh

(e) methu â chydymffurfio â rhwymedigaeth gyfreithiol neu broffesiynol neu ofynion rheoleiddiol;

Formatted: Welsh

(f) llwgrwobrwyo;

Formatted: Welsh

(g) twyll neu gamreolaeth sy'n ymwneud ag arian / caffael;

Formatted: Welsh

(h) esgeulustod;

Formatted: Welsh

(i) torri polisiau a gweithdrefnau mewnol;

Formatted: Welsh

(j) ymddygiad sy'n debygol o niweidio ein henw da;

Formatted: German (Germany)

(k) datgelu gwybodaeth gyfrinachol heb ganiatâd;

Formatted: German (Germany)

(l) ymddygiad amhriodol;

Formatted: German (Germany)

(m) ymddygiad a gweithredoedd sy'n syrthio islaw safonau neu arferion sydd wedi ennill eu plwyf

Formatted: German (Germany)

(n) gweithredoedd sy'n mynd yn groes i reolau sefydlog neu bolisiau'r Cyngor;

Formatted: German (Germany)

(o) caethwasiaeth/masnachu pobl

Formatted: German (Germany)

Deleted: P

~~(p) pryderon diogelu~~

Formatted: German (Germany)

Deleted: p

~~(q) celu unrhyw un o'r materion uchod yn fwriadol.~~

Formatted: German (Germany)

Deleted: Mai 2018

Dywedir bod unigolyn sy'n mynegi pryder dilys am unrhyw un o'r materion uchod yn **chwythwr chwiban**. Os oes gennych chi bryderon dilys sy'n ymwneud â drwgweithredu amheus neu berygl sy'n effeithio ar unrhyw un o'n gweithgareddau (**pryder chwythu'r chwiban**), dylech roi gwybod am y pryderon hynny o dan y polisi hwn.

Formatted: Welsh

Ni ddylech ddefnyddio'r polisi hwn ar gyfer cwynion sy'n ymwneud â'ch sefyllfa bersonol, fel y ffordd y cawsoch eich trin yn y gwaith. Mewn achosion o'r fath, dylech ddefnyddio'r Drefn Gwyno neu'r Polisi Bwlio ac Aflonyddu yn y Gwaith.

Formatted: Welsh

Mae'r Comisiynydd Pwerau Ymchwilio wedi dweud; lle bo'n briodol, dylid ystyried y polisi hwn yn gyntaf wrth

Formatted: Welsh

- godi pryder mewn perthynas â defnydd yr Awdurdod o bwerau ymchwilio, ac
- unrhyw ddatgeliadau ynghylch unrhyw faterion sy'n dod o fewn arolygiaeth* Swyddfa'r Comisiynydd Pwerau Ymchwilio.

Formatted: Welsh

Formatted: Font:

Formatted: Font: (Default) Arial, 12 pt

Formatted: List Paragraph, Bulleted + Level: 1 + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

LLWGRWOBRWYO

Formatted: Welsh

Mae atal llwgrwobrwyo wedi'i gynnwys mewn polisi a gweithdrefnau ar wahân.

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Mae'n ofynnol i bob cyflogai roi gwybod pan fyddant yn amau bod pobl neu gwmnïau yn cynnig neu'n derbyn llwgrwobrau. Gall awdurdod lleol gael ei erlyn os yw cyflogai, asiant neu rywun â chysylltiad yn llwgrwobrwyo unigolyn arall, gyda'r bwriad o sicrhau mantais i'r awdurdod. Mae llygredd, yn ddi-os, yn arwain at golled ariannol sylweddol o ran y pwrs cyhoeddus ac mae unigolion llwgr yn medru treiddio i unrhyw lefel o'r sefydliad heb fod neb yn sylwi arnynt.

Formatted: Welsh

Os nad ydych chi'n siŵr a yw rhywbeth yn dod o fewn cwmpas y polisi hwn, dylech ofyn am gyngor gan y Swyddog Monitro (Swyddog Arweiniol Corfforaethol y Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu). Mae manylion cyswllt y Swyddog Monitro i'w gweld ar dudalen 6 y polisi hwn.

Formatted: Welsh

Diogelu

Formatted: Welsh

Efallai rhoddir gwybod am bryderon diogelu i ddechrau fel pryderon chwythu'r chwiban. Fodd bynnag, mewn amgylchiadau priodol, ceir cyfeirio'r rhain at weithdrefn Diogelu neu Strategaeth Pryderon Proffesiynol y Cyngor.

Formatted: Welsh

Cynghorir gweithwyr i gyfeirio at y 'Polisi a Chanllawiau ar gyfer Diogelu Plant ac Oedolion mewn Perygl' i gael mwy o wybodaeth am roi gwybod am bryderon diogelu.

Formatted: Welsh

ATAL CAETHWASIAETH

Formatted: Welsh

Mae atal caethwasiaeth wedi'i gynnwys mewn polisi a gweithdrefnau ar wahân.

Formatted: Welsh

Deleted: Mai 2018

RHAGOFALON

Formatted: Welsh

Rhaid i staff sy'n delio â chwynion chwythu'r chwiban barchu cyfrinachedd y broses. Nid oes angen i'r gair 'Cyfrinachol' a/neu'r geiriau 'Chwythu'r Chwiban' ymddangos ar y dogfennau sy'n dod i law er mwyn iddynt gael eu trin felly. Ni ddylid datgelu dogfennau sy'n ymwneud â chwynion oni bai bod y Swyddog Monitro yn rhoi caniatâd cyn hynny.

Formatted: Welsh

Deddf Datgelu Er Lles y Cyhoedd 1998

Formatted: German (Germany)

Daeth y Ddeddf uchod i rym ar Orffennaf 2^{il} 1999 ac mae'n eich diogelu rhag i chi gael eich diswyddo'n annheg neu'ch trin yn annheg oherwydd i chi roi gwybod am ddrwgweithredu yn y gweithle. Fe'i diwygiwyd gan Ddeddf Menter a Diwygio Rheoleiddio 2013.

Deleted: Yn ddiweddar, cafodd ei

Deleted: o

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Aflonyddu neu Erledigaeth

Mae'r Cyngor yn sylweddoli y gall fod yn anodd i unigolion benderfynu rhoi gwybod am eu pryderon, nid lleiaf oherwydd y gall yr unigolion hynny ofni y bydd y rheini sy'n drwgweithredu'n dial arnynt. Ni fydd y Cyngor yn goddef unrhyw aflonyddu nac erledigaeth a bydd yn mynd ati i ddiogelu unrhyw unigolion sy'n mynegi pryderon.

Formatted: Welsh

CYFRINACHEDD

Formatted: Welsh

Rydym yn mawr obeithio y bydd aelodau staff yn teimlo bod modd iddynt fynegi'u pryderon yn agored o dan y polisi hwn. Serch hynny, os hoffech fynegi'ch pryderon yn gyfrinachol, byddwn yn gwneud ein gorau glas i sicrhau na ddaw neb i wybod pwy ydych chi. Os bydd angen i unrhyw un sy'n ymchwilio i'r mater wybod pwy ydych chi, byddwn yn trafod hyn gyda chi.

Formatted: Welsh

Cofiwch y gall y broses ymchwilio ddatgelu o ble mae'r wybodaeth wedi dod a gall fod angen i chi wneud datganiad fel rhan o'r dystiolaeth. Os oes angen datgelu pwy ydych chi, bydd y Cyngor yn trefnu i'ch cefnogi drwy gydol y broses.

Formatted: Welsh

Efallai y bydd amgylchiadau lle gall gwybodaeth a ddatgelir yn ymwneud â materion diogelu gael ei throsglwyddo i Swyddogion priodol (ee Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol) neu awdurdodau rheoleiddio.

Formatted: No underline, Welsh

Formatted: Welsh

Honiadau dienw

O dan y polisi hwn, anogir y staff i wneud honiadau ar goedd. Mae pryderon a fynegir yn ddiennw yn llawer llai grymus, ond bydd Swyddog Monitro'r Cyngor (Swyddog Arweiniol Corfforaethol y Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu) yn ystyried honiadau dienw.

Formatted: Welsh

Gall fod yn anoddach neu'n amhosibl ymchwilio'n briodol iddynt os nad oes modd i ni gael mwy o wybodaeth gennych. Mae hefyd yn anoddach pennu a yw'r honiadau'n gredadwy.

Formatted: Welsh

Deleted: Mai 2018

Os yw'r sawl sy'n chwythu'r chwiban yn pryderu y bydd rhywun yn dial arno os daw i wybod pwy sydd wedi chwythu'r chwiban, dylai siarad â'r Swyddog Monitro neu un o'r swyddogion cyswllt eraill a restrir isod. Bydd modd cymryd camau i sicrhau na ddaw neb i wybod pwy ydych chi.

Swyddog Monitro

Pan fydd y Swyddog Monitro'n ystyried yr honiad, bydd yn rhoi sylw i'r materion a ganlyn:

- pa mor ddifrifol yw'r materion a godwyd;
- pa mor gredadwy yw'r pryderon;
- pa mor debygol yw hi y bydd modd cadarnhau'r honiad o ffynonellau y gellir eu priodoli.

Os bydd y Swyddog Monitro (Swyddog Arweiniol Corfforaethol y Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu) yn penderfynu peidio â mynd i'r afael â honiad dienw, bydd yn cofnodi'r rheswm dros ei benderfyniad.

SUT I FYNEGI PRYDER

- Dylech roi gwybod, fel arfer, i'ch rheolwr llinell uniongyrchol, neu'i reolwr ef, am eich pryderon. Gall fod modd iddynt gytuno ar ffordd o ddatrys eich pryderon yn gyflym ac yn effeithiol. Fodd bynnag, bydd hyn yn dibynnu ar ba mor ddifrifol a sensitif yw'r materion o dan sylw a phwy y tybir eu bod yn rhan o'r camymddygiad.
- Os nad ydych am roi gwybod i'ch rheolwr llinell, neu'i reolwr, am eich pryderon, neu os yw'r mater yn fwy difrifol, fe'ch anogir i gysylltu â Swyddog Monitro'r Cyngor.
- Fel arall, os ydych yn pryderu am amhriodoldeb ariannol, gallech roi gwybod i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael, neu'r Prif Archwilydd Mewnol (Rheolwr Corfforaethol-Archwilio Mewnol) am eich pryderon.
- Dylech nodi cefndir a hanes y pryderon, gan roi enwau, dyddiadau a lleoliadau lle bo modd, a dylech egluro pam eich bod yn pryderu'n benodol am y sefyllfa hon.
- Os nad ydych yn teimlo bod modd i chi gofnodi'ch pryderon yn ysgrifenedig, gallwch ffonio'r swyddog priodol neu drefnu i gwrdd ag ef.
- Po gynharaf y byddwch yn mynegi'ch pryderon, po hawsaf y bydd i weithredu.
- Ceir rhoi gwybod yn uniongyrchol i'r Swyddog Monitro am unrhyw gŵyn ddifrifol, sef honiad o gamymddygiad neu amhriodoldeb ariannol.

Deleted: Os oes gennych unrhyw amheuan, gallwch ofyn am gyngor gan yr elusen chwythu'r chwiban annibynnol, Public Concern at Work. Mae ganddi llinell gymorth gyfrinachol. Dyma fanylion cyswllt yr elusen: ¶
 ¶ CAN Mezzanine ¶
 7 - 14 Great Dover Street ¶
 Llundain SE1 4YR ¶
 ¶
Ffôn ¶
 Llinell Gymorth Chwythu'r Chwiban: 020 7404 6609 ¶
 Ymholiadau Cyffredinol: 020 3117 2520 ¶
 ¶
Ffacs ¶
 020 7403 8823 ¶
 ¶
E-bost ¶
 Llinell Gymorth y Deyrnas Unedig: whistle@pcaw.org.uk ¶
 Ymholiadau'r Cyfryngau: press@pcaw.org.uk ¶
 Gwasanaethau'r Deyrnas Unedig: services@pcaw.org.uk

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Deleted: Yn gyntaf, d

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Deleted: (

Deleted:)

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Deleted: Dylech

Deleted: Mai 2018

- Gallwch gael cyngor ac arweiniad ynghylch sut i fynd i'r afael â materion sy'n peri pryder oddi wrth:

Y Swyddog Monitro (Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu)	Swyddog Adran 151 (Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael)	Prif Archwilydd Mewnol, (Rheolwr Corfforaethol- Archwilio Mewnol)	Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Pobl a Threfniadaeth
Neuadd Cyngor Ceredigion, Penmorfa, Aberaeron, Ceredigion, SA46 0PA.	Canolfan Rheidol Rhodfa Padarn, Llanbadarn Fawr, Aberystwyth, Ceredigion, SY23 3UE	Canolfan Rheidol, Rhodfa Padarn, Llanbadarn Fawr, Aberystwyth, Ceredigion, SY23 3UE	Canolfan Rheidol, Rhodfa Padarn, Llanbadarn Fawr, Aberystwyth, Ceredigion, SY23 3UE
Rhif Ffôn (01545) 572120	Rhif Ffôn (01970 633121)	Rhif Ffôn (01970) 633323	Rhif Ffôn (01545) 572019

Deleted: /

Deleted: Swyddog Adran 151

Deleted: 10

Deleted: 0

Deleted: 1

Deleted: Byddwn yn t

Deleted: cyfarfod gyda chi

Formatted: Welsh

Os oes angen cyfarfod, bydd hwn yn cael ei drefnu cyn gynted â phosib i drafod eich pryder. [Gall cyfarfod fod wyneb yn wyneb neu o bell.](#)

Gallwch ddod â chydweithiwr neu gynrychiolydd undeb gyda chi i unrhyw gyfarfod a gynhelir o dan y polisi hwn. Rhaid i'r sawl sy'n dod gyda chi i unrhyw gyfarfod barchu cyfrinachedd y wybodaeth a ddatgelwyd gennych ac unrhyw ymchwiliad sy'n deillio ohono.

Formatted: Welsh

Byddwn yn ysgrifennu crynodeb o'ch pryderon ac yn rhoi copi i chi ar ôl y cyfarfod.

Formatted: Welsh

Byddwn hefyd yn ceisio rhoi syniad i chi o'r ffordd y bwriedir ymdrin â'r mater.

Formatted: Welsh

DATGELU GWYBODAETH TU ALLAN I'R CYNGOR

Formatted: French (France)

Bwriedir i'r polisi hwn ddarparu dull mewnol o roi gwybod am achosion o ddrwgweithredu yn y gweithle, ymchwilio iddynt a'u datrys. Gan mwyaf, ni ddylai fod angen i chi roi gwybod i unrhyw un tu allan i'r Cyngor.

Formatted: French (France)

Mewn rhai sefyllfaoedd, mae'r gyfraith yn cydnabod y gall fod yn briodol i chi roi gwybod i gorff allanol, fel rheoleiddiwr, am eich pryderon. Fe'ch anogir yn gryf i ofyn am gyngor cyn rhoi gwybod i unrhyw un tu allan i'r Cyngor am eich pryderon.

Formatted: Welsh

[Os oes gennych unrhyw amheuaeth, gallwch ofyn am gyngor gan yr elusen chwythu'r chwiban annibynnol, \[Protect\]\(#\) \(Public Concern at Work \[gynt\]\(#\)\), \[sy'n gweithredu\]\(#\) llinell gymorth gyfrinachol. Mae gan \[Protect\]\(#\) restr o reoleiddwyr penodedig y gellir rhoi gwybod iddynt am fathau penodol o bryderon.](#)

Deleted: Mae gan y

Deleted: ddi hefyd

Formatted: Welsh

[Eu manylion cyswllt yw:](#)

Deleted: Mai 2018

8 Terfynol [Tachwedd 2022](#).

The Green House
244-254 Cambridge Heath Road
Llundain E2 9DA

Ffôn: 020 3117 2520
Ffurflen gysylltu:

<https://protect-advice.org.uk/contact-protect-advice-line>

Ymholiadau gan y cyfryngau: press@protect-advice.org.uk

Personau a chyrrff penodedig

Mae rhestr o bersonau a chyrrff penodedig ar gael yn:

<https://www.gov.uk/government/publications/blowing-the-whistle-list-of-prescribed-people-and-bodies--2/whistleblowing-list-of-prescribed-people-and-bodies>

Os yw'r materion yn ymwneud ag awdurdodau lleol yng Nghymru, gan gynnwys cynnal busnes cyhoeddus yn briodol; gwerth am arian, twyll a llygredd o fewn cyrrff cyhoeddus yng Nghymru, [y cyswllt perthnasol yw Archwilydd Cyffredinol Cymru](#): [Bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn ystyried, ond nid oes rheidrydd arno i ymchwilio, i bob datgeliad a gaiff.](#)

Archwilydd Cyffredinol Cymru (Archwilio Cymru):

Swyddog PIDA
Archwilydd Cyffredinol Cymru
[1 Cwr y Ddinas](#)
[Stryd Tyndall](#)
[Caerdydd](#)
[CF10 4BZ](#)

Ffôn: [029 20 320 522](tel:02920320522)

E-bost: chwythu'r-chwiban@archwilio.cymru

Gwefan: www.audit.wales/cy/chwythur-chwiban

Mae mwy o wybodaeth ar gael yn:

Safecall:

(Linell Gymorth Chwythu'r Chwiban)
(Darparwr Gwasanaeth Chwythu'r Chwiban Byd-eang)

9 Terfynol [Tachwedd 2022](#)

Deleted: Ymholiadau cyffredinol

Formatted: German (Germany)

Deleted: E-bost

Formatted: Font: Bold

Deleted: Llinell gymorth y DU: whistle@pcaw.org.uk

Deleted: press@pcaw.org.uk

Deleted: Gwasanaethau'r DU: services@pcaw.org.uk

Deleted: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/496899/BIS-16-79-blowing-the-whistle-to-a-prescribed-person.pdf

Deleted: Y cyswllt perthnasol yw Archwilydd Cyffredinol Cymru yn:...

Formatted: Welsh

Deleted: 24 Heol y Gadeirlan ¶¶

Deleted: Caerdydd ¶¶
CF11 9LJ ¶¶

Deleted: 01244 525980

Formatted: German (Germany)

Deleted: wao.gov.uk

Field Code Changed

Field Code Changed

Deleted: www.wao.gov.uk/whistleblowers-hotline

Deleted: Mai 2018

[Safecall Llundain](#)
[8^{fed} Llawr](#)
[100 Bishopsgate](#)
[Llundain](#)
[EC2N 4AG](#)

[Safecall Sunderland](#)
[RTC Loftus house](#)
[Colima avenue](#)
[Sunderland](#)
[SR5 3XB](#)
[0191 516 7720](#)

[Gwefan Llywodraeth y DU](#)
www.gov.uk/whistleblowing

Fel rheol, mae pryderon chwythu'r chwiban yn ymwneud ag ymddygiad ein staff, ond weithiau gallant fod yn gysylltiedig â gweithredoedd trydydd parti, fel cyflenwr, contractwr, ymgynghorwr neu ddarparwr gwasanaeth. Mewn rhai sefyllfaoedd, bydd y gyfraith yn eich diogelu os byddwch yn codi'r mater gyda'r trydydd parti'n uniongyrchol. Serch hynny, fe'ch anogir i fynegi pryderon o'r fath yn fewnol i gychwyn. Dylech gysylltu â'ch rheolwr llinell neu un o'r unigolion eraill a enwir uchod i gael cyngor.

SUT Y BYDD Y CYNGOR YN YMATEB

- Bydd y camau a gymerir gan y Cyngor yn dibynnu ar natur y pryder. Yn gyffredinol, gall y Cyngor gymryd y camau a ganlyn:
 - gall y Swyddog Monitro (Swyddog Arweiniol Corfforaethol y Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu), yr uwch reolwyr, y gwasanaeth archwilio mewnol neu'r tîm ymchwilio ymchwilio i'r pryder, drwy'r broses ddisgyblu neu ymchwiliad allanol.
 - [gellir cyfeirio'r mater i'w ystyried gan Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'r Cyngor](#)
 - gellir cyfeirio'r mater i'w ystyried gan Bwyllgor Moeseg a Safonau'r Cyngor
 - gellir cyfeirio'r mater at yr Heddlu
 - gellir cyfeirio'r mater at [Archwilio Cymru](#) neu [Archwilwyr allanol](#) eraill a benodir
 - [gellir cyfeirio'r mater at Archwilio Cymru, AGC, Estyn neu reoleiddiwr arall](#)
 - gall y pryder fod yn destun ymchwiliad annibynnol
- I ddiogelu unigolion a'r Cyngor, gwneir ymholiadau cychwynnol i benderfynu a yw'n briodol ymchwilio i'r mater ac, os felly, sut y dylid ymchwilio iddo. Fel arfer, caiff pryderon neu honiadau sy'n berthnasol i weithdrefnau penodol (er enghraifft, materion amddiffyn plant neu faterion gwahaniaethu) eu cyfeirio i'w hystyried o dan y gweithdrefnau hynny.

Formatted: German (Germany)

Formatted: German (Germany)

Formatted: German (Germany)

Deleted: Hefyd

Deleted: :

Formatted: Word underline, German (Germany)

Formatted: German (Germany)

Field Code Changed

Formatted: Welsh

Formatted: French (France)

Formatted: French (France)

Deleted: a gwrth-dwyll

Deleted: a

Deleted: Swyddfa

Deleted: A

Formatted: Welsh

Deleted: Mai 2018

- Pan fyddwch wedi mynegi pryderon, byddwn yn cyflawni asesiad cychwynnol i bennu hyd a lled unrhyw ymchwiliad. Byddwn yn rhoi gwybod i chi am ganlyniad ein hasesiad. Gall fod gofyn i chi ddod i gyfarfodydd ychwanegol i roi mwy o wybodaeth.
- Mewn rhai achosion, gallem benodi ymchwilydd neu dîm o ymchwilydd, gan gynnwys staff a chanddynt brofiad perthnasol o gyflawni ymchwiliadau neu wybodaeth arbenigol am y testun. Gall yr ymchwilydd/ymchwilydd argymhell newidiadau i'n galluogi i leihau'r risg o ddrwgweithredu yn y dyfodol.
- Dylai staff sy'n derbyn cwynion yn uniongyrchol gyfeirio'r cwynion hynny at y Swyddog Monitro a / neu'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael, y Prif Archwilydd Mewnol a/neu'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Pobl a Threfniadaeth.
- Mae'n well codi unrhyw bryderon yn ysgrifenedig gan, yn ddefnyddiol, nodi'r gair 'Cyfrinachol' a/neu'r geiriau 'Chwythu'r Chwiban' arnynt.
- Rhaid i'r staff sy'n rhan o'r broses ystyried a oes unrhyw wrthdaro buddiannau yn codi. Os oes unrhyw amheuaeth, rhaid gofyn am gyngor oddi wrth y Swyddog Monitro.
- Gellir datrys rhai pryderon drwy gytuno ar gamau gweithredu, heb fod angen cynnal ymchwiliad.
- Ar ôl i chi fynegi'ch pryderon, byddwch yn cael:
 - 1) Cyn pen 10 diwrnod gwaith, cydnabyddiaeth gan y Swyddog Monitro eich bod wedi codi'r mater.
 - 2) Cyn gynted ag y bo modd ar ôl hynny,
 - a) Braslun o'r ffordd y byddwn yn ymdrin â'r mater ac
 - b) Amcan o ba mor hir y bydd yn rhaid aros i gael ymateb terfynol
 - 3) Ar ôl hynny, gwybodaeth gyson am hynt y gwaith o ymdrin â'ch cwyn
- Os bydd angen taflu goleuni ar unrhyw fater, efallai y bydd yr ymchwilydd /ymchwilydd yn cysylltu â chi. Cewch gyfle i ddod â ffrind (nad yw'n uniongyrchol gysylltiedig â'r gwaith sy'n destun pryder) neu gynrychiolydd Undeb Llafur neu Gymdeithas Broffesiynol gyda chi i unrhyw gyfweiliad.
- Os caiff y pryderon eu cyfeirio i'w trafod o dan unrhyw weithdrefn arall e.e. y drefn ddisgyblu neu gan yr heddlu, bydd y Cyngor yn rhoi gwybod i chi am y weithdrefn honno a, lle bo modd, yn rhoi cefnogaeth i chi drwy gydol y broses.
- Ein nod fydd rhoi gwybod i chi am hynt yr ymchwiliad a'r amserlen debygol. Fodd bynnag, weithiau gall yr angen i gadw cyfrinachedd ein hatal rhag rhoi manylion penodol i chi am yr ymchwiliad neu unrhyw gamau disgyblu sy'n deillio ohono. Dylech gadw unrhyw wybodaeth am yr ymchwiliad yn gyfrinachol.

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Deleted: Mai 2018

- Bydd y Cyngor yn rhoi gwybod i chi am ganlyniad yr ymchwiliad a'r camau a gymerir yn ei sgil, gan ddibynnu ar unrhyw gyfyngiadau cyfreithiol. Efallai na fyddwch yn derbyn copi llawn o'r adroddiad am sawl rheswm gan gynnwys cyfrinachedd.
- Bydd y Swyddog Monitro yn ystyried cynnwys pob adroddiad ymchwiliad, ynghyd ag unrhyw ganfyddiadau ac argymhellion. Bydd y Swyddog Monitro yn ystyried a oes unrhyw faterion o ran buddiannau cyhoeddus wedi codi, a bydd y rhain yn cael eu hadrodd i'r Prif Swyddogion perthnasol.

Formatted: Welsh

-

DIOGELU A CHEFNOGI'R RHEINI SY'N CHWYTHU'R CHWIBAN

Mae gan gyflogai'r hawl i beidio â dioddef "anfantais" a hawl i beidio â chael ei ddiswyddo am ddatgelu gwybodaeth sydd er lles y cyhoedd.

Deleted: Mae angen i'r sawl sy'n chwythu'r chwiban gredu'n rhesymol bod yr hyn a ddatgelir er budd y cyhoedd. Os byddwn yn dod i'r casgliad bod y sawl sydd wedi chwythu'r chwiban wedi gwneud honiadau ffug yn faleisus neu gyda golwg ar ennill budd personol, gall yr unigolyn hwnnw wynebu camau disgyblu.

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

Rydym yn sylweddoli y gall y rheini sy'n chwythu'r chwiban ofidio y bydd rhywun yn dial arnynt. Rydym yn annog aelodau staff i fod yn agored a byddwn yn cefnogi unrhyw aelodau staff sy'n codi pryderon dilys o dan y polisi hwn, hyd yn oed os byddwn yn dod i'r casgliad eu bod wedi camgymryd.

Formatted: Welsh

Rhaid i aelodau staff beidio â chael eu trin mewn ffordd sy'n peri anfantais iddynt oherwydd iddynt fynegi pryder. Mae triniaeth sy'n peri anfantais yn cynnwys diswyddo, camau disgyblu, bygythiadau neu driniaeth anffafriol arall sy'n gysylltiedig â mynegi pryder. Os ydych yn credu eich bod yn dioddef triniaeth o'r fath, dylech roi gwybod i'r Swyddog Monitro ar unwaith. Os na chaiff y mater ei ddatrys, dylech godi'r mater yn ffurfiol gan ddefnyddio'r Drefn Gwyno.

Formatted: Welsh

Rhaid i staff beidio â bygwth y rheini sydd wedi chwythu'r chwiban na dial arnynt mewn unrhyw ffordd. Gallwch wynebu camau disgyblu os byddwch yn ymddwyn yn y fath fodd.

Formatted: Welsh

Mae angen i'r sawl sy'n chwythu'r chwiban gredu'n rhesymol bod yr hyn a ddatgelir er budd y cyhoedd. Os byddwn yn dod i'r casgliad bod y sawl sydd wedi chwythu'r chwiban wedi gwneud honiadau ffug yn faleisus neu gyda golwg ar ennill budd personol, gall yr unigolyn hwnnw wynebu camau disgyblu.

Formatted: Welsh

Y SWYDDOG CYFRIFOL

Formatted: Welsh

Y Swyddog Monitro sy'n ysgwyddo cyfrifoldeb cyffredinol dros gynnal a gweithredu'r polisi hwn.

Formatted: Welsh

Bydd y Swyddog Monitro yn cadw manylion yr holl atgyfeiriadau/cwynion o ran chwythu'r chwiban.

Formatted: Welsh

Bydd y Swyddog Monitro yn cadw cofnod o'r holl bryderon sy'n cael eu mynegi, a'u canlyniadau (ar ffurf sy'n sicrhau na ddaw neb i wybod pwy ydych chi).

Formatted: Welsh

Deleted: Mai 2018

Bydd y Swyddog Monitro yn rhoi adroddiadau [ynghlŷn â materion sy'n ymwneud â Chwythu'r Chwiban o bryd i'w gilydd](#) i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu.

Deleted: (o leiaf ddwywaith y flwyddyn)

Deleted: Aelodau

Deleted: Bydd y Swyddog Monitro yn cadw manylion pob atgyfeiriad / cwyn sy'n ymwneud â chwythu'r chwiban ar gofrestr / cronfa ddata ganolog.

Formatted: Welsh

Formatted: Welsh

NID YW'R WEITHDREFN UCHOD YN EICH ATAL RHAG CODI'R MATER MEWN UNRHYW FFORDD ARALL, FEL Y BO'N BRIODOL.

13 Terfynol [Tachwedd 2022](#)

Deleted: Mai 2018

Cyngor Sir Ceredigion

ADRODDIAD I'R:	Cabinet
DYDDIAD	4 Ebrill 2023
LLEOLIAD:	Hybrid
TEITL:	Adborth gan y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu ar Ddiwygiadau i'r Polisi Chwythu'r Chwiban
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Rhoi adborth y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu a gynhaliwyd 22 Mawrth 2023
CEFNDIR:	

Yn absenoldeb y Cyngorydd Matthew Vaux, esboniodd Harry Dimmack mai'r tro diwethaf y cafodd adroddiad ei gyflwyno i'r Pwyllgor ynghylch newidiadau i'r Polisi Chwythu'r Chwiban oedd ar 16 Mai 2018, ac yna cymeradwywyd y newidiadau gan y Cabinet ar 19 Mehefin 2018. Rhoddwyd trosolwg o'r newidiadau allweddol, a oedd wedi'u marcio yn Atodiad 1. Byddai'r cyfeiriad ar gyfer Archwilio Cymru'n cael ei newid cyn cyflwyno'r adroddiad i'r Cabinet.

Cafodd yr aelodau gyfle i ofyn cwestiynau a gafodd eu hateb gan Harry Dimmack. Dyma'r prif bwyntiau a godwyd:

- Gan mai mân newidiadau yn unig oedd i'r polisi, roedd cyflwyno'r polisi i'r Pwyllgor Craffu a'r Cabinet yn ddigonol.
- Pe bai person eisiau codi pryder yn allanol, roedd y manylion cyswllt perthnasol wedi'u nodi ar dudalen 8 y polisi.

Yn dilyn cwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor, cytunwyd i argymhell bod y Cabinet yn cymeradwyo'r diwygiadau i'r Polisi Chwythu'r Chwiban fel y'u dangosir yn Atodiad 1, yn amodol ar ddiweddarau'r manylion cyswllt ar gyfer Archwilio Cymru.

Y Cyngorydd Keith Evans
Cadeirydd y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu

CYNGOR SIR CEREDIGION**Adroddiad i'r: Cabinet****Dyddiad y cyfarfod: 04/04/23****Teitl: Pennu Ffioedd Cartrefi Gofal – Ffioedd y Sector Annibynnol a'r Awdurdod Lleol****Pwrpas yr adroddiad: Pennu'r ffioedd a argymhellir ar gyfer lleoliadau i bobl hŷn yng Nghartrefi Gofal y Sector Annibynnol yng Ngheredigion yn 2023/24****Er: PENDERFYNIAD****Portffolio Cabinet ac Aelod Cabinet: Y Cyngorydd Alun Williams, Dirprwy Arweinydd y Cyngor ac Aelod Cabinet ar gyfer Gydol Oes a Llesiant****1. Cyflwyniad**

Pennir ffi safonol ar gyfer lleoliadau i bobl hŷn y mae'r Cyngor yn eu comisiynu mewn cartrefi Gofal Preswyl a Nyrsio preifat yn y sir. Rhennir y ffioedd i bedwar categori gwahanol gyda ffioedd unigol. Yng Ngheredigion ceir 10 Cartref Gofal yn y sector Annibynnol (7 Cartref Preswyl a 3 Chartref Nyrsio) a 5 Cartref Gofal sy'n cael eu rhedeg gan yr Awdurdod Lleol.

Mae'n rhaid i'r Cyngor ddilyn canllawiau Llywodraeth Cymru a'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) wrth ystyried a phennu pris am ofal i bobl hŷn yng nghartrefi Ceredigion. Mae amryw gyhoeddiadau ar gael hefyd, fel 'Bywydau Bodlon, Cymunedau Cefnogol – Fframwaith a Chanllawiau Comisiynu' Llywodraeth Cymru a phecyn cymorth Llywodraeth Cymru 'Dewch inni gytuno i gytuno'.

2. Cefndir

Y llynedd, comisiynodd y Cyngor sefydliad allanol i adolygu'n annibynnol ei Ffioedd Cartrefi Gofal, a rhoddwyd cryn dipyn o amser, egni ac ymdrech i'r adolygiad gan swyddogion y Cyngor, LaingBuisson a'r Cartrefi Gofal eu hunain. Rhoddodd y Cyngor ganlyniad yr adroddiad annibynnol ar gyfer 2022/23 ar waith yn llawn a arweiniodd at y ffioedd a ganlyn:

<u>Ffioedd Wythnosol am Leoliad*</u>	Preswyl	Preswyl EMI	Nyrsio	Nyrsio EMI
Ffioedd 2022/23	£760.00	£812.00	£883.30	£883.30
Cynnydd uwchlaw 2021/22 (£)	+£116.00	+£126.00	+£215.15	+£171.82
Cynnydd uwchlaw 2021/22 (%)	+18.0%	+18.4%	+32.2%	+24.1%

* Nid yw'r Nyrsio yn cynnwys yr elfen Gofal Nyrsio a ariennir gan yr Awdurdod Lleol (tua £7.86 yr wythnos)

3. Dull Gweithredu a Chanlyniad ar gyfer 2023/24

Roedd adroddiad annibynnol 2022 yn cydnabod nad oedd ymgymryd â dadansoddiad llawn o'r costau gwirioneddol yn realistig ym mhob un blwyddyn oherwydd y goblygiadau cysylltiedig o ran adnoddau i'r Cyngor a'r Cartrefi Gofal fel ei gilydd.

Cynigiai, yn hytrach, bod dadansoddiad llawnach yn cael ei gynnal bob 3-4 blynedd ac, yn y blynyddoedd cyfamserol, y byddai ystyriaethau ynghylch ymgodiadau blynyddol yn seiliedig ar ddull mynegai chwyddiant gan roi sylw dyledus i'r materion sy'n effeithio ar elfennau gwahanol yn y cymysgedd chwyddiant e.e. cynnydd yn y Cyflog Byw Gwirioneddol, Pensiynau, Bwyd, Ynni ac ati.

Yn dilyn y dull mynegai chwyddiant, cafodd rhagdybiaethau allweddol eu gwneud wrth bennu cynnig ffioedd ar gyfer y flwyddyn ariannol newydd fel a ganlyn:

- i) Cynnwys darpariaeth i gynyddu'r Cyflog Byw Gwirioneddol o £9.90 i £10.90 yr awr sy'n effeithio ar bob gweithiwr Gofal Cymdeithasol cofrestredig, a ffactora penderfyniad Llywodraeth y DU i wyrdroi'r cynnydd o 1.25% yn Yswiriant Gwladol Cyflogwyr gan roi cynnydd o 9.4% i gyd, sydd wedi'i roi i staff gofal uniongyrchol a staff cynorthwyol.
- ii) Rhagdybio y bydd cyfradd gyflogau staff eraill (Rheolwyr a staff Gweinyddol) yn codi 7.5%
- iii) Rhagdybio y bydd costau nad ydynt yn gysylltiedig â staff yn cynyddu gan gymryd cydrannau allweddol y Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI) swyddogol o 10.1% ym mis Ionawr 2023 i ystyriaeth. E.e. Yswiriant 13.6%, Bwyd 16.8%, Tai/dŵr/trydan/nwy/tanwydd arall 26.7% a Phob Elfen o'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr ac eithrio Ynni a Bwyd 5.8%.
- iv) Rhagdybio y bydd cynnydd o 3% mewn elw ac enillion ar y cyfalaf a ddefnyddir.

Mae hyn yn arwain at gynydd arfaethedig o 8.86% mewn ffioedd yn 2023/24 sy'n golygu y byddai llinell sylfaen costau safonol lleoliadau ar gyfer y 4 categori fel a ganlyn:

Ffioedd Wythnosol am Leoliad *	Preswyl	Preswyl EMI	Nyrsio	Nyrsio EMI
2022/23 Terfynol	£760.00	£812.00	£883.00	£883.00
2023/24 Arfaethedig	£827.00	£884.00	£961.00	£961.00

* Nid yw'r Nyrsio yn cynnwys yr elfen Gofal Nyrsio a ariennir gan yr Awdurdod Lleol (tua £7.86 yr wythnos)

4. Adborth y Sector Cartrefi Gofal yng Ngheredigion

Gofynnwyd i bob Cartref Gofal roi adborth ffurfiol ar gynnig cychwynnol dros dro o gynydd o 8.37% mewn ffioedd ar gyfer 23/24. Gwrthododd pob un o'r 3 Chartref Nyrsio (100%) a 4 Cartref Preswyl (57%) y cynnig, ond derbyniodd y 3 Chartref Gofal a oedd yn weddill (43%) y cynnig. Y prif resymau a roddwyd dros wrthod oedd costau staffio (gan gynnwys cyflogau) a chostau ynni/gwresogi.

Rhodddwyd ystyriaeth i'r adborth yn rhan o adolygiad o'r cynnig cychwynnol i gynyddu'r ffioedd ac adlewyrchir hyn yn y ffigurau a ddarperir dan Adran 3: Dull Gweithredu a Chanlyniad ar gyfer 2023/24 uchod. Arweiniodd hyn at gynydd yn yr 8.37% dros dro i 8.86%.

5. Casgliad

Roedd y cynnydd i Setliad Cyllid Llywodraeth Leol y Cyngor ar gyfer 23/24 gan Lywodraeth Cymru yn 8.1%. Roedd hyn yn cynnwys darpariaeth ar gyfer cynnydd yn y Cyflog Byw Gwirioneddol i staff Gofal Cymdeithasol cofrestredig yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru. Priodolwyd Cyllideb Lleoliadau i Bobl Hŷn 23/24 i gynydd yn y ffi ddangosol o 8.37%.

Amcangyfrifir y bydd cost y cynnydd arfaethedig o 8.86% mewn ffioedd yn rhyw £40k y flwyddyn os bydd nifer y lleoliadau yn parhau yn gyson sydd gyfwerth, yn fras, ag 1 lleoliad Gofal Preswyl ychwanegol. Dengys dangosyddion cynnar gan awdurdodau cyfagos (a'r rhan fwyaf heb gwblhau eu prosesau pennu ffioedd eto) y bydd ffioedd Ceredigion yn dal yn uwch.

Gyda chwyddiant yn parhau yn uchel, mae'r rhain yn amserau heriol i'r rhan fwyaf o fusnesau ac nid yw'r sector Cartrefi Gofal Preswyl a Nyrsio yn wahanol. Rhodddwyd ystyriaeth lawn cyn belled â phosibl i gydnabod y pwysau costau penodol sy'n effeithio ar y sector ac ystyried adborth y Darparwyr drwy'r broses ymgynghori.

Cynigir bod y Cyngor yn rhoi'r cynnydd mewn ffioedd a amlinellir ar gyfer 23/24 ar waith o 10/04/23 (sy'n cyd-fynd â'r dyddiad gweithredu a ddefnyddiwyd ar gyfer asesiadau ariannol wedi'u diweddarau er mwyn osgoi dyblygu gwaith/gwaith ychwanegol yn y maes hwn). Yn ogystal, cynigir pennu ffioedd y Cartrefi Gofal a redir gan yr Awdurdod Lleol ar yr un lefel.

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:	A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig? Os na, nodwch pam Crynodeb: Amherthnasol Hirdymor: Cydweithio: Cynnwys: Atal:	Na
Argymhellion:	1. Cymeradwyo'r ffioedd a delir i Gartrefi Gofal yng Ngheredigion ar gyfer 2023/24 ar y lefelau wythnosol a ganlyn, gan ddod i rym ar 10/04/2023:	

Preswyl	£827.00
Preswyl EMI	£884.00
Nyrsio	£961.00
Nyrsio EMI	£961.00

Tudalen 192

2. Cymeradwyo'r ffioedd a godir am Gartrefi Gofal Preswyl yng Ngheredigion ar gyfer 2023/24 ar y lefelau wythnosol a ganlyn, gan ddod i rym ar 10/04/2023:

Preswyl	£827.00
Preswyl EMI	£884.00

Rheswm dros y penderfyniad	Er mwyn cytuno ar ffioedd i bobl hŷn ar gyfer 2023/24.
Trosolwg a Chraffu:	Dim
Fframwaith Polisi:	Costau Lleoliadau a Gomisiynwyd a'r Ffioedd a Chostau
Blaenoriaethau Corfforaethol:	Creu Cymunedau Gofalgar ac Iach
Goblygiadau Cyllid a Chaffael:	Amcangyfrifir y bydd cost y cynnydd arfaethedig mewn ffioedd tua £40k ychwanegol y flwyddyn uwchlaw Cyllideb 23/24 os bydd nifer y lleoliadau yn parhau yn gyson.
Goblygiadau Cyfreithiol:	Dim
Goblygiadau Staffio:	Dim
Goblygiadau Eiddo / Asedau:	Dim
Risg(iau):	Gall fod heriau o ran comisiynu yng nghyswllt Cartrefi Gofal unigol os byddant yn gwrthod ffioedd safonol y Cyngor ar gyfer lleoliadau a/neu yn ceisio codi Cyfraniadau Cost Ychwanegol ar breswylwyr.
Pwerau Statudol:	Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 Canllawiau Statudol Llywodraeth Cymru yn 2010 – 'Bywydau Bodlon, Cymunedau Cefnogol – Fframwaith a Chanllawiau Comisiynu'
Papurau Cefndir:	Dim
Atodiadau:	Dim

Tudalen 193

Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Audrey Somerton Edwards (Swyddog Arweiniol Corfforaethol Dros Dro: Porth Cynnal a'r Cyfarwyddwr Statudol)
Donna Pritchard (Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Gofal)
Duncan Hall (Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael)

Swyddog Adrodd: Duncan Hall (Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael)
George Ryley (Rheolwr Corfforaethol: Caffael a Chomisiynu)

Dyddiad: 20/03/23

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	4 Ebrill 2023
Teitl:	Cofnodion Cyfarfod Cyngor Ieuenctid Ceredigion (03.02.23)
Pwrpas yr adroddiad:	Cyflwyno cofnodion cyfarfod diwethaf Cyngor Ieuenctid Ceredigion
Er:	Er gwybodaeth
Portffolio Cabinet ac Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Wyn Thomas, Aelod Cabinet ar gyfer Ysgolion, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau

CEFNDIR:

Un o'r dyletswyddau a roddwyd i Awdurdodau Lleol o fewn Llywodraeth Cymru – Rhannu Pwrpas: Rhannu Dyfodol: Canllawiau Statudol i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 - yw Atodiad B - y **Canllawiau Statudol ar Gyfranogiad Plant a Phobl Ifanc**.

Er mwyn cwrdd ag un o ofynion y ddeddfwriaeth, mae disgwyl i Awdurdodau Lleol weithio gyda phartneriaid perthnasol i:

- *Gefnogi Fforwm / Cyngor Ieuenctid y Sir fel corff cynrychioliadol o bobl ifanc i weithredu fel sianel ar gyfer barn pobl ifanc ar draws eu hawdurdod lleol a chynrychioli'r safbwyntiau hynny i gyrff gwneud penderfyniadau lleol a chenedlaethol.*
- *Dylent anelu at fod mor gynhwysol â phosibl o ran lledaeniad daearyddol, oedran, rhyw ac i gynrychioli anghenion arbenigol a phobl ifanc mwy ymylol.*
- *Er mwyn i Fforymau / Cyngorau Ieuenctid y Sir weithredu'n effeithiol, bydd angen iddynt gael eu cefnogi'n ddigonol gan Awdurdodau Lleol a ddylai ystyried pa gymorth sydd ei angen i wneud hyn.*
- *Dylent gael eu hysbysu a'u cysylltu â'u strwythurau democrataidd lleol.*
- *Bydd angen iddynt hefyd gael eu cysylltu'n effeithiol â strwythurau cyfranogi cenedlaethol fel Young Wales, Comisiynydd Plant Cymru a Chynulliad Cenedlaethol Cymru.*

*Mae gan blant a phobl ifanc yr hawl ddynol i gael barn ac i'r safbwyntiau hyn fod o bwys. Mae'n dweud y dylid ystyried barn plant a phobl ifanc pan fydd pobl yn gwneud penderfyniadau am bethau sy'n eu cynnwys, ac ni ddylid eu diswyddo allan o law ar sail oedran. Mae hefyd yn dweud y dylid rhoi'r wybodaeth sydd ei hangen ar blant a phobl ifanc i wneud penderfyniadau da. **Erthygl 12 (Parch at farn y plentyn - Confensiwn y Cenedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP)***

Y SEFYLLFA BRESENNOL:

Gwasanaeth Gwaith Ieuenctid ac Ymgysylltu Ceredigion sy'n gyfrifol am gydlynu a rheoli Cyngor Ieuenctid Ceredigion ers iddo gael ei sefydlu gyntaf yn Hydref 2015. Maent yn cwrdd pedair gwaith y flwyddyn (unwaith bob tymor) ac mae'r Cyngor yn cynnal digwyddiad ar ddiwedd eu blwyddyn 'yn y rôl'. Mae cyfarfodydd y Cyngor Ieuenctid bellach yn cael eu cynnal nol yn y Siambr ym Mhenmorfa.

Oes Asesiad Effaith Integredig wedi ei gwblhau? Os na, esboniwch pam

Crynodeb:

Hirdymor: Cydbwysu angen tymor byr â chynllunio tymor hir ar gyfer y dyfodol

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:

Integreiddio: Darparu ymyrraeth gynnar i leihau problemau rhag datblygu

Cydweithio: Ystyried sut y gall llesiant pobl ifanc effeithio ar bob un o'r nodau llesiant

Cynnwys: Gweithio gydag eraill i greu cyfleoedd i bobl ifanc

Atal: Cynnwys pobl ifanc a cheisio eu barn

Argymhelliad / Argymhellion:

Er mwyn i'r Aelodau Etholedig weld cofnodion cyfarfod diwethaf Cyngor Ieuenctid Ceredigion yn y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau sy'n Dysgu a'r Cabinet, er gwybodaeth.

Rheswm / Rhesymau dros y penderfyniad:

Cymeradwyo'r cais a bodloni gofynion y ddeddfwriaeth fel y nodir yn Atodiad B Llywodraeth Cymru - Rhannu Pwrpas: Rhannu Dyfodol: Canllawiau Statudol i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 - yw Atodiad B - y Canllawiau Statudol ar Gyfranogiad Plant a Phobl Ifanc.

Trosolwg a Chraffu:

Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Sy'n Dysgu

Fframwaith Polisi:

Blaenoriaethau Gorfforaethol:

Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027 Buddsoddi yn Nyfodol y Bobl

Goblygiadau Cyllid a Chaffael:

Dim

Goblygiadau cyfreithiol:

Dim

Tudalen 197

Goblygiadau staffio:	Dim
Goblygiadau eiddo / asedau:	Dim
Risg(iau):	Dim
Pwerau Statudol:	Canllawiau Statudol ar Gyfranogiad Plant a Phobl Ifanc. Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn.
Papurau Cefndir:	Dim
Atodiadau:	Atodiad 1- Atodiad B Canllawiau Statudol ynghylch cyfranogiad plant a phobl ifanc Atodiad 2: Cofnodion Cyfarfod Cyngor Ieuenctid Ceredigion 03.02.2023
Swyddog Arweiniol Corfforaethol:	Elen James, Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cymorth Cynnar
Swyddog Adrodd:	Lowri Evans / Gwion Bowen
Dyddiad:	13eg Mawrth 2023

Rhannu Pwrpas: Rhannu Dyfodol 3 – Rôl Gytûn (byrddau gwasanaethau cyhoeddus)

SPSF 3 - ATODIAD B
CANLLAWIAU STATUDOL YNGHYLCH CYFRANOGIAD PLANT A PHOBL IFANC

Mae'r canllawiau statudol hyn yn cael eu cyhoeddi yn unol ag [Adran 17\(3\) o Fesur Plant a Theuluoedd \(Cymru\) 2010](#) ac maent yn berthnasol i awdurdodau lleol mewn perthynas â chynlluniau llesiant lleol, a phryd bynnag y byddant yn gwneud penderfyniadau a allai effeithio ar blant a phobl ifanc.

Mae gan Awdurdodau Lleol ddyletswydd i hybu a hwyluso cyfranogiad plant a phobl ifanc mewn penderfyniadau a allai effeithio arnynt. Y sail gyfreithiol ar gyfer y ddyletswydd hon yw Adran 12 o Fesur Plant a Theuluoedd (Cymru) 2010. Mae'n ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol *wneud trefniadau y maent yn ystyried sy'n addas i hybu a hwyluso cyfranogiad gan blant ym mhenderfyniadau'r awdurdod a allai effeithio arnynt, ac i gyhoeddi a diweddarau gwybodaeth am ei drefniadau*. Gallai'r dyletswyddau hyn gael eu cyflawni drwy'r cynllun llesiant lleol.

Mae Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) yn gonfensiwn rhyngwladol sy'n nodi hawliau sifil, gwleidyddol, economaidd, cymdeithasol a diwylliannol plant hyd at 18 oed. Mae'n cydnabod nid yn unig eu hawliau dynol sylfaenol ond yn rhoi hawliau ychwanegol iddynt i'w hamddiffyn rhag niwed fel un o'r grwpiau mwyaf agored i niwed mewn cymdeithas. Mae gan CCUHP 54 o erthyglau. Mae erthyglau 1-41 yn nodi sut y dylai plant a phobl ifanc gael eu trin. Mae'r 13 o erthyglau eraill yn nodi sut y dylai llywodraethau ac oedolion gydweithio i sicrhau y gallai plant a phobl ifanc gael mynediad at eu hawliau.

Yng Nghymru, mae'r ymrwymiad i'r Confensiwn yn cael ei ymgorffori mewn deddfwriaeth gyda [Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifance \(Cymru\) 2011](#).

Mae Adran 1 y Mesur yn gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i roi sylw dyledus i'r Confensiwn wrth arfer eu swyddogaethau. Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i Weinidogion Cymru ystyried sut mae'r hyn maent yn ei wneud yn

Tudalen 199

Rhannu Pwrpas: Rhannu Dyfodol 3 – Rôl Gytûn (byrddau gwasanaethau cyhoeddus)

cysylltu â'r hawliau a'r rhwymedigaethau yn CCUHP a manteisiwyd ar bob cyfle i nodi sut i wireddu'r hawliau perthnasol cyn gwneud penderfyniadau. O ganlyniad, mae hyn yn treiddio l lawr i'r lefel leol drwy ddeddfwriaeth, rheoliadau a chanllawiau statudol.

Mae'r canllawiau hyn yn ymwneud â hawl plant a phobl ifanc i gymryd rhan sy'n hawl sylfaenol ac yn hawl galluogi fel y nodir yn Erthygl 12 CCUHP:

Mae gan blant yr hawl i ddweud eu barn ynghylch beth maent yn meddwl a ddylai ddigwydd, pan fo oedolion yn gwneud penderfyniadau sy'n effeithio arnynt hwy, ac i gael eu barn wedi ei hystyried.

Mae erthyglau'r CCUHP wedi'u crynhoi'n [Saith Nod Craidd](#) a ddylai fod yn sail l arferion gwaith unrhyw ddarpariaeth gan wasanaeth sy'n gweithio gyda phlant a phobl ifanc yn genedlaethol ac yn lleol. Mae Nod Craidd 5 yn arbennig yn ymwneud â chyfranogiad plant a phobl ifanc gyda'r nod

Bod pob plenty a person ifanc yn cael gwrandawriad, yn cael eu trin a pharch, ac yn cael eu hil a'u hunaniaeth ddiwylliannol wedi'u cynabod

Bwriad y canllaw hwn felly yw rhoi cyfle i bob plantyn a pherson ifanc gael gwrandawriad a chael cyfrannu at wneud penderfyniadau.

Gall llais a chyfranogiad y dinesydd fod yn erfyn pwysig i ddeall ble mae system yn methu a lle mae diffyg cyd-drefnu rhwng darparwyr gwasanaethau yn gwastraffu adnoddau heb wella canlyniadau, i ailgynllunio gwasanaethau o gwmpas anghenion pobl ac i bwysu a mesur effeithlonrwydd gwasanaeth. Dylai plant a phobl ifanc gael eu hystyried fel dinasyddion nawr, nid dinasyddion y dyfodol. Dylai Awdurdodau Lleol feddwl sut y gallant roi'r grym i blant a phobl ifanc gyfrannu at wneud penderfyniadau a sicrhau bod clust i glywed eu barn. Er y bod yn well gan y rhan fwyaf o blant a phobl ifanc

Tudalen 200

Rhannu Pwrpas: Rhannu Dyfodol 3 – Rôl Gytûn (byrddau gwasanaethau cyhoeddus)

gyfrannu mewn grŵp, dylid ystyried sut y gall unigolion fod yn rhan o brosesau cynllunio a phenderfynu.

Gofynion

Er mwyn bodloni gofynion y Ddeddfwriaeth, mae disgwyl i Awdurdodau Lleol weithio gyda phartneriaid perthnasol i:

- hyrwyddo a hwyluso cyfranogiad plant a phobl ifanc o fewn cyd-destun eang y CCUHP, fel rhan o'u polisiau, gwasanaethau a'r ymgysylltu ehangach â dinasyddion. Mae disgwyl i Awdurdodau Lleol sicrhau bod cymaint o blant a phobl ifanc â phosibl yn ymwybodol o'u hawliau fel y nodir hwy yn y Confensiwn, gan gynnwys eu hawl i gymryd rhan ac i'w barn gael ei chlywed, a'u hawl i fod yn rhan o wneud penderfyniadau am bolisiau a gwasanaethau sy'n effeithio ar eu bywydau;
- gwreiddio cyfranogiad plant a phobl ifanc ym mhob agwedd ar gynllunio, darparu ac adolygu gwasanaethau. Dylai hyn gynnwys Asesu Llesiant Lleol, y cynllun llesiant lleol ac is-gynlluniau perthnasol;
- mabwysiadu Safonau Cyfranogi Cenedlaethol. Mae cefnogaeth i'r Safonau Cyfranogi Cenedlaethol yn atgyfnerthu'r ymrwymiad i hawliau plant yng Nghymru a cheir llawer o enghreifftiau o arferion da o gyrrff sydd wedi mabwysiadu'r safonau fel cyfrwng i sicrhau bod unrhyw gyfranogiad yn ystyrlon ac effeithlon.
- cyhoeddi gwybodaeth am fanteision a threfniadau hyrwyddo a hwyluso cyfranogiad yn yr awdurdod, a rhannu enghreifftiau o arferion da, er enghraifft, trwy wefannau a thafleuni newyddion yn ogystal ag ar y Bod pob plentyn a pherson ifanc yn cael gwrandawriad, yn cael eu trin â pharch, ac yn cael eu hil a'u hunaniaeth ddiwylliannol wedi'u cydnabod. cyfryngau cymdeithasol a thrwy weithio gyda 'Young Wales'. Gall y plant a'r bobl ifanc eu hunain gymryd rhan amlwg i godi ymwybyddiaeth am

Tudalen 201

Rhannu Pwrpas: Rhannu Dyfodol 3 – Rôl Gytûn (byrddau gwasanaethau cyhoeddus)

bwysigrwydd cymryd rhan. Mae gan Lywodraeth Cymru lawer o adnoddau a allai gefnogi hyn ac y gellid eu haddasu yn ôl anghenion lleol. Yn ogystal â defnyddio adnoddau a'r cyfryngau sy'n rhwydd eu cyrraedd gan blant a phobl ifanc, gellid cynnwys gwybodaeth yn adroddiad cynnydd blynyddol y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus;

- dylai gwybodaeth a deunyddiau sydd wedi'u hanelu at blant a phobl ifanc fod yn glir ac yn hawdd i'w deall. Dylent ateb eu cwestiynau a'r anghenion a nodwyd ganddynt, yn ogystal â bod yn gywir, yn gyfredol, yn berthnasol ac yn hygyrch o ran iaith a fformat.

- sicrhau bod ystod o gyfleoedd a'r gefnogaeth briodol yn cael eu darparu ar gyfer cyfranogiad effeithiol. Dylai'r cyfleoedd i blant a phobl ifanc fel unigolion gymryd rhan gael eu hintegreiddio i'r gwasanaethau o ddydd i ddydd yn ogystal â strwythurau cyfranogi penodol megis fforymau ar gyfer plant, fforymau ar gyfer pobl ifanc, neu grwpiau/fforymau sy'n cynrychioli plant a phobl ifanc sydd ar y cyrion, rhai sy'n agored i niwed neu rai sydd â diddordeb arbennig mewn mater penodol. Mae gan y fforymau a'r grwpiau hyn rôl allweddol i'w chwarae o ran cefnogi plant a phobl ifanc i gael llais ac i ddefnyddio eu hawliau fel y nodir hwy yn y Confensiwn;

- cefnogi Fforwm / Cyngor Ieuenctid Sirol fel corff cynrychiadol o bobl ifanc i weithredu fel sianel ar gyfer barn pobl ifanc ar draws eu hawdurdod lleol a chynrychioli'r safbwyntiau hynny i gyrff gwneud penderfyniadau lleol a chenedlaethol. Dylent anelu at fod mor gynhwysol â phosibl o ran lledaeniad daearyddol, oedran, rhyw ac at gynrychioli anghenion arbenigol a phobl ifanc sy'n fwy ar yr ymylon. Er mwyn i Fforymau/ Cyngorau Ieuenctid Sirol weithredu'n effeithiol, bydd angen iddynt gael eu cefnogi'n ddigonol gan Awdurdodau Lleol a ddylai ystyried pa gymorth sydd ei angen i wneud hyn. Dylent gael eu hysbysu gan eu strwythurau democrataidd lleol a'u cysylltu â hwy. Bydd angen iddynt hefyd gysylltu'n effeithiol i mewn i strwythurau cyfranogiad cenedlaethol megis 'Young Wales', Comisiynydd Plant Cymru a Chynulliad Cenedlaethol Cymru.

Tudalen 202

Rhannu Pwrpas: Rhannu Dyfodol 3 – Rôl Gytûn (byrddau gwasanaethau cyhoeddus)

- rhoi ystyriaeth briodol i'r iaith Gymraeg wrth hyrwyddo a hwyluso cyfranogiad ac fel rhan o baratoi'r cynllun llesiant lleol, gan adlewyrchu ei statws swyddogol yng Nghymru a'r nod llesiant cenedlaethol sef 'y Gymraeg yn ffynnu'.

Gweithio gyda phartneriaid

Er bod y canllawiau statudol hyn, a gyhoeddwyd o dan [Fesur Plant a Theuluoedd \(Cymru\) 2010](#) yn ymwneud ag Awdurdodau Lleol yn unig, byddem yn eu hannog i weithio'n agos gyda phob un o'u partneriaid perthnasol. Mae gweithio mewn ffordd amlasiantaethol yn arfer da ac mae Adran 25 [Deddf Plant 2004](#) yn gosod dyletswydd gyfreithiol ar awdurdodau lleol i hyrwyddo cydweithrediad gyda'r bwriad o wella llesiant plant yn yr ardal. Ymhellach, mae [Adran 38 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#) yn rhoi gofyniad ar fyrddau gwasanaethau cyhoeddus hefyd i ymgynghori wrth asesu cyflwr llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yn eu hardal.

Mae llawer o enghreifftiau o bartneriaid sy'n cyfrannu at gyfranogiad plant a phobl ifanc ac yn ei brif ffrydio i'w meysydd gwaith a'u trefniadau ar gyfer ymgysylltu â dinasyddion. Gwelir rhai o'r rhain ar www.youngwales.wales and www.pupilvoicewales.org.uk.

Beth sy'n digwydd nawr?

Mae cwmpas y ddyletswydd i hyrwyddo a hwyluso cyfranogiad plant a phobl ifanc yn ehangach na chael eu cynnwys yn y cynllun llesiant lleol. Mae'n bwysig fod cyfranogiad yn dod yn rhan o bolisi ac arferion yr holl bartneriaid lleol. Dylai Awdurdodau Lleol weithio gyda phartneriaid lleol, gan gynnwys plant a phobl ifanc, er mwyn sicrhau bod cyfranogiad yn cael ei hyrwyddo a'i hwyluso.

Tudalen 203

Rhannu Pwrpas: Rhannu Dyfodol 3 – Rôl Gytûn (byrddau gwasanaethau cyhoeddus)

Fodd bynnag, gallai'r cynllun llesiant esbonio sut y gellid sicrhau bod pob agwedd ar gynllunio, darparu ac adolygu gwasanaethau a'u "trefniadau ar gyfer hyrwyddo a hwyluso cyfranogiad" wneud cyfranogiad ac ymgysylltiad plant a phobl ifanc yn ganolog iddynt. Gallai adroddiad cynnydd y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus gynnwys crynodeb i esbonio sut mae'r dyletswyddau statudol hyn wedi'u cyflawni a sut y gellid gwneud yn well. Gallai adroddiad cynnydd blynyddol y byrddau gwasanaethau cyhoeddus ystyried y nodweddion gwarchoddedig, yn enwedig o ran oed, gan adrodd yn benodol ar ganlyniadau i blant a phobl ifanc.

Bydd Llywodraeth Cymru'n monitro trefniadau lleol ar gyfer cyfranogiad plant a phobl ifanc. Hefyd, mae cynlluniau llesiant lleol yn rhoi tystiolaeth i Arolygiaethau a Swyddfa Archwilio Cymru (WAO) wrth iddynt gynnal adolygiadau o effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd gwasanaethau lleol. Gallai Arolygiaethau a'r WAO hefyd adolygu'r canlyniadau a gyflawnwyd a'r gweithdrefnau cysylltiedig i ddangos pa mor effeithiol y mae plant a phobl ifanc yn cael eu clywed a'u cynnwys.

Mae gan blant a phobl ifanc yr hawl i gael gwrandawriad, i gael llais ac i allu cael mynediad at gyfleoedd i chwarae rhan weithredol mewn gwneud penderfyniadau lle bynnag y bônt - yn yr ysgol, o gwmpas yn y gymuned neu fel defnyddwyr gwasanaethau.

Ein huchelgais yw i bob plentyn a pherson ifanc yng Nghymru wireddu eu hawliau fel y nodir hwy yn y Confensiwn. Efallai y bydd yna weithiau rwystrau i gyflawni hyn, ond drwy weithio mewn ffordd gydweithredol, mae gennym ni i gyd rôl o ran ystyried ffyrdd y gallai'r rhwystrau hyn gael eu dileu neu eu goresgyn. Mae Cymru wedi bod yn arwain y ffordd o ran cyfranogaeth plant a phobl ifanc, a rhaid cynnal y momentwm.

Gellir gweld rhagor o wybodaeth am arfer da mewn perthynas â chyfranogiad plant a phobl ifanc ar www.childrensrights.wales neu

http://www.childrensrights.wales/images/PDF/Participation_En2.pdf

Tudalen 204

Rhannu Pwrpas: Rhannu Dyfodol 3 – Rôl Gytûn (byrddau gwasanaethau cyhoeddus)

Mae gwybodaeth, adnoddau, deunyddiau ac arfer da sy'n cefnogi cyfranogiad yng Nghymru ar gael hefyd yn www.youngwales.wales.

Cofnodion Cyfarfod
Cyngor Ieuenctid Ceredigion
Siambur y Cyngor, Penmorfa
Dydd Gwener 03 Chwefror 2023

(10:00 – 13.45)

Yn bresennol:

Ysgol Gyfun Aberaeron
 Ysgol Gyfun Aberaeron ac ASI SIDU
 Ysgol Bro Pedr
 Ysgol Bro Pedr
 Ysgol Bro Pedr
 Ysgol Bro Pedr
 Ysgol Gyfun Penweddig
 Ysgol Gyfun Penweddig
 Ysgol Gyfun Penweddig
 Ysgol Gyfun Penweddig
 Ysgol Bro Teifi
 Ysgol Bro Teifi
 Ysgol Bro Teifi
 Ysgol Bro Teifi
 Ysgol Penglais
 Ysgol Penglais
 Ysgol Henry Richard
 Ysgol Henry Richard
 Cenhadon Cymunedol Aberystwyth a Choleg Ceredigion

Yn Bresennol hefyd: Gwion Bowen (Cadeirydd a Swyddog Cyfranogiad Plant a Phobl Ifanc, Gwaith Ieuenctid a'r Gwasanaeth Ymgysylltu), Lowri Evans (Rheolwr Tîm, Gwaith Ieuenctid a'r Gwasanaeth Ymgysylltu – Cyngor Sir Ceredigion), Elen James (Swyddog Arweiniol Corfforaethol, Porth Cymorth Cynnar – Cyngor Sir Ceredigion), Gethin Jones (Rheolwr Corfforaethol, Gwasanaeth Cymorth ac Atal – Cyngor Sir Ceredigion), Y Cyngorydd Wyn Thomas (Aelod Cabinet dros Ysgolion, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau) a'r Cyngorydd Alun Williams (Dirprwy Arweinydd y Cyngor ac Aelod Cabinet dros Wasanaethau Gydol Oes a Lles)

Siaradwyr: Rhidian Harries (Rheolwr Tîm, Canolfan Lles Canolbarth a De Ceredigion – Cyngor Sir Ceredigion), Becca Head a Devion McKenzie (Area 43) a Carys Huntly (Swyddog Cydraddoldeb a Chynhwysiant – Cyngor Sir Ceredigion)

Ymddiheuriadau: Lloyd Warburton (ASI - Senedd Cymru), (Cenhadon Cymunedol Aberystwyth a Choleg Ceredigion), (Ysgol Uwchradd Aberteifi), (Ysgol Uwchradd Aberteifi), (Ysgol Penglais) ac (Ysgol Gyfun Aberaeron)

Agenda y Cyfarfod:

Agenda Cyngor
 Ieuenctid 03.02.23.doc

COFNODION

1 Croeso, Ymddiheuriadau a Chyflwyniadau

Agorodd Gwion Bowen y cyfarfod trwy estyn croeso i'r Cyngor leuenctid i'r Siambr.

Cyflwynodd aelodau'r Cyngor leuenctid eu hunain, gan nodi pa ysgolion / sefydliadau y maent yn eu cynrychioli. Cyflwynodd eraill a oedd yn bresennol eu hunain, gan nodi eu rolau.

Nodwyd yr ymddiheuriadau.

Hysbysodd GB y Cyngor leuenctid o'r trefniadau ymarferol.

- Siaradwyr
- Dyfeisiau cyfieithu
- Allanfeydd Tân
- Toiledau
- Cinio a lluniaeth

Esboniodd GB y bydd cofrestr yn mynd o gwmpas yn ystod y cyfarfod er mwyn i'r aelodau ei llenwi.

2 Ethol Cadeirydd y Cyngor leuenctid ar gyfer 2022/23

O ganlyniad i gyfyngiadau amser, ni fu modd cynnal yr etholiad am Gadeirydd y Cyngor leuenctid yn ystod y cyfarfod diwethaf.

Cafwyd cyflwyniad byr gan GB i esbonio rôl Cadeirydd y Cyngor leuenctid a'r prif ddyletswyddau sy'n gysylltiedig â'r rôl.

Etholiad Cadeirydd
Cyngor leuenctid 2022.

Bu cyfle i unrhyw aelodau yr oedd ganddynt ddi-ddordeb mewn sefyll mewn etholiad, i roi anerchiad 30 eiliad gan rannu pam eu bod yn teimlo eu bod yn ymgeisydd addas i gynrychioli Cyngor leuenctid Ceredigion fel eu Cadeirydd ar gyfer 2022-23.

Mae gan bob aelod 1 pleidlais a dylid rhoi'r pleidleisiau yn y blwch pleidleisio yn nhu blaen y Siambr.

Gofynnwyd i'r rhai a oedd yn dymuno sefyll i godi eu dwylo, ac roedd 3 o aelodau'r Cyngor leuenctid wedi gwneud hynny.

1. Ioan Evans (Ysgol Gyfun Aberaeron)
2. Michael Bray (Ysgol Penglais)
3. Ifan Meredith (Ysgol Bro Pedr)

	<p>Cyhoeddir enw'r ymgeisydd llwyddiannus ar ôl cinio.</p> <p><i>Ar ôl cinio, cyhoeddwyd enw'r ymgeisydd llwyddiannus, ac estynnwyd llongyfarchiadau iddo.</i></p> <p>Etholwyd Ifan Meredith (Ysgol Bro Pedr) yn Gadeirydd Cyngor leuenctid Ceredigion ar gyfer 2022-23 a chadeiriodd weddill y cyfarfod ar ôl cinio.</p>
3	Gweithdai: Is-Grwpiau yr Amgylchedd ac Urddas Mislif
	<p>Estynnwyd gwahoddiad i aelodau newydd y Cyngor leuenctid ddewis mynychu un o ddau is-grŵp, gan gymryd rhan yn yr un y byddent yn ei ddewis.</p> <p>Rhannwyd y Cyngor leuenctid er mwyn cynnal dau weithdy is-grŵp, gan barhau gyda'r gwaith a gynhaliwyd yn ystod cyfarfod diwethaf y Cyngor leuenctid ac yn ystod cyfarfodydd dilynol ers hynny.</p> <p>Yn ystod y cyfarfod, bu is-grŵp yr amgylchedd yn canolbwyntio ar gytuno ar y Cylch Gorchwyl drafft arfaethedig ar gyfer yr is-grŵp newydd a gaiff ei ddiwygio ar ôl cael adborth y grŵp. Cynhelir cyfarfod nesaf yr is-grŵp ar 13 Mawrth ar Teams HWB. Bydd y cyfarfod hwn yn gyfle i aelodau drafod blaenoriaeth amgylcheddol ar gyfer yr is-grŵp ar gyfer y flwyddyn academaidd i ddod.</p> <div data-bbox="746 1064 957 1198" style="text-align: center;"> <p>Draft Environment Sub-group Terms of R</p> </div> <p>Bu'r is-grŵp urddas mislif yn adolygu ei gynnydd, gan benderfynu ar ba gynhyrchion mislif i'w prynu ar gyfer ysgolion a grwpiau cymunedol. Yn ogystal, bu'r grŵp yn trafod lleoliadau cynhyrchion mislif mewn ysgolion, a syniadau ynghylch y ffordd orau o'u dosbarthu i ddisgyblion.</p>
4	Diweddariad gan Aelod Senedd leuenctid Cymru – Gwybodaeth
	<p>Roedd Lloyd Warburton (ASI) yn absennol o'r cyfarfod, felly ni rannwyd diweddariad.</p>
5	Diweddariad gan ASI Ceredigion yn Senedd leuenctid y Deyrnas Unedig (SIDU) – Gwybodaeth
	<p>Rhoddodd Aled Lewis (ASI) ddiweddariad am ei waith ar ôl iddo gael ei ethol yn ASI ar gyfer Ceredigion o fewn SIDU.</p> <p>Yn ddiweddar, cyfarfu Aled gyda Ben Lake AS; Y Cynghorydd Bryan Davies, Arweinydd Cyngor Sir Ceredigion; Y Cynghorydd Wyn Thomas; Aelod Cabinet dros Ysgolion, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau ac Elen James; Swyddog Arweiniol Corfforaethol, Cyngor Sir Ceredigion. Rhoddodd Aled ddiweddariad i'r aelodau am yr hyn a drafodwyd. Mae'r argyfwng costau byw yn uchel ar agenda AS Ceredigion, ac mae materion sy'n ymwneud â'r argyfwng costau byw, megis biliau ynni sy'n codi, wedi cael eu codi gan Ben Lake AS yn y senedd. Roedd y materion eraill a drafodwyd yn cynnwys; trafndiaeth, plismona a'r</p>

berthynas rhwng yr heddlu a phobl ifanc, 'stopio a chwilio' yng Ngheredigion, addysg a phrofiad gwaith ar gyfer pobl ifanc.

Gofynnodd IE am wybodaeth bellach am drafnidiaeth, ac adleisiwyd hyn gan MB a gododd mater yr amser o'r dydd y bydd rhai bysiau yn dychwelyd, yn enwedig i bentrefi gwledig. Soniodd MB am y problemau y mae pobl ifanc yn eu hwynebu yn arbennig, sef na fyddant yn aml yn gallu cymryd rhan mewn gweithgareddau ar ôl ysgol neu ryngweithio mewn ffordd gymdeithasol gyda ffrindiau ar ôl ysgol gan bod y bws olaf yn gadael am 5.30pm, ac fe fyddai o gymorth pe bai bysiau hwyrach, er mwyn osgoi rhai pobl ifanc yn cael eu gwahardd o'r cyfleoedd hyn, nad ydynt yn effeithio ar rai o'u cymheiriaid sy'n byw yn y prif drefi efallai neu nad oes ganddynt ffordd o gyrraedd gartref heb ddefnyddio trafndiaeth gyhoeddus. Cytunodd AL gyda'r pwyntiau hyn, ac esboniodd bod hwn yn rhywbeth a godwyd yn ystod y cyfarfod ac sy'n cael ei gydnabod fel rhwystr ar gyfer pobl ifanc. Soniodd AL am syniad posibl y byddai modd ei beilota mewn un ysgol neu ardal, lle y caiff llwybr bws ei drefnu a bod gweithgareddau yn yr ysgol neu'r ardal honno yn cael eu darparu ar y noson honno, er mwyn gweld a fyddai hyn yn helpu'r rhai nad ydynt yn gallu cymryd rhan ar hyn o bryd. Nododd disgyblion Ysgol Henry Richard bod trafndiaeth a chyrraedd gartref o glybiau ar ôl ysgol yn rhywbeth y maent yn ei weld yn eu hardal nhw. At hynny, soniodd IM am broblem bosibl sef nad yw bysiau ysgol ar gael ar gyfer rhai pobl ifanc eraill, er enghraifft myfyrwyr coleg, pan fydd bws yn rhedeg, ac a oes unrhyw ddatrysiadau ar gyfer hyn. Dywedodd AL y bydd yn parhau i gydweithio â swyddogion er mwyn cyfleu'r hyn sy'n bwysig i bobl ifanc.

6 Canolfan Lles Llanbedr Pont Steffan

Yn ystod cyfarfod diwethaf y Cyngor Ieuenctid, cytunwyd gwahodd swyddog o Wasanaethau y Canolfannau Lles i roi diweddariad am y datblygiad yn y cyfarfod hwn.

Roedd Rhidian Harries yn bresennol fel Rheolwr Tîm y Ganolfan Lles; Canolbarth a De Ceredigion, a rhoddodd gyflwyniad a oedd yn dangos y diben a'r cynnydd sydd wedi cael ei sicrhau wrth drawsnewid Canolfan Hamdden Llanbedr Pont Steffan yn Hyb Lles ehangach, gan gynnig buddion iechyd a ffitrwydd a buddion cymunedol ehangach.

Cyflwyniad Canolfan
Lles Llanbedr Wellbeir

Esboniodd RhH bod yr Ystafell Ieuenctid yn cael ei datblygu ac y bydd arlunydd graffiti yn dod i mewn i greu darn o waith celf pwrpasol ar gyfer y lle gyda disgyblion o Ysgol Bro Pedr. Yn anffodus, oherwydd y gwaith adeiladu sy'n mynd rhagddo yn y lleoliad, ni fydd disgyblion yn gallu mynd i mewn i wneud y gwaith paentio, ond byddant yn gyfrifol am ddewis y dyluniad.

Diolchodd LJ i RhH am y cyflwyniad a'r diweddariad, ac roedd yn teimlo ei fod yn cynnig dealltwriaeth well i bobl ifanc o gynnydd y datblygiad. Holodd IM a fyddai'r Ystafell Ieuenctid ar gael yn ystod oriau ysgol, gan nad oes gan fyfyrwyr y chweched dosbarth Ysgol Bro Pedr ystafell gyffredin yn yr ysgol ar hyn o bryd. Esboniodd RhH y byddai ganddynt ddi-ddordeb mewn cael sgwrs gyda'r ysgol ynghylch sut y byddai modd ei

	defnyddio, gan sicrhau iechyd a diogelwch disgyblion a defnyddwyr y ganolfan yn ystod y cyfnod hwn.
7	<p>Cyflwyno Ymgyrch Pynciau Llosg Pobl Ifanc Ceredigion ar gyfer 2023</p> <p>Cyflwynodd GB Ymgyrch Pynciau Llosg Ceredigion ar gyfer 2023, gan rannu ychydig wybodaeth am gefndir ymgyrch Gwneud Eich Marc, a gynhaliwyd yng Ngheredigion ers sawl blynedd gan Gyngor Ieuenctid Prydain. O ganlyniad i newidiadau i raglen flynyddol Cyngor Ieuenctid Prydain, esboniodd GB nad yw hi'n glir a gynhelir ymgyrch Gwneud Eich Marc eleni neu beidio.</p> <p style="text-align: center;"> Canlyniadau MYM 2022.pptx</p> <p>Felly, penderfynwyd y bydd Ceredigion yn creu pleidlais leol, gan ddilyn ffurf tebyg i'r ffurf GEM swyddogol, a fydd yn cynnig y cyfle i bobl ifanc bleidleisio am faterion sy'n bwysig iddyn nhw. Bydd canlyniadau'r bleidlais hon yn cynnig sylfaen ar gyfer digwyddiad Pawb a'i Farn eleni, a hefyd, bydd yn llywio gwaith ymgyrchu arall gyda'r ASlau. Bydd angen enw ar yr ymgyrch leol, a dewisir ei phynciau llosg heddiw gan aelodau'r Cyngor Ieuenctid. Gofynnodd GB i'r aelodau ddechrau ystyried yr hyn sy'n bwysig yn eu barn nhw dros ginio. Ar ôl diffinio'r pynciau, bydd GB yn creu ac yn dosbarthu'r papurau pleidleisio i'r holl Ysgolion Uwchradd, UCD, Coleg Ceredigion, HCT a grwpiau gwirfoddol eraill erbyn diwedd mis Chwefror 2023. Cynhelir y bleidlais am bythefnos, yna bydd y canlyniadau ar gael erbyn cyfarfod nesaf y Cyngor Ieuenctid ar 17/03/23.</p>
8	<p>Ymgynghoriad: Prosiect 'Dyfodol Ni' y Gronfa Gymunedol</p> <p>Roedd Becca a Devion yn bresennol o Area 43, Aberteifi. Rhoddont ychydig wybodaeth gefndirol am brosiect 'Dyfodol Ni', a ariannir gan Gronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol. Darparir y prosiect ar gyfer pobl ifanc, gan bobl ifanc a chaiff Pwyllgor Rheoli Pobl Ifanc ei ffurfio i'w lywio, o'r gweithgarwch ymgynghori i'r broses o wneud penderfyniadau.</p> <p style="text-align: center;"> Dyfodol Ni ENG.pdf</p> <p>Holodd Becca; Beth fyddwch chi'n ei wneud ar ôl ysgol?</p> <p>Roedd yr atebion yn cynnwys chwaraeon fel hoci, pêl-droed, rygbi a mynd i'r gampfa.</p> <p>Yn gyffredinol, roedd pobl ifanc yn rhannu'r argraff bod cryn dipyn i bobl ifanc ei wneud ar ôl ysgol, ond mynediad i drafnidiaeth a'r ffordd o gyrraedd gartref o glybiau a gweithgareddau yw'r prif rwystr.</p> <p>Awgrymodd IM y byddai mwy o feysydd chwarae 3G o fudd i bobl ifanc.</p> <p>Holodd Becca; A oes unrhyw un wedi bod i Glwb Ieuenctid o'r blaen?</p>

Dywedodd aelodau o Ysgol Henry Richard yr arferent fynychu clwb coginio ar ôl ysgol, sydd bellach wedi dod i ben. Yn gyffredinol, dywedodd yr holl aelodau eraill nad oeddent wedi mynychu Clwb Ieuenctid o'r blaen.

Holodd Becca; **Yn eich barn chi, beth fyddai modd ei wella ar gyfer pobl ifanc?**

Awgrymodd yr aelodau; lle anffurfiol i ddal i fyny gyda gwaith cartref, cyfathrebu gydag ysgolion am Glybiau Ieuenctid, caffis cymunedol er mwyn cael lle i eistedd a siarad gyda ffrindiau, hysbysebu gan gynnwys ar gyfryngau cymdeithasol a thafleuni hysbysebu, manau dros dro mewn trefi lle y gallwch aros am ychydig.

Diolchodd Becca i'r Cyngor Ieuenctid am rannu eu meddyliau.

9 Ymgynghoriad ar Gynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2023 - 2028

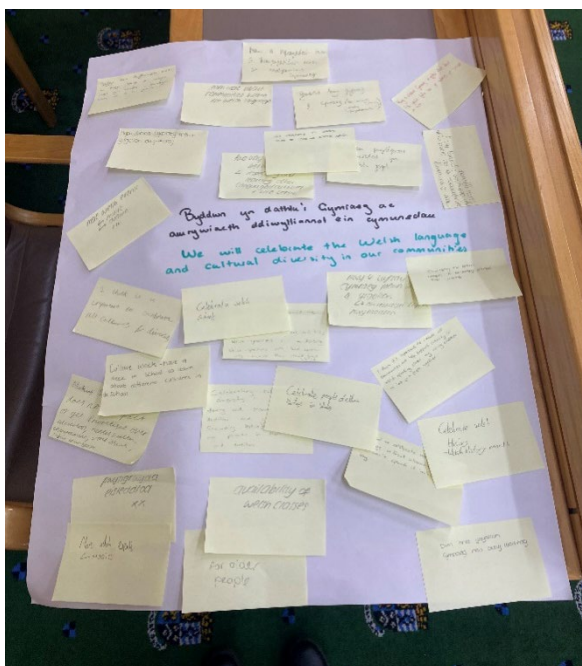
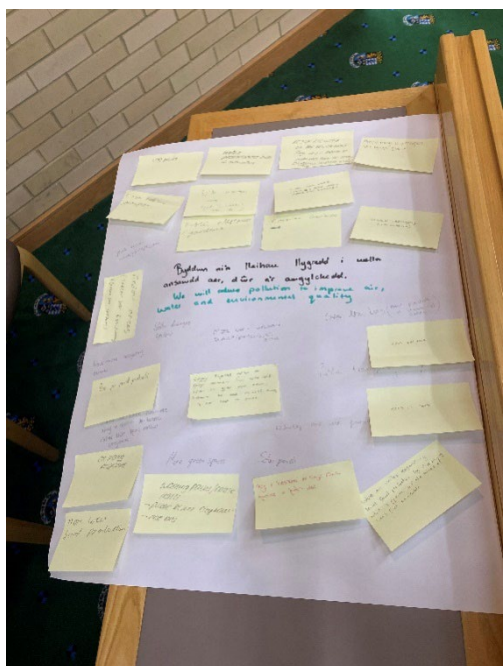
Cyflwynodd Carys Huntly, Swyddog Cydraddoldeb a Chynhwysiant Cyngor Sir Ceredigion, ymgynghoriad y Cynllun Llesiant Lleol i'r Cyngor Ieuenctid, gan esbonio pwysigrwydd casglu safbwyntiau pobl ifanc er mwyn sicrhau bod y Cynllun Llesiant yn adlewyrchu anghenion yr holl breswylwyr sy'n byw yng Ngheredigion.

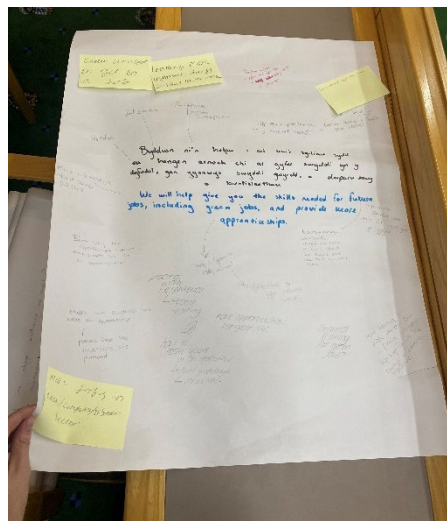
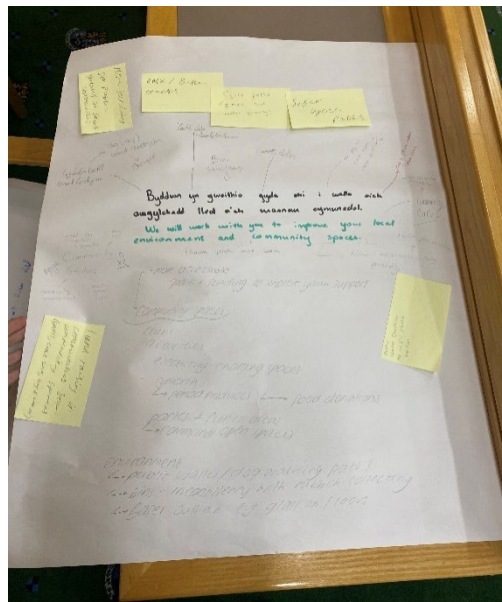
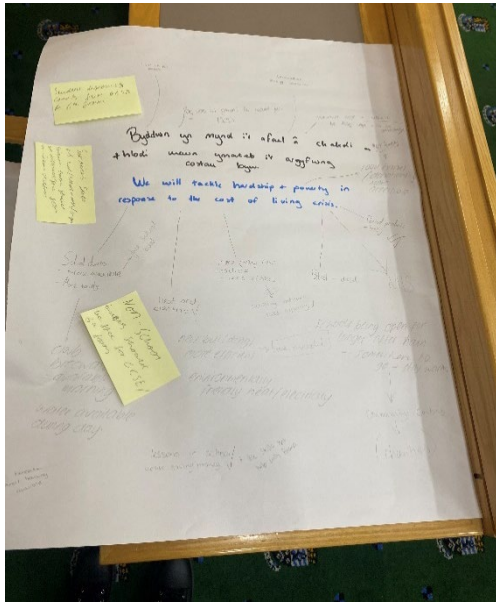

BGC-PSB.pptx

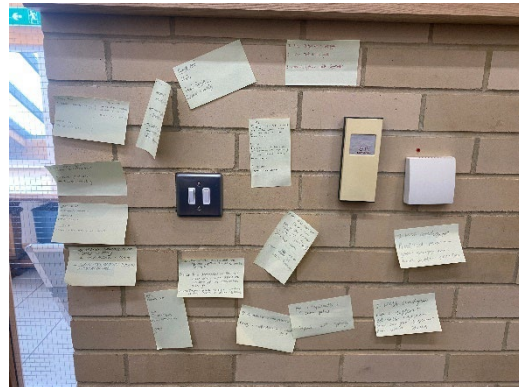
Rhannwyd y Cyngor Ieuenctid yn 5 grŵp a than drefniant carwsél, cawsant y cyfle i roi adborth am y blaenoriaethau allweddol canlynol;

- Byddwn yn mynd i'r afael â chaledi a thlodi wrth ymateb i'r argyfwng costau byw
- Byddwn yn lleihau llygredd er mwyn gwella ansawdd aer, dŵr a'r amgylchedd
- Byddwn yn dathlu'r iaith Gymraeg ac amrywiaeth ddiwylliannol yn ein cymunedau
- Byddwn yn gweithio gyda chi i wella eich amgylchedd lleol a'ch manau cymunedol
- Byddwn yn helpu i roi'r sgiliau angenrheidiol i chi ar gyfer swyddi yn y dyfodol, gan gynnwys swyddi gwyrdd, ac yn cynnig o mwy o brentisiaethau

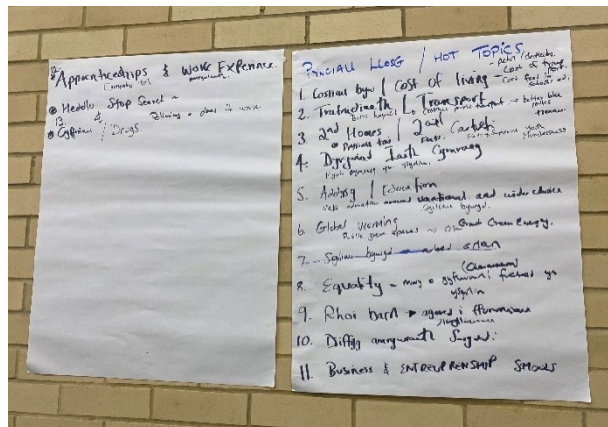
Holodd CH i'r aelodau rannu unrhyw sylwadau pellach a gesglir yn ystod yr ymgynghoriad ar nodiadau post-it i'w gosod ar y wal cyn diwedd cyfarfod y Cyngor Ieuenctid.

20230207 - Youth Council Consultation I

Cadeiriwyd y gweithdy hwn gan Ifan Meredith, a bu'n ystyried y pynciau llosg a gaiff eu cynnwys yn y papurau pleidleisio ar gyfer y gwaith ymgyrchu lleol eleni.

Rhannwyd 13 pwnc yn y lle cyntaf fel rhai sy'n bwysig i bobl ifanc yng Ngheredigion, ac yna roedd angen ffurfio rhestr llai o faint a fyddai'n cynnwys tua 8 pwnc llosg.

Trafodaeth a Thafllu Syniadau;

1. **Costau Byw** (codiadau mewn prisiau ynni, cost tanwydd, trafniadaeth a phrydau ysgol)
2. **Trafnidiaeth** (cost trafniadaeth, llwybrau bws gwledig, diffyg bysiau sy'n rhedeg yn hwyrach gyda'r hwyr, y ffaith nad yw pob llwybr beicio yn hygyrch ac yn ddiogel, dim digon o ddefnydd yn cael ei wneud o rwydweithiau rheilffyrdd)
3. **Ail Gartrefi** (effaith ail gartrefi ar gymunedau lleol, sy'n codi'r prisiau ar gyfer pobl ifanc a theuluoedd lleol, prisiau rhent tai a fflatiau yn anfforddiadwy i bobl ifanc ar ôl iddynt orffen yn y brifysgol, diffyg tai llwyr mewn rhai ardaloedd o'r Sir, risg bod yn ddigartref i'r rhai sy'n gadael gofal gan bod diffyg tai fforddiadwy yn cynyddu. Effaith hyn ar addysg y rhai sy'n gadael gofal, os bydd y teulu yn chwalu neu os bydd trefniant gofal maeth yn methu, nid oes llety amgen addas ar gael ar gyfer pobl ifanc 17 ac 18 oed y mae ei angen arnynt, sy'n golygu bod perygl y byddant yn cael eu lletya mewn mannau anaddas neu'n cael eu gyrru o'r Sir)
4. **Yr iaith Gymraeg** (yr angen i hyrwyddo'r Gymraeg yn well mewn ysgolion dwyieithog er mwyn cyflawni'r targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050)
5. **Addysg a Sgiliau Bywyd** (yr angen am fwy o wersi ymarferol er mwyn eich helpu yn y dyfodol, pethau fel mecaneg, plymio, seicoleg a galwedigaethau eraill. Yr angen i bob disgybl gael eu haddysgu am seicoleg ymddygiadol, er mwyn helpu disgyblion i ddeall eu hemosiynau, a fydd yn eu helpu gyda'u hiechyd meddwl a'u lles. Mae angen rhoi mwy o ffocws ar sgiliau bywyd a lles mewn ysgolion, gan gynnwys rheoli arian)
6. **Newid Hinsawdd** (mwy o fannau gwyrdd fel parciau. Mwy o grantiau ar gyfer paneli solar i gartrefi, er mwyn lleihau cyfanswm y tanwydd ffosil a ddefnyddir a chynyddu ynni gwyrdd)
7. ~~**Sgiliau Bywyd** (cyfunwyd y pwnc hwn gyda rhif 5)~~
8. **Cydraddoldeb** (mwy o gyfleoedd i ferched gymryd rhan mewn chwaraeon mewn ysgolion ac yn y gymuned)
9. **Rhagfarn** (mynd i'r afael â rhagfarn yn erbyn grwpiau lleiafrifol neu sy'n cael eu tangynrychioli)
10. **Amrywiaeth o Swyddi** (diffyg swyddi ym mhob maes gwahanol yn rhwystr i bobl ifanc sy'n dymuno dychwelyd i Geredigion)
11. **Sgiliau Entrepreneuriaeth a Busnes** (yr angen i gynnig busnes ac entrepreneuriaeth mewn ysgolion er mwyn annog pobl ifanc i ddysgu am lwybrau gyrfa eraill nad ydynt yn rhai traddodiadol, megis hunangyflogaeth)
12. **Prentisiaethau a Phrofiad Gwaith** (ni chynigir profiad gwaith i ddisgyblion ysgol mwyach. Dylid gwella'r tâl a roddir i brentisiaid er mwyn annog mwy i ystyried y llwybr hwn. Nid yw prentisiaethau ar gael ym mhob maes, megis TGCh neu godio ac mae angen cael mwy o amrywiaeth er mwyn bodloni anghenion pobl ifanc)
13. **Stopio a Chwilio / Camddefnyddio Sylweddau** (tybiaeth pobl ifanc o'r heddlu a'r protocol stopio a chwilio yn ardal Dyfed Powys, yn ogystal â'r cynnydd mewn cyffuriau mewn cymunedau, sy'n effeithio ar bobl ifanc a theuluoedd)

Cynhaliwyd ymarfer 'pleidleisio gyda'ch traed' i leihau a blaenoriaethu'r 13 pwnc a nodwyd. O ganlyniad, dewiswyd yr 8 pwnc canlynol ar gyfer pleidlais eleni;

Rhifau; 12 / 8 / 5 / 4 / 3 / 2 / 1 / 11

--	--

10	Ymgyrch Pynciau Llosg Pobl Ifanc Ceredigion ar gyfer 2023
11	Rhannu Gwybodaeth a Dyddiad y Cyfarfod Nesaf
	<p>Rhannodd GB wybodaeth am eitemau Unrhyw Fater Arall;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymgyngoriad ‘Sgwrs’ – CHTh Heddlu Dyfed Powys • Gwarant i Bobl Ifanc – Llywodraeth Cymru <p>Rhannodd GB wybodaeth am y cyfarfod nesaf, a gynhelir unwaith eto yn y Siambr ar 17/03/2023.</p> <p>Dyddiadau cyfarfodydd:</p> <p>Cyfarfod 1; 21/10/22 Cyfarfod 2; 03/02/23 Cyfarfod 3; 17/03/23 Diwedd y tymor, Digwyddiad Pawb a'i Farn; 14/07/23</p> <p>Gofynnodd GB i'r holl aelodau allgofnodi ar eu ffordd allan o Benmorfa, ac i aros am eu trafndiaeth yn y dderbynfa.</p> <p>Diolchodd GB i'r grŵp am gyfarfod cynhyrchiol a chadarnhaol o Gyngor Ieuenctid 2022-23.</p> <p><i>Cyflwynir cofnodion cyfarfodydd y Cyngor Ieuenctid i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau sy'n Dysgu ac i'r Cabinet Llawn, er mwyn sicrhau y caiff safbwyntiau pobl ifanc eu bwydo i'r broses ddemocrataidd yng Ngheredigion.</i></p>

Etholiad Cadeirydd Cyngor
Ieuenctid 2022/23
Youth Council Chair
Person Election 2022/23

Ethol Cadeirydd Cyngor leuenctid / Electing a Youth Council Chairperson

- Cadeirio Cyfarfodydd Cyngor leuenctid/
Chair Youth Council Meeting
- Rôl adeg Digwyddiad Pawb A'i Farn 2023 /
A role during Pawb A'i Farn 2023 Event
- Cynrychioli aelodau'r Cyngor leuenctid tu allan i
gyfarfodydd / Represent Youth Council members
outside of meetings
- Cwestiwn/Question:
- **Pam i chi'n teimlo mai chi yw'r aelod orau i fod yn
gadeirydd y Cyngor leuenctid?**
- **Why do you feel you are the best member to
chair the Youth Council?**

Is-Grŵp yr Amgylchedd Cyngor Ieuenctid Ceredigion CYLCH GORCHWYL Ionawr 2023

Nod Is-grŵp yr Amgylchedd Cyngor Ieuenctid Ceredigion:

Yn unol ag Erthygl 12 Confensiwn y Cenedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP), bydd is-grŵp yr Amgylchedd Cyngor Ieuenctid Ceredigion yn canolbwyntio ar faterion amgylcheddol ac sy'n ymwneud â newid hinsawdd, sy'n effeithio ar Bobl Ifanc sy'n byw yn Sir Ceredigion a thu hwnt.

Yng Nghyd-destun CCUHP

Mae hanes hir yng Nghymru i'r ymrwymiad i gynorthwyo plant a phobl ifanc i sicrhau bod eu llais yn cael ei glywed ac i ddylanwadu ar weithgarwch gwneud penderfyniadau. Mae hwn yn rhywbeth a gefnogir gan Gyngor Ieuenctid Sir Ceredigion.

Confensiwn y Cenedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn – Mae Confensiwn y Cenedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) yn amlinellu'r gofynion lleiaf o ran diogelu, darparu a chyfranogi y dylai pob plentyn a pherson ifanc ddisgwyl eu cael er mwyn byw bywydau diogel, hapus a boddhaus. Mae Erthygl 12 CCUHP yn gwarantu'r hawl i blant gael eu clywed ym mhob proses lle y caiff penderfyniadau eu gwneud ac y gallent effeithio arny'n nhw:

“ 1.) Nodir y bydd Partïon yn cynnig sicrwydd i'r plentyn sy'n gallu ffurfio eu safbwyntiau eu hunain y byddant yn cael yr hawl i fynegi'r safbwyntiau hynny mewn ffordd rydd ym mhob mater sy'n effeithio ar y plentyn, a rhoddir ystyriaeth briodol i safbwyntiau'r plentyn yn unol ag oedran ac aeddfedrwydd y plentyn.”

Diben Is-grŵp yr Amgylchedd

Diben Is-grŵp yr Amgylchedd yw sicrhau platfform i bobl ifanc godi ymwybyddiaeth, addysgu, eirioli ac ymgyrchu ar ran pobl ifanc arall ynghylch dull gweithredu cynaliadwy tuag at wella eu hamgylchedd lleol a'r hinsawdd yng Ngheredigion (a thu hwnt o bryd i'w gilydd).

Blaenoriaethau'r Is-Grŵp ar gyfer 2022/23

Bydd Cyngor Ieuenctid Ceredigion yn cefnogi Is-grŵp yr Amgylchedd a fydd yn:

- 1) Sefydlu Is-grŵp yr Amgylchedd newydd ar gyfer Cyngor Ieuenctid Ceredigion
- 2) Penderfynu ar enw ar gyfer is-grŵp yr Amgylchedd sy'n briodol i'w ddiben
- 3) Cytuno ar raglen flynyddol a fydd yn cynnwys cyfarfodydd rhith a chyfarfodydd wyneb yn wyneb
- 4) Rhoi blaenoriaeth i un maes gwaith a fydd yn amlygu effaith gadarnhaol er mwyn sicrhau newid i'r amgylchedd a'r hinsawdd yng Ngheredigion

Tudalen 218

- 5) Croesawu siaradwyr gwadd a mynychu lleoliad/digwyddiad/gweithgarwch a fydd yn gwella gwybodaeth am bwnc

Aelodaeth Is-grŵp yr Amgylchedd:

Bydd aelodaeth y fforwm yn agored i unrhyw aelodau Cyngor Ieuenctid Ceredigion a pherson(au) ifanc sy'n cynrychioli gwasanaethau ieuenctid statudol neu sefydliadau ieuenctid o'r trydydd sector sy'n cynorthwyo cyfranogiad plant a phobl ifanc yng Ngheredigion.

Neu

Bydd aelodaeth y fforwm ar agor i unrhyw aelodau Cyngor Ieuenctid Ceredigion ac unrhyw berson(au) ifanc sy'n byw yng Ngheredigion yn gyffredinol. Ni fydd uchafswm o ran nifer yr aelodau a ganiateir.

Neu

Bydd aelodaeth y fforwm yn agored i unrhyw aelodau Cyngor Ieuenctid Ceredigion ac aelodau blaenorol y Cyngor Ieuenctid

Cyfarfodydd a Rhaglen

Bydd Is-grŵp yr Amgylchedd Cyngor Ieuenctid Ceredigion yn cyfarfod dan drefniant rhith a wyneb yn wyneb. Trefnir cyfarfodydd fel y cytunir yn y rhaglen gweithgareddau. Cynhelir cyfarfodydd rhith ar a chytunir ar weithgareddau wyneb yn wyneb wrth gyfarfod dan drefniant rhith.

**Rhaglen Ddrafft Is-Grŵp yr Amgylchedd Cyngor Ieuenctid Ceredigion
Cyngor Ieuenctid Ceredigion: Tymor 2022/23**

Gweithgaredd	Amserlen
Cyfarfod Cychwynnol rhith Is-grŵp yr Amgylchedd	Rhagfyr 2022 7/12/22 a 15/12/22
Paratoi Cylch Gorchwyl drafft gydag aelodau Is-grŵp yr Amgylchedd, a fydd yn cynnwys rhaglen arfaethedig a chyfeiriad at Flaenoriaeth 1	Ionawr 2023
Cyfarfod Cyngor Ieuenctid Ceredigion: Eitem ar yr Agenda	3 Chwefror 2023
Cyfarfod rhith Is-Grŵp yr Amgylchedd: Blaenoriaeth 1	Mawrth 2023
Cyfarfod Cyngor Ieuenctid Ceredigion: Eitem ar yr Agenda	17 Mawrth 2023
Cyfarfod rhith/wyneb yn wyneb Is-Grŵp yr Amgylchedd: Blaenoriaeth 1	Ebrill/Mai 2023
Arholiadau	Mai – Mehefin 2023
Digwyddiad Cyngor Ieuenctid: Pawb A'i Farn Ceredigion 2023	14 Gorffennaf 2023
Cyfarfod rhith/wyneb yn wyneb Is-Grŵp yr Amgylchedd: Blaenoriaeth 1	Gorffennaf 2023
Taith/Ymweliad Gwyliau Haf	Awst 2023
Cyfarfod rhith Is-Grŵp yr Amgylchedd: Adolygu Blaenoriaeth 1	Hydref 2023
Cyfarfod rhith Is-Grŵp yr Amgylchedd: Grŵp newydd	Rhagfyr 2023

YSGRIFENYDDIAETH

Cyflawnir swyddogaeth Ysgrifenyddiaeth y cyfarfod gan Wasanaeth Ieuenctid Ceredigion, a fydd yn cynnig rhaglen flynyddol a fydd yn cynnwys trefnu'r lleoliad ar gyfer cyfarfodydd wyneb yn wyneb. Bydd Gwasanaeth Ieuenctid Ceredigion yn cynorthwyo gyda'r gwaith o lunio agenda ar gyfer y cyfarfodydd, gan gyhoeddi papurau a chymryd nodiadau yn ystod y cyfarfodydd.

Cadeirydd

Cadeirir cyfarfodydd yr is-grŵp gan aelod etholedig o'r grŵp, a bydd eu tymor yn para blwyddyn

Neu

Cadeirir cyfarfodydd yr is-grŵp dan drefniant cylchdro o aelodau'r cyngor ieuenctid sy'n bresennol yn y cyfarfodydd.

Adolygiad Blynyddol Cylch Gorchwyl Is-grŵp yr Amgylchedd

Bydd adolygiad blynyddol o'r cylch gorchwyl yn galluogi is-grŵp yr amgylchedd i gynnig blaenoriaethau blynyddol newydd a rhaglen o ddigwyddiadau y bydd gofyn cytuno arnynt ar gyfer pob blwyddyn. Cynigir y dyddiad adolygu nesaf ar gyfer cyfarfod yr Is-grŵp a gynhelir ym mis Rhagfyr 2023.

Cytunwyd ar y Cylch Gorchwyl gan Gyngor Ieuenctid Ceredigion ar

Llofnodwyd gan Gadeirydd Cyngor Ieuenctid Ceredigion:

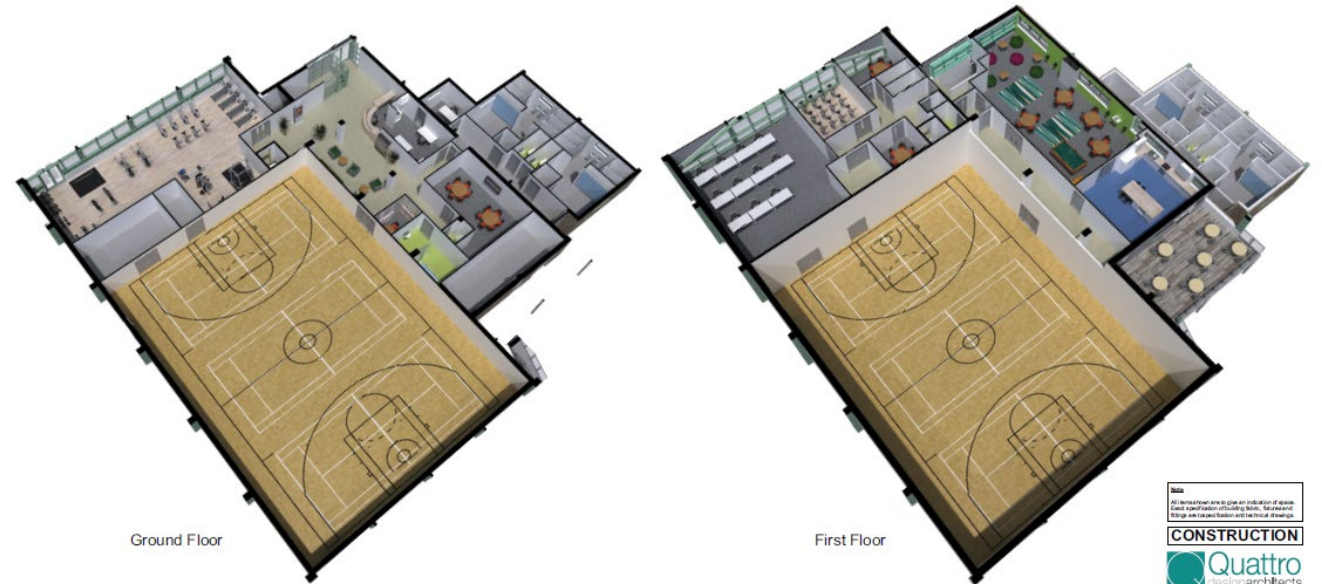
Dyddiad:

DRAFT

Canolfan Lles, Llambed Wellbeing Centre, Lampeter

Principle elevation

Ground Floor

First Floor

NOTES
The accuracy & the integrity of the information contained in this drawing shall be the responsibility of the client. It is not the responsibility of the architect to verify the accuracy of the information provided by the client.

REVISIONS
REV 001 2022-06-01 001 Initial design
REV 002 2022-06-01 002 Final design

www.quattrodesign.co.uk

PROJECTS
Lampeter Wellbeing Centre

SCALE NTS@A1

CLIENT
CeredigionACTIF

DATE

DRAWING TITLE
3D Images

CONSTRUCTION

Quattro
Design Architects

DRAWING NO. 6538-W-294
REV C01

Quattro Design Architects, 115/116 High Street, Gloucester, G1 3DF, T: 01452 41404

Tudalen 222

Tudalen 223

Canolfan Lles / Wellbeing Centre
Derbynfa / Reception

Mezzanine Canolfan Lles
Wellbeing Centre
Mezzanine

Canolfan Lles / Wellbeing Centre Ystafell Ieuenctid/Teulu – Youth/Family Room

Cegin yn Ystafell Sgiliau Ymarferol / Kitchen in Practical Skills Room

Tudalen 227

Gwella Hygyrch / Improving Accessibility

Ystafell Ffitrwydd / Fitness Suite

GWASANAETH
IEUENCTID CEREDIGION YOUTH
SERVICE

PLEIDLEISIAU
VOTES
2160

MAKE YOUR MARK

CANLYNIADAU / RESULTS 2022

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

**CEREDIGION:
NIFER O
BLEIDLEISIAU
NUMBER OF VOTES
2160**

**Make
Your Mark**

**CANLYNIADAU GWNEUD EICH MARC CEREDIGION 2022 /
CEREDIGION MAKE YOUR MARK RESULTS 2022**

Pwnc Llosg / Hot Topic	Nifer
Iechyd a Lles / Health and Wellbeing	483
Swyddi, Arian, Cartrefi a Chyfleoedd / Jobs, Money, Homes and Opportunities	451
Amgylchedd / Environment	405
Addysg a Dysgu / Education and Learning	371
Tlodi / Poverty	183
Adfer wedi Covid-19 / Covid-19 Recovery	154
Ein Hawliau a Democratiaeth / Our Rights and Democracy	113
CYFANSWM / TOTAL	2,160

Tudalen 230

Amserlen
Ymgyrch
Lleol /
Local
Campaign
Timeline

Awgrymu Enw ymgyrch a phynciau llog Suggest campaign name and hot topics	3/2/23
Paratoi a dosbarthu papurau pleidleisio Prepare and distribute ballot papers	6/2/23 – 28/2/23
Ymgyrch leol yn ysgolion ar gymuned Local campaign in schools and the community	1/3/23 – 14/3/23
Cyflwyno canlyniadau Present results	17/3/23

Ymgyrch
Leol Cyngor
Ieuenctid Sir
Ceredigion /
Ceredigion
Youth
Council local
campaign

Pa enw sydd yn
addas ar gyfer yr
ymgyrch drwy gofio
mai 'Gwneud eich
Marc' yw'r enw
wreiddiol?

Which name is
suitable for the
campaign bearing
in mind that 'Make
your Mark' is the
original name?

Pa bynciau llosg
sydd angen i ni roi
ar y papur
bleidlais?

What hot topics do
we need to put on
the ballot paper?

DYFODOL NI OUR FUTURE

Dogfen sydd yn esbonio pwrpas y Partneriaeth Dyfodol Ni o fewn Rhaglen Meddwl Ymlaen Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol.

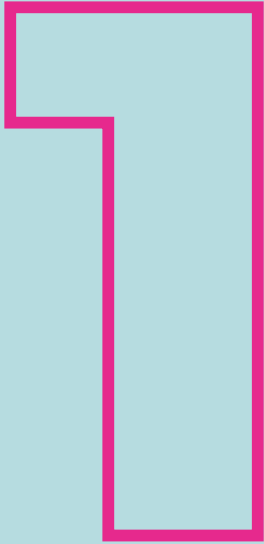
CYNNWYS

BRIFF Y PROSIECT A DATGANIAD
CENHADAETH

POBL IFANC & DYFODOL NI

LLINELL AMSER Y PROSIECT

ADDEWID PARTNERIAETH

Y PROSIECT & EIN CENHADAETH

Mae Dyfodol Ni yn bartneriaeth a ariennir gan sefydliadau sy'n canolbwyntio ar ieuenctid a gweithwyr proffesiynol y gellir ymddiried ynddyn nhw ar draws Sir Ceredigion. Ariennir gan Raglen Meddwl Ymlaen Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol, Dyfodol Ni sydd wedi dod at ei gilydd i ddarparu gwasanaethau cydgysylltiedig, wedi'u cydgynhyrchu, gan roi pobl ifanc ar y blaen er mwyn darparu gwasanaethau iechyd meddwl ac ymyriadau i bobl ifanc yng Ngheredigion. Bydd y rhaglen yn rhedeg am chwe blynedd, gyda chyfnod datblygu am y deuddeg mis cyntaf i ddylunio a chreu cynllun darparu gwasanaeth ar gyfer y pum mlynedd sy'n weddill o'r rhaglen.

Mae ein hymchwil yn dangos bod pobl ifanc yn ein hardal yn pryderu am y diffyg cymorth iechyd meddwl a llesiant, camddefnyddio sylweddau, ymddygiad gwrthgymdeithasol, unigedd gwledig a thlodi. Nodwyd yn eang mai iechyd meddwl oedd yn cael yr effaith fwyaf ar feysydd eraill o'u bywydau.

Yr ethos sydd wrth galon Partneriaeth Ceredigion fydd gwranddo ar lais ein pobl ifanc, darparu cyfleoedd iddynt fynegi eu hunain, llywio cyfeiriad y prosiect a chyd-gynhyrchu gweithgareddau'r dyfodol er mwyn gwella gwydnwch ac iechyd meddwl bobl ifanc ar draws Ceredigion gyfan. Felly, drwy ymgysylltu ac ymgynghori â phobl ifanc, bydd partneriaeth Dyfodol Ni yn cydweithio i fynd i'r afael â'r rhwystrau y mae pobl ifanc Ceredigion yn eu hwynebu'n uniongyrchol er mwyn dod â'n gwasanaethau i'w llawn botensial.

2

POBL IFANC & DYFODOL NI

ARWEINIR GAN IEUENCTID

Rydym yn cael ein harwain gan ieuenctid. Ein nod yw gweithio gyda'n gilydd fel partneriaeth i ddiwallu anghenion, fel y'u diffinnir gan bobl ifanc, mewn dull sy'n addas iddyn nhw. Fel gweithwyr ieuenctid a darparwyr gwasanaethau, ein rôl ni yw ysbrydoli pobl ifanc i fod y gwneuthurwyr newid y maent yn eu haeddu a darparu manau diogel iddyn nhw godi eu lleisiau. Nhw yw penderfynwyr y rhaglen ac mae ganddyn nhw y grym i ddod â'u syniadau i'r bartneriaeth.

CYNULLEIDFA DARGED

Caiff y cyfnod datblygu ei gyflwyno dros flwyddyn, ac yn ystod y cyfnod hwn, bydd y bobl ifanc yn pennu'r ystod oedran y bydd y prosiect yn gweithio gyda nhw, o ran sut wedd fydd ar y prosiect ac at bwy y mae wedi'i anelu. Roedden nhw am fod yn hyblyg a pheidio ag atal unrhyw oedran ar hyn o bryd. Er mwyn cyflawni hyn, mae'r sefydliadau partner sy'n ffurfio'r bartneriaeth, rhyngddynt, yn estyn allan ac yn cefnogi ystod oedran eang o 4-25 mlwydd oed ac amryw o gefndiroedd.

3

LLINELL AMSER

Cynhelir rhaglen Meddwl Ymlaen rhwng Medi 2022 a Mawrth 2028.
Mae'r amserlen fel isod:

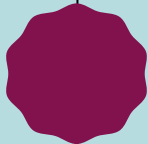
CYFNOD DATBLYGU
MEDI 2022 - AWST 2023

BLWYDDYN 1
MEDI 2023 - AWST 2024

BLWYDDYN 2
MEDI 2024 - AWST 2025

BLWYDDYN 3
MEDI 2025 - AWST 2026

BLWYDDYN 4
MEDI 2026 - AWST 2027

BLWYDDYN 5
MEDI 2027 - MAWRTH 2028

4 ADDEWID PARTNERIAETH

Cafodd addewid Partneriaeth Dyfodol Ni ei chreu gan bobl ifanc er mwyn gosod cytundeb y sefydliadau partner i gynnal ffocws gweithgareddau'r bartneriaeth dan arweiniad ieuenctid. Rhaid i bob sefydliad partner arfaethedig lofnodi'r addewid isod. Mae sefydliadau'n cytuno i sicrhau'r canlynol:

1 DAN ARWEINIAD IEUENCTID

Mae lleisiau pobl ifanc yn ganolog i'r gwasanaeth sy'n cael ei gynnig iddyn nhw. Gallant ddefnyddio'r gwasanaeth a ffefrir ganddyn nhw i feithrin annibyniaeth ac ymddiriedaeth mewn gwasanaethau a arweinir gan bobl ifanc, gan annog ymgysylltiad a brwdfrydedd yn yr hyn a wnawn.

Mae gwasanaethau'n ymateb i anghenion pobl ifanc leol, fel y'u diffinnir ganddyn nhw, gan gynnig cymorth hygyrch lle bynnag y mae'n bosibl, gyda chymorth wedi'i dargedu i'r rhai sy'n cael eu hystyried eu bod mewn mwy o berygl, dan anfantais neu ag anghenion uwch.

2 CYNWYSOLDEB, CYDRADDOLDEB AC AMRYWIAETH

Wrth iddyn nhw dyfu'n oedolion, mae pobl ifanc yn teimlo eu bod yn cael eu croesawu a'u cynnwys yn eu hardal leol a gallant gael mynediad i'r cymorth y maen nhw'n penderfynu sydd ei angen arnyn nhw. Ni ddylent deimlo'n ynysig nac yn wahanol oherwydd dewis iaith, ethnigrwydd, anabledd, rhywioldeb, cenedligrwydd, statws economaidd-gymdeithasol, anghenion addysgol arbennig, materion iechyd meddwl, crefydd neu unrhyw nodwedd arall.

Dylai'r gwasanaethau ieuenctid lleol helpu i wella amgylchiadau bywyd pobl ifanc o bob cefndir fesul cynnig cymorth i ddatblygu'r sgiliau, y wybodaeth a'r rhwydweithiau sydd eu hangen arnyn nhw i gael mynediad at gyfleoedd a manteisio arnyn nhw.

3 PARCH

Caiff anghenion a dymuniadau pobl ifanc lleol eu hystyried lawn cymaint ag unrhyw grŵp cymunedol arall. Dylent deimlo eu bod yn cael eu clywed, eu gwerthfawrogi a'u parchu. Mae ieuenctid lleol yn cael eu hannog i gymryd rhan yn eu cymunedau a mwynhau cyfleoedd yn eu hardal heb boeni am farn neu stereoteipio negyddol.

4 ANSAWDD, DIOGELWCH A LLESIANT

Darperir gwasanaethau mynediad agored o ansawdd da gan staff â hyfforddiant diogelu sydd â chysylltiadau â chymorth pellach os oes angen. Mae ein gwasanaethau yn helpu i gadw pobl ifanc yn ddiogel ac yn cefnogi eu hiechyd meddwl, emosiynol a chorfforol, yn gwella eu llesiant cymdeithasol ac economaidd. Mae'n sicrhau eu bod yn gallu cael mynediad at addysg, dysgu anffurfiol a gweithgareddau o'u dewis.

5 RHOI GRYM

Mae gwasanaethau'n rhoi grym i bobl ifanc i symud ymlaen ac ymgysylltu â chyflogaeth, addysg a hyfforddiant, ac i gymryd rhan weithredol yn eu cymunedau lleol. Gwrandewir ar bobl ifanc a gallant wneud newidiadau cadarnhaol i'w cymunedau, a deall sut i ymgysylltu â gwneud dewisiadau.

6 POSITIFRWYDD

Canolbwyntia gwasanaethau ar ddod â'r gorau allan o bob unigolyn, gan eu cynorthwyo i ddatblygu eu sgiliau a'u priodoleddau, yn hytrach na cheisio 'trwsio problem'.

Rydym ni, fel pobl ifanc, yn ffocws y sefydliad, yn gwneud penderfyniadau, yn arwain prosiectau ac yn cael ein cymryd o ddifrif, ein gwerthfawrogi a'n parchu. Drwy dderbyn cyllid gan Gronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol, mae ein nodau a'n syniadau'n fwy agos i gyrraedd ac rydym yn cael y cyfleoedd a'r gydnabyddiaeth yr ydym yn eu haeddu.

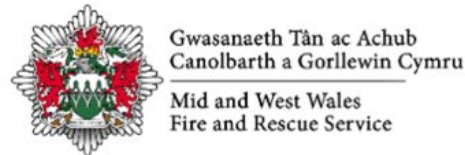
Team 43, Aberteifi, Ceredigion

YMUNWCH GYDA'R PARTNERIAETH

Rydyn ni'n gryfach gyda'n gilydd, felly os ydych chi'n sefydliad sydd â diddordeb mewn ymuno â Phartneriaeth Dyfodol Ni, cysylltwch gyda Becca Head ar DyfodolNi@area43.co.uk

Byrddau Gwasanathau Cyhoeddus Public Service Boards

Yr Amcanion

- Byddwn yn mynd i'r afael â chaledi a thlodi mewn ymateb i'r argyfwng costau byw
- Byddwn ni'n helpu i roi ichi'r sgiliau sydd eu hangen arnoch chi ar gyfer swyddi yn y dyfodol, gan gynnwys swyddi gwyrdd, a darparu mwy o brentisiaethau
- Byddwn yn gweithio gyda chi i wella eich amgylchedd lleol a'ch mannau cymunedol
- Byddwn ni'n lleihau llygredd i wella ansawdd aer, dŵr a'r amgylchedd
- Byddwn yn dathlu'r Gymraeg ac amrywiaeth ddiwylliannol ein cymunedau

The Objectives

- We will tackle hardship and poverty in response to the cost-of-living crisis
- We will help give you the skills needed for future jobs, including green jobs, and provide more apprenticeships
- We will work with you to improve your local environment and community spaces
- We will reduce pollution to improve air, water and environmental quality
- We will celebrate the Welsh language and cultural diversity of our communities

TLODI- TRAWSTORRI / POVERTY- CROSS-CUTTING

Statement	Agreements
Increase council housing available	
Lessons in school about saving money	1
Life skills that help with finance	
New buildings, more efficient	
Better insulation	
Environmentally friendly heat / electricity	
Non School buses should be free for GCSE and 6th form	
School dinners	
-more available	
-more variety	1
Free school meals	
Clwb Brecwast	
available in morning	
Water available during the day	
Heat and electric	
More pay for teachers	
-less strikes	
Working conditions need improving	1
Petrol + diesel	
Schools being open for longer after hours	
Somewhere to go and stay warm	
Community Centres and charities	
Free period products	3
NHS	
Food banks and donations more accessible	1
Minimum wage to at least the living wage	
Nationalise energy companies	
Pay rises in general for needed jobs (30%)	
Cap on rent prices	
Student discount cards for GCSE + 6th form	
Services such as bus / school meals / gym leisure centre should be discounted or free for low income children	

AMCAN/ OBJECTIVE 1

Statement

More jobs in tech / computer / IT sector
Make sure students are aware of apprenticeships
Promote apprenticeships like universities are promoted
How to look good in an interview
-suff ymddwyn
-sefyll mas
Practical work + experience
-tactile learning
mwy o cymorth addysgiadol
cyflwyniadau ar gyfer wahanol swyddi
financial training for green jobs
more training for people who come from a farming background - help keep up with the change in economic structure
gwersi penodol am rhain fel pwnc yn yr ysgol
life skills - money, savings, lide, things we need to know about the future that we don't currently know
better pay for apprenticeships - attract more people to do an apprenticeship
More information about career paths
Workshops
Work experience
More life lessons (management)
Hefyd mwy o amentisiathau yn y diwydiant creadigol
Learn relevant legal information
Sgiliau a profiad yn cael eu darparu i swyddi mwy creadigol
Adnoddau cryfach ar gyfer pŵl sy'n delio â diffyg gwaith e.e job centres
learning more important things in school for self-employment
better transport to get to a job

Agreements

AMCAN/ OBJECTIVE 2

Statement

Agreements

More accesible grants and funding to improve youth support

Community spaces

- clubs
- activities
- electricity - charging spaces
- cymorth
- period products
- food donations
- parks and fitness areas
- communal open spaces
- environments

- public walks / dog walking paths
- bins - inconsistency with rubbish collecting
- safer outside e.g. glas on floors

Fund raising in communities for community spaces (sports, cake sales, tug of war etc)

Public water fountains to refill plastic bottles

Community gardens

- good for mental health
- any age

-locally grown food

-community involvement

make people more aware

More environmentally friendly community space

-more plantation

Community cafes

-with computer access

myw o pathiau cerdded (nature trails)

not pay for public toilets + more toilets

homeless shelters

bee sanctuary

4G (astroturff) around Ceredigion

Youth clubs (Aberystwyth and Aberaeron)

More funding for public gardens in small communiities

BMX / bike tracks

Cycle paths (more and better quality)

Safer Cycle paths

3

2

AMCAN/ OBJECTIVE 3

Statement

Agreements

Dog parks
 Increase pedestrianised areas
 -green spaces
 Increase knowledge on the environment (eg. Why it should be respected like not standing on dunes, sand - wildlife lived)
 Plannu mwy o blanhigion I hybu bywyd gwylt
 Green public transport
 Little swampy area (good for water life etc)
 Plant more trees
 Stop cutting down trees for building
 Plant more trees / plants / flowers
 Public allotment / gardens
 Community greenhouses
 Public packaging (non plastic)
 Meadow areas (better for biodiversity) (great for carbon)
 Better drainage systems
 More bins around schools / parks / public areas
 Save the bees (more planters in communal areas)
 Bins for period products
 Cyfyngu llygredd golau er mwyn coniatu bod anifeiliaid nosol yn gallu byw mewn heddwch ar bod ansawdd cwsg y bobl lleol yn gwella
 wind turbines
 public transport (buses)
 more water fountains around the place - promote reusable bottles rather than buying bottles everywhere
 Nets in seas
 Reduce one use plastic products
 car sharing programme
 more green spaces
 solar panels
 more local food production
 walking paths / nature trails
 -public bikes "city bikes"
 -more bins
 mwy o "allotments" er mwyn plannu llyisiau a thyfurn lleol
 Reduce air miles exoanding local food production by diversifying what is grown, and the kinds of local fuel available

AMCAN/ OBJECTIVE 4

Statement

Mwy o hymyddo iaith a nelepwydelior iaith ar blatsomiau cymraeg
 Dysgu orn diwylliannau arall er mwyn taclo a derbyn pobl sy'n mudo o gwledydd arall ac o hîl gwahanol

learn more about communities within the welsh language

gwersi trwy gyfrwng y cymraeg

(- baccloniaeth cymraeg

- maths

- gwyddoniaeth)

Mwy o sideau Cymreig ar gyfer plant bach fell gellir tyfu lan yn hyderus yn siarad yr iaith

Hybu siarad Cymreag mewn ysgolion dwy-ieithog

All teachers in Wales must be able to speak Welsh

Two way respect between languages

-respecting and learning other languages / cultures + vice versa

Sicrhau pwyllgorau cymreitol yn pos ysgol

Mwy o weithwyr digwyddiaddau ee pel-droed ayyb yn defnyddio

Cymraeg fel y iaith gyntaf.

More Welsh events

-music

-drama etc

Compulsory to learn Welsh in primary school over Wales

Mwy o llyfray Cymraeg mewn siopau a ysgolion

-diweddari llyfrau mwy modern

Celebrate Welsh schools

I think it is important to celebrate all cultures & diversity

How do we celebrate the Welsh language?

It should not be over - prioritising Welsh - speakers or idolising Welsh - speakers with bad opinions only because they speak Welsh

I think it's important to include all communities and help support diversity in Welsh speaking places, by using education to help join people together

Culture week - have a week in school to learn about different cultures in the school

Celebrate people of ethnic heritage in Wales

Celebrating cultural diversity: allwing and encouraging all identities and cultures (including Welsh) to celebrate and partake in their cultures and traditions

Making sure it does not impact or get prioritised over education, mental health, environment, world issues, public transport

Celebrate Welsh history, Welsh history month

We need to celebrate the Welsh language without alienating those who don't speak it. Inclusivity is key.

Pwysigrwydd Eisteddfod

More Welsh events - music

Availability of Welsh classes

- for older people

Dim on ysgolion Cymraeg neu ddwy weithog

Agreements

Tudalen 250

YSTYRIAETHAU/ THOUGHTS

Open question to gather young people's views about what they like about Ceredigion and what they would change about Ceredigion. Phrased 1 thing I like about Ceredigion is.... 1 thing I wish I could change about Ceredigion is.... And 1 thing I wonder about the future of Ceredigion is.....

I like

Ceredigion is slow paced and is somewhere where you can escape from busy lives

Byd natur

The natural beauty and the different opportunities there are to explore it

Busnesau lleol

Sports / opportunity

A lot of stuff available to do + spend time doing entertainment and leisure

The environment

Sports opportunity

Rugby

Mwy o drafnidiaeth

I wish

There was more transport and opportunities especially in rural areas away from towns

Better transport, to visit more places - stop at more rural stops on the way to the destination

We did not feel so disconnected from the rest of Wales
Improve public transport connections to other areas in Wales eg trains

Fwy o trafndiaeth I cefn gwlad
Trafndiaeth gwell, hybu Cymraeg yn fwy

More activities, more shops

More public transport in more rural areas.

More accessibility

Police had different priorities

More accessibility

I wish Ceredigion produced more green energy and had better transport

I wish Ceredigion had a different education system that taught different and more modern skills

Yr amrywiaeth o drwydiannau

Mwy o chwaraeon

I wonder

gwell tratndiaeth

Use more of the Welsh language

Improve public transport connections to other areas in Wales eg trains

Hybu'r iaith cymraeg

?

If there could be less crime / drugs

More opportunities outside of sports

Mwy o drefndiaeth I blant ysgol

Teimlad o cymuned di iaith

Gymraeg